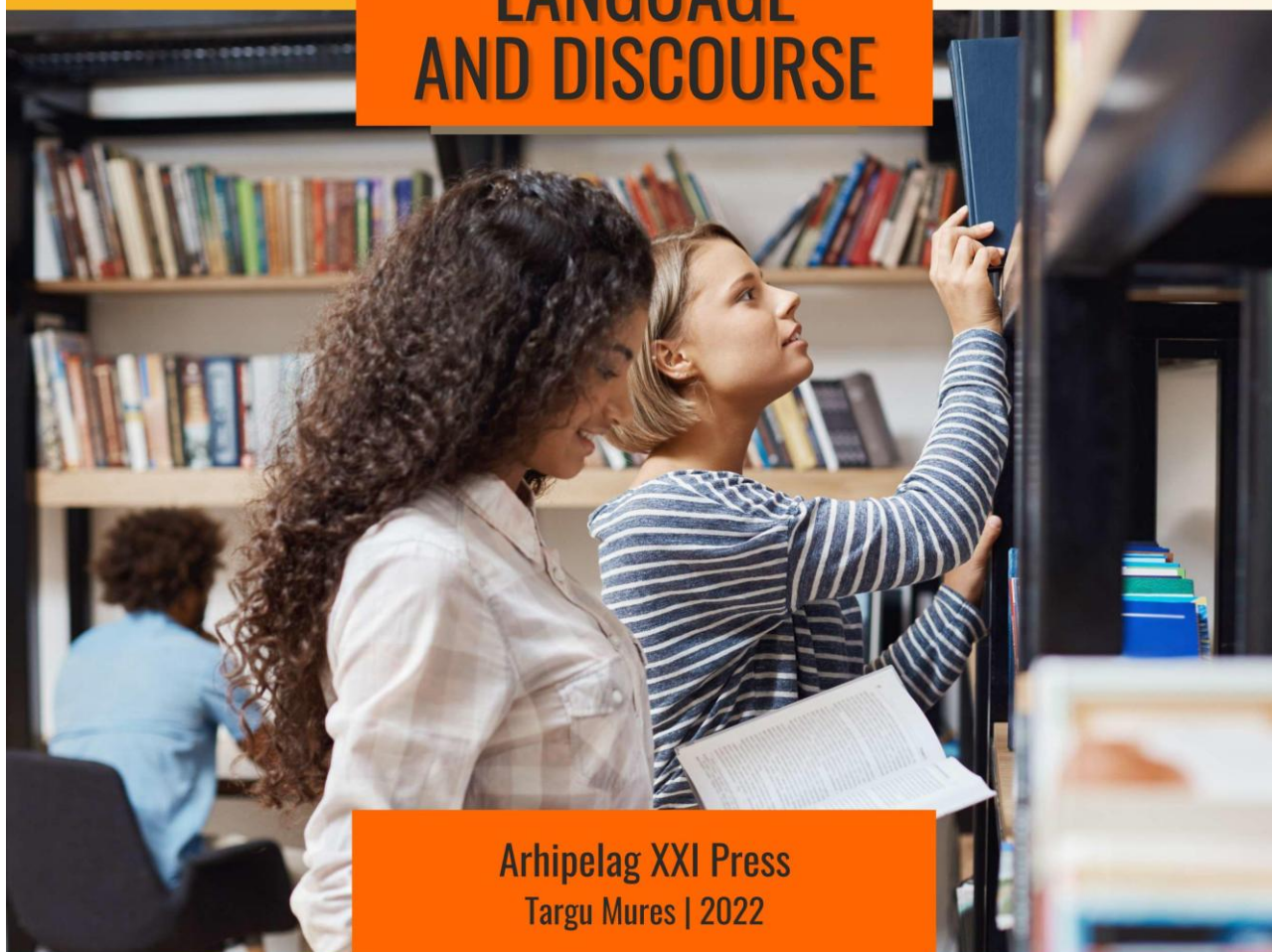

**Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
Dumitru-Mircea Buda
(Editors)**

Literature, Discourse and Multicultural Dialogue

**LANGUAGE
AND DISCOURSE**

**Arhipelag XXI Press
Targu Mures | 2022**

Date: 10-11 December 2022

Location: „DIMITRIE CANTEMIR” University, Tîrgu Mureş

LITERARY DISCOURSE TODAY. DIALOGUE AND MULTICULTURALISM

Section: Language and Discourse

ISBN: 978-606-8624-02-0

Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies Moldovei Street, 8 540522, Tîrgu Mureş, România
Phone no: +40-744-511546

Published by: ”Arhipelag XXI” Press, Tîrgu Mureş, 2022

Email: tehnoredactare.ldmd@gmail.com

Contents

PUNNING AND LEVELS OF SIGNIFICATION IN DISCOURSES MEANT TO INFLUENCE	6
Alina Roşcan	6
Assoc. Prof., PhD, “Carol I” National Defence University, Bucharest.....	6
ON THE LEXICOGRAPHIC REGISTRATION OF THE WORD “AND”	11
Anamaria Preda	11
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova.....	11
ON THE TERMINOLOGY OF COLOURS IN ENGLISH: PINK	17
Simina Badea.....	17
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova.....	17
ON THE BASIC LEXICAL SUBASSEMBLY IN ROMANIAN AND ENGLISH	23
Anamaria Preda, Vlad Preda	23
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova, Lecturer, PhD, University of Craiova	23
TRANSLATING LITERATURE: THE CHALLENGES OF TRANSLATING THE STYLE OF AN AUTHOR	28
Anca Mureşanu.....	28
Lecturer, PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu	28
NEUTRAL PRESENTATION VERSUS SPECTACULAR EXHIBITION OF EVENTS BY MEANS OF ADVERB REALIZATION	34
Ioan Benjamin Pop	34
Lecturer, PhD, Technical University of Cluj-Napoca, North University Centre of Baia Mare	34
THE PLACE OF ORAL COMPETENCE IN THE TEACHING OF SPECIALIZED LANGUAGE	41
Andreea Petre, Lecturer, PhD, ”Transilvania” University of Braşov	
TRANSLATION, POLITICAL DISCOURSE AND THE MEDIA THROUGH THE LENS OF COHESION AND COHERENCE	45
Ana-Blanca Ciocoi-Pop, Alina-Elena Oneţ.....	45
Lecturer, PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu, Lecturer, PhD, “Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Sibiu	45
COMPREHENSIVE STUDY OF THE INFINITIVE IN ENGLISH AND ROMANIAN LANGUAGE SYSTEMS	52
Manuela Margan.....	52
Lecturer, PhD, „Aurel Vlaicu” University of Arad.....	52
ROMANIAN AS FOREIGN LANGUAGE. THE GUIDE OF GRAMMAR DIFFICULTIES	58
Viorica Vesa-Florea.....	58
Lecturer, PhD, “Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca.....	58
THE ROLE OF CONCEPTUAL METAPHORS IN INFLUENCING PEOPLE’S OPINIONS DURING THE COVID-19 PANDEMIC.....	65
Raluca Emilia Moldovan, Alina Alexandra Apreutesei	65
Lecturer, PhD, Dimitrie Cantemir University of Târgu Mureş, PhD Student, UMFST Târgu Mureş	65

A STUDY ON BLOCKING IN THE CASE OF NOMINAL PHRASES WITH THE STRUCTURE: ADJECTIVE DENOTING COLOUR + DE + NOUN, WHERE NOUN $\neq$ NOUN DENOTING FEELINGS	
Daniela Bordea	69
Lecturer, PhD, University of Bucharest	69
ON THE STIMULUS-SUBJECT OF THE PSYCH VERBS MEANING “A ȘOCA” (ENGL. SHOCK) IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH (II).....	
Dana-Luminița Teleoacă (Dobre).....	77
Scientific Researcher II, PhD, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest.....	77
THE CONNECTOR CA ȘI CUM – A TRIGGER FOR COMPLEXE INFERENCES	
Garofița Dincă	86
Scientific Researcher, PhD, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest.....	86
ROMANIAN LANGUAGE FOR FOREIGNERS: THE ROLE OF PRONUNCIATION EXERCISES	
Eliana-Alina Coman	94
Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara	94
„PANDEMIC WORDS” – USING CORPORA IN MEDIA DISCOURSE ANALYSIS	
Roxana Rogobete.....	100
Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara	100
INTERCULTURALITY IN THE TEACHING-LEARNING OF PROFESSIONAL FRENCH	
Mihaela Popescu.....	106
Assist. Prof., PhD, Politehnica University of Timișoara	106
THE PLACE OF ROMANIAN LANGUAGE AMONG THE ROMANCE LANGUAGES. DIACHRONIC ASPECTS.....	
Gabriela Szabo (Voșloban).....	115
PhD Student, UMFST Târgu Mureș.....	115
SOCIOLINGUISTICS – CURRENT ASPECTS IN THE IDIOM OF BARGAU VALLEY, BISTRITA- NASAUD COUNTY	
Maria Cornelia Rus.....	120
PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza” University of Iași	120
THE VOCABULARY. CONCEPTUALIZATION AND TRAINING PROCEDURES	
Octavia Șinteregan (Moisil).....	125
PhD Student, UMFST Târgu Mureș.....	125
LINGVISTIC CALQUE IN THE PHARMACEUTICAL VOCABULARY	
Floriana-Diana Pirlogea (Naghibaur)	130
PhD Student, University of Craiova	130
FIRST NAMES IN DOBROGEA, A REFLECTION OF MULTICULTURALISM.....	
Imran Ali (Abduraim).....	136
PhD Student, „Ovidius” University of Constanța	136
EUPHEMISMS AS LINGUISTIC TOOLS FOR CAMOUFLAGING VIOLENCE AND NEGATIVE ICONS OF REALITY IN ANIMATION MOVIES FOR CHILDREN	
Adina-Mirela Feșteu	141
PhD Student, „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia.....	141

DUILIU ZAMFIRESCU: THE ROMANIAN LITERARY LANGUAGE AND THE LANGUAGE OF LITERATURE 149

Roxana Florina Căprescu (Nicuț)	149
PhD Student, University of Pitești	149
THE FEMININE TYPE OF DISCOURSE AS A SOLUTION FOR INTERRELIGIOUS HARMONY: A CASE STUDY OF NARUTO	156
Valentina-Andrada Minea.....	156
PhD Student, University of Bucharest	156
GENERAL ASPECTS OF THE JOURNALISTIC LANGUAGE. SUFFIX DERIVATION	163
Emilia-Mihaela Costescu (Crînguș).....	163
PhD Student, University of Craiova.....	163
INTERFERENCES II	167
Violeta Bercaru Oneata.....	167
PhD, „I.L. Caragiale” National College, Ploiești.....	167
THEORIES REGARDING LOANWORDS	171
Alexandra Burghelea-Arabu	171
PhD, Politehnica University of Bucharest.....	171
THE INFLUENCE OF LATIN LOANWORDS IN THE WORK OF JUAN DE MENA: LABERINTO DE FORTUNA	177
Alexandra Burghelea-Arabu	177
PhD, Politehnica University of Bucharest.....	177
FASHION LANGUAGE- AN INTERNATIONAL LANGUAGE	182
Violeta Marinela Dumitru (Preduț).....	182
PhD Student, University of Pitești	182
THE EXPRESSIVITY OF NEOLOGIC PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE CURRENT ROMANIAN LANGUAGE	188
Iuliana Nedelcu (Neacșu).....	188
„Ovidius” University of Constanța	188
INTERPRETATIVE REPERTOIRES OF COVID-19 VACCINE HESITANCY AND REFUSAL IN ROMANIA	192
Ecaterina Iliș	192
PhD Student, „Lucian Blaga” University of Sibiu	192
MALE NAMES OF LATIN ORIGIN (C-L).....	199
Iuliana-Adelina Iliescu	199
Assist. Prof., PhD, University of Craiova.....	199

PUNNING AND LEVELS OF SIGNIFICATION IN DISCOURSES MEANT TO INFLUENCE

Alina Roșcan

Assoc. Prof., PhD, "Carol I" National Defence University, Bucharest

Abstract: Sources of social influence have at their disposal various means to determine changes in the attitudes, beliefs, opinions or behaviour of their targets. This paper looks into a rhetorical device often employed to induce such changes, namely the play upon words which results in puns. These are quite frequently used because of their playfulness and humorous effect and can easily be identified in advertising, political discourse or mass media. Their usefulness is further demonstrated by the fact that they are employed even by the Romanian Intelligence Service, an institution whose very objective is an extremely serious one – national security, protection of democratic values, civil rights and freedoms, and the rule of law. Thus, the paper analyses some of the messages which the institution sends out in order to maintain a link with the public and decodes the levels of signification involved therein.

Keywords: influence, puns, signification, Intelligence Service

Social influence, as explained by Dominic Abrams and Michael A. Hogg (1990), refers to any change which occurs as a result of the interaction between individuals, between individuals and organizations or between individuals and the society in general. As the two researchers state, this change may be represented by the fact that the target audience forms of a new opinion or alters to any degree an existing one, or it may refer to the outcome that new attitudes or behavioural patterns are embraced. This means that social influence is concerned with behavioural, cognitive and sensorial aspects of human life. Since individuals who use rhetorical devices are perceived as more influential than those whose speeches lack such figures, a look into one of them may be worthwhile, i.e. puns.

Puns come in a variety of forms which may discourage a rigorous compartmentation of the different subspecies with scholar raising the white flag in their attempt (Lanham, 1991: 127). However, puns are quite frequently used because of their playfulness and humorous effect. Puns involve a play upon words underpinned by the intentional exploitation of homonymy, paronomasia or polysemy. This is evidenced, for instance by an ad for bank services where a cat meows its wishes, but the sound which it makes, if spelled differently, can be decoded as 'buying for myself' which fits semantically with the rest of the message, namely that the cat can buy everything it wants, with the help of the credit provided by the bank. Certainly, the fact that in Romanian 'miau' ['meow'] in 'Miau tot ce vreau' (BRD Bank) is spelled in a single word might make some Romanian-language teachers sigh in disbelief when seeing that they are undermined in their efforts to instil the correct present-tense form of the verb 'a lua' ['to take, get for oneself'], i.e. 'îmi iau' contracted and elided to 'm-iau'. Still, it is clear that the creators of the ad intended a connection between the image, that of an extremely pleased cat, and the text, as a harmonious match between form and content.

Sometimes the play upon words results from the distortion of known phrases or proverbs as it happens with the magna-cum-laude honour when it is turned into 'mangla cum laude' (*Academia Cațavencu*, 16-22.05.2012) in an attempt to capture the fact that titles and honours are being stolen, as the verb 'a mangli' means 'to filch' (*dexonline.ro*), but at the same time, that the deeds in themselves are artful and successful, worthy of acclaim. This publication [AC] is famous for its penchant for witty criticism and skilfulness in wording; therefore, it is not a surprise that its pages provide a cornucopia of puns which use this type of distorting: 'PSD a înființat serviciul 'Salvamort', pentru sprijinirea, în caz de inundații, a alegătorilor din Teleorman' ['SDP (party) set

up 'Salvamort' to help, in case of flooding, the constituents from Teleorman (county)'] (06/04/2021). Salvamont is the Romanian mountain rescue service and by changing just one letter in its name, AC managed to bring to the fore the idea of death and simultaneously remind readers that some dead people ['mort'] were listed and cast their vote during previous elections.

Another case of playful distortion of an established phrase is represented by what happens in various contexts to 'dragoste la prima vedere' ('love at first sight'). In one case, the resulting phrase is meant to encapsulate the essence of a strong initial feeling of attraction tailored by the promoters of Gallina Blanca to its own line of business, i.e. food. Thus, the original phrase is turned into 'Dragoste la prima gustare' ['Love at first tasting'] in which 'gustare' ('tasting') replaces 'vedere' ('sight'). Similarly, clothing manufacturers exploit the popularity of books and films featuring vampires, such as *The Twilight Saga* by Stephenie Meyer or *The Southern Vampire Mysteries* by Charlaine Harris and imprint on their tops and T-shirts messages such as 'Love at first bite', sometimes accompanied by a pair of fangs dripping red drops.

As far as proverbs are concerned, the following examples contain puns as a result of the distortion of the established version: 'He who laughs last, didn't actually get it' instead of laughing best; 'It is the early bird that yawns all day' instead of catching the worm. If good old-fashioned wisdom tells us not to be impatient because good things come to those who wait, the fast-food restaurant Chick-Fil-A tempts us as follows: 'Good things come to those who don't wait for lunch'. The name of the food chain is a humorous play upon sounds in itself as it constitutes a different spelling for 'fillet', one of the most sought after items on the menu. When there is a will, there is also a way to deal with the situation, but the fact that the wills of the deceased are frequently contested by their surviving relatives is encapsulated in the distorted version of the proverb as follows: 'Where there is a will, there's a lawsuit', a maxim that plays on the polysemy of the word 'will' which in the original version stands for testament and in the later for volition and desire.

We can find distorted proverbs in other languages as well, not just Romanian or English: 'L'avenir appartient à ceux qui se lèvent tôt' is filled in with the reason for which s/he who is an early bird has benefits: 'L'avenir appartient à ceux qui se lavent tôt parce qu'il reste de l'eau chaude' and the waking up connotes the benefit of being able to wash up with warm water. Similarly, erring which is characteristic of the human being turns into horror when the established 'L'erreur est humaine' becomes 'L'horreur est humaine'. It is worth mentioning here also the Italian transformation of the helping practice 'Una mano lava l'altra' ['One hand washes the other'] into a conjugated effort aimed at thieving and other illegitimate activities – 'Una mano lava l'altra e tutt'e due rubano' ['One hand washes the other and they both engage in thieving']. The exception which confirms the rule, 'L'eccezione conferma la regola', captures the tragic reality in which corruption is ubiquitous thusly – 'L'eccezione conferma la corruzione' ['The exception confirms the corruption'].

In his volume on slogans, Florin Dumitrescu talks about the paraphrasing process which proverbs undergo in advertising because of their very nature – they constitute truths unanimously accepted, almost impossible to contradict even when they sound different from the original (2019: 125). In advertising and political campaigns this type of word play is present when a successful slogan is modified or a retort is given to the rival person/product/service. In 1964 in the United States, Barry Goldwater's team came up with the slogan 'In your heart you know he's right', but Lyndon B Johnson and his team were quick to react insisting that 'In your guts, you know he's nuts'. The same type of distortion occurred in 2009, in Romania. Some years earlier, in 2004, Traian Băsescu won the presidential elections with the help of a slogan which seduced the constituents: 'Să trăiți bine!' ['May you live well!']; however, during his mandate, there was so much discontentment amplified by deprivation that the slogan was turned by the opposition into 'Să supraviețuiți bine!' ['May you survive well!'].

In 2012, when running for the office of the mayor of Bucharest, Silviu Prigoană wished to project the image of a man of action who would definitely solve the problems of the city, as these ranged from un-aesthetic aspects of the neighbourhood to public transportation inadequacies and traffic jams, from stray dogs running amok in the city to the security of the citizens. His campaign

slogan was aimed at incorporating his name ‘Plici de aici! Vine Prigoană’, something of the sorts: ‘Shoo, Prigoană is coming!’ accompanied by the image of a flyswatter; and at the same time, it was meant to emphasize the act of cleaning, literally and figuratively. However, the choice though humorous, may not have been the most fortunate because if we look up in a dictionary, we can see that ‘prigoană’ means ‘intense pursuit, drive against somebody; repressive measures taken by an authority against someone; oppression, persecution’ (*dexonline.ro*) which does indeed suggest drive and determination, but not necessarily fairness or democratic spirit.

When the car company Audi chose to promote its A4 model via the slogan ‘Your move BMW’, the manufacturer therein named and challenged did not wait for a second invitation and retorted ‘Checkmate’ with the Santa Monica model. And the chess match continued on billboards with other models and slogans meant to suggest the rules and phrases used in chess – ‘Your pawn is no match for our king’ was Audi’s comeback.

In fulfilling one of its missions, the Romanian Health Ministry runs various campaigns to inform and influence people with regard to healthy eating habits or daily fitness activities. The slogans include: ‘Pentru o viață sănătoasă, reduceți consumul de sare, zahăr și grăsimi’ [‘For a healthy life, reduce the salt, sugar and fat intake’], ‘Pentru o viață sănătoasă, consumați zilnic doi litri de lichide’ [‘For a healthy life, drink two litters of liquids daily’], ‘Pentru o viață sănătoasă, faceți mișcare cel puțin 30 min în fiecare zi’ [‘For a healthy life, engage in physical activities at least 30 min every day’]. The TV channel Happy decided to bank on the ubiquity of such health-stimulating advice and promoted its Happy Weekend show by urging viewers thusly: ‘Pentru o viață fericită, consumați în fiecare zi un eveniment cultural’ [‘For a happy life, enjoy a cultural event daily’].

In November 2019, Romanians were called to vote in the presidential elections and the incumbent president Klaus Iohannis defeated the Social Democratic Party [SDP] candidate Viorica Dăncilă in the second round. The news station Digi24 ran stories which made use of puns as shown in the picture below. ‘PSD își caută Ciolacu de salvare’ makes reference to another SDP politician and party leader, Marcel Ciolacu, who was at that time the president of the Chamber Deputies of the Romanian Parliament and was seen as the person to save the day. The play upon words here involves his surname which shows similarities with ‘colacu’ [‘life ring’]. It is thus clear that the news feed meant to encapsulate the predicament of the party which had just lost the election gaining only some 33% of the votes and, at the same time, show the efforts of the party to stay afloat and overturn the situation with a new leader.

The use of punning in news reporting

Another TV channel runs the news ‘Dai un ban dar ştii că nu parchezi’ [‘It may cost you a pretty penny, but you know that you don’t get to park your car’] (RomâniaTV, 2/02/2019). This is meant to capture the tragi-comic situation in which the law-abiding citizen pays the annual fee for residential parking with the Bucharest City Hall Parking Service [BCHPS], yet when s/he arrives at home and finds the allotted parking spot taken by someone else, there is nothing to be done about it. This happens because calling the BCHPS to complain and have the intruder removed will prove pointless since they will direct callers to the local police, who will refer them back to the BCHPS people without any helpful solution to the predicament. The headline is in fact a distortion of popular saying ‘Dai un ban, dar stai în faţă/dar ştii că face’ [‘It may cost you a pretty penny, but you come out ahead/you know it’s worth it’] which encapsulates the hope of the law-abiding citizens in the news story, but turns out to be just wishful thinking.

One of the institutions involved in securing Romania’s interests is the Romanian Intelligence Service [SRI] whose mission is ‘to protect democratic values and promote the national interest of Romania and of its allies in order to ensure national security, the observance of civil rights and freedoms and the defense of the rule of law’ (<https://www.sri.ro/mission-vision-values>). As with any intelligence service, there is a certain amount of suspicion and reluctance from various segments of the population towards SRI. A survey of the messages that SRI has been sending to Romanians, as well as others, for the last five or six years in order to put on a (friendly) face and at the same time raise awareness of risks and dangers shows the recourse to punning.

During the aforementioned period, SRI issued messages which played upon humour and punning whenever a big celebration was about to take place, such as Easter, Christmas, Women’s Day, Children’s Day or even their own institutional anniversary. A New Year is welcomed with celebrations, resolutions and wishes and in December 2018, to mark this passing of years SRI posted the following: ‘Şi în 2019 să auzim de bine!’ [‘May we continue to hear only good news in 2019’]. The message does fit the bill of a wish you would bestow on a friend for the coming year, but at the same time it plays upon the popular belief that SRI listens in on people’s conversations, a common practice during the communist regime, believed by some to be continued into present times. The accompanying receiver which hangs down from a red spiral phone cord serves the purpose of supporting the idea that the intelligence service engages in spying on people and, at the same time, the phone design references the good old days and the practices of the institution.

Two years later, in December 2020, the same playfulness can be noticed in the wish ‘Să ne vedem sănătoşi’ [‘May we see each other again safe and sound’]. This time the visual support consists of a yellow background which stands for some form of cover that is ripped open by a hand holding a pair of black binoculars. The composition partially reinforces the wish in the accompanying text as the device is indeed a tool meant to aid vision, but it also draws attention to another activity characteristic of the agency, namely spying from some covert location. It is worth noting here that the hand seems to belong to a feminine character which could be interpreted as statement from SRI regarding diversity and inclusiveness in the hiring of personnel. The use of bright yellow for the background adds not only warmth, but also another layer of meaning as this color is associated with happiness and optimism, stirs curiosity and fosters trust (www.atelieruldepictura.com).

One of the messages posted on Facebook on the 18th of April 2020 reads ‘Unele taine trebuie împărtăşite’ [‘Some secrets must be shared’] where there is an obvious play with significations – ‘taine’ may be decoded as secrets to be revealed, which would equate to one of the responsibilities of the institution, but at the same time, in the Christian register, this can be interpreted as referring to the sacrament particularly linked to Easter. Since form and content must make up a harmonious unit, the text is placed against a dark background and from the top edge a cone of light sheds clarity reminiscent of both the interrogation scenes and at the same time, the Holy Spirit coming down from Heavens.

Another instance of punning via intertextuality and distortion of a well-established phrase is the message issued in 2021, on Dragobete, a Romanian celebration of lovers somewhat similar to Valentine’s Day. The message reads ‘Negarea este inutilă’ [‘Denial is futile’] and immediately

makes a connection with the Star Trek TV series and cinematic universe. Here an alien civilization called the Borg assimilates that which is considered suitable to add to the betterment of the race, and their mantra in the face of opposition is 'Resistance is futile'. The background of the poster features an outline of a person being X-rayed, a procedure which reveals the presence of three butterflies in the abdominal area. The idiomatic expression 'to have butterflies in your stomach' aptly describes a symptom lovers experience, all the more during this particular celebration. In addition, when decoded in the context of the activities of a security agency, we get the signification that SRI is an institution which cannot and will not be deceived.

In conclusion, punning can take various forms and is to be found in the statements which the media, the politicians or the advertisers aim at their target audience. Punning is used for its playfulness and the humorous effect frequently associated with it, whether it involves distortion of established phrases and proverbs or ambiguity generated by paronomasia, polysemy or homonymy. Even state departments involved in serious activities such as protecting national interests find the recourse to puns a useful tool in maintaining a connection with the Romanian public and in influencing attitudes and beliefs.

BIBLIOGRAPHY

- ***. 'Mangla cum laude', *Academia Cațavencu*, anul XXII nr 20 (1061), 16-22 mai 2012.
- Abrams, Dominic, Michael A. Hogg. 1990. *Social Identity Theory: Constructive and Critical Advances*. Anglia: Harvester Wheatsheaf.
- Buluc, Ruxandra. 2017. *Analiză cognitivă, argumentativă și discursivă în intelligence*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
- Dumitrescu, Florin. 2019. *Retorica sloganului*. București: Integral.
- Lanham, Richard A. 1991. *A Handlist of Rhetorical Terms*. 2nd. Los Angeles: University of California Press.
- Larson, Charles. 2007. *Persuasion: Reception and Responsibility*. 12. Boston: Wadsworth.
- Moscovici, Serge. 2011. *Influență socială și schimbare socială*. Traducere de Irinel Antoniu. București: Polirom.
- Peirce, Charles. 1990. *Semnificație și acțiune*. Traducere de Marga D. București: Humanitas.
- Roșcan, Alina, Deac, Ioan. 2018. *Comunicare și influențare socială*. București: Editura Centrului tehnic editorial al armatei.
- <https://www.academiacatavencu.info>
- <https://www.atelieruldepictura.com>
- <https://dexonline.ro>
- <https://www.facebook.com/sri.official/>
- <https://www.sri.ro/misiunea>
- picture, Digi24, 2.XI.2019

ON THE LEXICOGRAPHIC REGISTRATION OF THE WORD “AND”

Anamaria Preda

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Based on the observations resulting from the analysis of the lexicographic registration of the word and in the latest editions of the DEX, on the one hand, and on determining its lexical-grammatical identity in texts belonging to the various styles of the present-day Romanian, on the other hand, we have proposed certain solutions aimed at completing and optimizing the lexicographic presentation of the word and.

Keywords: the word and, situations, functionality, lexicographic registration

1. În abordarea acestei teme, pornesc de la următoarele premise:

- Dictionarele și gramaticile limbii române atribuie cuvântului *și* dublu statut, de conjuncție și de adverb.

- Datele obținute din analiza ipostazelor funcționale ale cuvântului *și* vor putea completa descrierea morfosintactică și lexicografică a acestuia.

2. Obiectivele acestei comunicări sunt, așadar:

- prezentarea unor observații reieșite din analiza descrierii lexicografice a cuvântului *și* în DEX (1998, 2009);

- identificarea ipostazelor semantico-gramaticale ale acestui cuvânt în româna actuală;

- oferirea unor soluții pentru optimizarea prezentării sale lexicografice într-un dicționar de tip explicativ.

3. Cele două ipostaze semantico-gramaticale avute în vedere de autorii ultimelor două ediții ale DEX-ului (DEX 2012, DEX 2016) sunt: adverb și conjuncție.

3.1. În cele ce urmează, indic ipostazele neînregistrate și cele insuficient ori deficitar descrise în acest dicționar, ale cuvântului *și*. Totodată, acolo unde e cazul, propun un nume pentru statutul respectiv și fac unele precizări referitoare la utilizare:

- pronume reflexiv în dativ, pers. 3 și 6, forma neaccentuată (*și*, *și-*, *-și*, *-și-*): *Și le aduse aminte tocmai atunci.*, *Aducând-și aminte*, *s-a întristat.*, *Aducându-și-le aminte*, *le-a recitat.*, *Și-a pus toată speranța în tine.*;

- component al unor compuse: pronume / adjective pronominale (*șieși*; *același*, *aceeași*, *aceiași*, *aceleași*; *însuși*, *însăși*; *orișice*, *orișicine*, *orișicare*), adverbe (*iarăși*, *totuși*, *acusi*, *acusi*, *cătuși*, *orișicât*, *orișicum*, *orișicând*, *orișiunde*), conjuncție (*deși*);

- formant al unor numere compuse: *douăzeci și unu*, *treizeci și patru* ș.a.m.d.;

- component al colocațiilor specifice exprimării de nume ale unor măsuri cu subdiviziuni: (ora) *e trei și cinci*, *șapte și un sfert*, *opt și jumătate*; (dimensiuni) *are șaptezeci de kg și 400 de gr*; *are 1 metru și 65 de centimetri* / *un metru și zece și cinci*; *are un an și trei luni* (vârsta) ș.a.m.d.;

- component al unor construcții cu semiadverbe, care funcționează ca „mărci focalizatoare” (GBLR, p. 577): *chiar și*, *fie și*, *măcar și*, *mai și* ș.a.: *Intrat oficial în nobilime, fie și / chiar și / măcar și pe o treaptă inferioară, și-a accentuat predispoziția spre snobism.*; *După ce că nu s-a dus, mai și minte.*;

- component locuțional: *și* cu „plus” (în limbaj matematic), *precum și*, *cât și*, *ca și*, *ei și?*, *ca și cum*, *ca și când*, *și așa mai departe* (ș.a.m.d.), *și altele* (ș.a.), *și tot așa*, *fără doar și poate*, *și mai și*, *câte și mai câte*, *tot unu(l) și unu(l)* / *unu și unu*, *și dacă* / *și de*, *cum și*, *asa și* etc.: *Primiți-I cu voie bună și cu blândețe!*, *Se pot abona la oficiile poștale, precum și la factorii poștali.*, *Abrevierile desemnează atât nume de obiecte, cât și nume de asociații, instituții etc.*, *Traducerile ca și lucrările originale au fost încurajate ...*, *N-a venit, ei și?*, *Se comport ca și cum* ar fi singur.,

Râdea cu poftă **ca și când** nimic n-o deranja., Îmi face mare plăcer să te revăd ...**și așa mai departe.**, **Și tot așa** a băut toată sticla., **Fără doar și poate** că știe., Am văzut niște chestii **și mai și.**, Îi trec prin minte **câte și mai câte.**, Avea mulți prieteni **tot unu și unu.**, **Și dacă** e scump. îl mai cumperi?, Vrem să fim lăsați în pace, **cum și** noi îi lăsăm să facă ce vor., Facă-se voia Ta, precum în cer, **asa și** pe pământ!

- component al unor expresii: **vai și-amar**, **asa și așa**, **praf și pulbere**, **trup și suflet**, în **fel și chip**, **pe viață și pe moarte**, **zis și făcut**, **hop și-asa** ș.a.: **Vai și amar** de capul tău!, **Am vești așa și așa**, **și bune**, **și rele.**, **Îți va face viața praf și pulbere.**, **E trup și suflet** alături de noi., **A încercat în fel și chip** să vă explice, dar, tot degeaba., **Au luptat pe viață și pe moarte.**, **Bun, zis și făcut**, **mergem împreună.**, **Ia Ciuleandra la bătaie, hop și-asa!**

- component al unor corelative conjuncționale: **nu numai ...**, **ci și**; **atât ...**, **cât și**; **între ... și ...**; **dintre ... și ...**: **A avut loc nu numai** în Transilvania, **ci și** în celelalte principate., **Între Occident și Orient sunt și asemănări și deosebiri.**, **Asocierea dintre bătrâni și tineri nu e perfectă.**

- element al unor construcții interogative eliptice: **A venit la voi. Și?** / **Și ce?** / **Și ce dacă?** (**Și ce dacă a venit?**, **Și ce v-a spus?**, **Și ce-a făcut?**);

- element al unei construcții imperative eliptice, cu semnificație interjecțională: - **Unu, doi, trei, și!** („hai! / porniți / fugiți / alergați / începeți...!”);

- component al subiectului reluat: **Bunicul a venit și el** să vadă minunea., **Tata și el** credea că nu e bine., **Experții analizaseră și ei** cazul.;

- component al construcției cvasigeneralizate **ca și**, utilizate greșit în locul prepoziției **ca**: **E ca și tine** (în loc de **e ca tine**)., **Ca și specialist** (în loc de **ca specialist**), **are dreptul la opinie**. Precizez că, în exprimarea unei aproximări asupra unei stări sau caracteristici, **colocația ca și**, sinonimă cu adverbul **aproape** (cu sensul „aproximativ”), este corect utilizată când precedă un adjectiv participial (mai rar, un adjectiv sau substantiv): **E ca și** („aproape”) **însurat.**, **E ca și înscris în noul partid.**, **Acea perioadă din istoria României este ca și necunoscută.**, **Afacerea e ca și terminată.**; **E ca și sătul.**; **Odată acceptat, e ca și student.**, **Ion este ca și fiul lui.** Tot utilizare corectă are și când semnificația asociativă a adverbului **și** este evidentă, ca în: **Liberalii vor ca și firmele cu venituri mai mici de un milion pe an să poată face sponsorizări.**, **Cât privește limbile romanice (ca și cele germanice și ale altor câtorva familii) situația e alta.**;

- Perechea corelativă **și... și...** e folosită fie pentru exprimarea distribuirii aceluiași element, distribuire locală: **Se adunaseră și în piață, și la metrou.**, temporală: **A plouat și alaltăieri, și ieri.**, cauzală: **A renunțat și de lene, și de teamă.**, instrumentală: **Scrie și cu dreapta, și cu stânga.** etc., fie cu valoare cumulativă. În această a doua situație, prin repetare, **și** pierde semnificația adverbială și dobândește semnificație conjuncțională cumulativă: **E și proaspătă, și gustoasă.**, **E și proastă, și urâtă.**

4. În cele ce urmează fac observații referitoare la elementele de descriere a statutului adverbial din cele două ediții ale DEX-ului și prezint unele soluții menite să optimizeze înregistrarea lexicografică a cuvântului **și**.

4.1. Modul de indicare a topicii fixe („stă înaintea părții de vorbire la care se referă; fiind vorba de verbe reflexive sau de forme verbale compuse, stă între auxiliar, pron.refl. etc. și verb”) dă naștere la confuzii. Din enunțul citat se poate înțelege că adverbul **și** precedă numai verbe, or **și** adverbial precedă substantive: **Și mama s-a supărat pe tine.**, pronume: **Și el** va participa la competiție., numerale: **Și al doilea** a primit un dar., adjective: **Cine este prevăzător, este și moderat.**, **E și cinstit**, nu doar harnic., adverbe: **Vine și mâine.**, verbe: **Cum îl zări, îi și spuse.**, iar în metalimbaj, și alte clase lexico-gramaticale: **Pune și „pe” înaintea lui care!** ș.a.

4.1.1. În privința antepunerii față de verb, e necesară precizarea că **și** adverbial apare frecvent în vecinătatea formelor verbale personale și, mai rar, a celor nepersonale: **Când am revenit, omul și plecase.**; **Ați și protestat**, nu-i așa?; **Trebuie mai întâi a cunoaște, iar apoi, a și lucra.**, **Se poate comunica și tăcând.**, **Vom avea și de lucrat** în acest sens.

4.2. Lipsește mențiunea referitoare la funcționarea **ca** semiadverb. Un prim aspect important al acestei funcționări, topica, impune următoarea mențiune. Ca majoritatea semiadverbelor, **și** dislocă formele verbale compuse: **a și / mai / tot** venit; **dacă i-am zice asta, zău că așa ar și / cam**

face; trebuia să **și** / **mai** rezolve ce era de rezolvat ș.a. și se interpune între cliticele pronominale și verb: o **și** / **mai** prețuiește; îl **și** / **cam** / **prea** certa; se **și** / **mai** împăcaseră; îmi **și** / **tot** amintesc întâmplarea.

4.2.1. Un alt aspect care trebuie menționat îl reprezintă cele două semnificații ale semiadverbului **și**, de asociere și de intensificare semantică a unui element nou, aflat într-o relație identică sau similară cu a unui element cunoscut, dar neexprimat în enunțul respectiv. Omisiunea elementului cunoscut și similitudinea sau identitatea relației în care se află cele două elemente justifică preluarea „încărcăturii” semantice de către elementul exprimat: **Și Maria** m-a întrebat când vii. (< Elena m-a întrebat când vii. Maria m-a întrebat când vii.); Ați mulțumit **și voi** gazdei. (< Invitații au mulțumit gazdei. Voi ați mulțumit gazdei.). Este evident că semnificația de asociere provine din cea conjuncțională. Diferența constă în exprimarea elementului de referință în cazul conjuncției, respectiv neexprimarea acestuia în cazul adverbului: *Are grijă de copii și* (conjuncție) *de bunica lui.* vs *Are grijă și* (semiadverb) *de bunica lui.*; *Cântă la vioară și* (conjuncție) *la pian.* vs *Cântă și* (semiadverb) *la pian.* Există însă enunțuri de tipul *Cântă și la pian, nu doar / nu numai la vioară*, în care **și** este adverb, deoarece nu stabilește o legătură între termenii *pian și vioară*, ci intensifică semantic elementul nou. Dacă elementul nou, neaflat într-o relație identică sau similară cu unul cunoscut, provoacă mirare sau uimire, autorul îl reliefează explicit cu **și** adverbial, enunțul exclamativ având structura *Ce-i și cu moda asta! / noua tehnologie! / Facebookul ăsta!*

4.2.2. Trebuie adăugată și semnificația concesivă a unor clase lexico-gramaticale (forme verbale nepersonale, adjective, substantive) precedate de semiadverbul **și**, sinonim în contextul respectiv cu semiadverbul *chiar* (**și**): **Și** (= *chiar / chiar și*) **convins** că n-are dreptate, tot n-a renunțat să-l înfrunte., **Și răspunzând** la toate întrebările, nu l-a convins., **Și muncind** zilnic, tot nu a câștigat suficient., **Și fără a mă strădui** prea mult, tot am reușit., **Și bolnav**, tot s-a dus la școală., **Și fără o pregătire specială**, tot s-a descurcat. ș.a.

4.2.3. **Și** adverbial, utilizat cu intenție ironică, apare între două elemente aflate în dezacord, care nu se potrivesc unul cu celălalt (în mentalul colectiv): *Negustor și cinstit, mai rar!*, *Politician și sincer, slabă speranță!*, *Tânăr și înțelept, aproape imposibil!*, *Copil și cuminte, cine-a mai pomenit?!*

4.2.4. În enunțuri ca: *Unde află că se dă ceva gratis, hop și ele!*, *Nu poate face nimic, că hop și ea!*, e folosită construcția *hop și ...!* formată din interjecția *hop* „iată / uite” și semiadverbul **și** cu semnificație asociativă.

4.3. Pentru sensul modal sunt indicate în DEX atât sinonime (*chiar, în adevăr, cu adevărat, întocmai, exact*), cât și locuțiunea adjectivală *și mai și*, cu „valoare de superlativ”. Frecvent, *și mai și* este locuțiune adjectivală: *Îi pregătise o surpriză și mai și.*, *Ieri purtase o rochie superbă, azi, una și mai și.* Autorii DEX-ului nu înregistrează însă funcționarea aceluiași grup ca locuțiune adverbială cu valoare superlativă: *Acum râdea și mai și.*, *Amintirile îl bântuie de la o vreme și mai și.*, *Acum se muncește și mai și decât înainte.*, *Tușește și mai și decât tine.*

4.3.1. În privința sinonimiei cu adverbele menționate în DEX, la sensul modal, trebuie semnalate două aspecte: existența unor tipare specifice fiecărui sens și sinonimia acestor adverbe mai degrabă cu locuțiunile *asa și, mai și, decât cu și*. De pildă, la seria de sinonime *întocmai, exact* poate fi adăugat *la fel*. Totodată pot fi semnalate tiparele: (*asa*) *cum...*, (*asa*) *și ...* (*Așa cum* îi tratezi tu pe ei, *asa și ei te tratează pe tine.*, *Cum e sacul, și peticul!*, *Cum e turcul, și pistolul!*), *precum...*, *asa și...* (*Precum* ți-a promis, *asa a și făcut.*). Tot astfel, pentru seria de sinonime *pe deasupra, în plus, încă*, pot fi indicate tiparele: *După ce că...*, *mai și...* (*După ce că plătim, să mai și tăcem?!*) și *Pe lângă că...*, *mai și...* (*Pe lângă că nu primește nimic, i se mai și ia din ce are.*).

4.3.2. Din prima serie de sinonime, pentru sensul modal: *chiar, în adevăr, cu adevărat*, lipsește locuțiunea adverbială *într-adevăr*. În enunțul *Vorbește și Heidegger despre acest lucru.*, consider că, în funcție de citirea accentuată a cuvântului *Heidegger* sau a lui **și**, există două semnificații. Semnificația de asociere a lui *Heidegger* la alți filosofi cunoscuți se datorează accentuării numelui filosofului, iar cea de intensificare se datorează accentuării lui **și** (mai evidentă, prin înlocuirea lui **și** cu *chiar / chiar și / însuși*).

4.3.3. În privința prezenței adverbului *și* în propoziții negative, cu semnificația „nici”, textul ales de autorii DEX pentru exemplificare aparține limbii române vechi, fiind dificil de înțeles de către vorbitorii românei actuale: *Însă și de voi nu mă îndur ca să vă părăsesc*. Rămâne nerezolvată problema statutului lui *nici*: adverb sau conjuncție (*Nu te lăsa târâtă, nici nu încerca să-l târăști și pe el în chestia asta!*);

4.4. Pentru sensul temporal, sunt menționate două serii de sinonime: *imediat, pe loc*, respectiv *deja*. La prima serie, trebuie adăugate adverbele *numaidecât, acum, curând* (*Cum îl văzu, îl și luă la rost., Cum o să citească scrisoarea, o să și priceapă ce s-a întâmplat.*). Și aici, trebuie precizat că există două tipare *Cum ..., și...* (*Cum a intrat, a și început să te certe.*), respectiv *Nici nu ..., că (...)* și... (*Nici n-a intrat bine pe ușă, că s-a și repezit la masă.*), în care verbele-predicat ale celor două enunțuri propoziționale sunt folosite la același mod și timp. Cât privește sinonimia lui *și* adverbial cu *deja*, ar fi indicată o mai bogată exemplificare: *A și venit. / A și plecat., S-a și așezat., Îl și cunoșteam din vedere., Gazdele se și pregătiseră să-i primească.*;

4.5. În legătură cu succesiunea a două (semi)adverbe, dintre care unul este *și*, am identificat atât topica fixă, cât și topica mobilă a acestor grupuri. Secvența *mai și* precedă verbul: *Se dovedește că experții mai și greșesc., După ce că i-a cheltuit banii, îl mai și bate., Sunt destule lemne pentru seara asta și mai și rămân.*, iar secvența *și mai* precedă adjectivul sau adverbul, deoarece *mai* e, în acest caz, formantul comparativului: *Vrea să fie și mai vigilent., Aseară a plouat și mai mult.* Gruparea *și tot* precedă atât adjectivul sau adverbul, cât și verbul: *Are în vedere o patologie care beneficiază de mijloace terapeutice tot mai numeroase și mai variate, dar și tot mai scumpe., Chiar dacă se adeverea, și tot n-avea să afle.*

4.6. Se cuvine să se atragă atenția în legătură cu utilizarea unei secvențe pleonastice *și ... deja*: *Mi-ați și răspuns deja., S-au și așezat deja.*

5. Completez observațiile asupra prezentării statutului conjuncțional al cuvântului *și* din DEX cu unele sugestii de upgradare a articolului lexicografic respectiv.

5.1. În DEX, este corectă ordinea celor două statute din prezentarea lexicografică prin plasarea pe primul loc, în cadrul statutului conjuncțional, a celui mai important rol, acela de „marcă a coordonării copulative”.

5.1.1. Explicația „exprimă relația operației matematice a adunării”, dată grupării *și cu*, ar trebui să urmeze atribuirii statutului de colocație uzuală, din registrul popular, care se utilizează între termenii adunării matematice. În limbaj matematic, această colocație este sinonimă cu *plus*.

5.1.2. Popular, într-o colocație pleonastică, *și cu* coordonează copulativ termenii subiectului multiplu: *Mama și cu tata au plecat la piață*. Fără să fie pleonastică, ci numai redundantă, gruparea *și cu* din exemple ca: *Face omletă, cu brânză și cu slănină*. acceptă reducerea la conjuncția *și*, deoarece prepoziția *cu*, necesară exprimării „instrumentului” se subînțelege de la termenul anterior.

5.2. Aceeași secvență apare cu circumstanțialul sociativ: *A venit și cu Maria*. sau cu complementul prepozițional: *A luptat și cu tătarii.*, situații în care nu mai e vorba de conjuncția copulativă *și*, ci de semiadverbul *și*, omisibil într-un enunț corect gramatical și nonomisibil semantic: *A venit cu Maria., A luptat cu tătarii*. cf. *A venit și cu Maria (pe lângă toți ceilalți).*, *A luptat și cu tătarii (nu doar cu turcii)*.

5.3. În locul explicației „Ajută la formarea prin adăugare a numeralelor de la douăzeci și unu până la nouăzeci și nouă” era preferabilă notarea statutului de formant al numeralelor compuse de tipul *douăzeci și trei*.

5.4. Pentru exemplul *(E ora) trei și paisprezece*, explicația ar trebui să se refere la acest tip de exprimare (orală, mai rar scrisă) a unităților de măsură cu numere zecimale (*e ora două și treisprezece, măsoară doi metri și treizeci, un cutremur de patru grade și cinci / patru virgulă cinci pe scara Richter ș.a.m.d.*). Echivalentele în scris ale exemplelor anterioare sunt: *e ora 2,13; măsoară 2,30 m; un cutremur de 4,5 grade*.

5.5. Se impune corectarea colocației corelative *atât..., cât...* cu *atât ..., cât și...* și completarea seriei corelative cu *nu numai..., dar și...*: *Substantivele denumesc atât nume de obiecte, cât și nume de acțiuni, stări ..., Este nu numai posibil, dar și imperios necesar.*

5.6. Ar trebui reformulată explicația referitoare la rolul de conector interpropozițional: „Leagă două propoziții de același fel, indicând o completare, un adaos, o precizare nouă”, pentru că nu *și*-ul „indică o completare, un adaos, o precizare nouă”, ci propoziția introdusă prin *și*.

6. Plasată la valoarea conjuncțională, expresia *Ei și?* este alcătuită din interjecția *ei* și conjuncția *și*. În opinia mea, *Ei și?* este o colocație de tip propoziție eliptică, cu semnificația generală *Nu-mi pasă!*, *N-are nicio importanță!*, *Și ce dacă (e așa)!* Aceasta are variantele: *Ei și ce?*, *Ei și ce dacă?*, *Și ce?*, *Și ce dacă?* (*Te-au văzut oamenii. – Ei și ce? / Ei și ce dacă?*).

7. Secvenței *ca și* i se atribuie „funcție comparativă” și se indică două serii de sinonime: *la fel ca*, *întocmai ca*, respectiv *aproape*, *aproximativ*. Trebuia precizat faptul că, folosită corect, secvența *ca și* semnaleză o comparație între realitate și ipoteză sau presupunere: *Ca și tămâia, lucrul ăsta nici n-ajută, nici nu strică.*, *Lucrarea asta e ca și adjudecată.* (v. supra 3.1.).

8. În titluri ca *Hortensia Papadat Bengescu și literatura europeană*, *Bertolt Brecht și lumea teatrului epic modern*, *Eminescu și romantismul german*, *Eminescu și muzica*, conjuncția *și* marchează, mai degrabă, un raport de subordonare de tipul circumstanțialului de relație, admitând înlocuirea cu locuțiuni sau grupuri prepoziționale precum: *în raport cu*, *în relație cu*, *în contact cu*, *în legătură cu* ș.a.

9. Pentru statutul de marcă a coordonării adversative, ar fi trebuit completată seria de sinonime (*ci*, *iar*, *dar*) cu *însă*: *Ascultă și (= însă) nu înțelege.*, *Scopul acestor eseuri este... să arate că spiritualul nu există separat de material și (= însă) nici extraordinarul – separat de ordinar.*, *Nu era frumos și (= dar / însă) nici urât.*, *Țara arde și (= dar / însă) baba se piaptână.* ș.a. În enunțuri de genul *Sigur, să nu generalizăm, sunt părinți și părinți / copii și copii / profesori și profesori / oameni și oameni.*, deși contrastivitatea semantică e clară, totuși, înlocuirea lui *și* cu o conjuncție adversativă nu e admisă.

10. Aceeași observație și la seria de sinonime ale lui *și* ca marcă a coordonării conclusive: *E vreme urâtă și (= deci) nu plec nicăieri.*, *„A recruta” e verb tranzitiv și (= deci) nu trebuie spus „m-am recrutat”, ci „am fost recrutat”* (Graur, *Dicționar al greșelilor de limbă*, 1982).

11. Există colocații care conțin formantul conjuncțional *și*. Cele mai multe sunt expresii: (tot) unu(l) *și* unu(l), *unu și același* (lucru), *numai și numai*, *foc și pară*, *foc și sabie*, *mari și late*, *oale și ulcele*, *praf și pulbere*, (cel mai) *asa și pe dincolo*, *cu vârf și îndesat*, *cu ghearele și cu dinții*, *fără cap și (fără) coadă*, *peste (nouă) mări și țări*, *după chipul și asemănarea cuiva*, *c-o falcă-n cer și una-n pământ*, *între viață și moarte*, *sus și tare*, *zis și făcut*, *în carne și oase*, *cu ochi și cu sprâncene*, *c-un ochi la slănină și cu altul la făină*, *cuc și altă pasăre*, *sacul și peticul*, *tusea și junghiul*, (cu) *trup și suflet*, *zi și noapte*, *pe viață și pe moarte*, *cu surle și trâmbițe*, *de când lumea și pământul*, *vai și amar*, *pielea și osul*, *pur și simplu*, *când o face plopul pere și răchita micșunele*, *a o ține una și bună*, (a fi) *numai ochi și urechi*, *un om și jumătate*, *legat de mâini și de picioare*, *cu ou și cu oțet*, *șoc și groază*, *de unde și până unde*, *punct și de la capăt* ș.a.

Concluzii

Analiza descrierii cuvântului *și* în gramaticile și dicționarele românești, în special în ultimele două ediții ale DEX-ului, a condus la observațiile prezentate în această comunicare. Cercetarea întreprinsă pe un corpus de texte aparținând diverselor stiluri ale limbii a făcut posibilă identificarea ipostazelor semantico-gramaticale ale cuvântului *și* în româna actuală. Pe baza observațiilor, pe de o parte, și a stabilirii identității lexico-gramaticale, pe de altă parte, am propus unele soluții menite să completeze și să optimizeze prezentarea lexicografică a cuvântului *și*.

BIBLIOGRAPHY

Bîlbîie, Gabriela, Croitor, Blanca, *Statutul sintactic al termenilor coordonați prin conjuncția și*, p. 15-23 în *Limba română. Dinamica limbii, dinamica interpretării. Actele celui de-al 7-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, 7-8 dec.2007.

Dicționar explicativ al limbii române (DEX), ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

Dicționar explicativ al limbii române (DEX), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

Dicționar explicativ al limbii române (DEX), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

Dicționar al limbii române (DLR), București, Editura Academiei Române, 1913-2010.

Guțu Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica limbii române (GALR)*, vol. I *Cuvântul* și vol. II *Enunțul*, București, Editura academiei Române, 2008.

Mîrzea Vasile, Carmen, *Eterogenitatea adverbului românesc: Tipologie și descriere*, București, Editura Universității din București, 2012.

Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), *Gramatica de bază a limbii române (GBLR)*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

ON THE TERMINOLOGY OF COLOURS IN ENGLISH: PINK

Simina Badea

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Colours have always fascinated people through the suggestive power they possess, the emotions and feelings they are capable to arouse, their cultural, social, religious implications, as well as symbolism. Despite the evolution of chromatology, the symbolism of colours has preserved an essentially traditional component and universality, materialized at all levels of knowledge and in all aspects that concern the human being. In this context, the article approaches chromatic terminology by focusing on the term pink in English: definition, etymology, word formation, phraseology and semantics.

Keywords: terminology, colours, pink, linguistic analysis, symbolism

1. Preliminary remarks

Colours have always fascinated people through the suggestive power they possess, the emotions and feelings they are capable to arouse, their cultural, social or religious implications, as well as symbolism. Despite the evolution of chromatology, the symbolism of colours has preserved its essentially traditional character and universality, materialized at all levels of knowledge and in all aspects that concern the human being. Cosmologically, psychologically, mystically, the interpretation of colours varies depending on geographical and cultural areas¹.

2. Symbolism

In Western culture, pink was popularized in the 18th century by the European bourgeoisie, fond of pastel colours. Madame de Pompadour, the mistress of King Louis XV of France, wore a particular tint of pink and she made this colour fashionable.

The symbolism of pink was also connected with the cult of the rose² and in religious art it was associated with the body of Christ, the baby Jesus being sometimes painted in pink in the 13th and 14th centuries.

Pink has been generally perceived as a colour of calmness, gentleness, joy and peace. However, in other cultures, such as the Japanese one, pink is a “wistful symbol of the slain samurai”, signifying the male element and, at the same time, a glorious death; on the other hand, “in Korea, it’s interpreted as a sign of trustworthiness”³.

Traditionally, pink is represented from a gender-related perspective, it is the colour that all little girls wear (especially in the postwar era), the colour of innocence and cuteness, it emanates femininity and romance, sensitivity, even chastity in combination with white. It becomes seductive when put together with black or dark tones. Hot pink gives more energy and vibe. But the symbolism of pink has been revised, gaining more stamina and spontaneity in the 20th century along with the avant-garde artistic movement originating in France, namely Fauvism, and the Pop Art Movement.

We should not forget its political implications and mention here the pink pussyhats created and worn by the women involved in the Women’s March on 21 January 2017, a protest against Donald Trump whose rhetoric and policies were considered misogynistic, jeopardizing civil and human rights. The sea of pink hats was meant to generate a strong visual effect and statement.

¹ Jean Chevalier & Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. I, Editura Artemis, București, 1994, p. 408.

² Silvia Pitiriciu, *Din terminologia cromatică: roz*, in “Studia Universitatis Petru Maior”, Philologia, nr. 10/2011, Tîrgu-Mureș, p. 51.

³ Alice Bucknell, *A Brief History of the Color Pink*, Nov 6, 2017, available at <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-history-pink>, accessed 29.11.2022.

Pink has been used in the Breast Cancer Awareness campaign, people wearing a pink ribbon to honour survivors and those affected by this disease, probably because the colour suggests empathy, compassion and hope.

After presenting the evolution of the symbolism of this colour, we will try to approach chromatic terminology by analysing the English term *pink* linguistically: definition, etymology, word formation, phraseology and semantics.

3. Linguistic analysis

3.1. Definition. Meanings of the term

Pink is one of the eleven basic colour terms in English (red, orange, yellow, green, blue, purple, brown, pink, black, white, and grey) identified by Berlin and Kay⁴.

The definitions of *pink* found in general-purpose dictionaries are clear and simple as they address the common reader and they must be understood by everyone. *Pink* as an adjective is defined in relation to another chromatic term, *red*: “being a pale red colour”⁵. We have to note the association of red with the adjective *pale*, which usually gives the impression of illness or fright, whereas *pink* has other connotations. A more balanced tone would imply, for instance, the use of the adjective *light* (+ shade, tint, hue, etc.). The definition of *pink* as a noun in *Merriam-Webster Dictionary* seems neutral and closer to the image that pink evokes in the collective mindset, a bright colour with a reinvigorating and yet calming effect: “any of a group of colors bluish red to red in hue, of medium to high lightness, and of low to moderate saturation”⁶.

Although pink is often defined in relation to the primary colour red, it is not part of the electromagnetic spectrum. “It’s an extra-spectral color, which means other colors must be mixed to generate it”⁷. Yellow and blue hues contribute to the creation of a wide range of pink tones.

As a noun, pink has several meanings. It denotes a plant of the pink family (*Caryophyllaceae*), of the genus *Dianthus*, and also the flower of such a plant. In U.S. slang, it refers to a person with left-wing political opinions, without going to extremes. The term *pinks* designates the coat (usually scarlet) worn in fox hunting⁸, or the trousers of a light colour formerly worn by army officers⁹. *Pink* is also a kind of vessel with a narrow stern and the terms *pinky*, *pinkey*, *pinkie* are used with this meaning too¹⁰. In informal language, *pinkie* or *pinky* is the little finger and in Australian informal language *pinkie* is a cheap wine.

Pink may be a verb signifying “to pierce, to punch”. *Pink up* is a phrasal verb which means “to cause someone or something to become pink” (in colour, also of skin).

3.2. Etymology

As for the etymology of the term *pink*, it seems rather unclear. In the 1570s, pink was the common name of *Dianthus*, a plant with pink, red, or white flowers.

The noun denoting the colour pink as we currently know it was attested by 1733, after the name of the flower mentioned above. The adjective was recorded by 1720 and it replaced the adjective *incarnate* (1530s), i.e. having the colour of the flesh¹¹.

3.3. Word formation

⁴ Brent Berlin and Paul Kay, *Basic color terms: Their universality and evolution*, University of California Press, 1969, apud Arya D. McCarthy & al., *Modeling Color Terminology Across Thousands of Languages*, in “Proceedings of the 2019 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing and the 9th International Joint Conference on Natural Language Processing”, 2019, p. 2243.

⁵ *Cambridge Dictionary*, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/learner-english/pink>. The definition in *Oxford Learner’s Dictionary* is similar: “pale red in colour”, available at https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/pink_1, accessed 23.11.2022.

⁶ *Merriam-Webster Dictionary*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pink>, accessed 29.11.2022.

⁷ Christina Olsen, director of the WCMA at the time, cited by A. Bucknell, *op. cit.*

⁸ *Webster’s Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language*, Gramercy Books, New York, 1994, p. 1094.

⁹ *Merriam-Webster Dictionary*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pink>

¹⁰ *Pink* or *pinky* is also a schooner, built mainly at Essex, Massachusetts.

¹¹ *Online Etymology Dictionary*, <https://www.etymonline.com/search?q=pink>, accessed 30.11.2022.

There are several **derivatives** from the adjective *pink*: nouns: *pinkness* (*pink* + suff. *-ness*, referring to the quality of being pink), adjectives: *pinkish* (*pink* + suff. *-ish*, meaning “somewhat pink”), *pinky* (*pink* + suff. *-y*, meaning “somewhat pink”). It is important to note that *pinky* does not concern only the colour. Although the word *pinky* and the variant *pinkie* may look like derivatives formed with the suffixes *-y* and *-ie*, their etymology is uncertain. Their meanings are: a) “little finger”, in which case the origin is probably the Dutch *pinkje*, diminutive of *pink* “little finger”, and b) “vessel”, in which case the origin may be the Dutch *pinkje* small pink, diminutive of *pink*, from Middle Dutch *pinke* “fishing boat”.

Another interesting derivative is *pinko*, from *pink* + suff. *-o*, a suffix used to name a person who is associated with or has the qualities of someone or something. Since pink is a lighter shade of red and red is the colour of communists, *pinko* came to be used in the political sense and denote a person who supports communist or socialist ideas, thus acquiring a derogatory meaning. In general, and especially in British English, it describes a person with slightly liberal or radical political or economic views.

The prefix *pre-* occurs in the compound noun *prepink spray*, which is a spray applied to apple trees in particular, before their leaves and buds turn pink.

The number of **compounds** is quite large and is reflected in several semantic areas. They include nouns denoting:

- names of plants (or parts of plants, or elements/products relating to the development or growth of plants): *pink family* (the family *Caryophyllaceae*), *clove pink* (which is the popular carnation or grenadine *Dianthus caryophyllus*, called so because of its spicy scent), *grass/cottage pink* (*Dianthus plumarius*), *maiden/meadow pink* (*Dianthus deltoides*), *rainbow/China pink* (*Dianthus chinensis*), *bunch/bearded pink* (also called *sweet William*, *Dianthus Barbat*us), *bog/wild pink* (also called dragons-mouth, *Arethusa bulbosa*, an orchid of the family *Orchidaceae*), *marsh/sea pink* (any of several North American herbs of the gentian family, genus *Sabatia*), *moss pink* (a low-growing perennial phlox, *Phlox subulata*), *pink calla* (*Zantedeschia rehmannii*, an ornamental plant native to southern Africa), *pink needle* (a European weed, *Erodium cicutarium*), *pink milkwort* (an annual herb, *Polygala incarnata*, found in the central and eastern US), *pink lady's-slipper* (with the variant *pink lady slipper*, designating a mocassin flower, *Cypripedium acaule*), *pink rhododendron*, *pink shower* (or pink shower tree, a tropical, ornamental American tree, *Cassia grandis*), *pink-and-white shower* (an ornamental leguminous tree, *Cassia javanica*, originating from Java and Sumatra), *pink vine* (coral vine), *pink corydalis* (or *pale corydalis*, a plant from North America), *Cripps Pink* (a cultivar of apple named after John Cripps, who bred it; the apples are sold under the trade mark name Pink Lady), *pinkroot* (the root of any of various loganiaceous plants of the genus *Spigelia*), *pink stage* (also *pink bud stage*, a stage in the development of the flower of apple trees or other fruit trees when they have pink buds), *pink spray* (a spray applied to fruit trees, esp. the apple tree, when the flower buds are pink), *prepink spray* (a spray applied especially to apple trees before the buds become pink)
- names of diseases (in plants or humans): *pink rot* (a disease of potato tubers, apples etc. caused by fungi), *pink root* (a disease of onions and other plants caused by a fungus, *Phoma terrestris*), *pink disease* (*acrodynia*, caused by mercury poisoning), *pink eye* (or *pink-eye*, or *pinkeye*, a form of acute conjunctivitis occurring in man and certain animals)
- names of animals (fish, insects etc.): *Pinkfish* (a blind goby, *Typhlogobius californiensis*, of southern California), *pink salmon* (a small spotted salmon, *Oncorhynchus gorbuscha*, native to the Pacific; also called humpback salmon) *pink bollworm* (a small dark brown moth or its larva that feeds on the seeds of the bolls of cotton)

- drinks: *pink lady* (a cocktail made with gin, brandy, grenadine, lemon juice, and the white of eggs shaken and strained before serving), *pink gin* (used chiefly British, a mixed drink of gin and bitters)
- clothes: *pink coat* (or *hunting pinks*, the traditional coat worn by fox-hunters)
- names related to science: *pink noise* (a mixture of sound waves whose intensity diminishes proportionally with frequency to yield approximately equal energy per octave), *pink salt* (a white crystalline salt $(\text{NH}_4)_2\text{SnCl}_6$, formerly used in dyeing)
- shades of pink: *shocking pink* (a vivid, intense pink), *hot pink* (bright pink, suggesting heat or glow), *salmon pink* (a strong yellowish pink), *rose pink* (a moderate pink), *shell pink* (a light shade of yellowish pink), *flamingos pink* (having the colour of the bird), *hunting pink* (scarlet, like the jacket of fox-hunters), *millennial pink* (a light shade of pink, fashionable in 2017), *petal pink* (a light yellowish pink redder and paler than light apricot), *opera pink* (a light yellowish pink which is darker than petal pink), *baby pink* (like the healthy skin of a newborn), *Baker-Miller pink* (a strong medium pink)¹².

Most of the compounds above are open compound words (when two words remain separate, but convey a single notion or idea, e.g. *clove pink*), some are closed compound words (e.g. *pinkroot*, *pinkfish*), or hyphenated (*pink-eye*).

The head of the compound determines its category. Endocentric compounds have the noun *pink* as head determining the meaning of the whole structure. The names of flowers of the pink family, genus *Dianthus*, are made up of noun + *pink* (*clove pink*, *grass/cottage pink*, *maiden/meadow pink*, *rainbow/China pink*, *bunch pink*). The formation adjective + *pink* is less frequent (*bearded pink*). There are plants from other families or genera composed according to the same pattern: noun + *pink* (*bog pink*, *marsh/sea pink*), adjective + *pink* (*wild pink*).

The colour *pink* creates other chromatic terms in combination with nouns (*rose pink*, *salmon pink*, *shell pink*), even proper nouns (*Baker-Miller pink*, showing the origin of the hue of pink), or adjectives (*shocking pink*, *millennial pink*). The particular shade of pink is suggested and modified by the dependents of the head.

Pink preserves its adjectival value in other compounds that we mentioned above (some names of plants, diseases, animals, drinks, clothes, names related to science). They all share the seme [+pink].

3.4. Idioms

The term *pink* is contained in several idioms, phrases with a figurative, non-literal meaning: **pink-collar, relating to a type of employees who traditionally hold positions specific to women (such as nursing).**

pink dollar or *pink money*, the financial power of the homosexual community.

pink sheet, “a daily listing of over-the-counter stocks and their prices”¹³.

pink slip, which means a notice through which an employer announces an employee that the employment is being terminated. Attested by 1915, the term also referred to a paper proving that a worker decided to leave the labour union so that he would not be fired. *To get the pink slip*, chiefly used in American English, has the meaning “to be laid off”.

pink tax, describing the fact that women pay a higher price for products or services which are specifically made or marketed for them.

pink tea, used informally, it refers to a formal tea or reception.

to be (as) gay as pink ink, to be overtly homosexual.

¹² The colour *Baker-Miller pink* was named after DOC commander who, in the 1970s, agreed to be part of an experiment initiated by Dr. Alexander D. Schauss. At the doctor’s request, the Washington State Department of Corrections had the ceilings and walls of its jails painted in pink, a colour which, Dr. Schauss thought, reduced the aggression of inmates. There are also claims that it calms down appetite.

¹³ *Merriam-Webster Dictionary*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pink%20sheet>, accessed 05.12.2022.

to be in the pink (of condition, of health), to be in the best condition, in great health.

to be tickled pink, a phrase used informally, with the meaning “extremely happy”.

to have a pink fit, originating in British English, about a person who is very angry.

to see pink elephants, which refers to hallucinations caused by alcoholism or narcotics. A synonym is *to see pink spiders*.

3.5. Semantics

We will discuss in brief the semantics of the term *pink* from the perspective of the linguistic relations of synonymy and hyponymy.

Synonymous terms are sometimes formed by adding equivalent affixes to the base, such as the suffixes *-ish* or *-y* resulting in *pinkish*, *pinky* (“somewhat pink”), indicating approximation. *Rosy* (“like a pink or red rose”) and *peachy* (“having the colour of the peach”, which involves the mixture of yellow, red, white) are derivatives from *rose* and *peach*.

The term *pink* denoting colour has developed a series of synonyms (nouns or adjectives) which have become chromatic terms triggered by the common seme [+pink]: *apricot*, *blooming*, *blushing*, *cherubic*, *coral*, *fuchsia*, *incarnadine*, *magenta*¹⁴, *peach*, *rosé*, *rose(-coloured)*, *roseate*, *rubicund*, etc. These are partial synonyms created on the basis of the association with objects, beings or features evoking and expressing different “degrees” of pink, from stronger, almost red tones, to calmer ones (*blooming*, *rubicund* “having a healthy reddish skin tone”, *blushing*, *flushed* “red in the face due to shyness, shame”, *blowsy* “red-faced” but not in a pleasant way, *incarnadine* “a bright crimson or pinkish-red colour”, *magenta* “a pinkish-purplish-red”, *fuchsia* “a vivid purplish-red colour”, *coral* “deep pink”, *roseate* “rose-coloured”, *rosé* “having the colour of a pale pink wine”).

Synonymy is well represented at the level of compounds, e.g. *shell pink*, *millennial pink*, *petal pink*, *opera pink* characterized by the seme [+light pink]. *Shocking pink* and *hot pink* are bright tints of pink.

These synonyms give us the opportunity to make some comments of an onomastics nature. Although not very common today, the proper name *Coral* was quite popular in the Victorian era. But at present, there are variants which gain ground: *Cora*, *Coralie*, *Coralyn*, *Coraline*¹⁵.

Derivatives and compounds are a way of expressing hyponymy, “a semantic relationship in which the referent of one term (hyponym) is included in the referent of another (hyperonym or hypernym)”¹⁶. A semic analysis reveals that each hyponym has more semes than the hyperonym *pink*.

4. Conclusion

Despite the fact that the symbolism of colours differs in time and space, it preserves a traditional and universal core which connects people from various cultures and social backgrounds. Beyond the symbolism of the term *pink*, we have made a linguistic analysis, noting that compounding is a productive process as far as this colour term is concerned. Such compounds are numerous and pertain to various domains: botany, zoology, chemistry, medicine, fashion, etc. Their meanings are most commonly motivated by the association with the plants of the pink family (*Caryophyllaceae*), which apparently gave the name of the colour as we know it today, but also by the association with objects, entities, qualities that bring pink to mind. The characteristics of natural elements often lead to a metaphorical use of the term.

¹⁴ Magenta is the name of the colour called so in honour of the battle of Magenta, a town in Italy where the French were victorious against the Austrians.

¹⁵ Kathryn Lamoreux, *The Full Spectrum of Unique Color Names for Babies*, Mar 9, 2022, available at <https://wehavekids.com/baby-names/The-Full-Spectrum-of-Baby-Names-Inspired-by-Colors>, accessed 03.12.2022.

¹⁶ Daria Protopopescu, *Elements of English Terminology – Theories and Methods*, Editura Universității din București, 2013, p. 114.

BIBLIOGRAPHY

Berlin, Brent & Kay, Paul, *Basic color terms: Their universality and evolution*, University of California Press, 1969.

Bucknell, Alice, *A Brief History of the Color Pink*, Nov 6, 2017, available at <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-history-pink>

Chevalier, Jean & Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1994.

Lamoreux, Kathryn, *The Full Spectrum of Unique Color Names for Babies*, Mar 9, 2022, available at <https://wehavekids.com/baby-names/The-Full-Spectrum-of-Baby-Names-Inspired-by-Colors>

McCarthy, Arya D. & al., *Modeling Color Terminology Across Thousands of Languages*, in “Proceedings of the 2019 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing and the 9th International Joint Conference on Natural Language Processing”, 2019, pp. 2241–2250.

Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: albastru în limba română*, in “Buletin de lingvistică”, nr. 11/ 2010, pp. 136-143.

Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: galben în limba română*, in “Revista limba română”, nr. 3-4, anul XX, 2010, pp.103-110.

Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: roz*, in “Studia Universitatis Petru Maior”, Philologia, nr. 10/2011, Tîrgu-Mureș, pp. 51-54.

Protopopescu, Daria, *Elements of English Terminology – Theories and Methods*, Editura Universității din București, 2013.

Webster’s Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language, Gramercy Books, New York, 1994.

Encyclopaedia Britannica, <https://www.britannica.com/>

Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>

Merriam-Webster Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/>

Online Etymology Dictionary, <https://www.etymonline.com/>

Oxford Learner’s Dictionary, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

The Free Dictionary, <https://thefreedictionary.com/>

ON THE BASIC LEXICAL SUBASSEMBLY IN ROMANIAN AND ENGLISH

Anamaria Preda, Vlad Preda

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova, Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: Our paper attempts to answer the questions cui prodest? and quid prodest? the development of fundamental vocabularies. We present and comment on the criteria and principles for compiling such lexical inventories for the Romanian and English languages. We believe that mastering the constituent elements of such works can provide the elementary lexical base, thus facilitating the understanding and dialogue in the mother tongue and/or in a foreign language.

Keywords: vocabulary, basic, selection, principle

1.1. Scopul acestui studiu este de a identifica și descrie subansamblul lexical care cuprinde cuvintele cele mai cunoscute și folosite de către vorbitorii instruiți (absolvenți ai unei școli generale, cel puțin), caracterizate prin frecvență și răspândire semnificative, stabilitate și putere formativă. Așadar, vom prezenta și comenta criteriile pe baza cărora sunt selectate cuvintele aparținând acestui segment foarte important. Subsecventă identificării va fi alegerea unuia dintre termenii sinonimi care denumesc acest subansamblu lexical.

1.2. Setul de unități lexice care se referă la elementele cele mai comune sau universale ale experienței umane, elemente care sunt cele mai rezistente la înlocuire sau schimbare și prin care pot fi explicate celelalte cuvinte (de exemplu, *cabană* poate fi înțeles prin „*casă mai mică, în general din lemn, în general la munte, pentru turiști*”, iar *chalet*, prin „*a small wooden house found in mountain areas, especially one used by people on holiday*”) constituie stratul lexical de bază.

1.3. În special engleza, dar și româna dispun de liste de cuvinte aparținând acestei structuri. Nu ne propunem să comparăm inventarele unităților reprezentative ale celor două limbi, deoarece nu există o metodologie comună și nici criterii unice de selecție. De-a lungul timpului, în vederea alcătuirii de *vocabulare fundamentale*, s-au folosit *dicționarele de frecvență*, în care inventarierea s-a bazat pe criteriul uzajului, respectiv frecvență și distribuție (stilistică, pe registre, pe genuri). Ponderea semantică, adică existența mai multor sensuri proprii și figurate, cât și puterea derivativă și compozițională, adică existența a cât mai multor derivate și / sau compuse, au consfințit calitatea de element al subansamblului lexical vizat.

2. În cele ce urmează, prezentăm și comentăm premisele studiului nostru.

2.1. Lexicul unei limbi e un ansamblu deschis, neputând fi studiat în integralitatea sa, din cauza numărului imens, incomensurabil de unități. Restrângând acest număr la un nucleu format din cuvintele cele mai importante și care reflectă totodată trăsăturile generale ale acelei limbi, analiza lexicului devine posibilă și relevantă.

Pentru limbile română și engleză s-au efectuat diferite decupaje sub forma unor liste sau inventare (așa cum sunt: Adriana Costăchescu, Maria Iliescu, *Vocabularul minimal al limbii române curente*, Editura Demiurg, București 1994 și *listele Swadesh*, 1950, 1952, 1955, 1971), care conțin cuvintele cele mai cunoscute și folosite, necesare comunicării, adică un fond lexical principal.

Oricare vocabular general are, așadar, un strat de bază, a cărui definire teoretică și, mai cu seamă, delimitare practică întâmpină multe și serioase dificultăți.

Pentru extragerea acestui strat lexical de bază din întreg au fost identificate și aplicate principii și criterii de selectare a elementelor componente.

2.2. Numim această structură VF (*vocabular fundamental*) / BV (*basic vocabulary*). VF / BV este o noțiune relativă, având în vedere dependența alcătuirii sale de loc, timp și participanți. Locul se referă, în acest caz, la deosebirile lingvistice dintre limbile folosite în spații geografice diferite.

Timpul, la diferențele datorate perioadelor lingvistice și la diferențele de etape ale învățării unei limbi. Participanții, adică vorbitorii nativi sau nu, interesați sau nu de un vocabular minim de specialitate.

VF / BV trebuie să aibă acoperire maximă, în sensul unei accesibilități maxime, altfel spus a oricărui vorbitor cu instrucție medie, primară și secundară.

Există în limbile română și engleză cuvinte și colocații sinonime, referitoare la domeniul lexical și la segmentul avut în vedere: *lexic, vocabular, dicționar* ș.a., respectiv *lexicon, vocabulary, dictionary* etc.; *lexic principal, vocabular fundamental* ș.a., respectiv *main lexicon, basic vocabulary* etc.;

Criteriile de selecție a cuvintelor componente ale VF / BV se bazează, în principal, pe importanța obiectelor, acțiunilor, stărilor, însușirilor denumite.

2.3. Răspunzând la întrebările *cui prodest?* (cui îi folosește?) și *quid prodest?* (la ce folosește?), comunicarea noastră este relevantă și utilă. Cunoașterea cât mai exactă a nevoilor, obiectivelor și situațiilor de comunicare comune celor mai mulți oameni impune în mod categoric alcătuirea acestui instrument. Însușirea elementelor constitutive ale submulțimii vizate asigură baza lexicală elementară, facilitând înțelegerea și dialogul în limba maternă și / sau într-o altă limbă, altfel spus garantează satisfacerea nevoilor comunicative.

2.4. Subansamblul de cuvinte trebuie selecționat dintr-un corpus extins de enunțuri scrise și vorbite în limba respectivă.

Considerăm că nu se poate fixa a priori o limită a numărului minim de cuvinte, condiționând astfel apartenența sau nu a unui cuvânt la VF / BV.

Dintre criteriile de selecție a termenilor componenți ai VF / BV, gradul de folosire a unui cuvânt, termen-bază sau derivat / compus, este decisiv. Uneori, unii sau chiar toți membrii unei familii lexicale au o frecvență superioară altora și comparabilă între ei, deci sunt incluși în VF / BV (*drept, nedrept, dreptate, nedreptate, a îndrepta, a îndreptăți; a greși, greșală, greșit, negreșit; înalt, înălța, înălțime; chirie, chiriaș, a închiria; folos, folositor, a folosi; gând, a gândi, gândire; act, action, active, activist, activity, actor, actress, actual, actually*). Numai un dicționar de frecvență poate indica exact cât e de frecvent un cuvânt (fie el bază sau formant al unui derivat / compus), scutind astfel de subiectivism observațiile de acest gen. În absența unui dicționar de frecvență, raportul de frecvență între cuvântul-bază și cuvintele derivate și compuse ale acestuia nu se poate stabili obiectiv. Există și contorizatoare de cuvinte (*Word Counter, Contor de frecvență de cuvinte*), însă cele care pot acoperi un corpus extins de texte au accesul restricționat.

În schimb, funcționalitatea cuvântului ca formant lexical e un criteriu obiectiv. Stabilind precis câte derivate și compuse are un cuvânt-bază în raport cu altul, aflăm cât de productiv și util este acesta. De exemplu, verbul *a duce* are o funcționalitate maximă ca formant lexical: *a aduce, a conduce, a deduce, a induce, a produce, a reduce, a traduce*, care, la rândul-le formează alte derivate, precum *aducere, conducere, conducător, deducere, producție, traducere* etc. În schimb, *a afla* e baza doar a subst. *aflare* și a adj. *aflat, aflător*. În engleză, *child* formează derivatele *childly, childish, childishly, childishness, childless, childlessness*. În schimb, *husband* este baza doar a subst. *husbandry*.

3.1. Următoarele observații se bazează pe analiza atentă a definițiilor lexicografice ale următoarelor substantive: *lexic, vocabular, dicționar, lexicon, fond, glosar*, respectiv *lexis, vocabulary, dictionary, lexicon, word-stock, glossary*.

Vocabular, dicționar, lexic, lexicon și *glosar* apar ca sinonime în toate dicționarele românești. În engleză, termenii echivalenți sunt: *vocabulary, dictionary, lexis, lexicon*, și *glossary*.

În cele ce urmează, facem precizări asupra acestor echivalente:

- rom. *fond* are echivalentul: *word-stock (=vocabular)*,
- rom. *lexic*, pe *lexis (=lexic, lexicon, vocabular)*, *vocabulary (=vocabular, lexic, dicționar)* și *lexicon (=lexicon, lexic, vocabular, dicționar)*;
- rom. *dicționar*, pe *dictionary (=dicționar, lexicon)*, *lexicon (=lexicon, lexic, dicționar, vocabular)*;

- rom. *vocabular*, pe *vocabulary* (=vocabulary, lexic, dicționar), *lexis* (=lexic, lexicon, vocabulary) și *lexicon* (=lexicon, dicționar, lexic, vocabulary);
- rom. *lexicon*, pe *lexicon* (=lexicon, lexic, dicționar, vocabulary), *lexis* (=lexic, lexicon, vocabulary) și *dictionary* (=dicționar, lexicon);
- rom. *glosar*, pe *glossary* (=glosar).

Dintre acestea, doar *dicționarul* este prezentat ca o operă sau lucrare lexicografică, *glosarul*, ca o listă de cuvinte rare sau puțin cunoscute, iar *lexiconul*, ca un dicționar pentru un anumit domeniu. Prin urmare, se poate deduce că acestea au numai formă scrisă. Numai cu semnificația de „totalitatea cuvintelor unei limbi”, *vocabularul* și *lexicul* sunt sinonime, așadar, putem admite că forma scrisă a acestora nu exclude forma orală.

În engleză, avem următoarele explicații lexicografice:

- eng. *dictionary* – carte care prezintă o listă de cuvinte în ordine alfabetică și care explică înțelesul acestora în aceeași limbă sau în altă limbă;
- eng. *lexicon* – (o listă cu) toate cuvintele folosite într-o limbă anume sau într-un anumit domeniu, sau un dicționar (dacă lista conține și definiții);
- eng. *lexis* – toate cuvintele unui limbi; *vocabulary*;
- eng. *vocabulary* – toate cuvintele folosite de o persoană anume, sau toate cuvintele care există într-o anumită limbă sau într-un anumit domeniu; *lexicon*;
- eng. *word-stock* – *vocabularul* unei limbi, dialect sau idiolect;
- eng. *glossary* – o listă alfabetică a cuvintelor dificile, tehnice sau străine dintr-un text, însoțite de explicații privitoare la înțelesurile lor.

3.2. Dintre cei cinci termeni, doar *fond*, *vocabular* și *lexic* sunt prezenți în colocații referitoare la partea stabilă, cu frecvență superioară și esențială de cuvinte. *Fond*, în colocațiile *fond principal lexical*, *fond principal de cuvinte* și *fond lexical de bază*, *lexic* în *lexic principal* și *lexic fundamental*, *vocabular* în *vocabular de bază* și *vocabular fundamental*, *vocabular principal*, (Notăm că *vocabular* apare și în multe alte colocații: *vocabular literar* / *uzual* / *de specialitate* / *activ* / *pasiv* / *comun* / *propriu* / *specific* / *caracteristic* / *particular* / *individual* / *uzual* ș.a.). Corespondentele din engleză ale colocațiilor *fond principal lexical* și *fond lexical de bază*, *lexic principal* și *lexic fundamental*, *vocabular de bază* și *vocabular fundamental* sunt: *basic word-stock* și *basic vocabulary*, *main lexicon* și *core lexicon*, *basic vocabulary* și *core vocabulary*. Altele: *lexical inventory* (=inventar lexical), *representative vocabulary*.

Toate aceste colocații din limbile română și engleză se referă la partea esențială sau cea mai importantă a lexicului, caracterizată prin stabilitate, frecvență mare a cuvintelor și putere formativă.

3.2. Facem observația că sinonimia celor șase termeni din română și a celor șase termeni din engleză e parțială. Pe cale de consecință, în ambele limbi, uzul a făcut următoarele alegeri. Simplificând, *lexic* se folosește azi pentru a denumi totalitatea cuvintelor din limbă, *vocabular*, pentru a denumi totalitatea cuvintelor caracteristice limbii unei epoci, unei regiuni, unui anumit domeniu de activitate, unui anumit stil al limbii, unui scriitor sau unui vorbitor etc., iar *dicționar*, pentru a denumi lucrarea lexicografică ce cuprinde cuvintele unei limbi sau ale unui domeniu de activitate, aranjate, de obicei, în ordine alfabetică și explicate în aceeași limbă sau traduse în altă limbă. Tot astfel, în engleza de azi, *lexicon*, *vocabulary*, *dictionary*.

Cât privește derivatele și compusele substantivelor din română și engleză menționate anterior am constatat că cele mai multe sunt ale bazei *lexic*, respectiv *lexicon*, atestând și astfel nivelul superior al acestuia: *lexical* / *lexical*, *a se lexicaliza* / *to lexicalize*, *lexicalizare* / *lexicalisation*, *lexicalizat* / *lexicalized*, *lexicologie* / *lexicology*, *lexicolog* / *lexicologist*, *lexicologic* / *lexicological*, *lexicografie* / *lexicography*, *lexicograf* / *lexicographer*, *lexicografic* / *lexicographic*, *lexicon* / *lexicon*, *lexem* / *lexeme*, *lexematic* / *lexematic*, *lexic fundamental* / *core lexicon*, *lexic de bază* / *basic vocabulary*, *fond principal lexical* / *basic word-stock*, *fond lexical de bază* / *basic vocabulary*.

4.1. În opinia noastră, potrivit scopului urmărit, și anume crearea unei baze lexicale standard sau elementare care să asigure posesorului posibilitatea înțelegerii și a dialogului în limba maternă și / sau într-o altă limbă, VF / BV se caracterizează astfel:

- este dependent de statutul socio-cultural al vorbitorilor, deci cuvintele sunt cunoscute și folosite de toți vorbitorii instruiți (absolvenți ai unei școli generale, cel puțin);

- este, în general, mai puțin expus schimbării, în sensul că cele mai multe cuvinte nu pot fi eliminate și nici înlocuite, reprezentând astfel partea de rezistență a vocabularului general (*casă, masă, bărbat, femeie, a vedea, a auzi, a lucra, aproape, departe, acest, el, doi, mare, mic* etc.; *house, table, man, woman, to see, to hear, to work, close, far, this, he, two, big, small* etc.). Totuși, la intervale mari de timp, acceptă o relativă îmbogățire, prin apariția unor neologisme care denumesc obiecte de folosință generală și activități comune unei noi realități (*computer, indexare, televizor, mall, video, ecografie, business, pandemie, fotovoltaice, a xeroxa* etc.; *computer, indexing, TV, mall, video, ultrasound, business, pandemic, photovoltaic, to photocopy* etc.).

- VF / BV cuprinde cuvinte stabile prin vechime și prin capacitatea de a da naștere derivatelor, compuselor, locuțiunilor (baza *parte* se regăsește în derivatele: *părticică, părtaş, a împărți, împărțire, împărțeală, împărțit, neîmpărțit, împărțitor, deîmpărțit, parțial, imparțial, partaj, partener* etc., compuselor: *parte de vorbire, parte de propoziție, cotă-parte* etc., locuțiunilor: *a lua parte, a ține partea, din partea ..., a avea parte de ...* etc.; *part* în derivatele: *apart, impart, partial, impartial, partner* etc., în compusele: *part of speech, partake, part-time, part-way, part-paid* etc., în locuțiunile: *accepted parts, constituent part, crucial part, equal part, favourite part, hard part, integral part* etc.; în expresiile: *part and parcel of something, a man of (many) parts, more than the sum of its parts, to take part in, to part company with/from, to part with* etc.

4.2. În alcătuirea VF / BV intră:

- clase lexico-gramaticale cu inventar limitat sau relativ închis (articole, pronume, numere, prepoziții, conjuncții, interjecții, verbe auxiliare),

- substantive care denumesc principalele obiecte și unelte: *casă, tren, mașină, pat, scaun, ac, ață, cuțit, telefon* etc.; în engleză, *house, train, car, bed, chair, needle, knife, phone* etc., părți ale corpului omenesc: *cap, mână, picior, ochi* etc., în engleză, *head, hand, leg, eye* etc., animale, păsări, pești: *câine, lup, urs, șarece, găină, rață, crap, păstrăv* etc., în engleză, *dog, wolf, bear, mouse, hen, duck, carp, trout* etc., arbori, pomi, plante, fructe, flori: *brad, măr, prun, iarbă, nucă, alună, trandafir* etc., în engleză, *fir tree, apple, plum, grass, nut, walnut, rose* etc., culori: *alb, negru, roșu* etc., în engleză, *white, black, red* etc., ființe, grade de rudenie: *femeie, bărbat, băiat, mamă, tată, fiu, nepot* etc., în engleză, *man, woman, boy, mother, father, son, grandson* etc., alimente și băuturi: *brânză, carne, lapte, apă* etc., în engleză, *cheese, meat, milk, water* etc., zilele săptămânii și diviziuni ale timpului: *luni, marți, joi, minut, oră, săptămână, an* etc., în engleză, *Monday, Tuesday, Thursday, minute, hour, week, year* etc., mediu înconjurător: *munte, deal, câmpie, lac, râu, stea, soare, vânt, ploaie* etc. în engleză, *mountain, hill, plain, lake, river, star, sun, wind, rain* etc.,

- adjective care exprimă cele mai importante însușiri: *mare, mic, înalt, slab, frumos, trist* etc. în engleză, *big, small, thin, beautiful*, etc.,

- verbe care denumesc principalele acțiuni și stări umane: *a face, a lucra, a avea, a fi, a lua, a mânca, a bea, a merge, a întreba, a spune, a vedea, a auzi* ș.a. în engleză, *to do, to work, to have, to be, to take, to eat, to drink, to walk, to ask, to say, to see, to hear* ș.a.,

- adverbe care exprimă cele mai importante caracteristici modale, spațiale, temporale sau cele mai importante caracteristici circumstanțiale: *bine, încet, repede, aproape, departe, sus, jos, înainte, apoi, azi, mâine, acum, atunci* ș.a., în engleză, *well, slowly, quickly, close, far, up, down, forward, then, today, tomorrow, now* ș.a. și clitice adverbiale: *mai, tot, cam, chiar* etc.

5. Concluzii:

Dat fiind că lexiconul unei limbi nu poate fi studiat în integralitate, din cauza dimensiunii sale, restrângerea acestuia la VF / BV oferă oportunitatea de a identifica trăsăturile generale ale acelei limbi și de a le analiza.

Scopul studiului nostru a fost susținerea ideii că o bază lexicală elementară poate asigura publicului posibilitatea înțelegerii și a dialogului în limba maternă și / sau într-o altă limbă și poate facilita specialistului în domeniu analiza datelor obținute.

Elaborarea unui VF (*vocabular fundamental*), respectiv BV (*basic vocabulary*) este dependentă de nivelul temporal și social, prin modificările datorate în special înnoirii lexicale în consens cu realitatea și cu publicul.

VF / BV trebuie să aibă acoperire maximă, în sensul unei accesibilități maxime, altfel spus a oricărui vorbitor cu instrucție medie, primară și secundară.

Cunoașterea VF / BV de către vorbitorul nativ îi este necesară atât în utilizarea corectă a propriei limbi, cât și pentru însușirea VF / BV –ului altei limbi. Însușirea VF / BV de către un vorbitor nenativ îi asigură acestuia o bună integrare în mediul românesc, respectiv englez, printr-o bună comunicare cu vorbitorii nativi ai limbii române sau engleze.

BIBLIOGRAPHY

Costăchescu, Adriana, Iliescu, Maria, *Vocabularul minimal al limbii române curente*, Editura Demiurg, București, 1994.

Gaur, Alexandru, *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române*, București, Editura Academiei, 1954.

Gaur, Alexandru, *Fondul principal al limbii române*, București, Editura Științifică, 1957.

Iliescu, Maria, *Pentru un vocabular fundamental al limbii române contemporane*, în *Limba română* XXVI (3), București, Editura Academiei, 1977.

Iliescu, Maria, *Vocabular fundamental și vocabular reprezentativ*, în SCL XXXI, 1980, nr. 1, p. 81—84.

Iliescu, Maria, *Problema lexicului reprezentativ*, în SCL XXVII (1976), 1, p. 61 — 66.

Jackson, Howard, Amvela, Etienne Zé, *Words, Meaning and Vocabulary. An Introduction to Modern English Lexicology*, London, Continuum, 2007.

Juilland, Alphonse, Edwards, P. M. H., Juilland, Ileana *Frequency Dictionary of Romanian Words*, London - Hague – Paris, Mouton & Co, 1965.

Macarie, Liliana, *Pentru stabilirea unui vocabular de bază al limbii catalane*, în SCL XXIV (1973), 5, p. 584 ; Ioana Vintilă-Rădulescu, *Occitana și problema delimitării vocabularului de bază*, în SCL XXV (1974), 2, p. 171-179.

Maneca, Constant, Senatore-Perillo, Adriana, *Preliminarii la vocabularul esențial al limbii române*, în LR XXVII (1978), 6, p. 575—583.

Miclău, Paul, *Contribuții la stabilirea fondului principal lexical al limbii franceze*, în „Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani”, București, Editura Academiei, 1958, p. 575—595.

Singleton, David, *Language and the Lexicon: An Introduction*, London, Routledge, 2000.

Swadesh, Morris, *Salish Internal Relationships*, în „International Journal of American Linguistics”, Vol. 16, 1950, p. 157–167.

Swadesh, Morris, *Lexicostatistic Dating of Prehistoric Ethnic Contacts*, în „Proceedings of the American Philosophical Society”, Vol. 96, 1952, p. 452–463.

Swadesh, Morris, *Towards Greater Accuracy in Lexicostatistic Dating*, în „International Journal of American Linguistics”, Vol. 21, 1955, p. 121–137.

Swadesh, Morris, *The Origin and Diversification of Language*, Chicago, Aldine, 1971.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>

TRANSLATING LITERATURE: THE CHALLENGES OF TRANSLATING THE STYLE OF AN AUTHOR

Anca Mureșanu

Lecturer, PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: This article provides an overview of the different approaches to style in literary translation. The aim is to argue that style represents the central component of a literary translation and, as such, rendering the style of a particular author is crucial to a successful translation. Style is the outcome of the author's character, emotions and personality and therefore it should be transferred as accurately as possible in the target language. Should we fail to offer a proper translation of style, the target text will not only be incomplete but also inaccurate.

Keywords: style, translation, accuracy, literary translation, preserving author's style.

The notion of “style” is a challenging one since the vast majority of theorists working in the field of translation studies uphold that an accurate translation ought to mirror the style and the voice of the original text since every writer has his/her style that is echoed in his/her work. As such, a translator's task is not to render a sequence of words that make up a text, he/she has to reveal the writer's style and personality.

Even if the concept of style has often been discussed in the field of translation studies, it remains rather difficult to define, a possible explanation being the broad use of the term in many aspects of life. The elusive nature of the term is noticed by Professor Jean Boise-Beier: “style can be seen as characteristic of a particular author or translator, of a particular register or genre, or of a particular way of writing or translating” (2006: 1). Leech and Short define style as “the linguistic habits of a particular writer [...]. genre, period, school” (1981:10).

Addressing the issue of style, Hasan Ghazala (1995) defines it as:

The different choices made by the writers from the language stock in regard to layout (or shape), grammar, vocabulary (or words), phonology (or sounds), namely from all aspects, levels and components of language. (223)

According to this view, language offers words, grammatical structures or phonological features from which a writer makes particular choices that become the style of the text in question.

The notion of style implies that writers deliberately and consciously select from the range of linguistic options at their disposal in order to convey ideas, attitudes or sentiments, favoring some over others. This view is supported by Crystal (1989) who states:

Style is seen as the (conscious or unconscious) selection of a set of linguistic features from all the possibilities in a language. The effects these features convey can be understood only by intuitively sensing the choices that have been made [...] and it is usually enough simply to respond to the effect in this way. (1989:66).

Randolph Quirk (1968) claims that a man's style is as specific as his fingerprints, thus acknowledging that, if studied carefully, the use of the language of a particular writer can reveal his/her aesthetic personality, beliefs or world-view, possibly more accurately than his background or the literary movement he adhered to. Along the same line, Chatman (1977) views style as a fingerprint since each language user possesses certain distinctive features that set him apart from others who use the same language (30). He defines style as “a product of individual choices and patterns of choices among linguistic possibilities” (idem).

So, what are the features that characterize a writer's style? A particular author uses words in a way distinctive to himself/herself to generate an imaginatively rich text that has the power to elicit specific associations in the readers of that text. The factors that make up style include elements such as a particular choice of words, ambiguous or clear grammatical structures, informal or formal

words, sentence length, figures of speech, repetition, dialogue, etc. It is the way a particular author chooses to express his/her feelings and attitudes in writing. In other words, “style is a series of choices – words, sentence length and structure, figures of speech, tone, voice, diction, and overall structure” (Laurie Rozakis, 2003: 251). This entails that style – having an idiosyncratic character – is probably one of the most difficult aspects to consider in the process of translations. All the above mentioned characteristics are the ones that render translation of literary text difficult, imposing a heavy task and extra burden on any translator who attempts to render the style of a particular writer in the target language.

Addressing the issue of the translatability of the author’s style, researchers have placed themselves on different positions: some scholars believe that a translation should capture the style of the original; others hold that it should reflect the translator’s style and some view the translation of the style as a rather impossible task. Among the scholars who deem that the reproduction of the style of the original is not only possible but also necessary we mention Boase-Beier (2006) who acknowledges that a literary translation is the translation of style since the style of a particular text is what allows that particular text to function as literature. She views style as carrying “the speaker’s meaning, both conscious and unconscious and so the translation of a literary text is the translation of a particular cognitive state embodied in the text.” (114). Boase-Beier holds that there are three ways in which style can influence translation and therefore translation studies (a) the way a translator perceives the style of the source text influences his/her interpretation of that text; (b) since the type of choice a translator makes affects the creative process in the translated text and since style is the outcome of choice, the style of the translator himself becomes part of the translated version; (c) the sense of what style is, influences not only the translator’s actions but also how the translator’s work is evaluated by the critic of translation (1). For Boase-Beier, to be concerned with style in the process of translation means “to pay attention to what is unique, to the text and its choices, being aware of patterns in the text and paying close attention to the essential nature and function of the text” (2). However, the critic advises against focusing entirely on the style of the original text at the expense of the target text and vice versa, or on the author at the expense of its reader.

Dealing with the issue of style in translation, Basil Hatim states that a translator should translate not only “what” is said but also “how” is said (2004: 229). He views style as a common property to be found in all texts as style is the tool through which writers express attitudes and feelings alike. Hatim states that nowadays we can talk of a new tendency that urges translators to consider “not only what the original has to say but also how this is said” (233).

Nietzsche concedes that at the core of any adequate translation lies the tempo of the style of the original “what is most difficult to translate from one language into another is the tempo of style: that which is grounded in the character of race, or, to speak in a psychological manner, in the average tempo of its ‘metabolism’” (1992: 69).

According to Ahmet Cemal, what matters most in the process of translation is the style of a literary work and as such, a literary text cannot be considered translated unless its unique style is accurately rendered into the target text. (Cemal, 1986: 93, cited in Ozdemir, 2019: 518).

Tim Parks (2011) states that the supreme authority of a writer resides in his “personal style [...] the way he sets forth his own personal ‘negative capability’, the way he plays with or subverts the conventional language that upholds the establishment or, less polemically, the common view of things?” (240). He deems style as something ‘absolute’ and as such, if lost in translation, the author and his vision are lost too. The reader is left with a translated text that may or may not be successful but such text no longer belongs to its original author. (241)

Said Shiyab and Michael Stuart Lynch (2006) hold that without truthful translation of the style, the target text is not only ineffective but also incomplete “failing to convey what may have been the very elements that motivated the translation in the first place” (262). The two theorists argue that style is translatable only if the translators have, besides practical skills and theoretical knowledge, the capacity to faithfully appreciate both the spirit and the tone of the original text. For them, understanding paralinguistic features is of utmost importance when translating literary style

and as such, translators “should possess the capability of adeptly appreciating and analyzing the artistic representations and images present” (264). The first prerequisite – mastery of the foreign language – is not enough, understanding the text is a must. It is a translator’s task therefore to examine words and conceptions and to create “the artistic representation” that has an effect on the reader (265). They believe that to translate a literary text is to create a work of art in a different language and that such a work necessitates the translator’s perceptiveness and imaginative creativity. As a result, they believe that the study of style is “the most fundamental issue in the translation of literary texts, playing an important role in literary translation, particularly in the work that embodies such artistic devices as metaphors, symbolism and even repetition” (265).

The act of recreating the style of the source text is inextricably linked to the very nature of literary translation. According to Aksoy (2017), “a literary text is the product of an author in a given society, culture and linguistic medium with a unitary relation among all these elements” (160). The scholar holds that the function of the above-mentioned elements is to fulfill both an effective and an aesthetic function, aiming to create an emotive response in – what he calls – “a multi-facetious setting” (idem). Aksoy describes language as the center of all literary works and as such, “a literary text is characterized by the individual and personal style of the author” (161).

Tyler Alexander acknowledges the difficulty of describing an accurate translation and in doing so he lays out the task of a translator as falling between two extremes:

It is the duty of a translator to attend only to the sense and spirit of his original, to make himself perfectly master of his author’s ideas, and to communicate them in those expressions which he judges to be best suited to convey them. It has, on the other hand, been maintained that, in order to constitute a perfect translation, it is not only requisite that the ideas and sentiments of the original author should be conveyed, but likewise his style and manner of writing, which, it is supposed, cannot be done without a strict attention to the arrangement of his sentences, and even to their order and construction. According to the former idea of translation, it is allowable to improve and embellish; according to the latter, it is necessary to preserve even blemishes and defects; and to these must likewise be superadded the harshness that must attend every copy in which the artist scrupulously studies to imitate the minutest lines or traces of his original. (1978: 14-15)

Tyler situates himself in the middle – “it is not improbable that the point of perfection should be found between the two” (15). He offers some “general laws” to attain a good translation, namely:

- I. “That the Translation should give a complete transcript of the ideas of the original work
- II. That the style and manner of writing should be of the same character with that of the original
- III. That the Translation should have the same ease of the original composition” (XXXVI)

Therefore, the style of the target text must be of “the same character” as the source text and as such, anyone who attempts to offer a good translation must acknowledge the “true character of his author’s style” (110).

Tackling the issue of style and its transfer in translation, Jery Levý (2011) takes a middle position, acknowledging that “the preservation of style is a very problematic issue; it is a requirement which can never be totally satisfied” (61). He nevertheless, underlines the importance of the author’s style and the need to preserve it “in an aesthetically acceptable manner” (62). The Czech theorist introduces the concept of ‘value’ – a notion created by the translator for the target reader – translation being thus an “original creative re-stylization”. (59) He argues that the task of a translator is “to preserve not the formal pattern of the text but its semantic and aesthetic values, by employing means which are capable of conveying these values to the reader” (61).

Some theorists have raised the question of whether the particular way a translator deals with the style of the writer can be called a translator’s style, bringing to the fore the distinction between translation style and the style of the translator.

Mona Baker (2000) and Gabriela Saldanha (2011) moved from the traditional source-oriented approach to style in translation arguing for a target-oriented approach in an attempt to legitimize translators and translations as stylistic fields in their own right. Baker tackles this aspect, holding that just as different authors have different styles different translators have their style employed in the process of translating texts. She maintains that scholars have not paid too much

attention to the style of the translator, this being the consequence of the traditional approach to translation as a derivative rather than creative activity. Backer approaches the notion of style not in the traditional sense – whether the authorial style is adequately preserved in the target text or not: she focuses on the analysis of style in terms of whether a translator brings his/her style into the process of translation.

Saldanha endorses Baker's point of view and sets out to find stylistic peculiarities that persist across many translations by one translator in spite of the differences among their source texts (2014: 4). She holds that "the concept of translator style is crucial for the recognition of translation as a literary activity" (5). She recommends a list of crucial prerequisites that have to be established before ascribing certain stylistic characteristics to a particular translator. The style of a translator is therefore described as a way of translating that:

- "is felt to be recognizable across a range of translations by the same translator,
- distinguishes the translator's work from that of others,
- constitutes a coherent pattern of choice,
- is "motivated", in the sense that the choices have a discernible function or functions, and
- cannot be explained purely with reference to the author or source-text style, or as the result of linguistic constraints" (2011: 31).

An author that brings together the source and the target-oriented approach is Jeremy Munday. He considers that the "issues of style are related to the voice of the author/translator" (2008: 6). He holds that while translators should maintain a personal style, they should not interfere with the voices and ideas of the writer of the original literary work. Should they neglect the style of the author, they will not understand his/her voice. Therefore, translators must be very careful not to bring too much of their style into the target text, but rather produce a new text which carries the same meaning.

Some scholars view style as ornamentation, something that can be taken into account or discarded as pleased, something which is even deemed untranslatable. Nida and Taber (1969) focus on the impact of the message and the receptor. For them, meaning comes first and style comes second: "Translating consists in reproducing in the receptor language the closest natural equivalent of the source language message, first in terms of meaning and secondly in terms of style" (12).

Another scholar who views translation as the transfer of the meaning of the source text into the target text is Mildred Larson (1984). According to him, translation means the study of the cultural context, the lexicon and the grammatical structure of the source text. This study should help to determine the meaning. This meaning is then reconstructed making use of the grammatical structure and the lexicon that are appropriate in the target language and its cultural context. Therefore, Larson concludes that meaning must have precedence over form: "Translation is transferring the meaning of the source language into the receptor language. This is done by going from the form of the first language to the form of a second language by way of semantic structure. It is meaning which is being transferred and must be held constant." (3). As such, the translator's goal is to preserve the meaning of the source text intact, not the style of the author.

Akan, Karim and Chowdhury hold that in the process of translation, we do not translate a word, sound, style and grammar, but meaning and anything that is not relevant to meaning is not regarded as translation (59). They define translation as: "the exchange of the meaning of a source-language text by means of an equivalent target-language text" (idem).

For Nugroho (2007), "meaning is the object to be rendered from the source language text into the target language text" (66). He holds that literary translation should render the meaning, ideas or messages of the source text. The rendering of the meaning in the target text involves aspects such as the grammatical structure, diction, cultural context or the communicative setting of the original text. Nugroho considers that the meaning of the source text and that of the target text must be equivalent" (68).

As it can be seen from this article, many theorists have considered the issue of style in literary translation, resulting in nearly as many views as theorists. Some argue that translation should take into account the unique style of the source text; others hold that the target text should be

given importance and therefore one should take into account the style of the translator; others suggest that the translation of style is an impossible task since it is difficult to capture it in literary texts. Regardless of how writers have defined style in literary translation, this notion is and should be translatable and present in the target text. Every writer has a style of his/her own that is reflected in his/her writing and I consider that familiarity with the style of the author to be translated is of paramount importance for everyone who takes upon himself the task of translating a literary work. As I have pointed out before (2019), a superior literary translation must render the style of the source text to a certain degree, or else the unique literariness characterizing the source text will not be rendered in the target text. Foregrounding, stylistic variations or a particular use of language are features of a literary text and as such, they should be recognized and accurately preserved. A writer can influence the reading experience of his/her literary work through style. For example, an author may use a difficult vocabulary and long and over elaborated sentences while another may use a basic vocabulary and straightforward, short sentences. Even though the themes of those literary works are similar, it is the author's style that sets them apart and makes the reading experience and the understanding of the two works distinct.

BIBLIOGRAPHY

Akan, Faruquzzaman, Rezaul Karim, Abdullah Mohammad Kabir Chowdhury (2019) "An Analysis of Arabic-English Translation: Problems and Prospects", *Advances in Language and Literary Studies*, Vol.10, issue 1, 58-65.

Aksoy, Berrin N. (2017) "Assessing the Role of Style in Literary Translation", *Ovid – Metaphor, Spatiality, Discourse*, The Annals of Ovidius University of Constanța: Philology Series Vol. XXVIII, 159-167.

Baker, Mona (2000) "Towards a Methodology for Investigating the Style of a Literary Translator", *Target* 12, no.2, 241-66.

Boase-Beier, Jean (2006) *Stylistic Approaches to Translation*, London: Routledge.

Basil, Hatim (2004) "The Translation of Style: Linguistic Markedness and Textual Evaluativeness", *Journal of Applied Linguistics*, vol.13, UK: Equinox Publishing, 229-46.

Chatman, Seymour (1977) *Stylistics*, New York, V. I.

Crystal, David (1989) *The Cambridge Encyclopedia of Language*, Cambridge: Cambridge University Press.

Ghazala, Hasan (1995) *Translation as Problems and Solutions*, Lybia; ELGA Publications.

Larson, Mildred, L. (1984) *Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence*, New York: New York Univ. Press.

Leech, Geoffrey and Short, Mick (1981) *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose*, London: Longman

Levý, Jiri (2011) *The Art of Translation*, Translated by P. Corness. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

Munday, Jeremy (2008) *Style and Ideology in Translation*, New York: Routledge

Muresanu, Anca (2019) *The Stylistics of Literary Translations: William Faulkner*, Sibiu: Ed. Univ "Lucian Blaga".

Nida, Eugene A. & Taber, Charles R. (1969) *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E. J. Brill.

Nietzsche, Friedrich (1992) "On the Problem of Translation", *Theories of Translation: an Anthology of Essays from Dryden to Derrida*, Rainer Schulte and John Biguenet, Chicago: The University of Chicago Press.

Nugroho, Andy B. (2007) "Meaning and Translation", *Journal of English and Education*, vol.1, no.2, 66-74.

Özdemir, İhsan (2019) *An examination of the extent of equivalence of an author's literary stylistic features in two Turkish translations of a short story in English*. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (Ö6), 517-532.

- Parks, Tim (2011) *Translating Style. A Literary Approach to Translation. Translation Approach to Literature*, Manchester: St. Jerome Publishing.
- Quirk, Randolph (1968) *Essays on English Language, Medieval and Modern*, Longmans.
- Rozakis, Laurie E. (2003) *The complete idiot's guide to grammar & style*, (2nd Ed.). New York, USA: Alpha.
- Saldanha, Gabriela (2011) "Translator Style: Methodological Considerations", *The Translator* 17, no.1, 25-50.
- Saldanha, Gabriela (2014) "Style in, and of, Translation". *A Companion to Translation Studies*, Wiley-Blackwell, 95-106.
- https://www.researchgate.net/publication/301104802_Style_in_and_of_Translation
- Shiyab, Said and Lynch, Michael Stuart (2006) "Can Literary Style be Translated?", *Babel*, 52. No.3, 262-275.
- Tytler, Alexander, F (1978) *Essay on the Principles of Translation*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin.

NEUTRAL PRESENTATION VERSUS SPECTACULAR EXHIBITION OF EVENTS BY MEANS OF ADVERB REALIZATION

Ioan Benjamin Pop

Lecturer, PhD, Technical University of Cluj-Napoca, North University Centre of Baia Mare

Abstract: The tonality of the writing, alongside the attitude of the author, seems to validate and support high frequency of adverbs in a text where the writer wants to leave an impression on the reader, not necessarily by employment of elegance of style, but rather by exploiting specific register features which render his or her stretch of text as having an impact on the public. The reader is supposedly requested to act on the recommendation based on a resultive formulation. The present paper investigates several newspaper articles which are not meant to address a complex issue with intricate argumentation that can apparently justify the presence of different lexical realizations of adverbs, but rather as informative, exhibiting expectations on the part of the reader to perceive events, at least partially, from the writer's perspective.

Keywords: adverb, persuasion, adverb realization, register features.

1. Introduction

There are large variations in the distribution of lexical word classes across registers. The ratio of these word classes, for instance, emphasises the fact that, in conversation, nouns and verbs are roughly equally prevalent, whereas there are three to four nouns for every lexical verb in academic prose and journalistic language. It is also noteworthy to mention that, even though verbs are not as consistently encountered as probably expected, they are still more extensively employed than adjectives and adverbs. On a rough approximation, every fourth word may be included under the category of noun.

Newspapers have a propensity for employing nouns more regularly than conversation or fiction, which tends to use verbs and adverbs fairly regularly. It is hardly surprising that nouns and verbs are recorded so frequently. These word groups are essential elements of a sentence, whereas utterances without components such as adjectives and adverbs are entirely operational (cf. Pittner, Elsner and Barteld, 2015). Nouns are essential in journalistic writing since the emphasis is on the dissemination of information. Adverbs frequently function as adverbials, which explains why they are related to lexical verb frequency. The fact that speech uses roughly twice as many adverbs as news does is particularly intriguing.

Writers may employ a range of particular strategies, structures, and explicit components of speech when there is the coercion of persuading their readers that what is being stated accurately reflects reality. The goal of the current study is to demonstrate how journalists use a specific part of speech, namely the adverb, while striving to assess the veracity of information provided or observations made. Adverbs are frequently used by writers, especially when they want to depict their work as unquestionable and capable of withstanding a validity test from prospective readers (cf. Bonami and Godard 2008, Croitoru 2002). This research paper strives to demonstrate the significance of adverbs in this process.

However, when examining newspaper discourse, the way messages are structured is a critical factor. The world can be perceived and represented only in terms of meaning systems and pre-existing frameworks by media creators in conjunction with viewers. This, therefore, lays a lot of stress on the words the writer chooses to use, due to the fact that they elicit connections since words have denotations and implications. Connotations make use of different metaphorical and ancillary meanings that have been assigned to the selected words, in contrast to denotations, which are more readily available and tend to give a direct, plain reference. The associations resulting from this process could or might not be connected to the original meaning.

Euphemisms and metaphors may be used in ambiguous language, and it is the word combinations themselves that can occasionally make it difficult to properly decode this multidimensional map of collocations. When analysing double speech, Lutz (1988:42) notes that ‘doublespeak is not the product of careless language or sloppy thinking. Indeed, most doublespeak is the product of clear thinking and is language carefully designed and constructed to appear to communicate when in fact it doesn't. It is language designed not to lead but mislead. It is language designed to distort reality and corrupt the mind. ... (we) must first learn to use language effectively, to understand its beauty and power. Only then will we begin to make headway in the fight against doublespeak, for only by using language well will we come to appreciate the perversion inherent in doublespeak’.

However, the way that various newspapers have developed the news providers' intermediary function varies. In contrast to sentiments, situations, social and interpersonal aspects, and other factors, news is sometimes seen as a very intellectual and ideational enterprise, involving assertions, claims, opinions, and viewpoints. The emphasis is on what is stated, and the ideational meaning may vacillate depending on the context and social setting (cf. Jowett and O'Donnell 2012). It is assumed that words are ideationally transparent in and of themselves, and that we may thus view this as an ideological depiction of language.

2. General presentation

The current paper contends that articles circulating in publications that may be described as having a somewhat sombre tone or serious approach and perspective on reality tend to employ adverbs less frequently. Tabloids, however, are anticipated to have a somewhat larger distribution of adverbs, as well as important semantic realisations.

Admittedly, there are underlying arguments supporting the above statements, as also noted by Pop (2021: 381), who posits that ‘the language used in newspapers necessarily considers the readers, their social and cultural background, therefore journalists have to anticipate the possible impacts upon readers when using some syntactic structures or the choice of words employed. They acknowledge that readers are not passive, on the contrary, they are active and create, in some sort, the news, in the sense that they create the meaning. Attitude and style stance adjuncts fulfil this specific purpose, namely they evaluate the nature of statements, qualifying the nature of the utterance and its validity in the face of reality, as well as commenting on the content of the statements and their truth conditions’ (see also Høye 1997, Biber et al. 1999, Bonami and Godard 2008, Kennedy and Levin. 2008).

The results of the paper are frequently compared to those of the research conducted by Biber et al. (1999) and Jacobson (1978). Adverb occurrences in multiple registers have been analysed in both studies, although Biber et al.'s is the only one to establish several hypotheses while taking the written register of news into account. They examined how common adverbs circulate and how they are used to fill particular functions while additionally taking into account their semantic realisation. Adverbs, whether simple, compound, affixed, or fixed phrases, have been found to account for 2.2% of all word realisations.

Provided the article in question appeared in a tabloid, it is reasonable to assume that the proportion of adverb occurrence investigated in the research will be substantially greater. As it has been previously stated, the premise is that articles published in newspapers with this sort of structure would have noticeably larger percentages of adverb distribution and realisation. Articles covering problems of considerable importance to readers, nevertheless, are anticipated to employ adverbs much less consistently, as long as the presentation maintains a reasonable level of neutrality and impartiality.

3. Corpus findings

3.1. *Look your best at the fest and Hunt for Miss Scotland is on*

Two articles, namely *Look your best at the fest*¹ and *Hunt for Miss Scotland is on*² from *The Sun*³ and *The Scottish Sun*⁴, respectively, are representative in terms of adverb occurrence and

¹ <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/woman/fashion/beauty/2505407/Look-your-best-at-the-fest.html>.

choice of semantic implications. They both tackle topics which apparently are slightly similar: the issue of either preserving beauty or finding it. The former article gives a hint at how to maintain a beautiful appearance, whereas the latter already anticipates the festive atmosphere specific to a Miss Scotland contest. It is worth mentioning that both articles exhibit almost similar percentages (5.2 versus 5.1 per cent).

Adverbs occurring with a high frequency are substantiated by the tonality of the article and the attitude of the author who wants to make an impression on the readers not by means of employing elegance of style, but rather by making use of specific register features, which render his or her stretch of text as having an impact on the public (cf. Lorenz 2002).

The article *Look your best at the fest* uses conjuncts overwhelmingly (cf. Table 1). Their extremely high frequency (44 per cent versus 10 per cent the average) is not at all justifiable, as the text organization does not even remotely necessitate their presence in such towering number. In fact, the text is rendered systematic especially by the various subtitles rather than the internal organization of the stretches of texts.

Table 1⁵

The presence of linkers is vital in a text in order to render it cohesive. Nevertheless,

	no. of instances	perce ntage
words	650	
adverbs	34	5.2
Frequency of adverbs according to semantic categories		
circumstance	19	56
stance	-	
linking	15	44
Semantic realisation for Circumstance adverbs		
time	6	31.5
place	3	16
addition/restriction	5	26.5
manner	1	5
degree	4	21
Position		
initial	18	53
medial	9	26.5
end	7	20.5
Form		
simple and compound	30	88
-ly adverbs	4	12

abundance of linking adverbs does not always have the envisaged effect, especially when they appear as randomly thrown in the text to mark not necessarily a connection, but particularly to emphasize the fact that it is time for action. The reader is supposedly requested to act on the recommendation based on a resultive formulation. When the same item recurs more than reasonably

² <http://www.thescottishsun.co.uk/scotsol/homepage/missscotland/missscotland2009/article2284583.ece>.

³ *The Sun* is a daily newspaper which appears in Britain. It is a tabloid which is also published online at <https://www.thesun.co.uk>.

⁴ *The Scottish Sun* is a regional edition of *The Sun* newspaper. It is a tabloid which, as the name suggests, appears in Scotland. It is also published online at <https://www.thescottishsun.co.uk>.

⁵ Percentages of adverb occurrence and semantic realizations in the article *Look your best at the fest*

acceptably, the conclusive tonality becomes tiring if not burdensome. Take, for instance, several examples of such instances listed below:

So now the festival season is well and truly under way, after Glastonbury kicked it off on Friday, we look at how not to let your beauty regime slip just because you're sleeping in a tent.

Wipes are the best way to keep your face clean, so try Botanics Biodegradable Sensitive Cleansing Wipes which contain extracts of marshmallow.

Even if the sun is not beating down, the rays can still be strong in cloudy conditions so protect your face and body, particularly arms, neck and shoulders, from damaging UV rays.

Decant some into small containers so you can still keep fresh and clean under all circumstances.

Festival shower and toilet facilities can often leave a lot to be desired, so don't forget to pack some Femfresh Natural Balance Wipes.

They are individually wrapped so can be popped into your pocket or handbag and are flushable, biodegradable and hypoallergenic.

YOU won't have room in your rucksack for your entire make-up collection, so pick out some key pieces which can multi-task.

Sleep does not get top billing at a festival and your eyes will get red, sore and tired so before you apply any make-up try Garnier Eye Roll-On.

You never know when the heavens are going to open at a festival so take a waterproof mascara with you.

When you're trying to apply it in a tent, you want to minimise white marks on your clothes so try Nivea Sun Invisible Protection Transparent Spray which is so fine you can't see it.

The last sentence even makes extensive use of the same adverb (*so*) with different semantic implications. While the first instance marks a connection specific to a linking conjunct, the latter occurrence denotes degree, functioning as an amplifier with a boosting value on the premodified adjective.

Due to the unusual frequency of the linkers which appear in the text, mostly at the beginning of the clause, there is a remarkable, though atypical, 53per cent of initial occurrences of adverbs. Not even the latter article, namely *Hunt for Miss Scotland is on*, can come close to it, although exhibiting a 40per cent higher than the average norm frequency of linking adverbs (14per cent versus the 10per cent the average – cf. Table 2 below).

	no. of instances	perce ntage
words	430	
adverbs	22	5,11
Frequency of adverbs according to semantic categories		
circumstance	18	82
stance	1	4.5
linking	3	13.5
Semantic realisation for circumstance adverbs		
time	4	22
place	7	39
addition/restriction	5	28
manner	1	5.5
degree	1	5.5
Position		

initial	4	18
medial	8	36.5
end	10	45.5
Form		
simple and compound	21	95
-ly adverbs	1	5
adverb phrases		

Table 2⁶

As expected, it makes use of precisely the same conjunct, with occasional implications of intensification, as exhibited in the last sentence of the following exemplifications:

We'll be revealing those big names later this week, *so* watch this space.

So don't be shy... just make sure your application gets to us by Wednesday, April 8.

So don't be surprised if you get a tap on the shoulder when you're out shopping, ladies.

But the demand for tickets has been *so* great that this year we're moving to the city's big Clyde Auditorium - affectionately known as the Armadillo.

Carelessness is suggested not only by the almost exclusive employment of the same cohesive devices, such as the informal conjuncts *so* and, alternatively, *then*, but also by the selection the authors make in terms of deciding on rather simple forms. The articles infrequently exhibit *-ly* adverbs, which can, occasionally, project a trace of elegance onto the text. Whereas *Look your best at the fest* makes use of 12per cent of *-ly* adverbs (less than half the norm – 25per cent), *Hunt for Miss Scotland is on* employs only 5per cent, five times less than the average percentage. Both articles display relatively high occurrence of focusing adjuncts of addition and restriction to draw attention to either a part of a sentence as wide as the predication or as narrow as a single item. Of the most common occurrences, it is worth listing *even*, *only*, *too*, *just*, etc.

The lexical realizations are especially poor in the article appearing in *The Scottish Sun*, some adverbs recurring even five times, while three and four time iterations of the same item are also present. In fact, there is only one instance of an adverb belonging to the open class specific to *-ly* adverbs: *affectionately*, employed as a stance adverb. The article is not meant to address a complex issue with intricate argumentation which can apparently justify the presence of different lexical realizations of adverbs, but rather as informative, presenting expectations as well as incentives for the female readers to take part in the advertised event.

3.2. *British troops put at greater risk in war on Taleban*

An entirely different scenario, in terms of adverb frequency, is found in the article *British troops put at greater risk in war on Taleban*⁷ in *The Times*⁸, a serious publication with high standards of journalism. The topic the article approaches, together with the gravity of the message, as anticipated in the title, already predicts a scanty rate of recurrence of adverb realizations. Less personal involvement and preoccupation towards impressing the audience or readers are normally characterized by fewer adverb occurrences. Only 2.6per cent of all word classes belong to the class of adverb (cf. Table 3). The percentage is significantly low when comparing it to articles exhibiting almost 260per cent more adverbs.

	no. of instances	perce ntage
words	426	
adverbs	11	2.6
Frequency of adverbs according to semantic categories		

⁶ Percentages of adverb occurrence and semantic realizations in the article *Hunt for Miss Scotland is on*.

⁷ <https://www.thetimes.co.uk/article/british-troops-put-at-greater-risk-in-war-on-taleban-5rr77v2jqr8>.

⁸ *The Times* is a British newspaper which appears daily nationwide. It may be accessed online at <https://www.thetimes.co.uk>.

circumstance	10	91
stance	1	9
linking	-	
Semantic realisation for circumstance adverbs		
time	5	50
place	2	20
addition/restriction	1	10
manner	1	10
degree	1	10
Position		
initial	-	
medial	4	36
end	7	64
Form		
simple and compound	9	82
-ly adverbs	2	18

Table 3⁹

Even though not necessarily obligatory in the sentence, adverbs are employed for clarity and especially for stage setting, both spatially and temporally. Time deictic adverbs abound in the text. In fact, 50per cent of all circumstance adverbs belong to temporal adverbs and 20per cent to spatial ones. The remaining 30per cent are equally divided among focusing adverbs expressing addition or restriction, manner, and degree/extent.

3,300 troops in 2006, rising to 9,000 *now*.

This, he said, had given the Taleban time to “burrow deep” into large areas of Helmand that Nato troops are *now* fighting to secure.

We want to protect the lives of civilians, but I believe that risks we accept *now* save coalition soldiers in the long run.

(...) the new commander of Nato forces in Afghanistan warned *yesterday*.

There are no linking adverbs present to contribute to cohesion. Even though it appears unusual, the lack of conjuncts is explainable when considering extensive factors belonging to the outside world. The author is a correspondent in Kabul, a war-torn area, hardly encouraging for considerations related to elegance of style and carefully organized sentences. The article is meant to be rather informative, with as little personal involvement and interpretation as possible, favouring a rather crude presentation of facts. Adverbs are employed especially when their presence could contribute to clarity of style, rather than for embellishment purposes.

4. Conclusion

The paper has found that articles appearing in tabloid format newspapers or magazines have noticeably increased adverb occurrence since subjectivity and personal involvement are likely to be above average. On the other hand, the percentage of adverb occurrence plummets when analysing articles published in newspapers perceived as addressing rather higher end readers of a more sombre tone. The degree of the writer's implication as being comparatively high or low may be conveyed by the use of adverbs. Not all scenarios in which a text is studied in terms of subjectivity and objectivity may be qualified as such solely on the scale of adverb distribution or realisation. Nevertheless, what can be clearly stated is that adverbs are frequently employed when there is the desire and also the necessity to accentuate or support utterances.

Journalists, as the present study has shown, when resorting to parts of speech, make use especially of adverbs if striving to influence the reader, as they attempt to assess the reliability of the information offered or the accuracy of the observations made. Therefore, writers commonly

⁹ Percentages of adverb occurrence and semantic realizations in the article *British troops put at greater risk in war on Taleban*

employ adverbs, particularly when they wish to portray their statements as undeniable and able to resist a validity test from potential readers.

BIBLIOGRAPHY

- Alexiadou, Artemis. 1997. *Adverb Placement: [A case study in antisymmetric syntax]*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Biber, Douglas, Stig Johansson, Geoffrey Leech, Susan Conrad, Edward Finegan, Randolph Quirk. 1999. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Essex: Pearson Education Limited.
- Bonami, Olivier and Danièle Godard. 2008. 'Lexical semantics and pragmatics of evaluative adverbs' in *Adjectives and Adverbs: Syntax, Semantics, and Discourse*. McNally, Louise and Christopher Kenney (eds.) Oxford: Oxford University Press, p. 274 – 304.
- Croitoru, Elena. 2002. *Mood and Modality*. Iași: Institutul European.
- Engels, Eva. 2012. *Optimizing adverb positions*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Greenbaum, Sidney. 1969. *Studies in English Adverbial Usage*. Miami: University of Miami Press.
- Haumann, Dagmar. 2007. *Adverb Licensing and Clause Structure in English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Hoye, Leo. 1997. *English Language Series. Adverbs and Modality in English*. London and New York: Longman.
- Jacobson, Sven. 1978. *On the Use, Meaning, and Syntax of English Preverbal Adverbs*. Stockholm: Almqvist and Wiksell International.
- Jowett, Garth S. and Victoria O'Donnell. 2012. *Propaganda and Persuasion*. London: SAGE Publications Inc.
- Kennedy, Christopher and Beth Levin. 2008. 'Measure of change: The adjectival core of degree achievements' in *Adjectives and Adverbs: Syntax, Semantics, and Discourse*. McNally, Louise and Christopher Kenney (eds.) Oxford: Oxford University Press, p. 156 – 182.
- Lutz, William. 1988. 'Fourteen Years of Doublespeak' in *The English Journal* Vol. 77, No. 3. Urbana: The National Council of Teachers of English, pp. 40-42
- Pittner, Karin, Daniela Elsner and Fabian Barteld. 2015. *Adverbs: Functional and diachronic aspects*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Pop, Ioan Benjamin. 2001. 'Involvement Features in the Written Register of News. Adverb Occurrence and Realisation', in *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica* No. 22, Issue 2/2021, ed. Diana Câmpăan - Alba Iulia: Editura Universității „1 Decembrie 1918”, pp. 379-388.
- Quirk, Randolph, Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech, Jan Svartvik. 1985. *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London and New York: Longman Group UK Limited.
- Vereș, Grigore, Iuliana Andriescu, Anca Cehan. 1998. *A Dictionary of English Grammar* Iași: Editura Universității “Al. I. Cuza”.

THE PLACE OF ORAL COMPETENCE IN THE TEACHING OF SPECIALIZED LANGUAGE

Andreea Petre

Lecturer, PhD, „Transilvania” University of Braşov

Abstract: The process of teaching/learning a foreign language requires, among other skills, training in oral communication competence that allows the student to read and communicate in a foreign language. Perceived with skepticism by students, this competence is often avoided by the teacher, emphasizing written competence. However, the role of the oral should be reassessed, given its importance in teaching, and understanding both the usual lexicon, for communication in everyday situations and the specialized terminology, necessary to read the literature and to hold conversations on topics related to the professional fields in which the students will work.

Keywords: oral communication, foreign language teaching, specialized terminology, written competence, oral competence

Introduction

D'après les plus connus dictionnaires français, *l'oral*, terme qui provient du latin *os, oris* qui signifie “bouche”, est « ce qui se fait, se transmet par la parole » (*Dictionnaire Le Robert*), « Fait de vive voix, transmis par la voix (par opposition à l'écrit). Témoignage oral. Tradition orale, qui appartient à la langue parlée. » (*Le Petit Larousse*). *Le dictionnaire d'analyse du discours* montre la distinction entre les énoncés écrits, destinés à être conservés et réemployés de diverses manières, étant plus stables, et les énoncés oraux, plus dynamiques, spontanés, quotidiens (Charadeau, Maingueneau 2002 :203).

On sait que la communication orale précède l'écrit. Avant d'aller à l'école, les enfants apprennent à parler et avant d'apprendre à écrire ils possèdent une bonne maîtrise de l'oral.

En ce qui concerne l'apprentissage d'une langue étrangère, l'oral représente une pratique d'enseignement par la conversation, le dialogue entre apprenants, la lecture à haute voix.

Depuis quelques années, les recherches sur l'acquisition du langage ont réévalué la position des interactions orales dans la construction des compétences langagières des apprenants. Ainsi, on se voit conféré un nouveau statut à l'oral dans les apprentissages au sein de la classe.

L'introduction de l'oral en classe de langue implique des questions assez inquiétantes pour l'enseignant : quelle relation doit être établie entre l'oral et l'écrit ? Quelle place occupe l'oral dans la pratique de classe et quels sont ses objectifs ?

La relation entre l'oral et l'écrit dans l'apprentissage d'une langue étrangère

Pour les apprenants d'une langue étrangère il est indispensable d'expérimenter différentes situations de communication dans la langue. Le but de ces expériences est de réussir à bien communiquer non seulement dans la vie quotidienne, mais à un nouveau plus large, de communiquer dans la vie professionnelle.

Dans l'enseignement des langues étrangères, les méthodes traditionnelles ont diminué l'importance de l'oral, associé à ce qu'on ne peut se matérialiser. Ainsi, l'oral était un moyen d'enseignement, pas un but. En revanche, l'écrit était considéré normatif, sérieux, un objectif didactique à part entière. Il s'agit ici de la méthode traditionnelle, appelée grammaire-traduction qui privilégie la traduction en langue maternelle, une grande importance étant consacrée à la grammaire, tandis que l'oral était presque inexistant. Apparue en réaction à la méthode traditionnelle, la méthode directe refusait catégoriquement la traduction en langue maternelle, en faisant appel aux gestes, mimiques, images. Cette méthode donnait le rôle prédominant à l'oral par des activités basées sur le jeu de rôle qui implique une interaction entre l'enseignant et l'apprenant.

La méthode structuro-globale audiovisuelle met l'accent sur l'expression orale et sur la communication. Cette méthode intègre l'oral dans des situations de communication authentiques et envisage l'acquisition de la compétence linguistique et socioculturelle. L'apprenant est confronté aux différentes situations qui favorisent la prise de parole, la dimension sociale et culturelle de la communication dans une langue étrangère.

Même si les choses ont évolué, dans la pratique de classe, l'oral est encore employé comme une passerelle pour l'apprentissage de l'écrit qui est attaché à la norme. Le recours à l'oralité pendant les séquences de lecture à haute voix ou par les exercices de correction phonétique donne à l'apprenant un français artificiel qui est très loin du français parlé. La dichotomie oral/écrit ressort en permanence et l'enseignant ne doit pas défendre ni la perspective de l'oral indépendant de l'intervention de l'écrit, ni la suprématie absolue de l'écrit, parce que dans le cadre de l'enseignement les interactions entre l'oral et écrit sont multiples et souvent simultanées.

La spécificité de l'oral

Le spécifique de l'oral est donné par son caractère éphémère. Un texte écrit offre la possibilité de lire plusieurs fois et de modifier si l'on est en phase de production. La situation de communication de la vie courante implique la possibilité de demander à l'interlocuteur de répéter le message, mais quand il s'agit d'un message transmis par la télévision ou par la radio, on ne peut pas répéter et la compréhension est déficitaire.

Le système oral implique la présence des facteurs issus du discours émis et de la situation de communication. Ces facteurs sont regroupés par Fabienne Desmons (2005, 23) en trois catégories :

1. Les traits spécifiques de l'oralité : les pauses, les accents d'insistance, le débit, les liaisons, les hésitations, les ruptures, les interjections, les mots de discours, les parasitages dans la conversation, les interruptions de parole.
2. Le facteur social qui regroupe les accents régionaux et sociaux.
3. Les manifestations corporelles, c'est-à-dire les gestes, la mimique les regards, la distance ou la proximité entre les locuteurs.

Il est évident que ces facteurs jouent un rôle déterminant dans la communication orale parce qu'apprendre et communiquer implique à la fois la parole et l'écoute. En même temps, on parle et on se comporte selon notre apprentissage socio-culturel. Une langue véhicule un contenu culturel, elle est une pratique sociale et on doit harmoniser les acquisitions linguistiques et culturelles parce que l'apprentissage d'une langue étrangère implique aussi l'apprentissage de la culture étrangère. Le travail de l'oral doit tenir compte de deux aspects : la compréhension orale et l'expression.

La compréhension orale

Selon *Le Dictionnaire Robert*, la compréhension est « l'action de comprendre le sens, le fonctionnement, la nature, etc., de quelque chose ; faciliter la compréhension d'un texte ».

Dans le domaine de la didactique, pour Cuq et Gruca (2003, 151) la compréhension est définie comme « la connaissance du système pédagogique ou graphique et textuel, la valeur fonctionnelle et sémantique des structures linguistiques véhiculées, mais aussi la connaissance des règles socioculturelles de la communauté dans laquelle s'effectue la communication, sans oublier les facteurs extralinguistiques qui interviennent notamment à l'oral comme les gestes, les mimiques ou tout autre indice qu'un locuteur utilise inconsciemment ».

La compréhension orale est une compétence qui a commencé à occuper un rôle vraiment important avec l'introduction des documents authentiques en classe de langue. La compréhension orale est donc la capacité d'accéder au sens à partir de l'écoute d'un énoncé ou d'un document sonore. Elle vise à faire acquérir progressivement à l'apprenant des stratégies d'écoute et de compréhension d'énoncés à l'oral. Les apprenants sont mis en contact direct avec les différentes formes orales. Les situations de communication les plus courantes de la vie quotidienne sont exposées aux apprenants qui doivent reconnaître la signification d'un discours et après d'identifier sa fonction communicative (référentielle, expressive, conative, phatique, métalinguistique et poétique).

Les objectifs de la compréhension orale impliquent des aspects complexes d'ordre lexicaux, phonétiques, morphosyntaxiques, discursifs et socioculturels. Les activités de compréhension orale

aident l'apprenant à développer de nouvelles stratégies qui vont lui être utiles dans l'activité professionnelle. Les étudiants seront capables de repérer les informations qui contiennent des termes de spécialité, de découvrir les différents registres de langue en situation, de prendre des notes, de reconnaître les sons.

On doit faire la distinction entre deux types de discours exigés par la compréhension orale : les situations qui impliquent les apprenants et le professeur dans la situation de communication, c'est à dire les situations face à face et les situations où les étudiants écoutent les documents sonores. Les situations face à face sont très exigées par les étudiants qui désirent des activités interactives qui n'impliquent pas la grammaire, considérée fatigante et inutile. Les gestes, la mimique qui accompagnent la parole, la possibilité d'intervenir auprès des locuteurs pour demander des précisions ou des répétitions, tous ces aspects sont importants pour construire la compréhension globale.

Le rôle de l'enseignant

Écouter en langue maternelle est un acte banal, mais ce n'est plus le cas en langue étrangère. L'enseignant doit développer l'écoute chez ses étudiants. Pour mieux connaître la langue étrangère en différentes situations de communication, l'acte d'écouter reste indispensable. Pour une activité réussie, le professeur doit choisir attentivement le document sonore et ne pas négliger la qualité du son, la présence des bruits en arrière fond, la durée de l'enregistrement (ni trop long, mais ni trop court), le débit des locuteurs. Également, en construisant ces activités, l'enseignant doit tenir compte du fait que le français sur objectif spécifique est destiné aux futures situations professionnelles qui impliquent le mélange entre le français courant et le français de spécialité. L'écoute comporte des obstacles spécifiques : l'intonation, l'accent, le débit, le rythme et on apparaît souvent un blocage de l'étudiant qui a un sentiment d'insécurité quand la compréhension est déficiente. Il est important d'expliquer aux apprenants que le document sonore n'est pas un générateur de stress en soi, qu'il ne pas un ennemi.

Cuq et Gruca (2003,152) identifient les types d'écoute qui doivent être développés par l'enseignant : « l'écoute de veille », « l'écoute globale », « l'écoute sélective » et « l'écoute détaillée ». Après la première écoute du document, le professeur exige aux étudiants de focaliser leur attention sur les détails de la situation. Ainsi, on doit pouvoir établir qui parle à qui, combien de personnes parlent, quel est l'âge des personnes, quelle est la situation de communication, quel registre de la langue est utilisé. Pour être actifs et pour ne pas perdre la motivation, les apprenants doivent avoir une tâche à accomplir. Il est important que ce travail soit collectif et que l'on fasse participer un maximum d'apprenants.

La deuxième écoute aide à élucider le sens. C'est une écoute active qui permet aux apprenants de repérer les connecteurs logiques, les différents marqueurs : chronologiques, de cause, de conséquence, d'opposition. En fait, toute l'activité est centrée sur les apprenants qui doivent faire des hypothèses et identifier l'organisation du discours. Ainsi ils sont encouragés à prendre la parole et à dialoguer entre eux, l'intervention du professeur étant réduite à demander des reformulations ou de corriger l'expression orale.

Conclusions

La compréhension orale représente un objectif de l'apprentissage d'une langue étrangère. Pour aider les apprenants à devenir des usagers de la langue cible, il faut les impliquer dans des activités similaires au contexte naturel de la langue. Le rôle de l'enseignant est d'encourager les apprenants à utiliser la langue, de travailler avec elle sans se préoccuper de la grammaire. Ces activités mettent l'accent sur une bonne compréhension de la langue, spécialement du langage spécifique. De même, ces activités dynamiques aident les apprenants à être motivés, plus créatifs dans la communication et à sortir de la passivité.

BIBLIOGRAPHY

Courtille Janine, Élaborer un cours de FLE. Paris: HACHETTE, 2003

Coq J. -P.(dir.), Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde. Paris:

- CLE International, 2003
- Cuq, J. -P. et Gruca Isabelle, Cours de didactique du français. Langue étrangère et seconde. Grenoble: PUG, 2005
- Cyr Paul, Les stratégies d'apprentissage. Paris : CLE International, 1998
- Charaudeau, Patrick et Maingueneau, Dominique, Dictionnaire d'analyse du discours. Paris: SEUIL, 2002
- Desmons, Fabienne, Enseigner le FLE (Français Langue Etrangère). Paris: BELIN, 2008
- Georgescu Corina-Amelia, La didactique du français langue étrangère : tradition et innovation. Pitești : TIPARG, 2011
- Jacobi, D., La communication scientifique : discours, figures, modèles. Grenoble: PUG, 1999
- Mourlhon-Dallies, Enseigner une langue à des fins professionnelles. Paris : DIDIER, 2008

TRANSLATION, POLITICAL DISCOURSE AND THE MEDIA THROUGH THE LENS OF COHESION AND COHERENCE

Ana-Blanca Ciocoi-Pop, Alina-Elena Oneț

Lecturer, PhD, „Lucian Blaga” University of Sibiu, Lecturer, PhD, “Nicolae Bălcescu” Land Forces Academy Sibiu

Abstract: Media coverage of political events is in almost all cases about recontextualization rather than objectivity or faithful reproduction, and it is a matter of common knowledge that any form of recontextualization essentially means transformation, and implicitly loss of the text's cohesion and/or coherence. The linguistic phenomena of recontextualization and transformation achieve a high degree of complexity and intricacy in the case of translation, or, to be put it more simply, when media outlets cover news or political discourse across the boundaries of language. In the present paper, we will look carefully at the complex relationship between political discourse, the media, and translation, situated in the crossfire of ideology, historical and cultural background, and the quest for objectivity, and the impact these factors have on the linguistic phenomena of cohesion and coherence in translation.

Keywords: politics, media, translation, cohesion, coherence

1. Introduction

Even though we live in a day and age where the media, news, and political discourse are an omnipresent element of our daily lives, most of us are painfully unaware of the pivotal role played by translation in the complex interplay of global and national political ideology, international news broadcasting, and media channels in general. However, examples abound of the direct, albeit difficult to recognize (for the layman, at least), connection between the world of politics, the mass media, and translation practices. This is the self-declared topic which the present paper will set out to investigate.

Most consumers of media, especially of news, would like to believe that the information we receive through various channels of mass communication (be it television, the radio, and increasingly more frequently, the internet and social media), is always a matter of absolute objectivity. In reality, however, as Oscar Wilde famously put it, “the truth is rarely pure and never simple.”¹

Translation is one of the most challenging human activities considering that it requires, among other things, unity of theme, syntactic dexterity and lexical appropriateness in order to achieve a flawless transfer of meaning (Chau Hu 1999:33). To put it differently, in order to create an appropriate text in the desired target language, any translator has to resort to the key concepts of cohesion and coherence, if he/she desires to preserve the initial scope of the source language text. Nevertheless, in the opinion of theoreticians such as Hartmann or Connor, a target language text is essentially a product of “contrastive textology” or “contrastive rhetoric” (Hartmann 1980; Connor 1996), and most certainly always is, according to Hamers and Blanc, the result of the translator crossing the boundaries between his/her first language (L1) and his/her second language (L2), in most cases from the L2 to the L1, “in instructional settings.”²

In the opinion of Bell, only a small number of translations can be regarded as perfect or ideal (Bell 1991:38), evincing a sort of “balanced bilinguality”³ or bearing the characteristics of both “bilingual and bicultural knowledge, encompassing the syntactic, the semantic, and the

¹ *The Importance of Being Earnest*, Act 1.

² Hamers and Blanc 1989:252.

³ Hamers and Blanc 1989:8.

pragmatic.”⁴ In most real-life scenarios, the majority of translators are “monocultural-coordinate bilinguals, whose L2 is learnt later than L1, for utilitarian purposes such as pursuing an academic interest, and is functionally subordinate to it.”⁵ To put it in a simpler way: “few translators possess the degree of bilingualism/biculturalism necessary to be free of any danger of error.”⁶

According to Helen Chau Hu, “**cohesion** is grammatical and semantic, while **coherence** is rhetorical and pragmatic.”⁷ According to de Beaugrande and Dressler, **cohesion** is essentially based on “the surface grammatical and lexical forms that are dependent and mutually connected within a sequence.”⁸ In the opinion of Connor and McCagg, **cohesion** “uncovers the characteristics of a text as a complex proposition,”⁹ the semantic signification of which¹⁰ is created by the person’s perception of the theme and rheme,¹¹ and from our individual perspective of how meaning is created by means of “structural markers such as word order, connectives, and pronouns.”¹²

2. The complex relationship between cohesion and coherence

If we were to resort to a simple analogy between a text and a building, we might state that cohesion refers to the actual building, while coherence would be the bricks, cement, mortar, etc. – in short all of the elements which keep the actual structure of the building together. A text may have cohesion, but it can completely lack coherence. This is a particularly interesting and important matter in the field of translation, considering the concerns voiced in the previous sub-chapter regarding most translators’ insufficient knowledge of cultural and historical realities, which might influence the effect of the final target text. Especially in what the translation of news or political discourse is concerned, cohesion might be easier to achieve than coherence, which is rather related to the accurate conveying of the ideological, oftentimes subliminal, messages included in texts. Sometimes coherence is even deliberately omitted, in order to trigger certain emotional reactions or give rise to certain opinions on part of the audience.

Let us consider the following example:

Twenty-year old Willie B. is a diehard TV addict. He hates news and talk shows, but he loves football and gets so excited over food commercials that he sometimes charges at the set, waving a fist. Says a friend, “He’s like a little child.” Willie B. is a 450-lb gorilla at the Atlanta Zoo. In December a Tennessee TV dealer heard about Willie B.’s lonely life as the zoo’s only gorilla and gave him a TV set.¹³

The first paragraph is narrative and its scope is to get readers engaged in the story being told. Nothing in this paragraph points to the fact that Willie B. is in fact not a human being, but a gorilla. The readers are consequently misled on purpose, in order to achieve and intensify the reaction of surprise brought about by the second paragraph. In Chau Hu’s opinion, “the network of cohesive relationships functions on two levels: on the semantic level of signification, giving rise to propositions unified by the theme, and on the pragmatic level of significance, presenting the piece as descriptive reportage generating suspense.”¹⁴

In the first paragraph the theme is the protagonist Willie B., who is completely unknown to the readership. We automatically assume that Willie B. is human, first of all because of the use of the personal pronoun “he”, and secondly because of our cultural horizon of expectation: Willie B.

⁴ Hartmann 1980:69.

⁵ Bell 1976:132.

⁶ Straight 1981:41.

⁷ Chau Hu 2015:35.

⁸ de Beaugrande and Dressler 1981:3.

⁹ Connor and McCagg 1987:88.

¹⁰ Widdowson 1995:514.

¹¹ Halliday 1985:38.

¹² Chau Hu 1999:36.

¹³ From “Willie the gorilla craves TV,” originally appeared in *Time*, January 22, 1979, in de Beaugrande and Dressler 1981:151.

¹⁴ Chau Hu 1999:37.

sounds like a stereotypical male. In the third sentence we encounter a comment made by “a friend”, which we again assume to be human, this element reinforcing our initial assumptions regarding the human nature of Willie B. The element of surprise then surfaces in the second paragraph, to be more precise in the fourth and fifth sentence, where we finally find out that Willie is in fact an animal, and not a human being. According to Chau Hu, “the deception in the first paragraph would not have been successful had it not been for the careful manipulation of, primarily, the pronominal marker he, and secondarily, the nominal markers Willie B., addict, fist, and child”¹⁵ which work together in order to create the illusion of the human protagonist.

If this text were to be translated into Romanian, the pronoun “he” would easily be translated by means of the Romanian equivalent “ea” (she) (the noun for gorilla being feminine in Romanian), thereby preserving the text’s cohesion and the element of surprise in the second paragraph. In other languages however, such as for example Arabic, the pronoun used in the first paragraph will be *انه* (enahoo), which does not indicate if the noun talked about is animate or inanimate. A speaker of Arabic would therefore not automatically imply that the being referred to in the first paragraph is human or not. Similarly, in German, the pronoun to be used for animals or inanimate objects is “es” (it), the use of which would spoil the surprise element in the second paragraph. Chau Hu also mentions that “if a Chinese translation of this passage is to retain the original intent of the SLT, the only way to handle the crucial pronoun he is to suppress it.”¹⁶

The conclusion one can reach after analysing this example is that here pronouns as markers are vital for the creation of both **cohesion** and **coherence**. This will pose interesting challenges for the translation into certain languages where either the pronoun “he” has to be omitted altogether, or cannot be actually used and has to be replaced with a pronoun of another gender. Preserving the surprise element thereby becomes a very challenging task.

3. Translating news

In what the translation of news is concerned, researchers in the field of translation studies have proven that translation plays a pivotal role in getting news across both in the national and international environment, across what we nowadays refer to as the global village. Scholars have performed complex analyses of news agencies and have focused on local and global groups of journalists in order to grasp how news is collected and transmitted and what role translation plays within the complex network of local and global news agencies.¹⁷ What these groups of researchers have investigated are the intrinsic rules and stylistic particularities of journalism, in order to understand how the source text is reshaped, transformed or sometimes combined with other sources into a new target text which is considered to be more suitable for a different language, culture and geographic location.¹⁸ Various such analyses have provided ample evidence that in case of the interplay between translation and journalism, translation morphs into a new medium which is ruled by norms which rather belong to the domain of news production. Researchers such as Tapia Sasot de Coffey, Bielsa, Bassnett or Schäffner argue that such types of translation are done by “trained and specialized journalists who are not translators and usually remain invisible.”¹⁹ Within this process of translative transformation, aspects like equivalence and faithfulness are no longer as important as “journalistic norms, medium constraints and adjustments to the target audience.”²⁰

In recent years, apart from countries and the general population, the media have grown to be one of the main actors in what communication on political matters is concerned. In Schäffner & Bassnett’s view, the media can, in fact, be referred to as the fourth estate.²¹ No other medium has the power of reaching such large audiences in such record times, and this is the main reason that media, especially social media in recent years, has truly revolutionized the world of journalism.

¹⁵ Chau Hu 1999:37.

¹⁶ Chau Hu 1999:37.

¹⁷ Troqe & Marchan 2017; Bielsa & Bassnett 2009.

¹⁸ Troqe & Marchan 2017; Bielsa 2007; Brownlie 2010; Caimotto 2010; Tsai 2010; Federici 2010; Gumul 2010.

¹⁹ Troqe & Marchan 2017:278.

²⁰ Troqe & Marchan 2017; Bielsa & Bassnett 2009.

²¹ Schäffner & Bassnett 2010:4.

Nowadays when the general population has grown accustomed to the presence of breaking news at every hour of the day, speed became one of the defining features of media communication. Consequently, the language employed in the media has also experienced a series of dramatic shifts.

Interest in the media as a social and political phenomenon has increased massively in recent years. Initially, interest was geared towards the print media, with several analysts examining the language employed by the press.²² These studies focused on certain characteristics related to vocabulary, syntax and style. One should also mention comparative studies produced during the same time frame, which chose to speak about the linguistic and stylistic differences between high quality journals and magazines and tabloids, seeking to explain these radical differences through the lens of the expectations the readership of those papers had. Starting out from the issue of language and stylistic differences, researchers then moved to more ethically tinged issues such as the truth of reporting and journalists' moral codes.

From the study of language and style, interest then shifted towards analysing ideology as reflected in the media. Van Dijk (1991) and Fairclough (1995) for instance managed to show that ideologies which were dominant at a certain point in time were supported linguistically in the media and that the presence of such ideologies in media discourse could be noticed in the presence of certain language features employed in texts. In his analysis of texts belonging to the domain of news, Van Dijk mentions five techniques: selection, reproduction, summarisation, local transformation (addition, deletion, permutation, substitution), as well as stylistic and rhetorical formulation. Blackledge (2005) identifies similar aspects related to the field of recontextualization: addition, deletion, rearrangement and substitution. Both sets of terms can be employed in the description of translative practices in the area of news production.

With the advent of the audio-visual media, radio and television, further studies emerged focusing on how the verbal and the non-verbal come together in order to convey a message and sway the audience in the desired direction. According to Schäffner & Bassnett, "close-ups of a speaker, a voice from the off, the seating arrangement in interviews and talk-shows, etc. can all be meaningful and fulfil certain functions."²³

Recontextualization is also employed in other cases, for instance in news bulletins or interviews. Basically, we could state that when media speak about political events or quote from politicians, political discourse is always recontextualized and utterances and statements are changed and transformed. We are not only referring here to certain necessary linguistic transformations when trying to adapt a quotation in order to merge it with the overall syntax of a sentence, but to that type of recontextualization which ends up filtering and transforming some of the initial meaning of the utterance.

4. Legitimation and recontextualization

Let us consider the following excerpt from a *Deutsche Welle* news report entitled "France's Macron pays tribute, bids 'adieu' to Merkel":

Macron pointed out that Merkel had first worked with French president Jacques Chirac and then Nicolas Sarkozy to deal with the financial crisis and keep the eurozone together. She had then, he said, worked with Francois Hollande to face terrorism and tackle the immigration crisis, and with himself to fight the COVID-19 pandemic.

*"You have worked to keep Europe together throughout all these shocks. I hope that the lesson you have left us with, to stand firm against strong headwinds and to make sure that everybody remains united and that things do not fall apart, that this will stay with us," Macron said.*²⁴

In this fragment we can see that the German news outlet, *Deutsche Welle*, quotes in English what the French President had said, most probably in French. Macron's words are rendered with the

²² Montgomery 2007.

²³ Schäffner & Bassnett, 2010:4.

²⁴ "France's Macron pays tribute, bids 'adieu' to Merkel".

help of direct speech, this being a widespread practice in present-day news reporting. According to Caldas-Coulthard, “direct reporting has the function of “legitimizing what is reported.”²⁵ Thus, the above excerpt can be clearly seen as a form of recontextualization across the boundaries of language.

The issue at hand is that the reader is not presented with a transcript of the entire interview, instead he/she is given only extracts, a selection of the information which the news outlet, in this case *Deutsche Welle*, considers significant, or wishes to imprint into the minds of the public. The complete interview is not accessible to the reader; therefore, it is not possible for him/her to know how much or what information has been left out, just as it is impossible to know if the sequence of the utterances reproduced in translation actually matches the one in the real-life speech delivered by Macron.

The news fragment provided above is also an example of what Schäffner & Bassnett term “changes in discursive practice and genre,”²⁶ that is to say the movement from statements made at an official event to a direct quote in an online news report. In the above case, as we have shown earlier, the French President’s words are reproduced in another language than the one in which they were originally spoken. Obviously enough, translation and interpreting were involved in the writing of this piece of news, but this fact is hidden. Nowhere on the *Deutsche Welle* website is there any reference to the fact that Macron’s statement was interpreted and/or translated.

Schäffner & Bassnett also mention that when media interviews with politicians are conducted, the common practice is for the interview to be interpreted and recorded.²⁷ Afterwards the recorded text, in this case the interpreter’s voice, is written down and reviewed and, if it is the case, stylistically adapted. It is also customary to allow the interviewee to have a look at the text and approve it before publication. However, this is obviously only possible if and when the interviewee conducts the interview in his native language and the text is published in the same language. In the case of translated interviews, things become much more complicated, as the interviewee obviously does not have the chance to check if what has been rendered corresponds to what he/she actually said or intended to say. In such cases advisors or interpreters themselves perform the checking. We thus reach the situation of translation basically checking itself. Questions regarding the preservation of cohesion and above all coherence become extremely intricate under these circumstances.

5. Conclusions

To conclude, we might state that ideally translators should not be expected to perform editing tasks such as erasing content or modifying the narratives or the chronology of the reported events, that they should stay faithful to original text, and attempt to adhere to and preserve its cohesion and coherence. Unfortunately, in real life this rarely happens. Oftentimes texts are abridged, narratives modified, semantic and syntactic characteristics transformed in order to reflect certain ideological elements or values which align with the news outlet or magazine’s needs or agenda.

BIBLIOGRAPHY

- Bielsa, E. (2007) *Translation in global news agencies*, Target 19(1), 135–155.
Bielsa, E. & Bassnett, S. (2009) *Translation in global news*, New York, Routledge.
Blackledge, A. (2005) *Discourse and Power in a Multilingual World*, Journal of Language and Politics 10 (2).
Brownlie, S. (2010) “Representing news from France”, in Schäffner, C. & Bassnett, S. (eds.), *Political discourse, media and translation*, 32–54. Newcastle, Cambridge Scholars.

²⁵ Caldas-Coulthard 1997:59.

²⁶ Schäffner & Bassnett 2010:7.

²⁷ Schäffner & Bassnett 2010:7.

- Caimotto, M. C. (2010) "Translating foreign articles with local implications: A case study", in Schäffner, C. & Bassnett, S. (eds.), *Political discourse, media and translation*, 76–93, Newcastle, Cambridge Scholars.
- Caldas-Coulthard, C. R. (1997) *News as social practice: a study in critical discourse analysis*, Florianópolis, Editora da UFSC.
- Chau Hu, H. (1999) "Cohesion and coherence in translation theory and pedagogy", *Word*, 50:1, 33-46.
- Connor, U. (1996) *Contrastive rhetoric*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Connor, U. and McCagg, P. (1987) "A contrastive study of English expository prose paraphrases", in *Writing across languages: Analysis of L2 text*, eds. Connor, U. and Kaplan, R.B., Reading, Mass., Addison-Wesley, 73-86.
- De Beaugrande, R. & Dressier, W. (1981) *Introduction to text linguistics*, London, Longman.
- Deutsche Welle. "France's Macron pays tribute, bids 'adieu' to Merkel, <https://www.dw.com/en/frances-macron-pays-tribute-bids-adieu-to-merkel/a-59713400>, 04.11.2021, accessed 12.03.2022.
- Fairclough, N. (2000) *New Labour, new language?* New York, NY, Routledge.
- Fairclough, N. (2006) *Language and globalization*, New York, NY, Routledge.
- Federici, F.M. (2010) "Translations in Italian media: The Calipari case and legitimized texts", in Schäffner, C. & Bassnett, S. (eds.), *Political discourse, media and translation*, 116–141, Newcastle, Cambridge Scholars.
- Gumul, E. (2010) "Explicitating political discourse", in Schäffner, C. & Bassnett, S. (eds.), *Political discourse, media and translation*, 94–115, Newcastle, Cambridge Scholars.
- Halliday, M. A. K. (1985) *An introduction to functional grammar*, London, Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. and Hasan, R. (1976) *Cohesion in English*. London, Longman.
- Hamers, J. F. & Blanc, M. H. A. (1989) *Bilinguality and bilingualism*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Hartmann, R. K. (1980) *Contrastive textology*, Heidelberg: Julius Groos Verlag.
- Montgomery, M. (2007) *The Discourse of Broadcast News: A Linguistic Approach*, New York, Routledge.
- Schaffner, C. & Bassnett, S. (2010) *Political Discourse, Media and Translation*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing.
- Straight, H. S. (1981) "Knowledge, purpose, and intention: Three dimensions in the evaluation of translation." *Translation spectrum*. Ed. Marilyn G. Rose. Albany, New York, State University of New York Press, 41-51.
- Tapia Sasot de Coffey, M.J. (1992) "La traducción en los medios de prensa", *Babel* 38 (1), 59–63.
- Troqe, R. & Marchan, F. (2017) "News Translation: Text analysis, fieldwork, survey", in Hansen-Schirra, S., Czulo, O. & Hofmann, S. (eds.), *Empirical modelling of translation and interpreting*, 277–310, Berlin, Language Science Press.
- Tsai, C. (2010) "News translator as reporter", in Schäffner, C. & Bassnett, S. (eds.), *Political discourse, media and translation*, 178–197. Newcastle, Cambridge Scholars.
- Van Dijk, T. A. (1993) *Elite discourse and racism*, Newbury Park, CA, Sage.
- Van Dijk, T. A. (1997) "What is political discourse analysis?", *Belgian Journal of Linguistics*, 11 (1), 11–52. DOI: 10.1075/bjl.11.03dij
- Widdowson, H. G. W. (1979) *Explorations in applied linguistics*, Oxford, Oxford University Press.
- Widdowson, H. G. W. (1984) *Explorations in applied linguistics 2*, Oxford, Oxford University Press.
- Widdowson, H. G. W. (1995) "Norman Fairclough: Discourse and social changes." *Applied Linguistics* 16/4:510--16.

Widdowson, H. G. W. (1995) "Discourse analysis: A critical view." *Language and literature* 4/3:157-72

Wilde, Oscar. (1997) *The Importance of Being Earnest*, Project Gutenberg, <https://www.gutenberg.org/files/844/844-h/844-h.htm>

COMPREHENSIVE STUDY OF THE INFINITIVE IN ENGLISH AND ROMANIAN LANGUAGE SYSTEMS

Manuela Margan

Lecturer, PhD, „Aurel Vlaicu” University of Arad

Abstract: The present paper will give a brief study of the similarities and differences concerning the infinitive in both English and Romanian with the aim of drawing attention to the contrast as well as the similitude between the two language systems. English and Romanian are two different types of languages: English belongs to the Germanic group of languages, whereas Romanian belongs to the Romance group. However, the two languages, in addition to the differences they present in their language system, share some common resemblances when it comes to the verb classes.

Keywords: verb, language, infinitive, clause, construction

The infinitive is characterized on the one hand by the presence of the verbal categories of time and voice (the aspect as well, in English), and on the other hand, by the lack of person and number inflections, which brings it closer to the noun class; thus, presenting in both languages a dual nature, verbal and substantival.

Both in Romanian and in English, the short infinitive (without the particle *a*, respectively *to*) represents the basic form of the verb from which the conjugation paradigm starts (except for some irregular verbs in the English language).

In Romanian, a distinction is made between *the infinitive* and *the perfect infinitive* (present infinitive and past infinitive in some traditional grammars), characterized by a temporal opposition, in the sense that the infinitive itself does not have its own temporal values, borrowing the temporal values of the personal verbal regent, while the perfect infinitive is characterized by the features [+past], [+anteriority].

Infinitive

a face, a spune, a merge

*Va insista **a spune** aceleași lucruri.*

*He will insist on **saying** the same*

things.

Perfect Infinitive

a fi făcut, a fi spus, a fi mers

*Nu va recunoaște **a fi spus** asta.*

*He will not admit **to have said** that.*

On the other hand, in English, the infinitive presenting both the category of time and aspect, and even voice in the case of intransitive prepositional verbs, the inventory of forms will be much richer.

Active Voice

Simple Aspect

Infinitive: to make, to tell, to finish (a face, a spune, a termina)

- *She is not supposed **to say** anything.*

*Nu ar trebui **să spună** nimic.*

Perfect Infinitive: to have made, to have told, to have finished (a fi făcut, a fi spus, a fi terminat)

- *It is strange for her **to have behaved** foolishly.*

*Este ciudat pentru ea **să se fi purtat** prosteste.*

Continuous Aspect

Continuous Infinitive: to be cooking, to be working, to be running (a găti, a lucra, a fugi)

- *He is said **to be working** as a chef in a five-star-hotel.*

*Se spune că **lucrează** într-un hotel de cinci stele.*

Perfect Continuous Infinitive: to have been searching, to have been calling, to have been walking

(a fi căutat, a fi sunat, a fi plimbat)

- *It is possible for them **to have been waiting** for such a long time.*

*E posibil ca ei **să fi așteptat** atât de mult.*

Passive Voice

Infinitive: to be washed, to be said, to be locked (a fi spălat, a fi spus, a fi încuiat)

- *There is nothing more **to be said**.*

*Nu mai poate **fi spus** nimic.*

Perfect Infinitive: to have been done, to have been said, to have been gone (a fi fost făcută, a fi fost spus (de cineva), a fi fost dus)

- *She is believed **to have been sent** to the wrong address.*

*Se presupune că **ar fi fost trimisă** la adresa greșită.*

An analysis of the inventory of the infinitive forms in the Romanian and English languages leads to the conclusion that the English language grammaticalizes more infinitive forms (six, if we also consider the passive forms) than the Romanian language, due to the aspect category that realizes the oppositions progressive – nonprogressive, perfective – non-perfective. Therefore, we should not be surprised if the use of the infinitive is much more frequent in English, not only due to the greater number of forms, but especially due to the particularities of the construction of the verbal sequences, similar to those in French *verb1 + verb2* (infinitive), as compared to Romanian *verb1 + verb2* (subjunctive):

- *She seems **to feel** as if she had never had luck.*

*Ea pare **să se simtă** de parcă n-ar fi avut vreodată noroc.*

- *They stopped **to look** around the area.*

*Ei s-au oprit **să se uite** în jurul zonei.*

From a formal point of view, we differentiate in English the long infinitive (with the particle *to*) from the short infinitive (without the particle *to*), this distinction being extremely important because both forms have a significant frequency in the language. In Romanian, even if we can talk about a long¹ or short infinitive (with or without the morpheme *a*), the discussion boils down to the exceptional appearance of verbs in the infinitive without the particle *a* after the verb *A PUTEA*²:

- *Nu i se poate reproșa nimic.*

*Nothing **can be held against** him.*

In English, by comparison, all modal verbs except OUGHT (TO) are followed by a short infinitive:

- *The baby **must be asleep**.*

*Probabil că bebelușul **doarme**.*

- *I spoke of her as you **might speak** of some distant relatives .*

*Vorbeam despre ea așa cum **ai vorbi** despre niște rude îndepărtate.*

- *I **ought to tell** you that I'm your biological mother.*

¹ in Romanian there is also a long form of the infinitive, representing an archaic form, rarely used in contemporary Romanian (*a lucra, a zice, a topire*, etc.), the only remnants of this type of construction appearing in curses or swearing (*Fir(e)-ai al dracului!, Dar(e)-ar boala în ei!*)

² some authors also mention the verb *a ști* in the same context, but in the contemporary language, these constructions with the verb *a ști* are rather regional or archaic, being replaced by constructions with the subjunctive (*El **știe scrie**. → El **știe să scrie**.*)

Ar trebui să-ți spun că sunt mama ta biologică.

As we showed above, the frequency of the infinitive is incomparably higher in English, especially in the spoken language. The variety of construction possibilities with the infinitive in the contemporary Romanian language is undermined by the competition with other impersonal moods or forms such as the subjunctive, the imperative or the supine. In most cases, the use of the infinitive is today considered bookish, if not artificial, confirming from this point of view the departure of the Romanian language from the Romance structural type. Unfortunately, we do not share the optimism displayed by the 2005 Grammar of the Romanian Language which anticipates a tendency “to return to the Romance type (...), by preferring the infinitive to the detriment of the subjunctive”³, at least in the cultural register of the language.

That is why the equivalence problems will mainly be from the English language to the Romanian language, where a subordinate clause with a subjunctive verb is used most often, and less often an infinitive. In what follows, we will try to analyze the distribution of the infinitive in the two languages, first of all indicating the usual equivalents in current speech.

In both languages, the infinitive presents both verbal and substantival peculiarities. We have already mentioned some of its verbal characteristics, so in what follows we will refer to its nominal nature. From this point of view, the infinitive can fulfill almost all the syntactic functions of a noun:

➤ **subject:**

- *A greși este omenesc.*

To err is human.

In English, the subject expressed by an infinitive is often preceded by the pronoun *it*:

- *It is not easy to settle down in a foreign country.*

Nu este ușor să te stabilești într-o țară străină.

➤ **predicative:**

- *Viața înseamnă a spera și a crede.*

Life means to hope and believe.

➤ **attribute:**

Simțea nevoia de a-și exprima reacția.

He felt the need to express his reaction.

➤ **direct object:**

- *He does not know how to behave in such circumstances.*

Nu știe să se comporte în astfel de situații.

➤ **adverbials** accompanied by prepositions in Romanian, along with constructions with the verb *a putea*, infinitival constructions with prepositions are the most frequently used in current speech:

- *O să mă pregătesc temeinic înainte de-a te vedea.*

I will prepare thoroughly before seeing you.

- *A plecat fără a mai saluta.*

He left without saying goodbye.

Apart from the adverbial of purpose which is built with the infinitive (with or without *in order to*), in English the adverbials preceded by a preposition in most cases claim a verb in *-ing*:

The distribution of the perfect infinitive is similar to that of the infinitive in both languages, appearing in the same contexts, with the specification that the English language uses both the short and the long infinitive (without or with the particle *to*), while in Romanian there are no constructions with the perfect infinitive without the morpheme *a*:

- *Era imposibil a nu-l fi văzut.*

It was impossible not to have seen him.

³ *Gramatica Limbii Române*, V. Guțu Romalo (coord.), vol I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunțul*, Ed. Academiei Române, București, 2005, p.496.

The double number of infinitive forms in English compared to Romanian including the *progressive/non-progressive* aspectual features does not raise difficulties of equivalence from English to Romanian, the Romanian infinitive being able to reproduce the values of the simple infinitive and the continuous infinitive from the English language, and the perfect infinitive reproducing the values of the simple perfect infinitive and those of the perfect continuous infinitive. Difficulties can arise when switching from Romanian to English, when the aspect category must be considered to find equivalences.

The progressive forms of the infinitive in English describe the same temporal relations as those of the simple aspect, with the difference that the action of the infinitive appears as an ongoing process:

- *They are supposed **to be leaving** now.* – continuous infinitive
*Ei ar trebui **să plece** acum.*
- *He is supposed **to have been working** for the others.* – perfect continuous infinitive
*Se presupune că el **ar fi lucrat/că lucra** pentru ceilalți.*

As we mentioned above, the infinitive plays a much more important role in the English language, therefore we should not be surprised if it is most often equated in the Romanian language with other means, which are in competition with the infinitive in the Romanian language:

- with a subordinate clause containing the subjunctive form of a verb:
 - *I was decisive **to find out** where you had been to.*
*Eram hotărât **să aflu** unde ați fost.*
- with the supine:
 - *They're out somewhere. Get something **to eat**.*
*Ei sunt afară pe undeva. Ia-ți ceva **de mâncat**.*
- with a verb in the indicative:
 - *He said that the doctor was sure **to come** tomorrow.*
*El a spus că doctorul **va veni** cu siguranță mâine.*
- with a presumptive:
 - *They are supposed **to have left** the country.*
*Se presupune că ei **ar fi părăsit** țara.*
- with the gerund:
 - *Sonia laughed heartily **to think** that her husband could not get rid of her.*
*Sonia râse cu poftă **gândindu-se** că soțul său nu putea scăpa de ea.*
- with a noun (even if a construction with the infinitive is possible, often replacing it with a noun seems more natural):
 - ***To withdraw** the charges is useless now.*
***Retragerea** acuzațiilor este inutilă acum.*

A peculiarity of the infinitive in the Romanian language is what the 2005 Grammar of Romanian Language calls the „predicative infinitive”, that is, an infinitive with a predicate function that appears only in imperative main clauses (especially in the negative form). In English, although such a construction would theoretically be possible, similar contexts include an imperative verb or a construction with a modal verb:

- ***A nu se călca** iarba!*
***Do not step/You must not step** on the grass!*

Passive infinitive constructions are relatively common in English, although a construction with an active infinitive or modal verb is preferred; in Romanian they are rarer especially due to the competition of the infinitive with other verbal forms:

- ***Nothing to be done.***

Nimic de făcut./Nu se poate face nimic.

In a comparative study on the frequency of the infinitive in Romanian and in the other Romance languages, as well as in English, German and Polish, Marek Gawelko highlights the decrease in the frequency of the infinitive in the Romanian language, contrary to what happens in the other Romance languages and in English as well, noting the preference for a subordinate clause where other languages use an infinitive. The comparison based on a linguistic corpus shows a lower frequency of the infinitive in the Romanian language compared to all the other analyzed languages. As a general rule, Romanian chooses a subordinate introduced by *să*, where in other languages the idea of will or necessity is expressed, or by *că*, if these semantic features are missing⁴:

rom. Încerc *să înțeleg* ce s-a întâmplat.

fr. *J'essaye comprendre* ce qui s'est passé.

en. *I'm trying to understand* what happened.

rom. El e sigur *că are* dreptate.

fr. *Il est sûr d'avoir* raison.

en. *He is certain to be* right.

As compared to English, the frequency of the infinitive in Romanian is lower, regardless of the syntactic function it occupies in the sentence. An explanation could be found in the different evolution of the two languages in term of the progress that the Germanic languages make in comparison with the Romance languages regarding what some linguists call "paradigmaticity", i.e., the reduction of a certain number of morphological types to a single type (or to as few types as possible).

BIBLIOGRAPHY

*** *Gramatica Limbii Române*, V. Guțu Romalo (coord.), vol I, *Cuvântul*, vol. II, *Enunțul*, Ed. Academiei Române, București, 2005.

*** *Longman Grammar of Spoken and Written English*, Pearson Education Limited, 1999.

Arhire, Mona, *Modurile nepredicative ale verbului din perspectiva concentrării expresiei*, în „*Annales Universitatis Apulensis*”, series Philologica, 8, tom 1, 2007, p. 212–219.

Avram, Larisa, *A Contrastive Analysis of Modals in English and Romanian*, în „*Revue Roumaine de Linguistique*”, Vol. XXXIX, nr. 3-4, Mai-Aout, Ed. Academiei Române, 1994, p. 267-284.

Chițoran, Dumitru, *Contrastive Studies in English and Romanian*, ISBN: 978-606-16-0260-5, Universitatea din București, 2013.

Duffley, Patrick, J., *The Gerund and the to-Infinitive as Subject*, în „*Journal of English Linguistics*”, Vol. 31, No. 4, December, Sage Publications, 2003, p. 324-352.

Gawelko, Marek, *Sur la Specificité de l'infinitif en Roumain Contemporain*, în „*Revue Roumaine de Linguistique*”, Vol. XLIX, No. 1-4, Janvier-December, Ed. Academiei Române, 2004, p. 69-85.

Măciucă, Gina, *Glimpses of the English Verb Group*, Ed. Universității Suceava, Suceava, 2000.

Pârlog, Hortensia, Popa, Mariana (coord.), *Studii de analiză contrastivă a limbilor engleză și română*, Tipografia Universității din Timișoara, 1983.

Stoica, Ana-Maria, *Middles in English and Romanian*, în „*Studii de gramatică contrastivă*”, nr.7, Universitatea din Pitești, 2007, p. 48-53.

Teleagă, Maria, *Verbele Vorbirii în Engleză și Română*, Ed. Mirton, Timișoara, 1999.

⁴ Gawelko, Marek, *Sur la Specificité de l'infinitif en Roumain Contemporain*, în „*Revue Roumaine de Linguistique*”, Vol. XLIX, No. 1-4, Janvier-December, Ed. Academiei Române, 2004, p. 73.

Vasilache, Elena, *A contrastive analysis of gerund in English and Romanian*, în „International Conference of Young Researchers”, ISBN 978-9975-70-901-9, ediția 7, 5-6 noiembrie, Centrul Editorial Poligrafic al USM, Chișinău, 2009, p. 145.

ROMANIAN AS FOREIGN LANGUAGE. THE GUIDE OF GRAMMAR DIFFICULTIES

Viorica Vesa-Florea

Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: A working tool, useful to teach Romanian as a foreign language, could be represented by The Guide of Grammar Difficulties, a guide which includes synthesis tables of some parts of speech which raise difficulties in teaching.

This guide will offer the possibility to compare the terms, the parts of speech in question, it will stimulate the noticing and memorization of the similarities and also of the differences between parts of speech. The guide will offer practical and concrete solutions in order to solve some difficult items from the manual or from the level tests, combining harmoniously the analytical approach with the syntactical one.

The tables will be associated with concrete examples of use, and also with some partial and progressive test models of the presented information, which would be equivalent to scrolling in slow motion of the cognitive process of understanding and appropriating the correct expression in Romanian language, with the optimization of different linguistic competences.

Keywords: Romanian as Foreign Language, Grammar Difficulties, synthesis tables

Introducere

Predarea limbii române ca limbă străină reprezintă un ansamblu complex de acțiuni care vizează transmiterea anumitor cunoștințe și a unor abilități de învățare către un public interesat să-și însușească cât mai eficient și mai rapid această limbă, diferențiindu-se în mod evident de predarea acesteia ca limbă maternă, ceea ce implică folosirea unor strategii specifice, a unei abordări aparte care să sintetizeze și, în același timp, să aprofundeze explicațiile, astfel încât vorbitorii să ajungă să o utilizeze cu mai multă ușurință și corectitudine.

Ideea conceperii și a valorificării unor tabele cu rol de sinteză, a apărut ca urmare a analizării rezultatelor obținute la testare de către studenți pe parcursul unei perioade mai lungi de activitate didactică. În plus, am sesizat o atitudine de frustrare, de nemulțumire, motivată de insuficienta clarificare, de confuziile și greșelile frecvente ale acestora în utilizarea unor părți de vorbire.

Implicarea deliberată a profesorului în actul predării R.L.S. țintește să proiecteze, să programeze unele activități didactice specifice, să ghideze și să stimuleze vorbitorii non-nativi în atingerea unor obiective progresive, care să-i ajute să asimileze într-un mod plăcut, motivant, chiar captivant limba română. În acest sens, predarea eficientă presupune și utilizarea anumitor materiale didactice, concepute special, pentru a facilita această experiență lingvitică, culturală, emoțională, afectivă unică a cursanților. Este nevoie de timp, răbdare, perseverență și energie pentru ca aceștia să se familiarizeze cu noul mediu lingvistic și cultural. De aceea și folosirea unor instrumente de lucru, practice poate înlesni sinuosul drum al învățării.

Un asemenea instrument de lucru care, credem că ar fi util în predare, l-ar reprezenta un ghid care să cuprindă tabele sintetice, totalizatoare ale unor părți de vorbire care ridică dificultăți în predare, cum ar fi: verbul, pronumele, prepoziția, substantivele cu sau fără articol hotărât, etc. Aceste tabele oferă posibilitatea comparării termenilor, a părților de vorbire în discuție, stimulează sesizarea și memorarea asemănărilor, precum și a deosebirilor dintre acestea și oferă soluții practice, concrete de rezolvare a unor itemi dificili din manual sau din testele de nivel.

Scopul acestui ghid nu ar fi doar acela de a realiza și de a transmite reguli, scheme, asemenea unor vederi panoramice oferite unor turiști interesați să prospecteze o zonă turistică nouă, ci și să rafineze, să dea precizie, siguranță și forță exprimării, îmbinând astfel armonios abordarea

analitică cu cea sintetică. Tabelele vor fi asociate cu exemple concrete de utilizare, precum și cu modele de testare parțială, progresivă a informațiilor prezentate, ceea ce ar echivala cu derularea cu încetinitorul a procesului cognitiv de înțelegere și de însușire a exprimării corecte în limba română, cu optimizarea diferitelor competențe lingvistice.

Lucrarea de față dezvoltă următoarele aspecte: a. Clarificarea rolului tabelelor recapitulative, a sintezelor în predarea R.L.S; b. exemple de abordări cu rol de sinteză în predarea verbului, a pronumelor, a prepozițiilor și a substantivelor articulate hotărât; c. modalități practice de utilizare a acestui instrument de lucru; d. câteva concluzii.

1. Clarificarea rolului tabelelor recapitulative în predarea R.L.S

Predarea informațiilor noi, inclusiv a celor gramaticale, se bazează pe manualele special concepute pentru a oferi o instruire progresivă, eficientă, celor interesați să-și însușească limba română ca limbă străină. Cu toate acestea, uneori, cursanții simt nevoia de a avea la îndemână unele materiale cu rol de sinteză, care să faciliteze înțelegerea și utilizarea corectă a unor părți de vorbire care ridică, în general, dificultăți în exprimare.

Dar ce rol are sinteza informațiilor, în cazul de față, crearea unor tabele recapitulative care să conțină anumite prezentări de ansamblu ale unor aspecte mai puțin clarificate? Sinteza este definită drept „o metodă științifică de cercetare a fenomenelor, bazată pe trecerea de la particular la general, de la simplu la compus, pentru a se ajunge la generalizare; îmbinarea a două sau a mai multor elemente care pot forma un tot.” (Wikipedia)

Potrivit acestei definiții, rolul sintezei ar putea fi comparat cu tehnica aranjării pieselor unui puzzle, joc care „solicită ingeniozitate, logică, perspicacitate și perseverență pentru a ajunge la o soluție” (Wikipedia). Fragmentele izolate de informații din mintea vorbitorului nefamiliarizat sau familiarizat insuficient cu limba română se cer a fi coroborate, așezate corespunzător pentru a se obține imaginea completă. Cu siguranță, profesorul va uza de tot talentul său pedagogic pentru a explica subiectul în discuție, cu toate acestea, organizarea explicațiilor într-un tot armonios, conceput logic, presupune și utilizarea unui instrument de lucru adecvat, care să sporească șansele de reușită.

Pornind de la această premisă, autorii de manuale au creat deja unele materiale utile, destinate celor interesați să aprofundeze R.L.S., care răspund necesităților acestora în ceea ce privește cunoașterea gramaticii limbii române, în general, a sintaxei frazei. Cu toate acestea, se simte lipsa unui instrument de lucru special conceput, care să conțină informații specifice referitoare la unele părți de vorbire care continuă să le creeze vorbitorilor non-nativi dificultăți în folosire.

2. Exemple de abordări cu rol de sinteză în predarea verbului, a pronumelor, a prepozițiilor și a substantivelor articulate sau nu cu articol hotărât

Însușirea limbii române de către vorbitorii non-nativi depinde de înțelegerea progresivă și aprofundată a gramaticii, în principal a morfologiei și a sintaxei. E un lucru știut faptul că un singur cuvânt, un verb, de exemplu, constituie un enunț complet, o propoziție simplă, dar cu un caracter de sine-stătător. De aceea, familiarizarea vorbitorilor cu „caii-putere” (Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*) ai verbelor constituie o modalitate strategică, am spune de a pune, figurativ vorbind, în mâinile acestora frâiele unor cai iuți, aprigi, care să-i conducă spre țintă: exprimarea exactă, dinamică, simplă, expresivă cu ajutorul verbelor, deoarece acestea exprimă acțiuni concrete, adesea echivalente chiar cu esența mesajului.

Ghidul de verbe, *R.L.S. Verbul*, apărut în 2019, la Editura Casa Cărții de Știință, autor Vesa Viorica, conține verbe, traduse în engleză și franceză, conjugate și exemplificate, o perspectivă cumulativă, o viziune panoramică asupra întregului, dar și una aprofundată, care surprinde detaliile. Structura lucrării include pe lângă cele 70 de tabelele cu verbe selectate, conjugate la modurile personale și nepersonale, la diatezele activă, reflexivă și pasivă, 700 de verbe exemplificate care corespund nivelelor de competență A1, A2, B1 și B2, aferente *Cadrului european comun de referință* (CECR). De asemenea, cartea cuprinde și alte tabele recapitulative cu verbe care au un regim special de folosire, cum ar fi verbele neregulate, verbele cu pronume în dativ și acuzativ,

construcțiile verbale folosite impersonal, verbele cu pronume în dativ posesiv, precum și câteva tabele recapitulative cu cele mai folosite verbe din limba română.

Secțiunea de bază a lucrării o reprezintă exemplificările verbelor în enunțuri, prezentarea acestora sub formă de întrebări-răspunsuri. „Valoarea practică a contextualizării verbelor s-a dovedit evidentă, reflectându-se în performanțe superioare în ce privește însușirea strategiilor conversaționale specifice oralului și în testarea celorlalte competențe: înțelegere după auz, înțelegerea unui text scris, secțiunea de vocabular și gramatică sau în producerea creativă de text. Din acest motiv am rezervat un spațiu mai amplu exemplificării verbelor prin enunțuri diversificate și prin exprimări aforistice.” („Tradiție și inovație în cadrul R.L.S., Vesa Viorica)

Volumul de verbe conține și conține o listă cu tabele ale pronumelor personale în acuzativ, folosite cu verbe la indicativ prezent, perfect compus și viitor popular. „Lista conține o selecție de verbe, prezentate în ordine alfabetică. Acestea pot fi concentrate pe o singură pagină, care să se afle la îndemâna cursanților. Vizualizarea tabelelor respective își poate dovedi utilitatea atunci când vorbitorii străini se află în fața rezolvării unor exerciții gramaticale sau intenționează să-și exerseze competența de comunicare orală ori cea de producere a unui text scris prin identificarea corectă a formelor pronominale și a celor verbale, prin compararea și utilizarea acestora în diferite contexte lingvistice. Prezentarea pe o singură mini-planșă a formelor pronumelor personale în acuzativ și a celor în dativ, precum și a verbelor specifice utilizate într-un caz sau altul, cu ajutorul a două tabele distincte, concepute în paralel, poate contribui semnificativ la procesul de învățare, exersare și de folosire în enunțuri a acestora, fiind o modalitate simplă de a oferi o perspectivă sintetică, panoramică asupra pronumelor în discuție.” (*Difficulties of teaching and testing the personal pronouns in Dative and Accusative in the Romanian as Foreign Language*, Vesa-Florea Viorica Vesa)

Prepozițiile ridică și acestea dificultăți în utilizare datorită confuziei cazurilor, a regimului prepozițional diferit al verbelor tranzitive și intransitive, a insuficienței utilizării a exercițiilor practice și a testării adecvate. Un tabel util în predare “poate conține un bagaj informațional bogat și practic: aproximativ 20-30 de prepoziții, prezentate prin contrast (unde e posibil) cu ajutorul unor desene simbolice și al unor exemplificări sugestive. Tabelul poate fi conceput fie pe o planșă pregătită dinainte, fie este realizat în clasă, pe tablă, fiind structurat extrem de simplu.” (*Dificultăți și sugestii de optimizare a predării prepozițiilor și a locuțiunilor prepoziționale în R.L.S.*, Vesa-Florea Viorica Vesa)

În continuare, vom prezenta câteva tabele menite să aducă anumite clarificări legate de contextele de utilizare corectă a substantivelor cu articol hotărât sau fără în limba română.

Contexte în care substantivul e articulat cu articol hotărât:	Contexte în care substantivul nu e articulat cu articol hotărât:
Când substantivul îndeplinește funcția de subiect (de obicei, acesta apare la începutul unei propoziții, dar poate apărea și după verb) Ex.: <i>Studentii</i> sunt în pauză./<i>Soarele</i> răsare./ <i>Zilele</i> de vară sunt lungi./<i>E</i> interesantă <i>păreră</i> ta./<i>Răcoarea</i> dimineții e atât de plăcută.	Când substantivul îndeplinește funcția de atribut substantival prepozițional, fiind precedat de prepozițiile <i>de, de pe, de sub, din, despre, de lângă</i> Ex.: Băieții au făcut un om <i>de zăpadă</i>./ Copiii <i>de pe stradă</i> sunt veseli./ Rațele <i>de sub pod</i> înoată lin./ <i>Studentii din sală</i> sunt la curs./ Acestea sunt locuințe <i>din lemn și lut</i>./ <i>Discuțiile despre</i> acest subiect sunt interesante./ Blocul <i>de lângă șosea</i> e nou.
Când substantivul e urmat de un adjectiv sau de un alt determinant (substantival, adverbial, adjectiv pronominal) Ex.: <i>Ziua</i> bună se cunoaște de	Când adjectivul demonstrativ de apropiere, de depărtare sau de identitate se află înaintea substantivului: Ex. Acest <i>băiat</i> e politicos./ Aceste

dimineată./ Dina e fata vecinei noastre./Zilele de iarnă sunt reci./A vorbit cu apreciere despre oamenii de aici./Ideea ta e bună/S-a vorbit mult despre locurile acestea./S-a întâlnit cu studenții aceia din România.	momente sunt impresionante./ Nu voi uita niciodată acea zi./ Acei oameni au locuit la țară./ Locuiesc pe aceeași stradă./ Mă bucur de aceleași lucruri.
2. Când substantivul e folosit după verbe tranzitive: Ex.: Iubesc muzica./Aștept taxiul./Trimit mesajul./Caut portmoneul./Știu adresa/Repet lecția./Cunosc orașul./O iubesc pe mama.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement circumstanțial de loc: Vine de la facultate./Se oprește pe drum./ Stă la țară./Se îndreaptă spre centru./ Urcă pe acoperiș.
2. Îmi place+ substantiv la singular Ex.: Îmi place marea, muntele, ideea ta.	Când substantivele sunt folosite după adjectivele negative: Ex.: Niciun student nu a lipsit./Nicio studentă nu a luat notă mică.
Îmi plac +substantiv la plural Ex.: Îmi plac copiii, oamenii, peisajele, florile.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement indirect: Ex.: Mă bucur de flori./Mă gândesc la vacanță./Mă satur de învățat./Mă tem de câini.
Amândoi+substantiv la plural, cu articol hotărât Ex.: Amândoi studenții au luat nota 10.	Adjectivele pronominale nehotărâte fiecare, oricare, orice, câțiva sunt urmate de substantive fără articol hotărât: Ex.: Fiecare om se simte bine când e apreciat./În oricare sală intri găsești o tablă./ Orice lucru i-ai dat a dovedit recunoștință./ Am câțiva prieteni.
Adjectivele pronominale nehotărâte toți, toate + substantiv la plural, cu articol hotărât: Ex.: Toți oamenii au nevoie de apreciere./ Toate persoanele sunt prezente.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement de cauză: Ex.:A obosit de atâta efort./Plânge de durere./ Strigă de bucurie./Se ofilește de dor.
Tot, toată + substantiv la singular cu articol hotărât: Tot timpul lucrează./ Toată ziua e liber.	Când substantivul urmează după un numeral cardinal simplu sau compus: Ex.: A așteptat două ore./A stat zece zile în concediu./El are zece ani.
Când substantivele au funcția de complement instrumental: Ex.: Scriu cu creionul./Călătoresc cu autobuzul, cu trenul, cu mașina./Tai pâinea cu cuțitul.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement de mod, fiind precedat de o prepoziție: Ex.: Lucrează cu entuziasm./Desenează fără pricepere./Râde cu poftă./Bea cu măsură./ Vorbește cu respect./Acționează cu bunăvoință.
Când substantivele sunt precedate de prepoziții cu Genitivul: Ex. Luptă contra curentului./Locuiește în spatele pieței/Pe parcursul vieții a învățat multe lucruri./Profesorul stă înaintea clasei./ S-a pregătit în vederea examenului.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement de scop: Ex.: Luptă pentru adevăr./ Vine la muncă./ Învăță pentru examen.
Când substantivele sunt precedate de	Când substantivul îndeplinește

prepoziții cu Dativul: Ex.: Acționează conform planului./Lucrul acesta e contrar înțelegerii./A reușit grație instruirii./A avut succes mulțumită familiei.	funcția de complement circumstanțial condițional: Ex.: În caz de ploaie, nu urcăm pe munte./ În caz de furtună, călătoriile cu vaporul se anulează.
Când adverbele îndeplinesc rolul de substantive: Vara aceasta merg la mare./ Toamna trecută am stat acasă./ Diminețile de vară sunt frumoase./ Lunea viitoare voi fi liber.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement de relație: Ex. E bun la engleză./ E slab la matematică./ E performant la sport./ Relativ la această problemă nu are nimic de comentat./ Păstrează un punct de vedere realist cu privire la muncă și la bani.
Când substantivul îndeplinește funcția de complement concesiv: Ex.: Cu toată bunăvoința, nu se poate schima nota./În ciuda insistențelor, n-a rămas la noi peste noapte./În pofida vremii neprielnice, tinerii au plecat în excursie.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement circumstanțial de excepție în cazul Acuzativ: Ex.: În afară de haine groase, nu le lipsește nimic./În afară de lemne, nu mai au nevoie de altceva./În afară de grădină, casa e ordonată.
Când substantivul îndeplinește funcția de complement circumstanțial de mod, fiind un element al comparației: Ex.: E mai înalt decât fratele său./E mai frumoasă ca luna.	Când substantivul face parte dintr-o locuțiune verbală: Ex.: Am de gând să rămân aici./El îi dă apă la moară./Ea își face gânduri./Ei fac din țânțar armăsar.
Când substantivul îndeplinește funcția de nume predicativ, fiind un element al comparației: Ex.: El e ca fratele său./ Ea e ca mama ei.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement opozițional: Ex.: În loc de vin, a băut apă./În loc de liniște, au suportat gălăgia străzii./În loc de argint va fi folosit aurul.
Când substantivele denumesc subdiviziuni ale timpului, având funcția de complement circumstanțiale de timp: Ex.: Va sosi săptămâna viitoare. S-a întors în țară anul trecut./ Vinerea se duce la țară.	Când substantivul urmează după verbul a avea: Ex.: Are timp liber./Am așteptări rezonabile de la ceilalți./Are prieteni buni./Are bani, mașină și casă./Are calități și defecte./Are energie.
Când substantivul îndeplinește funcția de apozitie: Ex. M-am întâlnit cu Veronica, prietena mea./ L-am văzut pe domnul Popescu, profesorul meu din liceu.	Când substantivul îndeplinește funcția de complement de agent: Ex.: E ajutat de părinți./E așteptat de bunici./Hainele sunt uscate de vânt./Plantele sunt udate de ploaie.
Când substantivul îndeplinește funcția de complement opozițional cu în locul: Ex.: În locul mașinii a primit o motocicletă./ În locul băieților au răspuns fetele.	Adjectivele pronominale nehotărâte câțva, câțava, câțiva, câteva + substantive nearticulate: Ex.: Câțva timp a așteptat./Câțava vreme nu a zis nimic./Câțiva oameni au fost amabili./ Câteva zile am rămas acasă.
Când substantivul îndeplinește funcția de complement indirect, fiind precedat de prepoziția cu: Ex.: Discută cu familia./Ei vorbesc cu părinții./ Se ocupă cu grădăritul, cu studiul, cu pescuitul.	Când substantivul urmează după unele verbe tranzitive: Ex.: Caut oameni serioși./Ascult muzică./ Beau apă și ceai./ Stabilește priorități!/ Cere ajutor!/ Deleagă sarcini!/ Consumați fructe și legume proaspete!//

	Luăți bilete!
Când substantivul este în cazul Vocativ: Ex.: <i>Domnule</i> , fiți atent <i>la</i> mașini!/ <i>Doamna</i> , v-ați pierdut portmoneul!/ <i>Bunicule</i> , unde pleacă berzele?/ <i>Băieților</i> , veniți să ne dați o mână de ajutor!	Adjective pronominale nehotărâte: mult, multă, mulți, multe sau puțin, puțină, puține, puține + substantive nearticulate Ex.: Mulți <i>oameni</i> trăiesc în orașe./ Puțini <i>prieteni</i> nu te părăsesc la greu.
Când sunt folosite substantive compuse. Se flexionează cu articol hotărât numai primul termen al compusului: Ex.: <i>Floarea-soarelui</i> atrage albinele./ <i>Primul-ministru</i> a fost de acord cu propunerea respectivă./ <i>Câinele-lup</i> e un animal de companie apreciat.	<i>Mai mult, mai multă, mai mulți, mai multe sau mai puțin, mai puțină, mai puțini, mai puține</i> + substantive nearticulate Ex. Mai mult <i> timp</i> a lucrat în străinătate./ Are mai multă <i> răbdare</i> și mai mult <i> tact</i> ./ Dorește mai puțină <i> cafea</i> ./ Are mai puțini <i> prieteni</i> ./ Sunt mai puține <i> riscuri</i> .

4. Concluzii

Ideea conceperii și a valorificării unor tabele cu rol de sinteză s-a născut în urma analizării rezultatelor obținute la testare de către studenți pe parcursul unei perioade mai lungi de activitate didactică, ocazii în care am sesizat o atitudine de frustrare, de nemulțumire, motivată de insuficienta clarificare, de confuziile și greșelile frecvente ale acestora în utilizarea unor părți de vorbire.

Însușirea corectă a limbii române revendică, pe lângă informațiile din manual și sugestiile practice oferite în clasă de către profesor, utilizarea unor instrumente de lucru adecvate care să vină în sprijinul celor interesați. Un asemenea ghid ar putea fi *Ghidul dificultăților gramaticale*, având rolul de a sintetiza noțiunile gramaticale cu ajutorul unor tabele recapitulative care să conțină prezentări de ansamblu ale unor aspecte mai dificile, cum ar fi cele ridicate de predarea și însușirea verbului, a pronumelor, a prepozițiilor și a substantivelor articulate sau nu cu articol hotărât.

Lucrarea s-a concentrat, în principal, pe oferirea ca model a unor tabele recapitulative, cu rol de sinteză, care prezintă contexte de utilizare în special a substantivelor articulate sau nu hotărât, în plus, face trimiteri la alte articole pe care le-am publicat anterior și care conțin explicații suplimentare referitoare la înțelegerea și utilizarea corectă acestor părți de vorbire.

Ghidul ar trebui să cuprindă panoramic aceste informații îmbinate într-un tot armonios, conceput logic, organizat, îmbinând abordarea analitică cu cea sintetică. Sunt necesare exemple concrete de utilizare, precum și modele de testare parțială, progresivă a informațiilor prezentate pentru a optimiza diferite competențe lingvistice și pentru a spori, astfel, eficiența și satisfacția celor implicați în procesul de învățare.

BIBLIOGRAPHY

Goga, Mircea, *Limba Română, Sintaxă și morfologie*, Ghid de analiză morfo-sintactică, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2000.

Neamțu, G.G., *Teoria și practica analizei gramaticale*, Editura Excelsior, Cluj-Napoca, 1999.

Platon, Elena, Sonea, Ioana și Vilcu, Dina, *R.L.S., nivel A1-A2*, autori, Editura Casa Cărții de Știință, 2012.

Platon, Elena, Arieșan, Antonela, Burlacu, Diana, *Manualul de limba română ca limbă străină, Nivelul B2*, autori:, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.

Platon, Elena, Burlacu, Diana Viorela, Sonea, Ioana Silvia, *Procesul de predare – învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2)*, Casa cărții de știință, 2011.

Platon, Elena, Burlacu, Diana Viorela, Sonea, Ioana Silvia, *Procesul de predare – învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2)*, Casa cărții de știință, 2011.

Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia și Vilcu, Dina, *Manualul de Limba română, R.L.S, Nivelul B1*, Presa Universitară Clujeană, 2021.

THE ROLE OF CONCEPTUAL METAPHORS IN INFLUENCING PEOPLE'S OPINIONS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Raluca Emilia Moldovan, Alina Alexandra Apreutesei

Lecturer, PhD, Dimitrie Cantemir University of Târgu Mureș, PhD Student, UMFST Târgu Mureș

Abstract: The outbreak and spread of the Covid-19 pandemic were not only a source of panic and concern but also an occasion for linguists to analyze the approach used when information was conveyed to the public. In other words, the aim of this article is to present the way in which information about the pandemic period was delivered to the Romanian people, by their president, in his press statements and more specifically the conceptual metaphors embodied in his discourse. Exaggeration, panic, fake news, lack of clear and adequate scientific explanation, they were all bombarding people, influencing their opinions, emotions, and decisions regarding the pandemic. From this point of view, the use of the conceptual metaphors, as a cognitive mechanism, can impact and intensify people's perceptions, therefore this article is intended to explain whether the messages sent had a positive or a negative impact, and which were the most used metaphors to present and describe the pandemic situation.

Keywords: pandemic, conceptual metaphor, media, discourse

Introduction

The Covid-19 pandemic, which caught everyone by surprise, generated a wide range of feelings and reactions: from fear, shock of the unknown, panic and lockdown to death and isolation and the impression of a continuous fight. It was something that affected the population globally, although it was perceived and described differently. The scarcity and vagueness of the medical information on a virus that changed the world completely, was soon taken over by the media and by the public and changed into a heated debate subject. Needless to mention that false information, exaggerations, and a lot of fake news were presented, all managing to increase people's negativity, frustrations, and distress in this period: "Novel. Unprecedented. Silent Killer. Pandemic. These are all words closely associated with the novel coronavirus (also known as COVID-19) that began terrorizing the world in December 2019" (Mewborn, J., 2020, p.2) News reports, social media, officials' press statements or newspaper headlines were all announcing the humanity's fight against an unknown enemy who attacked and killed mercilessly: Covid-19.

The use of metaphors, analogies and comparisons influenced people to feel and act differently, creating to a certain extent, even a state of panic. All domains (political, financial, social, economic, etc.) were affected by the outbreak of this virus, therefore people became glued to their televisions and computers for updates from the media, praying for some kind of hope and good news (Segal S., Gerstal D., 2020). Thus, media had a crucial part in constructing the image of the pandemic, the use of language strategies playing an important role (Wang, Y. 2021).

Objectives and Literature Review

For linguists the pandemic represented a source of linguistic change and adaptation, as a single word, *coronavirus*, seemed to globally dominate the news, political discourses, and everyday speech (Asif M., et al, 2021). The word *coronavirus* was mainly associated with the unknown, the enemy, the attacker, the silent killer, and the list can go on. The first to tackle with this subject, were the Chinese linguists (Wang, H., & Xin, B. 2019; Ma, T. H., & Gao, Y. 2020; Wang, Y. 2021; Zhenyuan Yan. A 2022) as their country was the first to affected, subsequently becoming a widespread subject among linguistics and discourse analysis researchers (Mewbornn, J. 2020; Gök A, Kara A., 2021; Asif M., et al, 2021; Andrioai, Gabriela & Moraru, Alexandra 2020).

The aim of this article is to present the way in which the information about the pandemic period was delivered to the Romanian people, by their president, in his press statements. Between March 2020 and 20 October 2021, the President addressed himself publicly to the Romanian people, **117 times** (Benea I. 2021), sending messages that ranged from strict, firm, and negative to more positive and even liberating ones. We, however, analyzed only **5 of these press statements**, delivered in key moments of the pandemic:

- declaring the state of emergency on the Romanian territory (March 2020).
- the speech delivered before Easter 2020 (a crucial point for the Romanian Christians who could not go to the church to attend the Easter service).
- the press statement released in the day with the highest number of Covid cases ever registered.
- the importance of the vaccine (live broadcast while the President was being vaccinated)
- the great relaxation (the winning of the battle against Covid - 04 March 2022).

The purpose was to see the prevalence of conceptual metaphors in an official discourse and their role and influence in shaping the people's conceptual view of the pandemic. Metaphors are present in almost every type of discourse, especially because they play a central role in shaping our social and political reality. Cognitive linguistics defines metaphor as understanding one conceptual domain through the lens of another and our conceptual system by which we think, and act is fundamentally metaphorical in nature (Lakoff and Johnson 1980). Therefore, the following questions are raised:

- What are the most common source domains and target domains used in the president's press statements?
- What conceptual metaphors can be related to Covid-19 from the above-mentioned press statements?
- What effect(s) did these metaphors have on the public?

Discussion and Findings

From the cognitive scientists' point of view metaphors are used to understand reality, leading to different reactions in our mind, consequently shaping our thoughts and actions. Therefore, when a public figure such as the President comes in front of the people and sends out strong messages, it is hard not to react. The press statements released were intended to have a great impact on the people, but how have they influenced their thoughts, plans and lives? If for instance the phrase "virus infection" was changed with "a silent killer" this would dramatically alter people's response on how to deal with this medical and human crisis.

President Iohannis public speeches on Covid follow a similar pattern: they are approximately 10 minute long, he always identifies himself with his audience using the first-person plural "we", he gives brief information on the current situation, always highlights how difficult this period and "battle" is but people must strive to win the fight, he always accentuates the importance of social distance but despite this imperative isolation he points out the people are not alone. He uses lots of imperatives, he gives examples, and he concludes all the 5 analyzed press statements with a positive message, that together the Romanian people can successfully overcome this hard period and go back to their normal lives, stronger and more united.

The use of strategic wording, of different analogies and comparisons can have an effective discourse power. Metaphors of crisis and metaphors of illness or the war metaphors are frequently part of the political discourses, and so have they been during the pandemic: "The war metaphor facilitates the public understanding that the situation is grave and hence public acceptance of exceptional measures and sacrifices" (Castro Seixas E. 2020). This category of metaphor has been the most frequently used by the Romanian president as well:

PANDEMIC IS A BATTLE – he uses the word *fight* (*lupta*) six times in the five analyzed speeches. The virus is our enemy, and we must fight with it, the doctors and nurses are the fighters in the first line of defense. The casualties are our economic, social, and educational system, the weapons are the medical equipment, but the vaccine is the key strategy in winning this fight. The

heroes of this fight are not only the medical staff but also the citizens who have a moral duty to fight alongside the healthcare representatives (“everything we do in this difficult time is subordinated to the primary objective - that of protecting people's lives”)

PANDEMIC IS A JOURNEY- this metaphor is also repeatedly present in the president’s message, as according to him, if we stay together in obeying the restrictions, we can see progress while we advance in the unknown of the pandemic. We were hit by the pandemic wave, we faced challenges that humanity had never faced before (“what we are all experiencing today will be nothing but a page of painful history that has forever changed humanity for the better”) but finally we will find our way out (“never before has mankind been more united and determined to emerge victorious from such a terrible challenge as this”).

PANDEMIC IS A TEACHER- the use of this metaphor is intended to convey a positive message: despite all hardship, death and sacrifices we as human beings learnt valuable lessons. Pandemic taught us to be more compassionate, more united, more determined and convinced that we can overcome every obstacle (“we discovered new valences of solidarity, civic spirit, dedication and involvement”; “the pandemic has also taught us lessons that we must benefit from”; “we learned to value our health, but also that of our loved ones, we learned to protect ourselves”).

PANDEMIC IS A NATURAL FORCE- that hit us unexpectedly, with great force, leaving casualties behind. There were several ‘waves’ of Covid-19 that disrupted our normality and affected our existence (“this very aggressive pandemic wave”)

PANDEMIC IS AN ANIMATE BEING- closely related to the war metaphor, the pandemic as an animate being metaphor is intended to highlight the efforts and sacrifices made by the authorities to subdue it: “whereas the personification of the virus acquires negative connotations, that of the state implies a positive evaluation of political actors and institutions” (Crespo-Fernández, E. 2021). Thus, it is a ‘very aggressive’ animate being, which invaded our lives, killed our peers, and caused sufferance.

PANDEMIC IS INTANGIBLE- conversely to the above-mentioned metaphor (pandemic is an animate being) pandemic was also portrayed as intangible because of the lack of information on Covid, the lack of medical solutions, the lack of a cure (at the time of its outbreak), the lack of clear prevention measures. All the uncertainty and insecurity that revolved around this concept lead to this conceptualization (“a situation that humanity has not faced in recent history”; “there are 18,863 Romanian hearts that today beat with fear of the unknown”)

PANDEMIC IS A GAME- from this point of view the whole process of combating coronavirus requires the use of different strategies, just like in a strategic game. One must know what moves (strategies and measures) to make to defeat the opponent (the virus) and win.

DISTANCE IS GOOD/TOGETHERNESS IS BAD- from the very beginning of the pandemic we were told to avoid social contact, to stay isolated and to keep the distance. This seemed the only tangible solution that would slow down the rapid spread of the virus. (“keep the social distance as much as possible”; “The measures that have worked so far in areas where the transmission of the infection has been kept under control or at least slowed down have been the severe ones of social distancing”).

Conclusion

As we have already mentioned and shown, metaphors are part of every aspect of our life. This article was intended to highlight the importance of conceptual metaphors in political press statements, more specifically in five public speeches delivered by the Romanian president in key moments of the pandemic period. The conceptual metaphor in public discourses enables the representation of abstract ideas in terms of physical concepts, thus a better understanding of the message conveyed. Our article and corpus used is just a small example of how the metaphors can be used in any type of discourse, to send any kind of messages, even sensitive ones. From this point of view the pandemic period generated by the Covid-19 was more than a sensitive subject, it was something that affected the population worldwide, led to significant changes in people’s lifestyle and habits, but at the same time showed that humanity can face difficult periods with solidarity, determination, and hope.

BIBLIOGRAPHY

- Andrioai, Gabriela & Moraru, Alexandra. (2020). "Conceptual Metaphors of Covid 19 on BBC Future: A Way of Loading Language with Meaning and Emotion", *Interstudia*, Alma Mater, no. 27, pag 162-171.
- Asif M, Zhiyong D, Iram A, Nisar M. (2021). *Linguistic analysis of neologism related to coronavirus (COVID-19)*. Soc Sci Humanit Open. 2021;4(1):100201. doi: 10.1016/j.ssaho.2021.100201. Epub 2021 Sep 2. PMID: 34490418; PMCID: PMC8410579.
- Benea I. (2021). *Țară în service. Toate discursurile președintelui. Câte vieți (nu) a salvat Klaus Iohannis în pandemie*. (Available at <https://romania.europalibera.org/a/absenta-pre%C8%99edintelui-din-via%C8%9Ba-public%C4%83/31521135.html> accessed on 2nd dec. 2022).
- Castro Seixas E. (2020). "War Metaphors in Political Communication on Covid-19." *Frontiers in Sociology*. 5:583680. DOI: 10.3389/fsoc.2020.583680. PMID: 33869509; PMCID: PMC8022596.
- Crespo-Fernández, Eliecer. (2021). "Metaphors Used to Communicate the Coronavirus State of Emergency in the United Kingdom and Spain: A Contrastive Analysis". *Miscelánea: A Journal of English and American Studies*. 64. 10.26754/ojs_misc/mj.20216050.
- Gök A, Kara A., (2021)., *Individuals' conceptions of COVID-19 pandemic through metaphor analysis*. Curr Psychol. 2022;41(1):449-458. doi: 10.1007/s12144-021-01506-z. Epub 2021 Mar 23. PMID: 33776382; PMCID: PMC7985743.
- <https://www.presidency.ro/ro/media/declaratii-de-presa/declaratia-de-presa-sustinuta-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis1584364830>
- Lakoff, G, & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1993). "The Contemporary Theory of Metaphor." In A. Ortony (ed.). *Metaphor and Thought*. 2nd. ed. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Ma, T. H., & Gao, Y. (2020). "Multimodal Metaphors Construction and Critical Analysis of American Political Cartoons: The Case of the U.S.-China Trade Conflict". *Foreign Language Research*, No. 1, 25-32.
- Mewbornn, J. (2020), "Chinese Virus": A Metaphorical Analysis of the COVID-19 Pandemic. (available at <https://theclassicjournal.uga.edu/index.php/2020/11/02/chinese-virus-a-metaphorical-analysis-of-the-covid-19-pandemic>; accessed on 2nd dec 2022)
- Raab MH, Döbler NA, Carbon CC.(2021) "A Game of Covid: Strategic Thoughts About a Ludified Pandemic". *Front Psychol*. Jun 29;12:607309. doi: 10.3389/fpsyg.2021.607309. PMID: 34267692; PMCID: PMC8275987.
- Segal S., Gerstal D., (2020) "The Global Economic Impacts of COVID-19," Center for Strategic and International Studies, accessed April 22, 2020, <https://www.csis.org/analysis/global-economic-impacts-covid-19>.
- Wang, H., & Xin, B. (2019). "On the Construction of China's Image by US Media Based on a Critical Metaphor Analysis of New Coverage" on *U.S. Withdrawal from TPP*. *Foreign Language Education*, No. 3, 32-38.
- Wang, Y. (2021) The Metaphors and Its Critical Analysis in COVID-19-Related Cartoons. *Open Journal of Modern Linguistics*, 11, 539-554. doi: 10.4236/ojml.2021.114041.
- Zhenyuan Yan. A (2022)., "Study on the Conceptual Metaphor of News Reports on COVID-19 in Mainstream English Media in China — A Case Study of China Daily". *International Journal of Language and Linguistics*. Vol. 10, No. 1, 2022, pp. 47-52. doi: 10.11648/j.ijll.20221001.17

A STUDY ON BLOCKING IN THE CASE OF NOMINAL PHRASES WITH THE STRUCTURE: ADJECTIVE DENOTING COLOUR + DE + NOUN, WHERE NOUN ≠ NOUN DENOTING FEELINGS

Daniela Bordea

Lecturer, PhD, University of Bucharest

Abstract: In the present paper we focus on certain phrases evincing the configuration Adjective denoting colour + de + Noun, where Noun ≠ Noun denoting feelings. All the phrases under investigation have a nominal value. We will present : tests of blocking, the way in which blocking obtains and the blocking parameters.

Keywords: adjective, blocking, colour denoting adjective, syntagm

1. Introduction

L'étude des syntagmes figés représente pour les grammairiens une préoccupation importante.

Nous nous sommes proposé d'étudier du point de vue du figement les syntagmes du type **Adj de couleur + de + Nom** (Nom ≠ Nom de sentiment), syntagmes qui ont une valeur nominale.

Nous allons présenter, expliquer et exemplifier le figement faible, transparent et opaque de ce type d'expressions par rapport à la combinatoire libre.

Les exemples utilisés sont pris au TLF informatisé.

2. Classification des syntagmes étudiés

On peut classer les syntagmes étudiés selon quelques critères.

a) le syntagme nominal peut marquer :

- l'appartenance : *blanc d'œil, blanc d'œuf, blanc de champignon, jaune d'œuf* ;

- la provenance : *blanc de baleine, blanc d'Hollande* (variété de peuplier blanc) ;

- le milieu d'existence : *rosé (-) des (-) près* (variété de champignon) ; *rouge de rivière* (canard sauvage), *noir des céréales* (maladie des céréales) ;

- la destination : *bleu de travail, bleu de lessive* ;

b) on peut avoir des produits chimiques de couleur :

- *blanc de chaux, blanc de zinc, bleu de cobalt, bleu de méthylène, bleu de Prusse, gris de zinc, rouge de plomb*,

c) il peut y avoir aussi d'autres situations :

- *blanc d'eau* (inondation provoquée artificiellement) ;

- *bleu de Gascogne* (race de chien).

3. Combinatoire libre /vs/ combinatoire figée

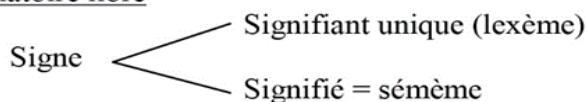
„ À l'opposé de la combinatoire libre, propre à la syntaxe, la combinatoire figée est le phénomène par lequel une séquence co-occurrence de lexèmes forme une unité indissociable sur les plans fonctionnel (formel ou morphosyntaxique) et sémantique” (M. Tuțescu, 1978: 91).

Tandis que dans le cas des séquences libres le sens global se calcule en additionnant le sens de chacun de leurs éléments, les expressions figées n'obéissent pas à la règle de compositionnalité.

Du point de vue sémantique le processus de figement est envisagé comme l'intégration sémantique et lexicale des constituants¹ du syntagme figé ; le signe est additif, tandis que le signifié a une valeur globale, qui n'est pas additive. Nous proposons schéma 1 (Bordea 2014 : 82).

¹ Cf. Mariana Tuțescu, *Précis de sémantique française*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p : 90, 91, 94.

Combinatoire libre

Combinatoire figée

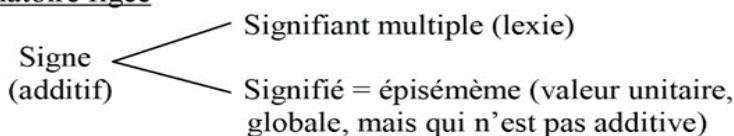

Schéma 1. Le figement

On peut donc considérer que les conditions minimales nécessaires pour qu'on puisse parler de figement sont:

- la séquence doit être formée de plusieurs mots ;
- les mots impliqués dans le figement doivent avoir, par ailleurs, une existence autonome ;
- l'ensemble se caractérise par un « sens global » qui n'est pas la somme des sens des constituants liés (non compositionnalité du sens de l'ensemble).

4. Étude du figement

4.1. Tests de figement

Dans le cas des constructions libres les propriétés transformationnelles dépendent de leur organisation interne, tandis que « dans le cas des séquences figées, l'opacité sémantique est corrélée à une absence de propriétés transformationnelles et il y a une relation de proportionnalité inverse entre le figement d'un groupe et le nombre de propriétés transformationnelles observables » (G. Gross, 1988 : 69).

Les propriétés des syntagmes figés du type **Adj de couleur + de + Nom** (Nom ≠ Nom de sentiment) seront analysées par rapport à celles des adjectifs en combinatoire libre.

1. Dans les séquences figées (surtout dans le cas du figement opaque), on ne peut pas actualiser individuellement les termes constitutifs:

un bleu de travail		le gris de zinc
* un bleu d'un travail		* le gris d'un zinc
* un bleu de ce travail		* le gris de ce zinc
* un bleu de son travail		* le gris de son zinc

Pour les syntagmes moins figés on peut avoir :

le blanc de champignon
le blanc de ce champignon

2. Entre les différents éléments qui sont dans la portée du figement il n'y a pas de relation prédicative :

un rouge de rivière		un jaune d'œuf
* ce rouge est de rivière		* ce jaune est d'œuf

3. L'adjectif de couleur impliqué dans le figement ne peut pas recevoir de détermination ou d'adverbe d'intensité:

un blanc d'œil		un rouge de rivière
* un blanc comme neige de l'œil		* un rouge foncé de rivière

4. Les séquences figées n'acceptent pas la relativisation :

un rouge de rivière || un blanc d'œuf
 * un rouge qui est de rivière || * un blanc qui est d'œuf

5. Dans les séquences figées l'insertion d'éléments nouveaux est très réduite. Les syntagmes figés sont des suites bloquées, que le locuteur ne peut pas modifier :

un bleu de travail || un rouge de rivière
 * un bleu de beaucoup de travail || * un rouge de grande rivière

6. On ne peut pas changer l'ordre des termes d'une séquence figée :

du blanc de chaux || un Bleu de Gascogne
 * du de chaux blanc || * un de Gascogne Bleu
 * de chaux du blanc || * de Gascogne un Bleu

7. Étant donné que le sens global d'un syntagme figé correspond à un concept existant dans la langue (Gross 1996:42), le syntagme figé peut commuter avec un équivalent synonyme:

un rouge de rivière commute avec *un canard sauvage*
un Bleu de Gascogne commute avec *une race de chiens*.

Cependant il est à remarquer qu'à l'intérieur des suites figées la possibilité de substitution synonymique ou par des unités de la même famille est exclue:

du bleu de lessive un jaune d'œuf
 * du bleuâtre de lessive * un jaunâtre d'œuf

4.2. Réalisation du figement

4.2.1. Éléments et mécanisme du figement

Nous considérons (Bordea, 2014 : 83) que « la relation de figement suppose l'existence des éléments suivants :

- un élément central, A, qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un élément secondaire, B, qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un « savoir » qui relie les deux éléments et qui est une donnée pragmatique. Cette donnée,

la « mémorisation » (M.H. Svensson), représente une condition nécessaire pour le figement. Elle fonctionne comme un liant qui réalise la cohésion plus étroite des éléments impliqués dans la relation de figement.

Par exemple « *donner* (à quelqu'un) *un carton rouge* ne signifie pas seulement lui donner n'importe quel carton qui soit rouge, mais lui donner un mauvais point, porter un jugement défavorable à son encontre ». Nous proposons le mécanisme suivant pour la relation de figement (Schéma 2) (Bordea, 2014 : 83) :

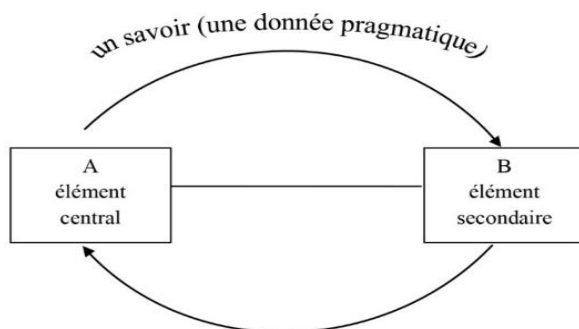

Schéma 2. Mécanisme du figement

« Ce mécanisme fonctionne en feed-back : l'élément central exige un certain élément secondaire et l'élément secondaire ne se combine qu'avec un certain élément central pour garder le

sens (et non avec des synonymes de celui-ci). On peut en conclure que le figement se réalise selon un mécanisme cyclique, fermé sur lui-même » (Bordea, 2014 :84).

Dans le cas des expressions du type *Adj de couleur + de + Nom* (*Nom* ≠ *Nom de sentiment*) l'élément central est un adjectif de couleur et l'élément secondaire est un nom introduit par la préposition *de*.

4.2.2. Dynamique du figement : le figement faible, transparent, opaque

Nous remarquons l'existence d'un continuum entre les séquences libres et celles qui sont entièrement figées. Ce continuum peut être mis en évidence à l'aide du degré de figement, que nous appelons « **paramètre intensionnel** » du figement (à la différence de la portée du figement, que nous appelons « **paramètre extensionnel** » du figement) (Bordea, 2014 : 90).

4.2.2.1. Le degré de figement

Pour mettre en évidence le degré de figement correspondant à ce type d'expressions, nous proposons une grille de trois tests.

La grille se présente ainsi:

Test I (±) un A est / n'est pas quelqu'un ou quelque chose d'A ;

Test II (±) un A a / n'a pas l'attribut (destination, appartenance, ressemblance, etc.) désigné par B ;

Test III (+) il existe un savoir, une donnée pragmatique, (critère de « mémorisation ») qui relie B à A ; l'existence de ce savoir représente la condition obligatoire pour qu'il y ait figement.

C'est pour cela que la réponse à ce test doit être toujours (+), donc seulement le test I et le test II peuvent admettre des réponses variables.

Dans ce cas selon une formule de l'analyse combinatoire on a : $2^n = 2^2 = 4$ variantes possibles (Bordea 2014 :127).

Les quatre variantes, notées : (1), (2), (3), (4) sont (Tableau 1):

Test I	+	+	-	-
Test II	+	-	-	+
Test III	+	+	+	+
	(1)	(2)	(3)	(4)
Figement faible	transparent	opaque	variante impossible	

Tableau 1. Application des tests de figement

Il est à remarquer que, bien que toutes les variantes soient possibles du point de vue mathématique, la variante (4) n'est pas possible du point de vue linguistique parce que si la réponse au test I est négative:

Test I (-): un A n'est pas quelqu'un ou quelque chose d'A ; alors la réponse au test II doit être elle aussi négative:

Test II (-): un A n'a pas l'attribut (destination, appartenance, ressemblance, etc.) désigné par B ;

Il en résulte qu'on peut distinguer trois degrés de figement : faible, transparent et opaque. Le degré de figement augmente dans l'ordre : figement faible, figement transparent, figement opaque.

Figement faible

Nous allons analyser quelques exemples:

- a) *Le bleu minéral ou **bleu d'Anvers**, est un mélange à proportions variables de **bleu de Prusse**, d'alumine, de carbonate de magnésie et de sulfate de zinc.* (Nouv. manuel complet du fabricant de couleurs, t. 1, 1884, p. 308) (encyclop. Roret), (TLF bleu, bleue) ;
- b) *La fabrication du zinc, par réduction de son oxyde, donne [comme sous-produit une matière contenant] (...) quelques grenailles et des impuretés (...); on la tamise et le produit obtenu (...) a reçu le nom de **gris de zinc** par opposition au **blanc de zinc*** (Gasnier, *Dépôts métall.*, 1927, p. 109) (TLF :gris, grise) ;
- c) *On emploie toutes couleurs solides à base de fer (...), le vert émeraude, le **vert de cobalt*** (Arts et litt., 1935, p. 30-5) (TLF vert, verte) ;

Application des tests

Le test I appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 2) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>le bleu de Prusse</i> est une nuance de bleu, un colorant
b	+	<i>le gris de zinc</i> est un produit gris
c	+	<i>le vert de cobalt</i> est un produit ayant une nuance de vert

Tableau 2. Application du test I

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 3) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>le bleu de Prusse</i> est originaire de Prusse
b	+	<i>le gris de zinc</i> est obtenu à partir du zinc
c	+	<i>le vert de cobalt</i> ressemble au cobalt pour la couleur

Tableau 3. Application du test II

Le test III est toujours (+) (condition obligatoire pour qu'il y ait figement). Les expressions en question répondent au critère de mémorisation. On dit :

- a) *le bleu de Prusse* pour désigner un colorant bleu ;
- b) *le gris de zinc* pour désigner un sous-produit de la fabrication du zinc (le sous-produit ayant la couleur grise) ;
- c) *le vert de cobalt* pour désigner une nuance de vert qui ressemble à la couleur du cobalt.

Nous avons considéré comme figement faible les cas où le syntagme en question peut fonctionner non seulement comme substantif, mais aussi comme adjectif :

le vert de cobalt /vs/ une jupe vert de cobalt

Figement transparent

Nous allons analyser quelques exemples :

- a) *Je rougis jusqu'au **blanc des yeux*** (Stendhal, *Vie de Henry Brulard*, t. 1, 1836, p. 206) (TLF :blanc, blanche) ;
- b) *... vous mêlez une livre et demie de sucre en poudre avec dix-huit **blancs d'œufs** fouettés bien fermes* (Les Gdes heures de la cuis. fr., Carême, 1833, p. 146) (TLF :blanc, blanche) ;
- c) *Avaler un jaune d'œuf; incorporer (à la pâte) un jaune d'œuf. Dorer de la pâte avec des **jaunes d'œufs*** (Ac. 1798-1935) (TLF : jaune) ;

Application des tests

Le test I appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 4) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>le blanc des yeux</i> est quelque chose de blanc
b	+	<i>le blanc d'œuf</i> est quelque chose de blanc
c	+	<i>le jaune d'œuf</i> a la couleur jaune

Tableau 4. Application du test I

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 5) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>le blanc d'œil</i> fait partie de l'œil
b	+	<i>le blanc d'œuf</i> est une partie de l'œuf
c	+	<i>le jaune d'œuf</i> est une partie de l'œuf

Tableau 5. Application du test II

Le test III est toujours (+) (condition obligatoire pour qu'il y ait figement). Les expressions en question répondent au critère de mémorisation. On dit :

- le blanc de l'œil* pour désigner la partie blanche de l'œil ;
- le blanc d'œuf* pour désigner la partie blanche de l'œuf ;
- le jaune d'œuf* pour désigner la partie jaune de l'œuf.

Nous avons considéré comme figement transparent les exemples étudiés ci-dessus parce que, bien qu'ils répondent positivement aux trois tests de figement, leur sens peut être facilement déduit.

Nous avons considéré que leur degré de figement est pourtant plus élevé que celui du figement faible parce qu'ils ne peuvent pas fonctionner comme adjectifs (ne changent pas la catégorie grammaticale, comme dans le cas du figement faible).

Figement opaque

Nous allons analyser quelques exemples

- Je rougis jusqu'au blanc des yeux* (Stendhal, *Vie de Henry Brulard*, t. 1, 1836, p. 206) (TLF : blanc, blanche) ;
- ... vous mêlez une livre et demie de sucre en poudre avec dix-huit blancs d'œufs fouettés bien fermes* (Les Gdes heures de la cuis. fr., Carême, 1833, p. 146) (TLF : blanc, blanche) ;
- Avaler un jaune d'œuf; incorporer (à la pâte) un jaune d'œuf. Dorer de la pâte avec des jaunes d'œufs* (Ac. 1798-1935) (TLF : jaune) ;

Application des tests

Le test I appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 6) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>un bleu de travail</i> a la couleur bleue
b	+	<i>un rosé des prés</i> est un champignon à lames rosées
c	+	<i>un rouge de rivière</i> est un canard sauvage aux pattes et à la livrée rouge

Tableau 6. Application du test I

Le test II appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 7) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	<i>un bleu de travail</i> est utilisé pour le travail
b	+	<i>un rosé des prés</i> pousse dans les prés
c	+	<i>un rouge de rivière</i> vit dans les rivières

Tableau 7. Application du test II

Le test III est toujours (+), le critère de mémorisation est rempli. On dit :

a) *bleu de travail* pour désigner un vêtement utilisé pendant le travail ;

b) *rosé [(-) des (-) prés]* pour désigner un champignon comestible à lames rosées, qui se trouve dans les prés ;

c) *rouge de rivière* pour désigner une espèce de canard sauvage.

Nous avons considéré comme figement opaque les exemples étudiés ci-dessus parce que, bien qu'ils répondent positivement aux trois tests de figement, ils représentent des syntagmes dont le sens ne peut être déduit qu'à l'aide du cotexte ou du contexte ; dans ce cas le décodage du sens nécessitant des explications supplémentaires.

Il est à remarquer que, dans le cas des syntagmes étudiés, bien qu'ils répondent positivement aux trois tests de figement, on peut pourtant avoir figement faible, transparent et opaque.

Nous considérons que cela s'explique par le fait que les syntagmes à valeur de substantif sont plus spécialisés que ceux à valeur d'adjectif ; et le décodage du sens peut se faire à l'aide du cotexte ou du contexte.

4.2.2.2. La portée du figement

La portée du figement est définie comme « l'étendue, calculée en nombre de mots, de la séquence soudée » (G. Gross, 1996 : 38). Nous considérons la portée du figement comme « un paramètre extensionnel qui met en évidence la complexité structurale du syntagme figé » (Bordea, 2020 : 1292). Dans le cas des expressions du type **Adj de couleur + de + Nom (Nom ≠ Nom de sentiment)** le nombre de termes que contient le syntagme figé est trois.

5. Conclusions

Selon les études présentées ci-dessus concernant les syntagmes du type **Adj de couleur + de + Nom (Nom ≠ Nom de sentiment)**, on peut formuler quelques conclusions :

- l'adjectif de couleur est un adjectif substantivé, qui peut subir à son tour le passage vers le figement et former des structures figées ;
- le figement se réalise selon un mécanisme cyclique, fermé sur lui-même, qui fonctionne en feed-back : l'élément central exige un certain élément secondaire et l'élément secondaire ne se combine qu'avec un certain élément central pour garder le sens ;
- en ce qui concerne le degré de figement dans le cas des syntagmes du type **Adj de couleur + de + Nom (Nom ≠ Nom de sentiment)** on peut parler d'un figement faible, transparent et opaque ;
- la portée du figement pour ce type de syntagmes est trois.

Notation

Adj = adjectif

Nom de sentiment = nom qui exprime un sentiment

BIBLIOGRAPHY

Bordea, Daniela (2014), *L'adjectif, du figement à l'affranchissement. Modèle mathématique tridimensionnel*, E.U.B, București..

Bordea, Daniela, 2020 : « Une quantification «limitative» - Étude de cas : les syntagmes du type : Adj de couleur + Adj de couleur », in *Journal of Romanian Literary Studies* 21/2020, Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, pp. 1283-1293.

Cuniță, Alexandra (2010), „Les couleurs dans les clichés intensifs (domaine français-roumain)”, in *Travaux et documents*, nr. 48 (L'idiomaticité dans les langues romanes), pp. 473-495.

Danlos, Laurence (1981), „La morphosyntaxe des expressions figées”, in *Langages* nr. 63, Larousse, Paris, pp. 53-74.

Goes, Jan (1999), *L'adjectif. Entre nom et verbe*, Duculot, Paris.

Goes, Jan (2015), „Types d'adjectifs et fonctions adjectivales : quelques réflexions”, in *Studii de lingvistică*, nr. 5, p. 293-322.

- Goes, Jan (2011), „Les adjectifs primaires entre quantité et qualité”, in *Studii de lingvistică*, nr. 1, pp. 121-137.
- Grevisse, Maurice (1988), *Le bon usage*, 12e éd., (revue par André Goosse), Duculot, Paris.
- Gross, Gaston (1988), „Degré de figement des noms composés”, in *Langages*, nr. 90, Larousse, Paris, pp. 57-72.
- Gross, Gaston (1996), *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions*, Ophrys, Paris.
- Le Trésor de la Langue Française informatisé, version du 10.12.2002, Conception et réalisation informatiques Jacques Dendien..
- [http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv4/showps.exe?p=combi.htm;java=no;](http://atilf.atilf.fr/dendien/scripts/tlfiv4/showps.exe?p=combi.htm;java=no)
- Martin, Robert (2002), *Comprendre la linguistique*, Presses Universitaires de France, Paris.
- Noailly, Michèle, 1999 : *L'adjectif en français*, Paris, Ophrys.
- Schapira, Charlotte (1999), *Les stéréotypes en français-proverbes et autres formules*, Ophrys, Paris.
- Svenson, Maria-Helena (2004), *Critères de figement*, t. Umea Universitet, Umea, Umea Universitet.
- Tuțescu, Mariana (1978), *Précis de sémantique française*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

ON THE STIMULUS-SUBJECT OF THE PSYCH VERBS MEANING “A ȘOCA” (ENGL. SHOCK) IN ROMANIAN, FRENCH AND SPANISH (II)

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)

Scientific Researcher II, PhD, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: The present study consists of a comparative research, in the Romance context, regarding the subject-stimulus of the verbs that express the notion ‘to shock’ in French and Spanish. It offers a further analysis of the results ensued in the first part of the same paper (see Teleoacă 2022) dedicated to the acting frame of the corresponding heteronym in Romanian, that is rom. șoca. This time, too, the background of our analysis was provided by numerous online contexts, where the stimulus-subject is morphologically embodied by nonanimate common nouns. The contextual load of the respective psych verbs (i.e. fr. choquer and sp. chocar) was analysed in relation not only with the stimulus’ semantics, but also in contexts with polarity and gradual modifiers.

Keywords: active-transitive pattern, first argument, stimulus, positive, negative, neutral, polarity modifiers, gradual modifiers.

1. Precizări preliminare

Prima parte a acestei cercetări (v. Teleoacă 2022) era consacrată în mod prioritar prezentării în detaliu a cadrului actanțial aferent verbului din română, *a șoca*, mai exact a tiparului activ-tranzitiv cu subiect-stimulus, așa cum se actualizează acesta în numeroase enunțuri excerptate *online*, din pagini actuale de limba română. În același context, am putut formula – pornind mai ales de la informațiile prezente în surse lexicografice – inclusiv o serie de observații privind semantica matricială a verbelor care desemnează noțiunea ‘a șoca’ în limbile română, franceză și spaniolă, precum și etimologia acestora. Cu această a doua parte, studiul nostru va putea fi aprofundat prin urmărirea comportamentului *discursiv* al verbelor din franceză și spaniolă, și anume *choquer*, respectiv *chocar*, verbe circumscrise și ele, sub aspectul procesului afectiv codificat, subclasei verbelor psihologice *cauzative* (Gehl 2007: 213; Teleoacă 2020). Și de această dată suportul investigației noastre va fi furnizat de numeroase contexte excerptate *online*, din pagini actuale de limbă franceză și spaniolă, enunțuri în limitele cărora *subiectul-stimulus* reprezintă morfologic *substantive comune nonanimate*. Încărcătura contextuală a verbelor psihologice considerate va putea fi analizată, ca și în cazul discuției dedicate verbului din română, în primul rând în relație cu natura semantică a *stimulusului*, dar și cu o serie de caracteristici ale *modifierilor de polaritate* (și *graduali*).

2. Subiectul-stimulus în franceză¹

Spre deosebire de heteronimul din română, verbul francez, și anume *choquer*, este un lexem polisemic, aspect care se susține nu doar din perspectiva unei abordări tradiționale, ci și considerând principiile gramaticii cognitiv-funcționale (v., în acest sens, Langacker 1987, Lakoff 1987 sau Manea 2001). Astfel, așa cum am avut ocazia de a arăta în prima parte a acestei contribuții (v. Teleoacă 2022: 71 sq.), *choquer* lexicalizează accepții nu doar din câmpul psihologic, ci și din cel fizic, mai mult, în dicționarele consultate (v., de ex., TLFi sau Larousse *online*) sensul fizic fiind consemnat pe prima poziție. Ca verb psihologic, *choquer*, se construiește și el, într-o serie de contexte, cu subiecte-stimulus reprezentând morfologic substantive *intrinsec negative*, așa cum se poate observa și din exemplele pe care le reproducem în continuare:

¹ Așa cum se va putea constata, unele dintre exemplele valorificate în discuția noastră includ structuri verbale pasiv-analitice, în franceza actuală tiparul pasiv concurând, cel puțin uneori (v., în special, contexte în care prezintă ocurențe modificatori de polaritate), tiparul activ-tranzitiv corespunzător.

«Ces **moqueries** nous ont tous choqués» (www.ladepeche.fr › Actu › France › Société); «**Les crimes** de ce début janvier nous ont choqué, ému... et mobilisé» (www.eureka21.eu/spip.php?page=editorial&id_rubrique); «**La violence** nous choque d'autant plus qu'elle n'existe pas chez nous» (<https://books.google.ro/books?isbn=2226376607> -); «Ce terrible **drame** choque toute sa famille» (www.5plus.mu/.../sandra-joseph-tuee-par-son-compagnon-e...) ș.a.

Și în cazul acestui verb par a predomina enunțurile în interiorul cărora **substantive matricial neutre** se încarcă contextual negativ, în consecință asocierea verbului psihologic în discuție cu astfel de stimulișii neintrând sub incidența fenomenului de improprietate semantică:

«Pourquoi **le sort des animaux** nous choque-t-il autant ?» (www.francetvinfo.fr › Animaux); «**Leurs résultats** les ont choqués et déçus» (www.slate.fr/.../nationalistes-blancs-tests-genealogiques-choq...); «**Les événements** d'hier nous ont tous bouleversés et choqués, emplis de tristesse, de colère et de deuil» (<https://www.theatredenamur.be/le-mag/page/7/>); «**La vidéo** fait le tour des réseaux sociaux et choque particulièrement les...» (www.sudinfo.be › Actualité › Monde) ; «**Les photos** de ce camp de scouts ont choqué les internautes...» (www.gentside.com › Actualités › Alcool › Vidéos); «**Mon rêve** m'a choqué. Aidez-moi a le comprendre» (forum.ados.fr › FORUM Ados-Sante › Psychologie); «**Cet acte injustifiable** nous choque, nous attriste et nous incite à condamner la...» (context.reverso.net/traduction/anglais-francais/violence+in+all+its+forms); «**Ces révélations** nous ont tous choqués de **par l'ampleur de la fraude...**» (europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-1753_en.htm) ș.a.

Așa cum se poate observa pornind de la exemplele citate mai sus, sunt o serie de situații în care intenția enunțiatorului de a performa un enunț sub auspiciile negativului este susținută de coordonarea (copulativă) sau/și juxtapunerea verbului *choquer* cu lexeme / perifraze verbale, de asemenea matricial negative (cf. *supra*, *ont choqués et déçus*, *nous ont tous bouleversés et choqués*, *emplis de tristesse, de colère et de deuil*), în alte cazuri prezența unui epitet conotat negativ prezentând relevanță în același sens (cf. *cet acte injustifiable*). Alteori, descrierea ca negativă a experimentării psihologice apare la nivelul unui circumstanțial instrumental, tematic și *stimulusul direct / real* (cf. Fodor 1970; Danlos 2006), responsabil pentru starea respectivă (v., în ultimul exemplu citat *supra*, *par l'ampleur de la fraude*). Când nu apare niciunul dintre aceste indicii, un eventual context mai amplu este apt să ofere argumente în sensul *proprietății* (vs. *improprietății*) *semantice*. De pildă, în primul exemplu, utilizarea verbului *choquer* este perfect îndreptățită, textul respectiv abordând tema unor animale torturate. În aceeași ordine de idei, *La vidéo fait le tour des réseaux sociaux et choque particulièrement [...]* este un enunț validabil, imaginea evocată de substantivul stimulus fiind – așa cum se poate constata parcurgând un context mai larg – puternic negativă (v., în acest sens, videoclipul reprezentând un urs blocat agresiv).

Prin comparație cu cazurile de utilizare improprie a verbului *a șoca*, situațiile similare consemnate pentru heteronimul francez se situează în inferioritate numerică evidentă, vorbitorul francez actual fiind mult mai atent la utilizarea corectă a verbului în discuție². Astfel, în pagini de limba franceză actuală am consemnat doar sporadic exemple în care contextul mai larg impune descifrarea unui substantiv *neutru matricial* în relație cu dimensiunea *pozitivă* a experimentării psihologice, în aceste condiții asocierea cu un verb matricial negativ fiind improprie. De pildă, contextul mai cuprinzător în care este plasat enunțul: «... ainsi que deux invités dont *les releases sorties* ces derniers mois nous ont particulièrement choqué» (www.lemellotron.com/.../disques-flegon-02-release-party-w-...) invalidează exemplul reprodus din punctul de vedere al proprietății semantice a acestuia, *albumele* respective fiind calificate în termeni de *magnifice*. Exemplele cu

² În același sens prezintă relevanță și tiparele cu *modificatori de polaritate* (cf. *infra*, discuția noastră).

stimuluși *matricial / fundamental pozitivi*, excerptate de noi *online*, relevă utilizări doar **aparent improprii**, tiparele respective fiind validabile, în condițiile în care, contextual, substantivul-stimulus suportă o decodare în acord cu un conținut negativ, definibil, de regulă, în termenii ‘excesului’ (cf. și Teleoacă 2022: 80, unele situații similare înregistrate pentru română). Un astfel de substantiv este și **raffinement** «recherche d’une délicatesse, d’une élégance **extrême** (s.n.), en particulier dans le goût, les comportements sociaux» (Larousse *online*)³ în contextul: «... justement **choqués de leur raffinement....**» (<https://books.google.ro/books?isbn=1108072178>) ↔ *Leur raffinement nous a choqués / choque*.

Tiparele cu **modificatori de polaritate pozitivi** – mult mai puțin frecvent atestate, prin comparație cu tiparele similare consemnate pentru heteronimul din română – sunt, de regulă, ilustrative pentru un stil lejer, în speță colocvial, așa cum este acesta ilustrat și de unele texte reprezentând postări pe anumite forumuri sau pe *facebook* (cf., de ex., «Merci pour ton set d’hier, **agréablement choqué** par le melange des styles..., une tuerie et une tueuse, big up...», <https://www.facebook.com/...agréablement-choqué>). Un alt argument în favoarea cunoașterii corecte a sensului verbului *choquer* este furnizat și de unele contexte (cu modificatori de polaritate pozitivi) în care enunțiatorul plasează verbul în discuție între ghilimele, marcând astfel utilizarea improprie... în deplină cunoștință de cauză⁴ (cf., de ex., «Interrogé par Téléstar, Pierre a avoué être “**choqué**” **positivement** par le secret de Thomas dans Secret Story 10», mctv.fr/.../secret-story-10-pierre-choque-secret-thomas-210... ș.a.). Relevante în același sens sunt și unele contexte în care *choquer* este coordonat (disjunctiv) cu verbul *surprendre*, doar acesta din urmă, verb neutru matricial, asociindu-se cu modificatori de polaritate marcați pozitiv, ca în exemplul: «Vous pourriez être choqué... **ou agréablement surpris**» (context.reverso.net/traduction/francais-anglais/agréablement+surpris), enunț în care raportul *disjunctiv* de coordonare relevă diferențele semice între cele două verbe psihologice, în speță ideea de ‘surprindere neplăcută’ în cazul verbului *choquer*.

În schimb, vorbitorul actual de franceză simte, cel puțin uneori, nevoia să exprime *încă o dată* conținutul matricial negativ al verbului *choquer*, prin atașarea – în limitele unor tipare redundante – a unor modificatori de polaritate, cum este *désagréablement*: «D’ailleurs, l’accent purement physique du parler juif nous **choque désagréablement**» (<https://fr.wikisource.org/wiki/Page:Wagner.../15>); «Elle **choque désagréablement** une opinion commune pour qui tout art visuel doit...» (<https://edc.revues.org/2877>, text din 1987!) ș.a.

Asocierea cu **modificatori gradualii** este relativ bine atestată în pagini actuale de limbă franceză. Dacă tiparele în care *choquer* regizează adjuncți din aria conceptuală a adverbului *beaucoup* prezintă un anume grad de superfluitate, asocierea cu adverbul (*un*) *peu* generează structuri, cel puțin la prima vedere, improprii, luând în considerare semantica matricială *intensivă* a verbului *choquer*; ca și în cazul structurilor similare consemnate pentru română, nu trebuie însă exclusă posibilitatea unor tipare litotice:

«Mais cette augmentation nous **choque un peu** car elle s’applique de façon...» (tempsreel.nouvelobs.com › Opinions); «Cela ça m’a **un peu choqué**» (www.sudouest.fr › Marine Le Pen); «Quand les défauts des autres ne nous nuisent pas, il est rare qu’ils nous **choquent beaucoup**» (<https://fr.wiktionary.org/wiki/choquer>); «Toutefois, cela me **choque encore beaucoup** de penser à l’argent qui a été gaspillé» (www.linguee.fr/francais-anglais/traduction/ce+qui+nous+choque.html) ș.a.

3. Subiectul-stimulus în spaniolă

³ Substantivul *raffinement* este însă un termen prin excelență pozitiv, sensul negativ fiind consemnat în multe dintre sursele lexicografice ale limbii franceze, ca sens peiorativ, pe locul doi (cf., de ex., glosarea în TLFi: *raffinement*: **a.** „Caractère qui témoigne de la délicatesse, de l’élégance, de la subtilité et d’une recherche de perfection dans les détails”; **b.** „Ce qui pousse cette recherche à l’excès ou ce qui fait rechercher certaines sensations jusqu’à leur degré extrême”).

⁴ Așa cum remarcam (v. Teleoacă 2022: 81), astfel de situații nu au fost consemnate de noi, în pagini de limba română actuală, pentru verbul *a șoca*.

Similar situației consemnate pentru franceză, dicționarele limbii spaniole consemnează pentru verbul *chocar* în primul rând sensul fizic, accepția psihologică ‘a șoca’ asociindu-se exclusiv cu tiparul activ-tranzitiv și nefiind menționată în DRAE decât pe poziția a patra (cf. *chocar* „causar extrañeza o enfado”). Per ansamblu însă, verbul din spaniolă relevă, prin comparație cu heteronimul francez, un conținut semantic nonpsihologic / fizic mai bogat, cunoscut și valorificat ca atare de către enunțiatorul spaniol actual (Teleoacă 2022: 72 sq.).

În contexte în care se construiește cu **substantive-stimulus matricial negative**, *chocar* lexicalizează sensul „a impresiona profund neplăcut”:

“... **lo que** más le *ha chocado* a ese público, no ha sido el erotismo, sino **la violencia...**” (www.eluniversalqueretaro.mx/.../listos-para-la-muestra-regio...); “*Esta tragedia* me *ha chocado* bastante, ha sucedido en un espacio que muchos consideraban seguro para ser LGBTQ...” (<https://www.facebook.com/PitucaPutica/.../65103524171750...>); “Vaya por delante que siempre me *ha chocado la reticencia* de mucha gente...” (hayderecho.com/.../caso-isabel-carrasco-un-crimen-politico-...); “**La muerte de Gianfranco Espejo** nos *ha chocado* a todos” (rpp.pe › Más Fútbol); “Siempre me *ha chocado la pobreza*, desde que conocí la India con 14 años” (fueradeserie.expansion.com/2012/07/30/.../1343653319.htm...) ș.a.

Enunțurile cu **stimulus matricial neutru** sunt deosebit de bine reprezentate în pagini actuale de limbă spaniolă, în astfel de cazuri *chocar* lexicalizând, în marea majoritate a exemplelor consemnate, un sens negativ, cel mai adesea „a impresiona profund neplăcut” [și mai rar „a contraria”, „a nu corespunde așteptărilor”], ceea ce echivalează cu a admite că substantivul intrinsec neutru primește contextual o accepție de asemenea negativă. În exemplele pe care le reproducem în continuare, încărcătura negativă a experimentării psihologice este adesea evocată la nivelul unui epitet intrinsec negativ (cf. *infra*, *terribles*, *hostiles*, *ruda y feroz*, *falsa* ș.a.)⁵, alteori fiind susținută (inclusiv) prin coordonarea copulativă a verbului *chocar* cu un verb circumscris conceptual ariei negative de semnificații (cf. *infra*, *chocar y entristecer*). Bine atestate sunt și situațiile discursive în care numai parcurgerea unui context mai amplu este în măsură să aducă argumente în sensul încărcării negative a unui stimulus matricial neutru⁶. Așa cum se va putea constata, nu lipsesc nici enunțurile în care semantica negativă a unui stimulus intrinsec neutru este rezultat al dezvoltării contextuale a unei semnificații incluzând seme ale ‘excesului’⁷ (v. *infra*, relația care se stabilește între *compromiso* „angajament” și *obsesión*). Cităm spre exemplificare enunțurile:

“A todos nos *han chocado y entristecido las terribles circunstancias* de los últimos 14 días y a nadie *ha chocado* más que a mí [...]” (www.linguee.es/espanol-ingles/traduccion/han+chocado.html); “... creo que se han descontextualizado muchísimo sus palabras. ¿Nos *han chocado las declaraciones?*”⁸ (<https://www.cotilleando.com/threads/cotilleos...i.../page-82>); “Desde que conozco a Pepe me *han chocado sus zapatos intensamente rojos*, pero no se lo digo” (<https://www.um.es/campusdigital/.../plucasherrero.htm>); “Pero, sinceramente, *la lectura de*

⁵ Epitet relevant pentru ceea ce în literatura de specialitate, mai exact în studii cognitivist-funcționale (v., de ex., De Monticelli 2003: 124), a fost desemnat în termenii acelei „qualità di valore”.

⁶ Parcurgerea unui context mai amplu se va impune însă chiar și în cazul unora dintre situațiile discursive în care un substantiv-stimulus prezintă determinanți adjectivali sugestivi pentru orientarea negativă (vs. pozitivă) a regentului (cf., de ex., *infra*, *las terribles circunstancias*), precum și pentru unele dintre contextele în care verbul *chocar* se asociază / coordonează copulativ cu lexeme verbale matricial negative. Acest test suplimentar își va putea dovedi utilitatea în vederea excluderii unei eventuale improprietați semantice (v., pe de o parte, mesajul evocat la nivelul unui context mai generos, pe de altă parte, mesajul aferent unui context mai restrâns).

⁷ Un sem al ‘excesului’ este implicat și de unele contexte în care substantivul-stimulus prezintă determinate adjectivale la superlativ (cf. *infra*, *zapatos intensamente rojos*).

⁸ Așa cum reiese dintr-un context mai larg, este vorba despre declarațiile făcute dur, fără menajamente, ale unei realizatoare de emisiuni.

las propuestas de resolución **hostiles** a la Duma me *ha chocado*” (www.spanishdict.com/examples/ha%20chocado); “... pero al mismo tiempo siempre me *ha chocado su dominio*⁹...” (<https://books.google.ro/books?isbn=0708324398>); “Me *han chocado* profundamente **tres afirmaciones** de este libro¹⁰” (<https://books.google.ro/books?isbn=8483565951>); “La disciplina que tienen es sorprendente y, a veces, me *ha chocado* mucho **el compromiso** con el que encaran el *trabajo porque puede parecer una obsesión*” (www.revistaohlala.com › Blog de Milagros Schmoll); “Me *ha chocado*, en efecto, su expresión **ruda y feroz, tan poco en armonía...**” (<https://books.google.ro/books?isbn=8832952645>); “... me *ha chocado la visión falsa o falseada...*” (<https://www.religiondigital.org/.../Arrabal-esperando-Jo...>) ș.a.

Într-un număr limitat de cazuri, *chocar* actualizează sensul (pozitiv) „gustar, hacer gracia”¹¹; este vorba despre enunțuri (*proprii*) în limitele cărora substantivul-stimulus *matricial neutru* se încarcă pozitiv. În situații de acest gen, decodarea în conformitate cu admiterea unei experimentări pozitive implică luarea în considerare a unui context mai amplu. O astfel de valorizare permite, de pildă, interpretarea termenului generic *concepto* în acord cu o accepție pozitivă în contextul: “Y les *ha chocado el concepto* de como podía un ser contemplativo tomar una acción directa tan fuerte”¹² (planetaconciencia.blogspot.com/.../budismo-y-no-violencia...).

Slab atestate sunt și contextele în care prezintă ocurențe stimulului *matricial pozitivi*, dar și aceste enunțuri sunt definibile drept *proprii*, având în vedere semantica verbului *chocar*, așa cum este aceasta definită în sursele lexicografice (actuale): “Por lo demás, me ha gustado como ha quedado el modelo una vez restaurado y, me *ha chocado ver hermosa, gran nivel de restauración...*” (<https://www.motorpasion.com/.../lamborghini-miura-sv-resta>) ș.a.

Relevante pentru semantica psihologică mai complexă a verbului spaniol, comparativ cu heteronimele corespunzătoare din română și franceză, sunt (și) unele contexte în care *chocar* este definibil ca ambivalent, acesta asociindu-se... simultan atât cu „efecte” negative, cât și pozitive. De pildă, în exemplul care urmează, puterea ficțiunii (= stimulusul) se manifestă atât în plan pozitiv / salvator, cât și negativ / distructiv; prin urmare, ceea ce șochează propriu-zis nu este nici puterea distructivă a artei, nici (cu atât mai mult) puterea vindecătoare a acesteia, ‘șocul’ fiind provocat de ambivalența actului estetic / ficțional, mai exact de coexistența celor două efecte estetico-ontologice: “Desde siempre me *ha chocado el poder de la ficción*, curativo e incluso destructor” (www.abc.es/.../abci-muriel-barbery-vida-elfos-2015090818...).

Și *chocar* este folosit, asemenea heteronimelor corespunzătoare din română și franceză, într-o serie de enunțuri, în asociere cu *modificatori graduali și de polaritate*. Primul de tip de contexte – amendabile în primă instanță (având în vedere fenomenele de improprietate semantică / contradicție în adaos sau de redundanță) – sunt susceptibile de a fi validate în perspectivă pragma-discursivă. Astfel, tiparele în interiorul cărora verbul *chocar* este coocurent cu modificatori graduali lexicalizând sensul „puțin, puținel, un pic” ar putea fi interpretate ca prezentând relevanță pentru actualizarea unor structuri discursive *litotice*; cităm spre exemplificare:

“Esto es un punto que me gustaría remarcar porque me *ha chocado un poco...*” (www.bibliolocura.com/.../resena-cuarenta-maneras-de-decir-...); “Debo reconocer que me

⁹ V. contextul mai larg despre suicid.

¹⁰ V. contextul mai amplu, care susține sensul „a contraria”.

¹¹ Aceste discrepanțe de atestare (i.e. *chocar* cu sens negativ vs. *chocar* cu sens pozitiv) verificabile online concordă cu informațiile lexicografice, în conformitate cu care *chocar* este, ca verb psihologic (de mirare), un verb *fundamental negativ*. [Reamintim că, în conformitate cu precizările din Corominas (II) 1954, spaniolul *chocar* este valorificat în limba actuală nu doar cu semnificația „impresionar desagradablemente” (ca în română și franceză), ci și cu o accepție pozitivă, și anume „hacer gracia, gustar” (‘a-i face plăcere, a-i plăcea’, t.n.), accepție calificată în sursa citată drept vie, deși aceasta caracterizează mai ales registrul familiar.]

¹² V. contextul mai larg, care aduce informații despre manifestațiile stradale ale călugărilor budiști, susținând importanța activismului social spiritual în diverse conflicte (în cazul de față, conflictul birmano-tibetan) și, implicit, experimentarea în arie psihologică pozitivă (cf. *chocar* „gustar, hacer gracia”).

ha chocado un poquito al principio” (<https://www.meneame.net/c/11957709>); “Este aspecto me *ha chocado un poco*, lo esperaba más de otras...” (www.pinguinomochilero.com/.../dos-semanas-en-santiago/) ș.a.

Și tiparele cu modificatori gradualii de genul *mucho* / *muchísimo*, *excesivamente*, *totalmente*, *profundamente* ș.a. – relaționabile, în primă instanță, cu apariția unor structuri tautologice, prezentând un grad mai mare sau mai mic de redundanță – vor putea primi o justificare discursivă, acestea relevând intenția enunțiatorului de a sublinia mai pregnant o anumită idee, în speță experimentarea stării de ‘șoc’¹³:

“En cuanto a lo negativo, a mi me *ha chocado mucho* el personaje de Paloma” (mimundocondoslunas.blogspot.com/.../resena-la-elegancia-d...); “... un espectáculo de machismo absoluto, me *ha chocado mucho*...” (www.canaltcm.com/.../bond-james-bond-trailers-de-todas-las...); “... me *ha chocado muchísimo* verte...” (paula-echevarria.blogs.elle.es/2011/01/.../comment-page-7/); “*No* me *ha chocado excesivamente* el comentario...” (www.laopinion.es/opinion/2013/01/29/matar.../457084.html); “Al ver esto y responder las preguntas que haces mas arriba veo las respuesta y me *ha chocado totalmente*” (rescatatalentos.com/descubrir-lo-que-te-apasiona/); “Me *han chocado profundamente* tres afirmaciones de este libro” (<https://books.google.ro/books?isbn=8483565951>) ș.a.

Contextele în care prezintă ocurențe *modificatori de polaritate*, în speță adjuncți marcați +pozitiv (cf. *infra*, *agradablemente* și *positivamente*), impun desigur un alt mod de valorizare, comparativ cu situațiile similare discutate pentru limbile română și franceză, aceasta în condițiile în care spaniolul *chocar*, deși verb fundamental negativ, cunoaște și o accepție pozitivă¹⁴, în consecință tiparele astfel rezultate neintrând sub incidența fenomenului de *contradictio in adiecto*, în schimb acestea fiind susceptibile de a fi definite drept redundante. În realitate, aspectul este mai complex, cuvenindu-se a fi înțeles și explicat (inclusiv) în relație cu foarte buna atestare, în pagini de limba spaniolă actuală, a tiparelor cu modificatori marcați +pozitiv, prin comparație cu tiparele cu modificatori negativi:

“... el situar la acción en ese entorno me *ha chocado agradablemente*” (forokd.com › ... › Club de Lectores › Novedades Literarias); “... me *ha chocado positivamente* su manera de trabajar, no creía que pudiera ser tan profesional” (<https://www.todomercadoweb.es/.../psg-blanc-ibrahimovic-e...>); “Por eso me *ha chocado -positivamente-* la idea de Jesús saliendo al encuentro, porque me ayuda a ver la espiritualidad desde un punto de...” (www.iepoble9.org/966327); “Siempre me *ha chocado desagradablemente* esa expresión, que tengo por epítome de la cazurrería” (elpais.com › Opinión) ș.a.

Astfel, am putea spune că asocierea explicită a verbului *chocar* îndeosebi cu modificatori de polaritate marcați pozitiv are în primul rând funcție dezambiguizatoare, în condițiile în care semnificația negativă a verbului *chocar* prevalează în mod evident, aceasta fiind accepția cu care verbul în discuție este cunoscut și utilizat de către vorbitorii actuali de spaniolă. Prin urmare, enunțiatorul va opta pentru valorificarea contextuală a unui modifier de polaritate marcat +pozitiv, în felul acesta el semnalând că nu folosește verbul respectiv cu accepția cea mai

¹³ O astfel de justificare pare a nu fi necesară pentru contexte negative, în care *chocar* se asociază cu adverbe de genul lui *excesivamente* (v., de pildă, unul dintre enunțurile reproduse mai jos, și anume *No me ha chocado excesivamente el comentario*, enunț perfect validabil din punct de vedere logic, în condițiile în care subtextul acestuia implică ideea experimentării stării de ‘surprindere neplăcută’ într-un grad *considerabil*, care nu poate fi însă definit drept *excesiv*).

¹⁴ Ceea ce echivalează cu a admite că *chocar* este un verb psihologic *matricial neutru*, orientat desigur negativ (v. și *infra*, discuția care urmează).

cunoscută, *i.e.* negativă, ci cu sensul mai slab reprezentat, și anume pozitiv. O observație similară a fost de altfel formulată de noi cu privire și la alte verbe psihologice incluse în aceeași paradigmă a ‘mirării’. De pildă, și în cazul românescului *a intriga*, un verb neutru (utilizat relativ frecvent în sfera semnificațiilor negative), exprimarea explicită a modificatorului *plăcut* se face, de regulă, din rațiuni de dezambiguizare a conținutului semantic, mai exact în scopul precizării dimensiunii pozitive a stării afective experimentate de către un subiect sub influența unui stimulus (cf. *M-a intrigat foarte plăcut*). Verbul *a stupefia* și adjectivul participial *stupefiat* apar în contexte similare din aceleași considerente (cf. *Am rămas plăcut stupefiat*), în timp ce utilizarea preponderentă a verbului *a frapa* în aria pozitivă de semnificații explică contexte de genul *M-a frapat însă negativ*, în care „se insistă” pe impactul negativ al unui stimulus asupra unui experimentator (cf., în același sens, și *M-a uimit neplăcut*). Prin urmare, o serie de unități lexicale verbale, deși pot fi calificate drept neutre, apar mai ales în contexte puse fie sub semnul ‘pozitivului’, fie al ‘negativului’, dovadă că *uneori, contextual, se simte nevoia de a se preciza că verbul nu este utilizat cu accepția cea mai cunoscută, cea mai frecventă, anume în planul pozitiv / negativ de semnificație, ci cu o accepție oarecum „atipică”*, ce poate fi, după caz, negativă sau pozitivă (Teleoacă 2020: 64 sq.). Acestea și sunt, de fapt, „zonele” susceptibile de a suferi o serie de transformări, care se pot solda cu anumite schimbări chiar la nivel de sistem (Teleoacă 2014: 189–204). În ceea ce privește spaniolul *chocar*, nu este exclus ca acest verb să evolueze în viitorul, mai mult sau mai puțin apropiat, în direcția fixării sale în sistem ca verb prin excelență / exclusiv negativ, statut pe care îl dețin heteronimele din română și franceză.

4. Concluzii

Verbele psihologice desemnând conceptul ‘a șoca’, care au constituit obiectul de studiu al cercetării noastre, implică *matricial*, dar și – așa cum s-a putut observa – la nivel *discursiv*, experimentarea ‘surprinderii negative’ în grad *intensiv*, observație valabilă îndeosebi pentru verbele din română și franceză, în condițiile în care heteronimul corespunzător din spaniolă cunoaște și o accepție pozitivă (cf. *chocar* „hacer gracia, gustar”), deși inclusiv în cazul acestui lexem prevalează în mod evident (v. în acest sens mențiunile lexicografice, dar și ocurențele *online*) dimensiunea *negativă* a experimentării surprinderii. În acest context, asocierea cu **stimulusi**, *matricial* sau contextual *negativi*¹⁵, reprezintă asocierea *firească*, corespunzând așteptărilor noastre, în calitate de vorbitori (nativi) ai unei limbi sau ai alteia (v. în acest sens contextele excerptate și discutate). La antipod, coocurența (*atipică* a) acestor verbe de mirare cu substantive-stimulus (intrinsec, contextual) *pozitive* este susceptibilă de a se solda cu o serie de contexte *improprii* – aspect de altfel verificabil într-o serie de situații discursive, în realitate superior atestate în română, deși inclusiv în română există cazuri în care improprietatea semantică este transgresată sau, în orice caz, poate fi exclusă din perspectivă *pragma-discursivă* sau considerând unele aspecte de natură *extralingvistică*. Utilizarea improprie a verbului *choquer*, și anume cu substantive-stimulus pozitive, apare doar izolat¹⁶, de regulă fiind vorba despre *improprietăți aparente*, mai exact soluționabile în perspectivă discursivă (v., în acest sens, posibilitatea de redefinire semantică a unui substantiv-stimulus, redefinire încurajată, chiar impusă contextual și care nu vine în contradicție cu definiția lexicografică). În ceea ce privește spaniola, invocarea factorului *pragma-discursiv* sau a celui *extralingvistic*, nu a părut a fi necesară, cel puțin la prima vedere, enunțurile cu stimulusi marcați pozitiv putând fi validate în virtutea semanticii intrinsece a verbului *chocar*. Chiar și în acest caz

¹⁵ Așa cum am avut ocazia de a constata, în toate cele trei limbi romanice prevalează cazurile în care verbul de mirare se construiește cu stimulusi *intrinsec neutri* și care, *contextual*, dobândesc accepție *negativă*. Încărcătura contextuală negativă a experimentării psihologice este adesea evocată la nivelul unui *epitet intrinsec negativ* (situație ilustrată îndeosebi prin ocurențele verbului din spaniolă), alături de coordonarea copulativă a verbului de mirare cu un lexem verbal intrinsec negativ furnizând argumente în același sens. În alte cazuri, în realitate bine reprezentate, doar parcurgerea unui context mai larg este în măsură să valideze interpretarea în acord cu dimensiunea negativă a experimentării psihologice și, implicit, a stimulusului (am vorbit, pentru astfel de situații, despre dezambiguizarea *transfrastică* sau *intermediată discursiv*).

¹⁶ Așa cum arătam, vorbitorul actual de franceză pare a cunoaște corect sensul verbului în discuție, utilizându-l pe acesta ca atare.

însă, s-a impus, măcar uneori, parcurgerea unui context mai larg, aceasta pentru a exclude o eventuală improprietate semantică.

În română, improprietatea (semantică) a putut fi evidențiată inclusiv la nivelul coocurenței verbului *a șoca* cu unii **modificatori de polaritate**, marcați în speșă **+pozitiv** (cf. *agreabil, plăcut, pozitiv* ș.a.). Și în astfel de contexte, desigur, adecvată ar fi fost utilizarea unui verb (neutru, orientat) pozitiv, în această ordine de idei opțiunea vorbitorului actual pentru un verb intensiv puternic marcat negativ (cf. *a șoca*) fiind explicată de noi în relație cu o apetență aparte pentru universul ‘șocului’ și, implicit, pentru experimentările *hard*. Tipare similare au fost consemnate de noi doar sporadic pentru heteronimul francez. În ceea ce privește spaniola, contextele în care prezintă ocurențe *modificatori de polaritate*, în speșă adjuncți marcați **+pozitiv** (cf. *agradablemente* sau *positivamente*), au impus un alt mod de valorizare, în condițiile în care spaniolul *chocar*, deși verb fundamental negativ, cunoaște și o accepție pozitivă, în consecință eventualele tipare astfel rezultate nefiind condamnabile sub aspectul proprietății semantice, ci doar susceptibile de a fi definite drept redundante. Foarte buna atestare a tiparelor cu modificatori marcați **+pozitiv** a putut fi înțeleasă de noi *în primul rând în legătură cu funcția dezambiguizatoare* a unor astfel de modificatori, printr-o opțiune de acest gen enunțiatorul semnalând că nu folosește verbul respectiv cu accepția cea mai cunoscută (i.e. negativă), ci cu cea mai slab reprezentată, și anume pozitivă.

Tiparele cu modificatori de polaritate negativi au fost consemnate de noi în toate cele trei limbi romanice, acestea fiind definite drept structuri redundante, care însă, măcar uneori, pot primi o justificare stilistică.

Așa cum s-a putut constata, fenomenul *improprietății semantice* este nu doar rezultat al asocierii verbelor considerate cu *modificatori de polaritate*, ci și cu *modificatori gradualii*, deși cel puțin unele dintre tiparele astfel rezultate sunt validabile în perspectivă pragmatică, în măsura în care construcția respectivă este susceptibilă de a fi definită drept *litotică*, în aceeași ordine de idei tautologia putând fi acceptată ca modalitate retorică de reliefare mai pregnantă a unui anumit conținut.

BIBLIOGRAPHY

Surse

Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana (Joan Corominas), volumen II (CH–K), Madrid, Editorial Gredos, S.A., 1954 [Corominas 1954 [II]].

Diccionario de la Real Academia Española, la 22.ª edición, Madrid, Espasa Calpe, 2001. Online: www.rae.es/recursos/diccionarios/drae. [DRAE].

Larousse.fr.: encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne. Online: www.larousse.fr/ [Larousse].

Trésor de la langue française informatisé, Analyse et traitement informatique de la langue française – Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales [CNRTL] – Université Nancy, CNRS Éditions. Online: atilf.atilf.fr/tlf.htm [TLFi].

Lucrări de referință

Danlos, Laurence, 2006, « Verbes causatifs, discours causaux et coréférence événementielle », în *Revue des linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre La Défense*, 54, p. 233–246.

De Monticelli, Roberta, 2008, *L'Ordine del cuore. Etica e teoria del sentire*, Milano, Garzanti Libri.

Fodor, Jerry, 1970, “Three reasons for Not Deriving *kill* from *cause to die*”, în *Linguistic Inquiry* [The MIT Press], vol. 1, nr. 4, p. 429–438.

Gehl, Liana, 2007, *Bi-grammatica dei verbi di sentimento nell'italiano e nel rumeno*, București, Editura Universității din București.

Lakoff, George, 1987, *Women, Fire and Dangerous Things*, Chicago, University of Chicago Press.

Langacker, Roland W., 1987, *Foundations of cognitive grammar*, I: *Theoretical prerequisites*, Stanford, University Press.

Manea, Dana, 2001, *Structura semantico-sintactică a verbului românesc. Verbele psihologice*, București, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București.

Teleoacă, Dana-Luminița, 2014, „Gradualitatea și polaritatea verbelor (psihologice) de mirare sub aspect lexical și de uz în limba română actuală”, în *Studii și cercetări lingvistice*, LXV, 2 / 2014, p. 189-204.

Teleoacă, Dana-Luminița, 2020, *Verbele psihologice: similitudini vs. divergențe în context romanic. ‘A (se) mira’ în română, franceză și spaniolă*, București, Editura Universității din București.

Teleoacă, Dana-Luminița, 2022, „Cu privire la subiectul-stimulus al verbelor psihologice care desemnează conceptul ‘a șoca’ în limbile română, franceză și spaniolă” (I), în *SCL*, 1 / 2022, p. 70-87.

THE CONNECTOR **CA ȘI CUM** – A TRIGGER FOR COMPLEXE INFERENCES

Garofița Dincă

Scientific Researcher, PhD, „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

*Abstract: The focus of this paper is to outline the pragmatic value of the connector **ca și cum**. The author makes its analysis in different discursive contexts, and it will be concluded that besides the fact that the discursive value interferes with the linguistic value of this connector, this linker is a trigger for conversational particularized inferences, with a strong antiphrastic meaning that contains different degrees of comparative unreality.*

Keywords: connector (linker), inference, presupposition, implicature, explicature

1. **Ca și cum**. Statut lexico-gramatical și comportament discursiv

În cele ce urmează, vom urmări comportamentul conectorului **ca și cum** într-o serie de contexte discursive, precum și efectele acestui comportament asupra comunicării.

Încă dintru început, precizăm că înțelegem acest conector în sens pragmatic, și nu doar lingvistic (vom avea în vedere atitudinea, starea mentală a locutorului, conexiunile pe care este capabil să le realizeze acest conector la nivelul argumentării etc.).

În gramatica tradițională a limbii române, **ca și cum** este o locuțiune conjuncțională subordonatoare care introduce o subordonată circumstanțială modală comparativă, cu mențiunea că „obiectul sau faptul cu care se face comparația este doar presupus sau ipotetic”¹; de aceea, această subordonată a primit titulatura de c o m p a r a t i v ă i r e a l ă.

Confruntând situația comparativei modale introduse prin **ca și cum** cu cele ale subordonatelor circumstanțiale introduse prin locuțiunile conjuncționale aparent sinonime **ca și când** și **de parcă**, observăm că, mai ales în cazul celei de a doua, gradul de ireal este mai mare decât în cazul celorlalte două locuțiuni și, implicit, intervine o nuanță mai mare de abstractizare a enunțului.

O descriere mai amănunțită a acestei locuțiuni ne va revela faptul că adverbul relativ **cum** din componența ei are un sens lexical (și anume, modal) care „coincide cu sensul gramatical al subordonatei introduse și, într-o oarecare măsură, «imprimat» subordonatei”². Cu alte cuvinte, este evidentă o specializare gramaticală care se suprapune peste cea lexicală.

În cadrul acestor observații preliminare, mai adăugăm câteva, extrase direct din exploatarea corpusului de contexte (v. *Anexa*):

- Din punct de vedere diastratic (în terminologia lui Eugen Coșeriu), conectorul **ca și cum** nu realizează o selecție evidentă, putând fi întâlnit în toate registrele vorbirii. Nu fără o oarecare surpriză, am putut remarca frecvența lui în textul poetic, mai ales modern, dar nu numai, frecvență pe care suntem tentați să o punem pe seama efectului incantatoriu realizat prin reluarea construcției, dar mai cu seamă putem să considerăm responsabil de frecvența ei în acest tip de discurs un fapt de natură morfo-sintactică: selectarea cu precădere a modului condițional-optativ, un mod verbal perfect compatibil cu universul liric (în care sunt prezente trăiri de tip aspirație, ireal, iluzoriu, non-realizare).

- Un aspect inedit este și acela că acest conector apare nu rareori în contexte față de care realizează un hiatus, ilustrând conceptul de p o l i f o n i e: discursul este întrerupt în mod aproape imperceptibil (total imperceptibil la nivelul structurii de suprafață), trecându-se la „traducerea”

1 Ion Diaconescu, *Complementul circumstanțial de mod și propoziția subordonată circumstanțială de mod*, in Hristea (1984): 363.

2 G. G. Neamțu (1989): 148.

stării mentale (a atitudinii) locutorului în structura propozițională³. Această trecere se realizează concomitent cu a d a u g a r e a (î m b o g a ț i r e a propoziției) unei implicaturi ce conține i r o n i e ori chiar s a r c a s m. Ceea ce se poate remarca în aceste cazuri este apropierea, la nivel lexicogramatical, a lui **ca și cum**, de sensul forte al lui **de parcă**. În plus, la nivel sintactic, fraza se realizează de cele mai multe ori printr-o subordonată predicativă eliptică. Astfel, în cazul contextelor nr. 8 și 14, verbul **a fi** este actualizat, dar în cazul contextului nr. 10, apare elipsa. Nuanța ironică este o trăsătură comună a contextelor nr. 1 și 17.

- În ceea ce privește i r e a l u l implicat de fiecare dintre propozițiile (în sens logic) introduse prin **ca și cum**, putem afirma că există indici textuali ai acestuia: pe lângă condiționalul-optativ, sensul global al propoziției tinde spre paradoxal⁴.

- În contexte precum 1, 6, 10, 17, 25, sensul implicat de conectorul în discuție este unul antifrastric. În contextul nr. 25, cu siguranță intenția locutorului este una emfatică, și anume aceea de a nega starea de nebulie și de a sublinia aparența acesteia: „Acești oameni nu sunt (ci par) nebuni”, iar în contextul nr. 17: „Cine a intrat o dată în împărăția harului, nu se mai necăjește cu neputința rațiunii”.

- Vom clasifica în continuare contextele exploatate din punctul de vedere al stilului funcțional, precum și al nivelului de limbă. Aceste criterii nu aduc nicio contribuție importantă în ceea ce privește sensul pragmatic-inferențial al conectorului, ci ne servesc pentru a sprijini afirmațiile de mai sus referitoare la răspândirea stilistico-funcțională mare a conectorului analizat. Astfel, stilul jurnalistice își subsumează contexte precum 1, 8, 9, 10, 15, 21; stilul științific – contextele nr. 2 și 14, registrul religios – contextele nr. 3, 13, 17, 20, 23, 25; stilul literar (proză) – contextul nr. 11 și poezia – numeroase contexte de tipul celor selectate de noi la nr. 4, 5, 16, 19, 22. Limba standard cunoaște ocurențe multiple ale lui **ca și cum** (de tipul contextului nr. 24, așadar cu sens modal comparativ forte) sau de tipul *Asta e ca și cum n-ar fi*⁵ (cu sens aforistic și cu sau fără elipsa verbului copulativ). Se pare însă că maxima frecvență a acestui conector este specifică registrului familiar (deși corpusul nostru cuprinde doar două exemplificări: contextele nr. 7, 12 și, eventual, 18).

2. Inferențe declanșate de enunțurile analizate. Implicaturi/ Explicaturi

Vom analiza câteva contexte urmărind tipologia inferențelor declanșate de conectorul **ca și cum**, conform teoriei lui D. Sperber și D. Wilson⁶. Autorii definesc *explicitarea*, respectiv *implicitarea* astfel:

„O ipoteză care se face pornind de la un enunț este explicită dacă ea este o dezvoltare a formei logice codificate de enunțul în cauză.”

„O ipoteză care se face pornind de la un enunț este implicită dacă ea se face fără ca ipoteza să fie comunicată explicit.”

Așadar, cu toate că sensul pragmatic este concomitent sensului lingvistic (ipoteză enunțată de Sperber și Wilson și adoptată de Reboul & Mœschler⁷), „comunicăm mai mult decât ceea ce semnifică vorbele noastre”⁸.

Vom analiza contextul nr. 1, pentru a ilustra modelul post-gricean, propus de Chierchia și Mc Connell-Ginet⁹ și completat de Guerts¹⁰. Sopul nostru este acela de a distinge între inferențele conversaționale și cele presupozitionale. Definiția presupozitionei, pe care o avem în vedere, este cea enunțată de către majoritatea teoreticienilor, de la Stalnaker la Sperber și Wilson, și anume: Presupozitia este o propoziție implicată de context ori de câte ori propoziția care o declanșează este asertabilă în acel context.¹¹

3 v. contextul 1.

4 v. contextul nr. 12: *Cântă ca și cum nimeni nu te-ar auzi* și contextul nr. 5.

5 v. G. G. Neamțu, op. cit., loc. cit.

6 v. D. Sperber & D. Wilson, in A. Reboul & J. Mœschler (1999): 111.

7 A. Reboul & J. Mœschler (2001): 59 et passim.

8 A. Reboul & J. Mœschler (1999): 13.

9 v. Gennaro Chierchia și Sally McConnell-Ginet (2000), p. 329 - 389.

10 v. Bart Guerts (2010), în special cap. 6.

11 Ariadna Ștefănescu (2002): 340.

Inferențe posibile la contextul nr. 1 sunt:

1. a. Universitarii și liderii de retorică nu sunt capabili să citească 16 volume în quarto.

1. b. Universitarii și liderii de retorică vorbesc despre Eminescu fără să-l fi citit integral.

1. c. Universitarii și liderii de retorică se contrazic pe ei înșiși (nu-și respectă principiul de a nu vorbi despre un autor a cărui operă nu au citit-o integral).

1. d. Universitarii și liderii de retorică ce l-au citit, totuși, integral pe Eminescu nu l-au înțeles.

Informația pe care o transmit 1. a. – 1. d. este de fiecare dată conținută în 1. Situațiile descriabile prin 1. a. – 1. d. sunt descriabile prin 1. Un enunț de forma [1. a. / 1. b., ..., 1. d. și non 1] este contradictoriu.

Supunem inferențele bateriei de teste ale presupuziției:

(i) testul negației (Strawson):

(1.a.), (1.b.), (1.c.) non $\alpha \{x\}$ = Universitarii și liderii de retorică susțin că, pentru a putea vorbi despre Eminescu, trebuie să-l fi citit integral, ca și cum ei nu l-ar fi citit integral/ ca și cum a citi înseamnă a înțelege/ ca și cum ei ar fi capabili să citească 16 volume în quarto.

Sau, pe scurt: S spun x, ca și cum SR/ SQ/ ST, unde x = Trebuie să-l fi citit integral pe Eminescu.

x rezistă, așadar (1.a.), (1.b.), (1.c.) sunt pasibile de a fi presupuziții.

(ii) testul familiei de propoziții (Guerts):

● modalizare aletică:

(1.a.), (1.b.), (1.c.) Este posibil ca S să fi citit integral pe Eminescu și să spună x.

x rezistă

● modalizare epistemică:

Jurnalistul crede că, deși S spun x, S nu R, nu Q, nu T.

x rezistă

Dacă S nu au citit integral pe Eminescu, atunci S vorbesc fără a-l fi citit.

x rezistă

Fie S nu l-au citit integral pe Eminescu, fie l-au citit, ei vorbesc despre Eminescu.

x rezistă

Testul negației este trecut de aceste inferențe, la fel și bateria familiei de propoziții. Rezultă că (1.a.), (1.b.), (1.c.) sunt presupuziții.

(1.a.) este implicatură conversațională (locutorul asertează, dar nu poate verifica empiric vericondiționalitatea inferenței sale). La fel, pentru (1.b.), (1.c.). În ceea ce privește tipul implicaturilor, acestea sunt conversaționale particularizate (v. P. Grice, 1987).

Sub aspectul valorii discursive a conectorului, **ca și cum** leagă o aserțiune (S spun că, pentru a putea să y, trebuie să R), de SR, SQ și ST (care sunt presupuziții ale predicatului R, respectiv amplificări ale presupuziției).

În cazul analizat, conectorul contribuie la formarea explicaturii. Sensul inherent al conectorului este unul declanșator de presupuziție și de inferență conversațională în același timp, cu mențiunea că semnificația inferențelor este antifraștică, de unde și tipul particularizat al implicaturilor conversaționale.

De asemenea, este ușor de remarcat faptul că presupuzițiile de mai sus îndeplinesc cele trei funcții esențiale ale presupuziției, enunțate de Oswald Ducrot: exterioritatea ei în raport cu

înlanțuirile asertive ale discursului; asigurarea redundanței în discurs, pe baza căreia acesta progresează coerent; înlanțuirea aserțiunilor în discurs.

Implicaturile declanșate de enunțul nr. 22 sunt în mare parte standard (comparație, ireală, dar comparație, totuși, pe când în enunțul nr. 1, analizat mai sus, nuanța comparativă se estompează, paradoxal, căci, din punct de vedere al codului, acesta este cel mai marcat enunț). Putem afirma, prin urmare, că sensul discursiv al lui **ca și cum**, în contextul nr. 1, se suprapune cu sensul locuțiunii sinonime **de parcă**.

În continuare, vom analiza enunțul cel mai simplu (deoarece este „fabricat”), și anume 24:

24.a. Este el însuși.

24.b. Nu este el însuși.

24.c. Eu spun că se comportă bizar.

24.d. El pare schimbat.

24.a., 24.b., 24.d. sunt implicații logice ale lui 24, pe când 24.c. nu este (există un exces în adverbul „bizar”, pe care enunțul nu îl implică, iar testul negației, A și nonB = contradicție, este încălcat: „Eu spun că se comportă bizar și el se comportă ca și cum n-ar mai fi el.”).

Semiadverbul (adverbul aspectual) **mai** ne îndreptățește să căutăm, printre inferențe, presupoziiții ale lui 24. Dintre toate inferențele, 24.b., 24.c., 24.d., sunt presupoziiții (24.a. nu trece testul negației).

3. Concluzie

Ca și cum este un declanșator de presupoziiție ce trece de la nivel de subordonată la nivel de enunț, adesea îmbogățind fraza cu nuanțe stilistice (abstractizare, comparație ireală, ironie), respectiv enunțul cu implicaturi conversaționale particularizate.

Anexă

1. Vin apoi universitarii cu morgă și liderii de retorică ai zilei, care decretează sentențios că, pentru a avea voie să vorbești despre Eminescu, trebuie să-l citești integral. Ca și cum a citi 16 volume în quarto, de câte șapte-opt sute de pagini fiecare, e la îndemâna oricui. Și **ca și cum** a citi poate însemna a înțelege.

(*Cetatea literară* nr. 1 (10)/2002, pag. 5)

2. Când o companie de cablu oferă acces internet prin cablu, informația poate folosi aceleași cabluri pentru că modemul de cablu pune datele de download (datele dinspre internet spre un calculator) într-un domeniu de 6 MHz. Pe cablu, datele arată **ca și cum** ar fi un canal TV și ocupă lățime de bandă cât un canal TV.

(*webcabhostingservice.com – Cum funcționează un modem de cablu*, consultat la 24.06.2004)

3. Dostoievski, marele psiholog, a zugrăvit adesea oameni aflați sub stăpânirea gândurilor. De pildă, în romanul *Adolescentul*, există un episod curios. Unul dintre eroi, Versilov, observă în sine o dedublare interioară. „Ca și cum ar sta lângă tine un alter ego”, povestește el celor apropiați.

(http://ortodoxie.3x.ro/diverse/Carti/Copilul_televizorul_computerul/20.htm, consultat la 24.11.2021)

4. Toamna ca primăvara mai rar,

să pășești printre frunze ce foșnesc

ca și cum ar fi din hârtie,

ca și cum pomii le-au fabricat

ca să le arunce peste creștetul tău ca pe o șampanie
spre sărbătorirea eternei secunde

fără trecut, fără viitor, plină-plină de prezent
pe lângă care trecătorii întorc discreți capul zâmbind complici.
Toamna ca primăvara în Grădina Botanică mai rar, fără trecut, fără viitor...
(*România liberă*/ 2002, *Salonul cu schițe*)

5. **Ca și cum** ai vedea munții plângând,
ca și cum ai ceti în deșerturi un gând,
ca și cum ai fi mort și totuși alergând,
ca și cum ieri ar fi în curând,
astfel stau palid și trist fumegând.
(*România liberă*/ 2002, *Salonul cu schițe*)

6. După '89, reformele au acaparat, pe bună dreptate, întreg sistemul politic românesc. Din păcate, s-a pornit de la ideea conform căreia totul trebuia schimbat **ca și cum** până atunci nimic nu era bun și trebuia înlocuit cu modelul occidental.

(*Revista de cultură și atitudine Noi, NU!*/ *Dincolo de prejudecăți*/ Ciprian Cherhat, v. [/https://www.revistanoinu.com](https://www.revistanoinu.com), consultat la 24.11.2002)

7. Pământul are un câmp magnetic simplu, **ca și cum** ar avea un mic magnet în centru. Câmpul magnetic al Soarelui este mai complicat, ca și cum ar fi produs din sute de magneți mici aflați sub suprafața Soarelui.

(<https://www.fortasigratie.ro/realitati-contemporane/cum-este-generat-curentul-electric.htm>, consultat la 24.11.2021)

8. Când ați găsit un răspuns valid la aceste întrebări, ați făcut deja partea cea mai importantă a muncii. În caz contrar, va fi **ca și cum** ați vorbi cu pereții.

(<https://www.ideideafaceri.ro/cum-să-te-faci-înțeleș-de-ceilalți>, consultat la 24.02.1998)

9. Una dintre cele mai simple tehnici este cea a distorsiunii temporale. Câteodată cel mai bun mod de a influența persoana-țintă este să te porți **ca și cum** ceea ce vrei tu să obții de la aceasta s-a și întâmplat.

(<http://dan-blog.ro/tehnici-de-persuasiune.html>, consultat la 24.11.2021)

10. A crede că ideea acestui proces împotriva unor criminali nu a fost acceptată, când de fapt a fost frica celor de la putere, să nu fie demascați cu toate neregularitățile lor. **Ca și cum** nu ar fi fost excese, **ca și cum** nu ar fi fost crimele în închisori, la canal, fenomenul Pitești etc., **ca și cum** toți ar fi respectat numai ordinele primite și pe care le-au executat cu cea mai mare omenie posibilă, **ca și cum** nu ar fi fost sadici, criminali care au omorât fără să se limiteze la ordinele primite, **ca și cum** nu ar fi fost denunțatori abuzivi și criminali.

(<https://www.dw.com/ro/procese-de-la-n%C3%BCrnberg-un-avertisment-pentru-criminali-de-r%C4%83zboi-%C5%9Fi-dictatori/a-55666028>, consultat la 24.11.2021)

11. În drumul suveran pe care pornim de bunăvoie, cel al entuziasmului, atunci când entuziasmul spontan ne părăsește, trebuie să-l retrezim, să acționăm și să vorbim **ca și când** el ar continua să existe.

(<https://stefanutalexu.eu/cum-sa-vorbim-in-public-dale-carnegie>, consultat la 23.11.2022)

12. Așa că muncește **ca și cum** nu ai avea nevoie de bani, iubește **ca și cum** nu ai fost niciodată rănit în dragoste, cântă **ca și cum** nimeni nu te-ar auzi.

(www.armonic.org, consultat la 23.11.2021)

13. Și bătrânul a zis: Aceștia sunt oamenii care poartă cu mândrie cumpăna, **ca și cum** ar fi a dreptății, și nu s-au smerit ca să se îndrepteze pe sine și să călătorească pe calea smerită a lui Hristos.

(*Patericul. Avva Arsenie*)

14. Pe traversări, boarderii trebuie să stea în permanență pe unul din canturi. E **ca și cum** ai sta o vreme pe vârfurile picioarelor. E destul de greu, chiar dacă mai schimbi din când în când piciorul și mergi fakie. În orice caz, e obositor pentru boarderi, și de aceea ei se odihnesc mai mult decât schiorii. E greu să stai pe placă pe loc. E **ca și cum** un biciclist ar încerca să stea la stop fără să pună piciorul jos.

(www.snowboard.ro consultat la 23.11.2021)

15. Este o senzație stranie, într-un fel, pentru că emoțiile sunt mixte: pe de-o parte mă simt **ca și cum** n-aș fi plecat niciodată, pe de altă parte – **ca și cum** n-aș fi fost aici niciodată.

(*Formula AS/ 2002*)

16. Le-ai împlinit? N-ai fost cumva prea nerăbdător în așteptare,
ca și cum totul ți-ar fi prevestit iminența unei iubiri?
(Unde-ai vrut s-o ascuni, când atâtea străine gânduri
intră și ies de la tine și adesea rămân peste noapte?)

(Rilke, *Elegiile din Duino. Elegia întâi*)

17. Proasta literatură protestantă, anemic efort de „cugetători” pozitiviști în nevoia slăbănoagă de a împăca domeniul rațiunii cu cel al harului. **Ca și cum** cine a intrat o dată în împărăția harului se mai necăjește cu neputința rațiunii!

(Nae Ionescu, *Înviere*)

18. E complicat cu autoritatea. Când e prea multă, e insuportabil. Când nu e destulă, te simți un pic abandonat, **ca și cum** nimeni nu ar fi interesat de tine.

(Dolto 2006)

19. Numai în lucruri, centru al vidului
este celălalt
mai aproape acolo
decât în impactul strident cu mine
celălalt, infinitezimal în
globul de oglindă al camerei
paralela fatală a gândirii.
privește **ca și cum** și-ar aminti
sabia. încât mă confundă cu
sfârșitul

(Nina Vasile, *Boala este vederea celuilalt*, v.

https://asalt.tripod.com/b_vasile01.htm, consultat la 23.11.2021)

20. Și cum a început să numere banii, iată un oarecare a venit pe la spate și încet, trăgea haina, vrând s-o fure. Iar starețul milostiv fiind, dacă a simțit, a început a se ridica încetișor, ca și când s-ar fi întins după depărtarea banilor, până ce acela a luat haina și s-a dus. [...] Și grăia fericitul: Nu a avea ceva este vătămător, ci cu împătımire a avea este rău. Ci unul ca acesta, chiar de ar avea și visteria a toată lumea, așa petrece, **ca și cum** n-ar avea nimic.

(*Proloagele* 1999/ aprilie)

21. Este lesne de observat că cele douăsprezece rele ale secolului au fost mereu aceleași, **ca și cum** de la facerea lumii și până astăzi n-ar fi trecut mai mult de câteva zile.
(*Monitorul*/ 6 martie 2001, *Cele douăsprezece rele ale secolului*)

22. Se sărută, ah, se sărută, se sărută
tinerii pe străzi, în bistrouri, pe parapete,
se sărută întruna **ca și cum** ei înșiși
n-ar fi decât niște terminații
ale sărutului [...]
cu violență, **ca și cum**
la capătul sărutului, la sfârșitul sărutului, după sărut
n-ar urma decât bătrânețea proscrisă
și moartea.
Se sărută, ah, se sărută tinerii subțiri
și îndrăgostiți. Atât de subțiri, **ca și cum**
ar ignora existența pâinii pe lume.
Atât de îndrăgostiți, **ca și cum**, **ca și cum**
ar ignora existența însăși a lumii.
Se sărută, ah, se sărută, **ca și cum** ar fi
în întuneric, în întunericul cel mai sigur,
ca și cum nu i-ar vedea nimeni, **ca și cum**
soarele ar urma să răsară
luminos
abia
gurile rupte de sărut și-nsângerate
n-ar mai fi în stare să se sărute
decât cu dinții
(Nichita Stănescu 1967/ *Tinerii*)

23. Perdai astfel brațele și picioarele mele, tot trupul meu era mort și nu puteam să mă mișc.
Pe urmă îmi tăie capul și nu puteam să-l mai mișc, **ca și cum** ar fi încetat să fie al meu.
(https://sfaturiortodoxe.ro/pr_mitrofan.html, consultat la 24.11.2021)

24. Se comportă **ca și cum** n-ar mai fi el.
(G. G. Neamțu 1989)

25. Și atunci, rămâne o mână de oameni care, duminică de duminică, **ca și cum** ar fi nebuni,
se îndreaptă către Catedrală, spre Biserici, aducând răspuns la chemarea lui Hristos, Care, repet,
tuturor ne spune: «Veniți, că iată, acum toate sunt gata!».
(Necula 2001: 110)

BIBLIOGRAPHY

Hristea (1984) = Theodor Hristea (coordonator), *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, București, ediția a III-a.

Chierchia – McConnell-Ginet (2000) = Gennaro Chierchia și Sally McConnell-Ginet, *Meaning and Grammar. An Introduction to Semantics*, second edition (prima ediție: 1990), MIT Press.

Cornilescu – Chițoran (1989) = Alexandra Cornilescu, Dumitru Chițoran, *Elements of English Practice Pragmatics*, Tipografia Universității din București.

Bart Guerts (2010) = Bart Guerts, *Quantity Implicatures*, Cambridge University Press.

Levinson (1993) = Stephen C. Levinson, *La Pragmatica*, Il Mulino, Bologna.

Neamțu (1989) = G. G. Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.

Reboul – Mœschler (1999) = Jacques Mœschler & Anne Reboul, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, Editura Echinox, Cluj.

Reboul – Mœschler (2001) = Jacques Mœschler & Anne Reboul, *Pragmatica, azi*, Editura Echinox, Cluj.

Ștefănescu (2002) = Ariadna Ștefănescu, „*Rolul presupozitiei în calcularea dinamicii de schimbare a contextului*”, în *Actele Catedrei de Limba română contemporană*, Editura Universității din București.

Surse

Dolto 2006 = François Dolto, Catherine Dolto Tolitech, Colette Percheminier, *Cuvinte pentru adolescenți sau complexul homarului*, traducere de Nicolae-Florentin Petrișor, Editura Paradigme.

Nae Ionescu, *Înviere* = Nae Ionescu, *Înviere*, în *Cuvântul*/ 21 ian. - 17 apr. 1938 [ultimul articol scris de filosof].

Necula 2001 = preot Constantin Necula, *Iubi-Te-voi, Doamne... Predici și meditații duhovnicești radiodifuzate*, vol. 2, Ed. Tehnopress, Iași.

Patericul 1999 = *Patericul ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni*, Alba Iulia.

Proloagele 1999 = *Proloagele* vol. II, Editura Bunavestire, Bacău.

Rilke 1978 = Rainer Maria Rilke, *Elegiile duineze. Sonetele către Orfeu*, traducere de Dan Constantinescu, prefață de Edgar Papu, desene de Vasile Kazar, Editura Univers.

Stănescu 1967 = Nichita Stănescu, *Oul și sfera*, Editura pentru Literatură.

ROMANIAN LANGUAGE FOR FOREIGNERS: THE ROLE OF PRONUNCIATION EXERCISES

Eliana-Alina Coman

Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara

Abstract: The article Romanian language for foreigners: the role of Romanian pronunciation exercises presents the observations related to the role of pronunciation activities observed through didactic experience. The first part is dedicated to the way in which the bibliography of Romanian as a foreign language approaches pronunciation exercises in teaching Romanian to foreigners. The second part presents a series of problems in learning Romanian for foreigners, problems related to the pronunciation aspects, and some practical suggestions to solve them.

Keywords: language, teaching, learning, pronunciation, grammar

Articolul *Limba română pentru străini: rolul exercițiilor de pronunțare* este centrat asupra predării limbii române ca limbă străină în cadrul Programului pregătitor de limbă română pentru cetățenii străini. Experiența didactică și bibliografia de specialitate au demonstrat necesitatea de a acorda pronunțării o atenție sporită. Evaluarea rolului pronunțării în acest articol este direcționată cu precădere asupra nivelurilor A1-A2, cu unele observații și asupra nivelurilor următoare.

Bibliografia limbii române pentru străini subliniază importanța exercițiilor de pronunțare în învățarea limbii române. Astfel de activități pot fi corelate cu o serie de situații de ordin pragmatic, cum ar fi experiența cursanților în asimilarea limbilor străine și limba maternă a acestora.¹ Cele două aspecte influențează nevoia exercițiilor de pronunțare, determinând frecvența și complexitatea acestora.

În ediția din 2020, Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi a completat poziția sa cu privire la pronunțare și a dezvoltat o schemă detaliată, orientată înspre: articulare, inclusiv pronunția sunetelor/fonemelor, prozodie, (intonația, ritmul și accentul – atât accentuarea cuvintelor, cât și accentuarea propoziției), comunicarea, accentul, precum și o serie de elemente conexe acestora. Pe scurt, sunt introduse trei categorii corelate pronunțării: controlul fonologic global (înlocuirea scalei existente), articularea sunetului, caracteristici prozodice (intonație, accent și ritm):

„In language teaching, the phonological control of an idealised native speaker has traditionally been seen as the target, with accent being seen as a marker of poor phonological control. The focus on accent and on accuracy instead of on intelligibility has been detrimental to the development of the teaching of pronunciation. Idealised models that ignore the retention of accent lack consideration for context, sociolinguistic aspects and learners' needs. The 2001 scale seemed to reinforce such views and for this reason, the scale was redeveloped from scratch. A process report on the sub-project is available on the CEFR website. From an extensive review of the literature and consultation with experts, the following core areas were identified to inform work on descriptor production: - articulation, including pronunciation of sounds/phonemes; - prosody, including intonation, rhythm and stress – both word stress and sentence stress – and speech rate/chunking; - accentedness, accent and deviation from a « norm »; - intelligibility, accessibility of meaning for interlocutors, covering also the interlocutors' perceived difficulty in understanding (normally referred to as «comprehensibility»). However, because of a certain overlapping between sub-categories the scale operationalises the above-mentioned concepts into three categories: -

¹ Vasile Șerban, Liliana Ardelean, *Predarea limbii române la cursul intensiv pentru străini – îndrumări metodice*, Timișoara, 1978, p. 2.

overall phonological control (replacing the existing scale); - sound articulation; - prosodic features (intonation, stress and rhythm).”²

Bibliografia limbii române ca limbă străină plasează pronunțarea printre particularitățile limbii române în raport cu alte limbi: „Se știe că fiecare limbă are sistemul propriu de pronunțare. Rostirea corectă a unei limbi are în vedere nu numai sunetele (vocale și consoane), ci și elementele sonore care le însoțesc: intonația, accentul și ritmul (tempo-ul), precum și succesiunea combinațiilor de sunete și de silabe în cuvinte și a acestora în propoziții și fraze în fluxul vorbirii.”³ Materialul citat mai sugerează faptul că nu este suficientă învățarea pronunțării numai prin ascultarea limbii țintă, întrucât „simpla receptare nu poate crea o pronunție corectă, fiindcă, este de știut, orice vorbitor aude după cum este obișnuit cu sistemul de accentuare în limba sa maternă.”⁴ Se reține din cuvintele anterioare rolul nivelului auditiv, un aspect care s-a dovedit, în urma experienței de predare, extrem de important.

La nivelul sistemului vocalic al limbii române, cele două vocale specifice, *ă* și *î*, sunt considerate cele mai dificile pentru studenții străini în ceea ce privește pronunțarea: „Dacă ne referim la sunete, trebuie să avem în vedere, în primul rând, cele două vocale specifice: *ă* și *î*. Pentru sesizarea distincțiilor fonemice, pe lângă rostirea model a propunătorului și repetarea insistentă de către cursanți, este necesară explicarea producerii sunetelor prin scheme, proiecții, dar, mai ales, prin folosirea benzii magnetice în laboratorul fonetic.”⁵ Se rețin din afirmațiile anterioare „repetarea insistentă” și „laboratorul fonetic”, cu mențiunea că tehnologia actuală este foarte ofertantă la nivelul ascultare și repetare.

Cartea amintită mai atrage atenția asupra vocalelor *i* și *u*, considerându-le ușor de integrat în diftong, în vreme ce *e* și *o*, ca semivocale, ar fi dificil de rostit în diftong de către cei mai mulți străini: „De aceea, numai după multe exerciții se ajunge la pronunțarea corectă a unor cuvinte cu astfel de diftongi: *școală* (*școla*), *boală* (*bola*), *noapte* (*nopte*), *seară* (*sară*), *să meargă* (*să mergă*) etc. Cu atenție trebuie predați și triftongii, deoarece străinii, sub influența rostirii din limba maternă, segmentează grupul celor trei timbre vocalice și astfel măresc numărul silabelor din cuvinte: (*lupoaică* *li-po-ai-că*; *pleoapă* *ple-o-a-pă* etc.).”⁶

Situațiile problematice amintite mai sus deschid un orizont mai larg al rolului pronunțării în învățarea limbii române de către străini. Conform descriptorilor CEFR, la nivelurile A1-A2 pronunțarea eronată nu ar împiedica inteligibilitatea mesajului sau chiar este agreat ca interlocutorul să ceară repetarea mesajului.⁷ Cu toate acestea, experiența didactică a dovedit că anumite grupuri de străini întâmpină probleme în învățarea unor structuri gramaticale specifice nivelurilor A1-A2 din

² „În predarea limbilor, controlul fonologic al unui vorbitor nativ a fost văzut în mod tradițional ca țintă, accentul fiind văzut ca un semn al controlului fonologic slab. Insistența pe accent și pe acuratețe în loc de inteligibilitate a fost dăunătoare dezvoltării predării pronunției. Modelele idealizate care ignoră păstrarea accentului nu țin cont de context, aspectele sociolingvistice și nevoile cursanților. Scara din 2001 părea să întărească astfel de puncte de vedere și din acest motiv, scara a fost reconstituită de la zero. Pe site-ul CEFR este disponibil un raport al procesului privind acest proiect. După o revizuire amplă a literaturii de specialitate și consultări cu experți, au fost identificate următoarele domenii de bază pentru producerea descriptorilor: - articularea, inclusiv pronunția sunetelor/fonemelor; - prozodia, incluzând intonația, ritmul și accentul – atât accentuarea cuvintelor, cât și accentuarea propoziției – și gradul de accentuare din timpul vorbirii; - accentuarea, accentul și abaterea de la o «normă»; - inteligibilitatea, accesibilitatea sensului pentru interlocutori, acoperind și dificultatea de înțelegere a interlocutorilor (denumită în mod normal «comprehensibilitate»). Cu toate acestea, din cauza unei anumite suprapunerii între subcategorii, scara împarte conceptele menționate mai sus în trei categorii: -control fonologic general (înlocuind scara existentă); - articularea sunetului; - caracteristici prozodice (intonație, accent și ritm).”, (Trad. mea, EAC), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, - Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, p. 133 [online], URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>, [Accesat în 03.12.2022].

³ Vasile Șerban, Liliana Ardelean, *Op. cit.*, p.3.

⁴ *Ibidem*, p. 4

⁵ Vasile Șerban, Liliana Ardelean, *Op. cit.*, p. 4.

⁶ *Ibidem*, p. 5.

⁷ A se vedea *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, - Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, [online], URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>, 2020 [Accesat în 03.12.2022].

CEFR sau chiar a unor noțiuni de vocabular, probleme generate de lipsa practicării pronunțării, respectiv, a nediferențierii, la ales la nivel auditiv, între diferite terminații, indiferent dacă acestea sunt desinențe de singular, de plural, afixe de determinare etc.. Mai exact, studenții care nu disting aceste vocale în exercițiile de ascultare/pronunțare/scriere nu vor putea face diferența dintre: *mare/mări/marea, dimineață/dimineța/dimineți, noapte/noaptea/nopti*. Din acest punct, lucrurile se complică în ceea ce privește învățarea genului substantivului, a numărului plural, a articolului definit și chiar nedefinit.

La nivel consonantic, bibliografia limbii române ca limbă străină semnalează opoziția surdă / sonoră la consoanele omorganice, în cazul consoanelor contrastante în privința sonorității: *pat – bat, cat – cad, cară – gară, sare – zare, șoc – joc* etc.⁸ Totodată, se cere atenție sporită în cazul sunetelor care au grafeme asemănătoare, diferențiate prin semne diacritice: *a – ă – â – î, s – ș, t – ț*. Se recomandă atenție asupra acestor situații în special în perioada orală, întrucât, odată ce se trece la lectură, există tendința de a pronunța după grafemul cunoscut din limba maternă sau intermediară: *ă* și *â* se citește *a*, *î* se citește *i* și se citește *s*, *ț* se citește *t*.⁹

Manualele de limba română pentru străini păstrează pentru pronunțare în special partea de început. Sunt prezentate alfabetul limbii române și grupurile de litere, cu un lexic relevant în privința dificultăților de pronunțare, de obicei reprezentat prin imagini, în funcție de perioada în care manualul a apărut.¹⁰ Materialele realizate cu câteva decenii în urmă sunt modeste la nivel de imagine, dar mai mult direcționate asupra unor situații dificile în privința pronunțării. Acestea inistă mai mult asupra cuvintelor cu *i* șoptit/*i* final scurt, cu diftongi sau triftongi, realizând o imagine complexă a dificultăților de pronunțare în limba română: „*lup / lupi, alb / albi, colț / colți, pantof / pantofi, elev / elevi, englez / englezi, urs / urși, coajă / coji, pom / pomi, an / ani, general / generali, nor / nori, cons. + l, r + i – metru / metri, codru / codri, aflu / afli, umplu / umpli, umblu / umbli, urlu / urlu, diftongi: ea [ɛa]: dimineață, șosea, vedea, eo [ɛo]: vreo, vreodată, oa [ɔa]: oală, școală, noapte, ia [ja]: iarbă, băiat, tăia, ie [ie]: ieși, caiet, femeie, io [io]: iod, creion, iu [iu]: iute, știucă, studiu, ai [ai]: haină, tramvai, mai, ei [ei]: ulei, chei, trei, oi [oi]: doină, pomăine, noi, ui [ui]: uită, cuib, pui, ii [ii] fotolii, apropii, ai [ăi]: tăi, răi, îi [âi]: pâine, călcâi, întâi, ua [ua]: ziua, cafeaua, steaua, uă [uă]: nouă, ouă, plouă, ău [ău]: rău, său, au [au]: august, sau, cântau, eu [eu]: leu, muzeu, greu, iu [iu]: fiu, viu, știu, ou [ou]: birou, cadou, nou, âu [âu]: râu, triftongi: eai [ɛai]: cădeai, vedeai, citeai, eau [ɛau]: puneau, dădeau, tăceau, iai [jai]: suiai, tăiai, construiai, iei [jei]: iei, piei, oai [ɔai]: leoaică, franțuzoaică, englezoaică, ioa [ioa]: inimioară, aripioară.”¹¹ Tabloul ilustrat conturează o imagine clarificatoare a unor aspecte care țin de fonetica limbii române. Fiind un material conceput anterior apariției Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi, autorii nu se limitează la noțiuni de vocabular necesare nivelului A1, ci sunt preluate cuvinte cu scopul exclusiv de a folosi practici de pronunțare. O astfel de abordare ar îngreuna în prezent o lecție centrată asupra dificultăților de pronunțare arătate mai sus, întrucât ar fi nevoie de traducere într-o limbă intermediară și de explicații suplimentare în ceea ce privește formele: *chei, ziua, steaua, cădeai, vedeai, citeai* etc. În plus, vocabularul întrebuintat în ilustrarea exemplelor ar fi prea puțin util pentru nivelul A1, cu unele excepții.*

Experiența didactică a probat faptul că observațiile expuse de bibliografia de specialitate cu privire la dificultățile de pronunțare întâmpinate de către străinii care învață limba română se adevăresc în totalitate, mai cu seamă în cazul celor cu limbi materne îndepărtate de limba română ca sistem fonetic. Am dedus din experiența didactică o serie de impedimente în ceea ce privește pronunțarea de către străni a vocalelor *a/ă/e, o/u, i/e*, aflate în diferite poziții, a perechilor de consoane *p/b, t/d, s/z, ș, ț* și mai ales a lui *i* final cu toate ipostazele sale diversificate, despre care

⁸ Vasile Șerban, Liliana Ardelean, *Op, cit.*, p. 4.

⁹ Vasile Șerban, Liliana Ardelean, *Op, cit.*, p. 5.

¹⁰ A se vedea Elena Platon, Ioana Sonea și Dina Vilcu, *Manual de limba română ca limbă străină (RLS): A1-A2*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2019, Otilia Hedeșan (coord.), Elena Jebelean, Florentina Leucuția, *Bun venit în România. Manual de limba română pentru străini începători*, Ediția a III-a, Timișoara, Tipografia Partoș, 2012

¹¹ Grigore Brâncuș, Adriana Ionescu, Manuela Saramandu, *Limba română, manual pentru studenții străini, Anul pregătitor, semestrul I*, Ediția a II-a, București, Editura didactică și pedagogică, 1990, p. 8.

bibliografia de specialitate a creionat deja unele observații.¹² Mai mult decât atât, experiența didactică a demonstrat că pronunțarea și practicarea repetării scrierii unor structuri gramaticale pot avea un rezultat pozitiv în învățarea categoriilor gramaticale specifice nivelului de învățare. Nivelurile A1-A2 se disting prin dificultatea întâmpinată la nivel de pronunțare în ceea ce privește categoria gramaticală a numărului: *fată/fete, băiat/băieți, măr/mere, țară/țări, stradă/străzi, muzeu/muzee* etc.. În aceste condiții, se vor utiliza mai degrabă noțiuni de vocabular specifice, nivelurilor A1-A2 încă de la prima lecție. Nivelul A1 permite deja o gamă ofertantă de structuri gramaticale prin intermediul cărora să se fixeze mai degrabă pronunțarea apropiată de una corectă, dar mai cu seamă practicarea scrierii cuvintelor învățate și chiar a actelor de vorbire. Se vor păstra din sugestiile bibliografiei de specialitate principiul repetării și laboratorul fonetic. Ideea de laborator fonetic a fost mai puțin încurajată în materialele de învățare a limbii române ca limbă străină. Cu toate acestea, aplicațiile existente de învățare a limbilor străine oferă posibilitatea de a valorifica această idee, cu insistență asupra învățării cuvintelor și a structurilor gramaticale prin pronunțare-repetare-scriere.¹³ Mai mult decât atât, dezvoltarea tehnologică actuală permite crearea unor materiale care să valorifice această latură prin intermediul unor exerciții digitale, oferind posibilitatea studenților străini să le parcurgă individual.

În ceea ce privește substantivul, în cea dintâi etapă se va învăța vocabularul specific nivelului, după modelul ascultare și repetare. De exemplu: *student, băiat, medic, prieten, coleg, cartof, câine, frate, casă, cameră, fată, țară, studentă, prietenă, colegă, universitate, familie, femeie, lămâie, cafea, zi, oraș, ceai, pix, creion, ou, tablou, muzeu* etc. Aceste exemple reprezintă o bază importantă de practicare a pronunțării, întrucât adună împreună mai multe dintre impedimentele de pronunțare semnalate de literatura de specialitate. Pentru a controla parcursul corect al studentului, este importantă scrierea corectă a cuvintelor exemplificate. Cu toate că pronunțarea poate fi superficială la acest nivel, scrierea corectă, cu diacritice, asigură înțelegerea opiziției și a articulării cu articolele enclitice. O scriere cu carențe la nivelul vocalelor din limba română poate crea confuzii ulterioare, când se va explica, de pildă, articolul definit enclitic mai ales pentru substantivele feminine. Vocabularul necesar nivelului A1 este ofertant pentru dificultățile de pronunțare/scriere în limba română: *noapte, săptămână, azi, dumneavoastră, cafea, dimineață, înainte, înăuntru* etc.. În același timp, pronunțarea zilelor săptămânii, a lunilor anului, a unor adverbe și forme adjectivale acoperă un spectru suficient de larg în privința aspectelor fonetice cu dificultăți în pronunțare, astfel încât repetarea acestora duc la automatizarea unei pronunțări apropiate de cea corectă. După învățarea propriu-zisă a noțiunilor de vocabular, pot fi utile exerciții de repetare și de pronunțare în același timp: *Ce este în imagine? Spuneți cuvântul corect, apoi verificați!*¹⁴

Genul substantivului poate fi explicat străinilor și prin intermediul terminațiilor. Prin urmare, pronunțarea poate sublinia corect genul unui substantiv, mai cu seamă în cazul substantivelor feminine, extrem de diversificate în privința terminației: *cheie, familie, farmacie, cafea, carte* etc., precum și a celor de gen neutru, unde se întâlnește o serie de diftongi cu probleme în pronunțare: *muzeu, concediu, studiu, teatru* etc.. În succesiunea noțiunilor gramaticale, pasul următor este învățarea articolului definit, nedefinit și a numărului plural. Se păstrează modelul *ascultați și repetați*, cu insistență asupra formelor de plural care pot fi problematice mai întâi în pronunțare și ulterior în scriere. De exemplu, *carte* este adesea scris *cart**. Neremedierea unei astfel de erori conduce la imposibilitatea de a întrebuința articolul definit enclitic *a*, respectiv a numărului plural *cărți* și a formei de genitiv-dativ *cărții* pentru nivelul următor. Deși activitățile de repetare orală și scriere necesită o perioadă mai lungă de timp, acestea integrează formarea deprinderilor de

¹² A se vedea G. G. Neamțu, *Puțină fonetică, puțină ortografie și mai multă gramatică*, în Elena Platon, Cristina Bocoș, Diana Roman, Lavinia Vasiliu, *Discursul polifonic în româna ca limbă străină* (RLS), 1/ 2020, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2020, p. 13-25.

¹³ A se vedea <https://ro.duolingo.com/> [online], URL: <https://ro.duolingo.com/>, [Accesat în 04.12.2022].

¹⁴ A se vedea exercițiul pe care l-am realizat în platforma Wordwall [online], URL: <https://wordwall.net/ro/resource/23360653/ce-este-%C3%AEn-imagine-spune%C8%9Bi-cuv%C3%A2ntul-corect-apoi-verifica%C8%9Bi>, [Accesat în 04.12.2022].

pronunțare. Multitudinea de forme și posibilități de opoziții de plural, determinarea cu articolul definit enclitic *i* la substantivele masculine și cazul substantivelor cu desinențe proprii în ceea ce privește opoziția de plural¹⁵ (*om/oameni, soră/surori, ou/ouă* etc.) determină necesitatea exercițiilor de pronunțare, repetare și scriere corectă. Acestea contribuie la înțelegerea explicațiilor de ordin teoretic privitoare la gramatica limbii române, în vreme ce explicațiile într-o limbă intermediară generează mai degrabă confuzii atât în pronunțare și în comunicare, cât și în scriere.¹⁶

Studentii străini disting cu dificultate între: *băiat* și *beat*, între *mie* și *mi-e*, între *îmi place* și *îmi plac*, între *mă doare* și *mă dor*, între *mă* și *m-am* etc.. Deși integrate în texte, acestea, în lipsa unor activități repetate de pronunțare, vor fi rareori întrebuințate corect de către studenți cu limbi materne foarte diferite de română. Dacă la nivelul nivelului A1 erorile sunt acceptate, la nivelurile B1-B2 acestea vor fi un impediment în înțelegerea structurilor gramaticale specifice acestor niveluri, respectiv vor genera discursuri greu inteligibile și texte cu multiple greșeli de scriere, dezacorduri, lipsa coerenței dintre propoziții și fraze în cadrul textelor scrise etc.. Pronunțarea constantă pe parcursul învățării fiecărei structuri reduce din tendințele de rostire defectuoasă și de scriere adesea incomprehensibilă.

Revenind la substantiv, tehnologia actuală pune la dispoziție mai multe posibilități care fructifică exercițiile de pronunțare, în funcție de necesitățile fiecărui student. Stadiul actual al dezvoltării tehnologice permite, prin intermediul platformelor digitale, încurajarea activităților de pronunțare a cuvintelor și a structurilor gramaticale de tipul: *săptămână, săptămâni, zilele săptămânii, zi, ziua mea, ziua de ieri, zilele acestea, lună, luni, luna octombrie, familie, familii, familia mea, te plimbi, te-ai plimbat, au aștept, tu aștepti, el așteaptă, mult zahăr, multă cafea, mulți studenți, multe studente, o cafea, cafeaua cu zahăr* etc.. Acestea pun la dispoziție posibilitatea de a asculta vocea unui nativ și de a repeta structurile problematice, în funcție de nevoile fiecărui student.

În ceea ce privește verbul, acesta deține în limba română numeroase forme de indicativ prezent și numeroase alternanțe fonetice și consonantice care, prin pronunțare repetată, pot fi corect învățate. Am sugerat într-un alt studiu o formulă de predare a timpului prezent al modului indicativ pentru studenții străini.¹⁷ Pronunțarea menținută pe parcursul învățării formelor verbale este adjuvantă pentru o asimilare cât mai corectă a acestora. Multiplele desinențe, alternanțele fonetice și consonantice pot fi problematice pentru studenții cu limbi materne diferite de română. Pentru nivelurile A1-A2 se rețin următoarele verbe: *a fi, a avea, a mânca, a înota, a urca, a intra, a lucra, a studia, a învăța, a bea, a scrie, a merge, a ajunge, a vorbi, a călători, a dori, a ieși, a coborî, a hotărî, a se trezi, a se îmbrăca, a se spăla* etc.. Repetarea prin activități de pronunțare îmbunătățește nivelul de înțelegere al timpurilor verbale studiate la nivelurile A1-A2. Mai mult decât atât, exercițiile de ascultare și de pronunțare contribuie la diferențierea formelor de conjunctiv prezent pentru persoanele 3 și 6. În același timp, modul imperativ, reprezentat prin intonație, dar și prin asemănările/deosebirile în raport cu timpul prezent al modului indicativ necesită activități repetate de pronunțare. Exemplele pot continua în acest sens, iar pronunțarea este o parte care poate fi mai intens integrată în predarea limbii române ca limbă străină.

Multiplele posibilități tehnologice din prezent constituie o bază ofertantă pentru a dezvolta activitățile de pronunțare în învățarea limbii române ca limbă străină. Mai mult decât atât, imaginea învățării limbilor străine conturată deja de aplicațiile existente în acest sens plasează practica pronunțării printre exercițiile de bază în învățarea unei limbi străine. Cele prezentate mai sus conturează nevoia de a reconsidera sugestiile bibliografiei de specialitate care a subliniat exercițiile de „repetare insistentă” și utilizarea laboratorului fonetic. Platformele digitale pun la dispoziția

¹⁵ A se vedea GALR, Valeria Guțu Romalo (coord.), vol. I. *Cuvântul*, București, Editura Academiei Române, 2005, p. 86-89.

¹⁶ A se vedea exercițiile pe care le-am realizat în platforma Livresq, [online], URL: <https://library.livresq.com/details/638edba520349400094871b5>, [Accesat în 06.12.2022].

¹⁷ Eliana-Alina Coman, *Romanian as a foreign language: teaching the present simple tense*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue No. 2, Published by Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, p. 728-734.

cercetătorilor o serie de resurse care să permită realizarea unor materiale în direcția valorificării activităților de pronunțare pentru străinii care învață limba română.

BIBLIOGRAPHY

*** *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*, Strasbourg, Diviziunea Politici Lingvistice, 2003.

*** *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, - Companion volume*, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020, p. 133 [online], URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>, [Accesat în 03.12.2022].

*** GALR, *Gramatica limbii române*, Guțu, Valeria, Romalo (coord.), vol. I. Cuvântul, București, Editura Academiei Române, 2005.

Brâncuș, Grigore, Ionescu, Adriana, Saramandu, Manuela, *Limba română, manual pentru studenții străini, Anul pregătitor, semestrul I*, Ediția a II-a, București, Editura didactică și pedagogică, 1990.

Coman, Eliana, Alina, *Romanian as a foreign language: teaching the present simple tense*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue No. 2, Published by Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, p. 728-734.

Hedeșan, Otilia (coord.), Elena Jebelean, Florentina Leucuția, *Bun venit în România. Manual de limba română pentru străini începători*, Ediția a III-a, Timișoara: Tipografia Partoș, 2012.

Neamțu, G. G., *Puțină fonetică, puțină ortografie și mai multă gramatică*, în Elena Platon, Cristina Bocoș, Diana Roman, Lavinia Vasiu, *Discursul polifonic în româna ca limbă străină (RLS)*, 1 / 2020, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2020.

Platon, Elena, Sonea, Ioana, și Vilcu, Dina, *Manual de limba română ca limbă străină (RLS): A1-A2*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2019.

Șerban, Vasile, Ardelean, Liliana, *Predarea limbii române la cursul intensiv pentru străini – îndrumări metodice*, Timișoara, 1978.

<https://ro.duolingo.com/> [online], URL: <https://ro.duolingo.com/>, [Accesat în 04.12.2022].

Wordwall [online], URL: <https://wordwall.net/ro/resource/23360653/ce-este-%C3%AEn-imagine-spune%C8%9Bi-cuv%C3%A2ntul-corect-apoi-verifica%C8%9Bi>, [Accesat în 04.12.2022].

<https://library.livresq.com/details/638edba520349400094871b5>, [Accesat în 06.12.2022].

„PANDEMIC WORDS” – USING CORPORA IN MEDIA DISCOURSE ANALYSIS

Roxana Rogobete

Assist. Prof., PhD, West University of Timișoara

Abstract: The present article proposes a discourse analysis approach, combining both the linguistic perspective (specific methodologies of corpus linguistics) and the didactic perspective (elaborating a series of exercises that can be applied in seminar classes). Starting from a corpus of articles published in Romanian cultural magazines during the COVID-19 pandemic, articles focused on linguistic themes, we analyse new insertions in Romanian vocabulary, caused by the discussions about the new virus. We describe the criteria and methods used for corpus compilation and analysis using digital tools (Voyant Tools), offering some practical exercises that can be implemented in classes, in order to familiarize students with these new methods.

Keywords: COVID-19, corpus linguistics methodologies, discourse analysis, media, occurrences

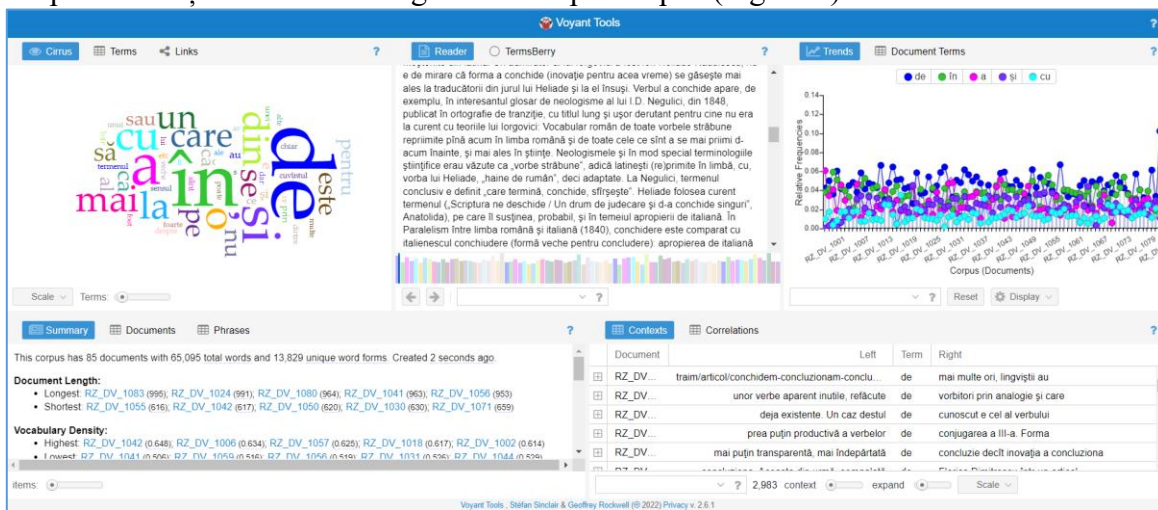
Contextul pandemic a generat, pe lângă actualizarea și digitalizarea actului educațional (mult mai fezabile în sistemul universitar decât în învățământul secundar), și reorientarea cercetărilor spre tematici care au (re)venit în atenția comunităților academice – iar în sfera filologiei ne referim, mai ales, la maniera în care boala (sub multiple forme) este literaturizată, dar și la modul în care pandemia influențează discursul la nivel public sau personal. Trecerea la predarea online a sprijinit, pe de o parte, o anume dimensiune computațională a învățământului (Doroholschi et al. 2022, 102) românesc, iar, pe de altă parte, în ceea ce privește studiile filologice, a permis reducerea unor diferențe existente între cercetările și practicile din domeniul umanist din partea de Est, respectiv Vest a Europei (Rogobete & Chitez 2019).

Articolul de față propune un demers din sfera analizei discursului, conjugând atât perspectiva lingvistică (metodologii specifice lingvisticii de corpus), cât și perspectiva didactică (proponând o serie de exerciții ce pot fi aplicate în cadrul orelor de seminar). Concret, o astfel de activitate a fost derulată în cadrul workshopurilor DIGITT organizate de CODHUS (*Centre for Corpus Related Digital Approaches to Humanities*, Universitatea de Vest din Timișoara), în diferite semestre din timpul pandemiei. Dimensiunea digitală a activităților centrului nu a fost „provocată” de contextul epidemiologic, din moment ce workshopuri cu teme similare s-au desfășurat încă de la înființarea CODHUS, în toamna anului 2019, însă a prilejuit diseminarea mai vastă a metodologiilor propuse și integrarea studenților în cercetări cât mai aplicate. Întâlnirile s-au desfășurat online, ceea ce a facilitat accesul studenților la o serie de instrumente digitale utile pentru analiza discursului și studii lingvistice. Scopul seriei DIGITT (Digital Linguistics Talks in Timișoara) rezidă, pe de o parte, în colaborarea cu specialiști din domeniu (din țară sau din străinătate, invitați la diferite prelegeri sau workshopuri), iar, pe de altă parte, în angrenarea studenților LIT în proiectele CODHUS, în diseminarea informațiilor științifice către publicul tânăr, care este cu siguranță mai atras de oportunitatea de a-și dezvolta abilitățile digitale, dar și vocabularul, în contexte care ies din sfera standardizată. Practic, workshopurile au augmentat dimensiunea digitală a educației, care nu s-a mai limitat la utilizarea unei platforme Moodle, a unor arhive digitale cu volume utile (Chitez et al. 2020), ci a presupus conștientizarea studenților că subiectele de interes, din proximitate, pot deveni teme de cercetare aplicată.

Seminarul a pornit de la un corpus de articole colectate din reviste culturale românești în format online (de pildă, „Dilema veche”) în perioada pandemiei de COVID-19 (martie 2020-decembrie 2021), articole exclusiv pe tematici lingvistice, care analizau, de cele mai multe ori, noile inserții din vocabularul românesc, provocate de discuțiile despre noul virus sau de alte contexte. Selecția propriu-zisă a textelor s-a realizat cu ajutorul voluntarilor, care au notat, în fișierul de

metadate, titlul articolului, revista și numărul, linkul, dar și numărul de cuvinte. O captură parțială a metadatelor poate fi vizualizată în Figura 1:

Figura 1: Metadate parțiale ale corpusului

După cum se poate observa, numărul total de cuvinte, respectiv de cuvinte unice (13 829) este indicat de Voyant, la fel și un element legat de densitate lexicală (numărul de cuvinte distincte utilizate în text, raportat la numărul total; *vocabulary density*). Un aspect interesant și recent adăugat de dezvoltatorii platformei se referă la indicele de inteligibilitate (*readability index*), care însă funcționează mai degrabă pentru limba engleză. Pentru limba română, chiar și articolele selectate, care provin din presa culturală și se adresează, totuși, unui public destul de vast, indicele Flesch-Kincaid este ridicat (variază, în cazul nostru, între 12 și 25, vezi Figura 3), în sensul în care textele par a fi dificil de lecturat – ceea ce pentru un nativ nu este cazul.

- Highest: [RZ_DV_1030](#) (25.236); [RZ_DV_1046](#) (18.504); [RZ_DV_1048](#) (18.351); [RZ_DV_1078](#) (18.043); [RZ_DV_1042](#) (17.850)

Ne interesează însă, preponderent, aspectele referitoare la vocabular. Funcția „Cirrus” este cea care generează un wordcloud cu cei mai frecvenți termeni. De reținut este că, pentru limba română, nu am eliminat ceea ce numim *stopwords* – articole, prepoziții, conjuncții, elemente lipsite de semantică individuală dar care au cele mai multe ocurențe (Figura 4).

termeni ce pot fi asociați pandemiei, precum „zădărniciere”/ „zădărnicierea” (câte 8 prezențe), „izoleta” (8; „Cuvîntul sună oarecum cochet-glumeț, în surprinzător contrast cu gravitatea situației”, Zafiu 2020b), „imunitate” (7) etc. De asemenea, ținând cont că discutăm despre articole apărute în presa online, ne-a interesat care sunt sursele online utilizate de autori pentru a oferi exemple ale uzului, ceea ce a presupus o posibilă căutare după domeniile website-urilor folosind funcția *Contexts*. Un astfel de demers este util pentru a contabiliza și a observa tipologia site-urilor care au preluat rapid vocabularul pandemic. De pildă, căutarea structurii „*.ro” oferă peste 600 de rezultate, iar cele mai frecvente domenii sunt adevarul.ro, hotnews.ro, mediafax.ro, g4media.ro, libertatea.ro, evz.ro. Articolele lingvistice au urmărit, așadar, modul în care platformele generaliste de știri au utilizat termenii propuși spre analiză, ajungând astfel la un public larg. Important de văzut este și modul în care noul vocabular a fost explicat sau introdus cititorilor. Astfel, am urmărit și care au fost dicționarele utilizate de autori pentru a expune etimologia sau sensurile termenilor în cauză, aspect care s-a realizat prin căutarea concordanțelor sau a contextelor care conțin termenul „dicționar”, de pildă. Acesta apare în peste 240 de contexte, iar liniile de concordanță sunt relevante pentru sursele utilizate: de la lucrări fundamentale precum dicționarul explicativ, DOOM, Noul dicționar universal, Micul dicționar academic, la studii mai specifice din sfera filologiei (dicționarul tezaur al Academiei, dicționarul de argou al limbii române, dicționarul de neologisme al lui Florin Marcu și Constant Maneca, dicționarul latinist al lui Laurian și Massim) ori dicționare istorice (vezi Figura 7 pentru câteva contexte):

Left	Term	Right
Dexonline ne indică prezența în	dicționare	a doar două cuvinte terminate
miză), există unul înregistrat de	dicționare	, într-o formă adaptată grafic
etimologică descende de lit, în	dicționarul	limbii române (dicționarul tezaur al
lit, în Dicționarul limbii române (	dicționarul	tezaur al Academiei Române), de
I-au preluat și alte	dicționare	. Forma sândulie nu pare totuși
germană, mujdei din franceză etc.).	dicționarul	etimologic al lui Al. Ciorănescu
prima ediție (din 1975) a	dicționarului	explicativ (DEX), care îl prezenta
acestui – a fost înregistrat în	dicționarul	de argou al limbii române
a întâmpinat cu celelalte mari	dicționare	generale: în Noul dicționar universal
mari dicționare generale: în Noul	dicționar	universal (NDU, 2006) și în
universal (NDU, 2006) și în	dicționarul	explicativ ilustrat (DEXI, 2007), silicoa...
același statut „popular” (DOOM). În	dicționarele	și gramaticile noastre mai vechi
Rodica Zafiu, „Banda desenatp” și	dicționarele	, în „Dilema veche”, nr. 847
nu fusese încă înregistrată de	dicționarele	noastre. Situația nu s-a
tim: ediția din 2016 a	dicționarului	explicativ (DEX) omite în continuare
tim de Florica Dimitrescu, în	dicționarul	de cuvinte recente (ediția a

Figura 7: *Concordanțe ale lui „dicționar*”*

Familiarizarea lectorilor se face în dublu sens: dinspre dicționare către lexic și invers, pentru că în acest context cititorul realizează călătorii prin registrul colocvial sau argotic, compară sensuri actuale ale termenilor cu utilizări de secol XIX, observă ce se păstrează și, dimpotrivă, cum se remodelează la un moment dat în evoluția unui termen. Apelul nu se realizează exclusiv la dicționare românești, ci sunt realizate comparații cu vocabularul unor limbi străine. În acest sens, este de urmărit la ce limbi se face referire, pentru a se stabili puncte comune. Un astfel de demers nu este mereu facil, pentru că instrumentele nu lucrează cu mare acuratețe pe texte din multiple limbi, dar poate fi realizat ori glisând lista de termeni (chestiune ce nu presupune automatizare), ori căutând concordanțele termenului „limbă”. O astfel de listă dezvăluie comparații între română și romani, italiană, franceză, germană și engleză. Verificând ulterior aparițiile acestor limbi, se observă 60 de explicații referitoare la paralela română-engleză, 76 de explicații ce marchează legătura dintre limba română și limba franceză, 28 – pentru română-italiană (de exemplu, despre transportul pacienților: „în presa italiană detaliul transportului nu pare să fi impus o denumire ușor de reținut: izoletei noastre îi corespunde în general sintagma *barella di biocontenimento*, nu foarte

des pomenită”, Zafiu 2020b), 17 comparații între română și germană, 4 între rusă și română (de pildă, pentru „carantină”, „explicația prin rusă a fost determinată probabil de forma cuvântului, mai apropiată de rusecul *karantin* decât de forma din franceză, care ar fi trebuit să dea, în cazul unei preluări directe, *carantenă*”, Zafiu 2020c), respectiv 2 expresii ce se regăsesc și în limba romani. Varietatea comparațiilor este dată de dimensiunea multilingvă a vocabularului (în special pandemic și, în general, medical), subliniat și de Piller et al. (2020), care marchează faptul că timpurile de criză aduc nevoia de a construi încredere, de a minimiza dezinformarea, deci este necesar ca o bună și eficientă comunicare către populație să se realizeze atât în limbile oficiale, cât și cele ale minorităților, migranților, ori utilizând limbajul semnelor.

Așadar, astfel de micro-corpusuri pot fi subiectul unor exerciții practice care, implementate la orele propriu-zise, pot familiariza studenții cu aceste noi metode ori cu instrumente digitale destinate analizelor de corpus (precum Voyant Tools). Faptul că limbajul presei influențează starea populației (vezi editorialul din „Nature Microbiology”, *Language matters in a pandemic*) este de netăgăduit, iar studiile de corpus în care să fie angrenați studenții sunt numeroase în spațiul academic american ori vest-european (pentru spațiul românesc și proiectele CODHUS, vezi Chitez et al. 2022). Analiza discursurilor – din presă, din zona medicală, politică, economică etc. – poate porni inclusiv de la cartografierea unor astfel de ocurențe aparent banale, dar care descriu, în dimensiunea lor panoramică, aspecte societale.

BIBLIOGRAPHY

***. 2020. *Language matters in a pandemic*, in „Nature Microbiology”, 5, 1309–1310, 21 octombrie 2020, <https://doi.org/10.1038/s41564-020-00812-9>, disponibil online la <https://www.nature.com/articles/s41564-020-00812-9>.

Chitez, Mădălina; Rogobete, Roxana; Bercuci, Loredana; Dincă, Andreea; Petruș, Raluca-Andreea. 2022. *Corpus Related Digital Humanities: Interdisciplinary Micro Perspectives*, Timișoara, Editura Universității de Vest.

Chitez, Mădălina; Rogobete, Roxana; Foitoș, Alexandru. 2020. *Digital Humanities as an Incentive for Digitalisation Strategies in Eastern European HEIs: A Case Study of Romania*, in Adrian Curaj, Ligia Deca, Remus Pricopie (eds.), *European Higher Education Area: Challenges for a New Decade*, Cham, Springer, p. 545-564.

Doroholschi, Claudia; Bercuci, Loredana; Chitez, Mădălina; Dincă, Andreea; Rogobete, Roxana. 2022. *Digital Challenges During the Covid-19 Pandemic: A Case Study of Teachers' Perceptions of the Digital Transition at the West University of Timișoara, Romania*, in Elena Domínguez Romero, Jelena Bobkina, Carmen Herrero, Svetlana Stefanova Radoulska, Isabelle Vanderschelden (eds.), *Visual Literacy and Digital Communication The Role of Media in New Educational Practices*, Granada, Editorial Comares, p. 101-116.

<https://codhus.projects.uvt.ro/>

Piller, Ingrid, Zhang, Jie, Li, Jia. 2020. *Linguistic diversity in a time of crisis: Language challenges of the COVID-19 pandemic*, in „Multilingua”, Volume 39, Issue 5, <https://doi.org/10.1515/multi-2020-0136>, disponibil online la <https://www.degruyter.com/view/journals/mult/39/5/article-p503.xml?language=en>.

Rogobete, Roxana; Chitez, Mădălina. 2019. *Disparities in Humanities Research Initiatives Within the European Higher Education Area*, in „Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Științe Filologice”, vol. LVII, 145-153.

Zafiu, Rodica. 2020a. *Covizi*, in „Dilema veche”, nr. 853, 13-19 august 2020, disponibil online la <https://dilemaveche.ro/sectiune/pe-ce-lume-traim/articol/covizi>.

Zafiu, Rodica. 2020b. *Izoleta și contactii*, in „Dilema veche”, nr. 838, 12-18 martie 2020, disponibil online la <https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/izoleta-si-contactii-629809.html>.

Zafiu, Rodica. 2020c. „*Măsuri carantinești*”, in „Dilema veche”, nr. 850, 23-29 iulie 2020, disponibil online la <https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/masuri-carantinesi-630782.html>.

INTERCULTURALITY IN THE TEACHING-LEARNING OF PROFESSIONAL FRENCH

Mihaela Popescu

Assist. Prof., PhD, Politehnica University of Timișoara

Abstract: The concept of interculturality is defined through skills and knowledge that mainly consist in establishing a relationship between one's own culture and a foreign culture. From this definition of interculturality established by the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) we will analyse this concept in professional French methods (beginner and intermediate levels). Therefore, we will consider the themes, as well as the exercises proposed by the authors of these methods in order to familiarize learners with the multicultural work context.

Keywords: interculturality, professional French, professional French methods, multicultural work context

Introduction

Dans le Cadre européen commun de référence pour les langues (CECRL), la dimension interculturelle fait partie des compétences générales auxquelles les apprenants font appel pour réaliser des activités diverses (CECRL, 2010 : 15). Celles-ci sont acquises et sont constituées des « savoirs » ou des « connaissances déclaratives » résultant d'une pratique sociale ou de l'apprentissage (CECRL, 2010 : 15). Tous ces « savoirs » ont un rôle essentiel pour réaliser la communication orale ou écrite en langue étrangère. Par exemple, les savoirs issus de l'apprentissage, appelés « académiques », contribuent à la compréhension globale d'un texte écrit, plus généralement d'un texte de spécialité, tandis que ceux « empiriques », relevant d'une expérience individuelle, sont activées dans la communication orale (CECRL, 2010 : 16). Cette dernière comporte une dimension interculturelle qui est définie dans le Cadre comme une « connaissance des valeurs et des croyances partagées de certains groupes sociaux dans d'autres régions ou d'autres pays » (CECRL, 2010 : 16).

À ces « savoirs » ou « connaissances déclaratives », le Cadre ajoute les « habilités et « savoir-faire », les « savoir-être » et les « savoir-apprendre », qui constituent ensemble les piliers fondamentaux des compétences générales individuels des apprenants. Les « savoir-faire » sont des connaissances composites appropriées par la pratique, les « savoir-être » interviennent pendant les échanges oraux et portent les traces des personnalités des apprenants (CECRL, 2010 : 82-86).

À partir de cette définition des « savoirs » proposée par CECRL, nous analyserons l'interculturel comme une compétence acquise dans les méthodes de français professionnel. Nous examinerons les dimensions de cette notion à travers les thématiques et les exercices conçus par les auteurs pour les apprenants qui envisagent de manière générale un emploi dans le milieu professionnel français. Dans la première partie (théorique) nous présenterons les définitions des notions de *l'interculturel* et du *français professionnel* et dans la deuxième partie (applicative) nous analyserons les thèmes et les exercices qui accompagnent la dimension interculturelle.

1. Fondements théoriques

1.1. La dimension interculturelle

Dans le CECRL, l'approche retenue est communicative et les compétences générales contribuent à la capacité de communication de l'apprenant dans différentes situations de la vie sociale ou professionnelle. Pour accomplir les tâches communicatives, l'apprenant mobilise des connaissances acquises antérieurement (à travers l'apprentissage ou suite à une expérience sociale).

Dans le CECRL, l'interculturel constitue (ensemble avec la culture générale ou la connaissance du monde et le savoir socio-culturel) une des dimensions essentielles du savoir. On parle d'une « prise de conscience interculturelle » qui est composée d'une conscience objective (on

se rend compte de la diversité culturelle des communautés humaines, de leurs ressemblances et différences) et d'une conscience subjective (les stéréotypes nationaux, c'est-à-dire la prise de conscience d'une perception différente d'une communauté dans la conception des autres communautés) (CECRL, 2010 : 81).

L'interculturel est également une « aptitude » et un « savoir-faire » qui comprend :

« la capacité d'établir une relation entre la culture d'origine et la culture étrangère ; la sensibilisation à la notion de culture et la capacité de reconnaître et d'utiliser des stratégies variées pour établir le contact avec des gens d'une autre culture ; la capacité de jouer le rôle d'intermédiaire culturel entre sa propre culture et la culture étrangère et de gérer efficacement des situations de malentendus et de conflits culturels ; la capacité à aller au-delà de relations superficielles stéréotypées » (CECRL, 2010 : 84).

Selon F. Mourhlon-Dallies (2008 : 246), l'interculturel n'est pas une connaissance à transmettre, mais la capacité d'identifier les différences culturelles, une capacité qu'on peut toujours améliorer et développer. Dans cette situation, l'interculturel est défini comme « la capacité à mobiliser et à combiner ses propres ressources et son environnement dans un contexte culturel différent du sien » (Mourhlon-Dallies, 2008 : 246). L'apprenant doit être capable d'identifier les variations dans les gestes et les discours professionnels, il doit être capable d'identifier

« des collègues ou des personnes ressources qui l'aident dans sa démarche de compréhension des différences de pratiques professionnelles ; mais aussi parvenir à prendre acte de ces différences dans sa propre pratique, c'est-à-dire les réinvestir à bon escient. [...] L'objectif de type interculturel est donc tout autant affaire de performance que de connaissance » (Mourhlon-Dallies, 2008 : 246-247)

D'après M. Byram et alii (2002 : 7), la dimension interculturelle est intégrée dans le Cadre comme l'un des objectifs essentiels de l'enseignement des langues. Les auteurs affirment que « la base de concept est de permettre aux élèves de langues vivantes d'entretenir des relations d'égal à égal avec des locuteurs des langues en question, ainsi que de leur faire prendre conscience à la fois de leur propre identité et de celle de leurs interlocuteurs » (Byram et alii, 2002 : 7). Le but est de transformer les apprenants en *locuteurs interculturels*, capables d'agir dans des contextes complexes et d'éviter les stéréotypes identitaires en s'engageant dans des échanges qui impliquent la découverte du profil identitaire des interlocuteurs (Byram et alii, 2002 : 9).

Cette composante interculturelle peut se décomposer, selon J-C. Beacco (2013 : 7-9), dans une composante interprétative (analyse d'un contexte social différent de celui d'origine de la société d'origine à partir de son propre environnement social, culturel et sociolinguistique) qui engage la capacité de s'exprimer sur l'altérité, mais toujours d'une manière réflexive.

Les composantes de la compétence interculturelle ont été élaborées dans un *guide* pratique pour le développement de la compétence interculturelle, pour les enseignants en vue de développer l'interculturel dans l'enseignement des langues (Byram et alii, 2002). Selon les auteurs, cette compétence interculturelle est composée de plusieurs dimensions : le « savoir être » (curiosité et ouverture vers les autres cultures), les « savoirs ou les connaissances » sur les groupes sociaux de son propre pays et de celui de la langue cible, « le savoir comprendre » (interpréter et réfléchir sur un événement d'une autre culture et le comparer avec un événement lié à sa propre culture), le « savoir apprendre/faire » (acquisition réfléchie de nouvelles connaissances sur une autre culture) et le « savoir s'engager » (la capacité d'utiliser de manière critique les connaissances ou les savoirs acquis, d'élaborer des points de vue et attitudes en évaluant en permanence les événements d'une autre culture en rapport avec ceux de son pays d'origine (Byram, 2002 : 12-15). Le même guide propose des pistes pédagogiques et des modalités d'évaluation de cette compétence pour venir en aide aux enseignants qui traitent de l'interculturel en classe de langue.

1.2. Le français professionnel

Le *français langue professionnelle* (FLP) a été discuté pour la première fois en 2008 par F. Murlhlon-Dalis qui a défini ce concept par rapport à l'environnement économique, à son public et à

sa démarche. Le contexte économique a joué un rôle essentiel dans l'apparition de nouveaux emplois avec de nouveaux besoins linguistiques auxquels les formations en français de spécialité ou en français des affaires ne pouvaient plus répondre. Le public est représenté tantôt par les jeunes qui se préparent pour accéder à un stage ou à l'emploi, que par les professionnels qui cherchent un emploi dans un contexte économique francophone. En ce qui concerne la démarche, le FLP est transversale à plusieurs domaines et met en perspective « les récurrences des formes linguistiques observées en situation professionnelle avec des modèles d'activité au travail (transversaux) et des modèles de pratiques professionnelles (situées) » (Mourhlon-Dallies, 2008 : 82).

Un autre concept, celui de *français professionnel*, a été utilisé par les maisons d'édition pour les méthodes qui envisagent un public dont le projet professionnel est d'intégrer une entreprise francophone. A. Holle (2018 : 16) considère que le français professionnel s'adresse principalement aux personnes qui apprennent le français pour accéder à l'emploi ou pour obtenir une promotion. Afin de répondre aux besoins linguistiques de ce public, les méthodologies du français professionnel prennent en compte

« les objectifs professionnels de ce public, à court et à moyen termes, pour sélectionner les contenus d'apprentissage et élaborer un programme et des activités pédagogiques ad hoc. L'enseignant de français adapte toujours son programme, ses contenus, sa pédagogie au public duquel il intervient » (Holle, 2018 : 16).

Dans ce cas, on peut distinguer deux types de public : celui qui est international, qui provient des pays non-francophones et le public des pays francophones, similaire à celui français, où le français est langue officielle. Dans le contexte non-francophone, le public est constitué principalement des jeunes (des étudiants et lycéens) pour lesquels le français constituerait un avantage linguistique pour intégrer le marché de l'emploi. Pour ce public, les contenus et la démarche s'adaptent à chaque situation d'apprentissage (Holle, 2018 : 16-17).

En ce qui concerne le contexte francophone, le public est constitué surtout par des adultes avec un projet professionnel bien défini : intégrer un emploi francophone ou obtenir une promotion. Dans ce contexte, A. Holle (2018 : 19) affirme qu'on peut parler surtout de *français langue professionnelle* et la formation est mise en place par une ingénierie de formation. Celle-ci est destinée à

« faciliter les interventions auprès des personnes en voie de professionnalisation (ou déjà en activité), ce qui amène à introduire des notions et des outils que l'on retrouve ailleurs dans l'enseignement des langues, par exemple dans les formations techniques ou dans les réponses à des appels d'offre » (Mourhlon-Dallies, 2008 : 187).

Le français professionnel est une ingénierie de formation dont la conception suppose l'accomplissement de différentes étapes : l'analyse de la demande de formation, l'analyse des besoins linguistiques des apprenants, la collecte des données, l'analyse des données et l'élaboration des activités pédagogiques (Mangiante & Parpette, 2004 : 7-8). Dans cette dernière étape, l'objectif interculturel avec celui juridique et déontologique et celui socio-historique constituent ensemble la catégorie des *besoins culturels des apprenants* (Mourhlon-Dallies, 2008 : 247).

Le français professionnel est certifié par un diplôme conçu par la Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris pour les entreprises et les jeunes professionnels¹. Les domaines certifiables du français professionnel sont les affaires, les relations internationales, le tourisme, l'hôtellerie-restauration et la santé, du niveau A1 à C1 (CECRL), en fonction de domaine.

2. La démarche de recherche

2.1. La description de la méthode d'analyse

Pour analyser la notion d'interculturel dans les méthodes de français professionnel, nous avons utilisé l'analyse du contenu. Cette méthode est quantitative et qualitative : la dimension quantitative implique l'observation de certaines caractéristiques d'un texte ou d'un discours ; la

¹ <https://www.lefrancaisdesaffaires.fr/tests-diplomes/diplomes-francais-professionnel-dfp/>

dimension qualitative est relative à l'analyse des particularités choisies (Grinschopoun, 2017 : 8-13).

L'analyse de contenu comprend quatre étapes : préanalyse, catégorisation, codage et comptage, interprétation (Robert et Bouillaguet, 2007 : 26). La *préanalyse* se réalise à partir d'un corpus et s'enchaîne sur trois étapes : les documents à analyser, les hypothèses et les objectifs de la démarche, l'interprétation des données obtenues (Bardin, 2013 : 126-127).

La deuxième étape, celle de la *catégorisation*, implique la conception d'une grille d'enregistrement des éléments afin de les classer par thèmes et catégories thématiques (Robert et Bouillaguet, 2007 : 28).

La troisième étape est le *codage et le comptage des unités*. Pour accomplir cette étape il faut procéder au comptage des éléments que le chercheur a décidé de retenir pour l'analyse. Il s'agit dans ce cas de repérer « le nombre des occurrences sous lesquelles ce même mot se présente dans un corpus » (Robert et Bouillaguet, 2007 : 31). Si l'objectif de cette étape est qualitatif, le chercheur procède à l'identification des certains thèmes, mots ou idées (Robert et Bouillaguet, 2007 : 31) ; l'unité de contexte permet d'opter pour un choix de classification.

La quatrième étape est l'*interprétation* qui permet de vérifier les hypothèses de la recherche. Cette dernière étape permet de proposer « une lecture à la fois originale et objective du corpus étudié » (Robert et Bouillaguet, 2007 : 33). Celle-ci admet les inférences et permet également d'avancer « des interprétations à propos des objectifs prévus ou concernant d'autres découvertes imprévues » (Bardin, 2013 : 132).

2.2. La description du corpus

Pour l'analyse de la notion d'interculturel comme compétence acquise nous avons utilisé les méthodes pédagogiques suivantes :

- Anne-Lyse Dubois, Béatrice Tauzin, *Objectif express 1. Le monde professionnel en français (Nouvelle Edition)*, Hachette, Paris, 2013.

Objectif expresse 1 s'adresse à « un public de débutants et faux débutants en situation professionnelle et ou en préparation à la vie active souhaitant acquérir les compétences décrites dans le Cadre européen commun de référence pour les langues pour les niveaux A1 et A2 » (Avant-propos).

La méthode comprend dix unités thématiques : 1. Entrez en contact ; 2. Communiquez en ligne ; 4. Parte en déplacement ; 5. Organisez une journée ; 6. Faites le bon choix ; 7. Présenter une entreprise ; 8. Trouver un emploi ; 9. Faites des projets ; 10. Réglez des problèmes.

Chaque unité propose des « Repères culturels » qui regroupent des activités concernant le développement de la compétence sociolinguistique et celle interculturelle.

- Anne-Lyse Dubois, Béatrice Tauzin, *Objectif express 2. Le monde professionnel en français (Nouvelle Edition)*, Hachette, Paris, 2013.

Objectif express 2 s'adresse à un public de professionnels qui sont déjà intégrés sur le marché de travail ou se préparent pour accéder à l'emploi ayant besoin d'acquérir rapidement le français professionnel. Le public envisagé a des compétences linguistiques de niveau A2, son but étant d'attendre le niveau B2 conformément au CECRL (Avant-popos).

La méthode *Objectif express 2* comprend douze unités : 1. Rencontrez vos nouveaux collaborateurs ; 2. Faites connaître vos produits et services ; 3. Organisez votre travail ; 4. Vendez vos produits et services ; 5. Partez à l'international ; 6. Participez à des événements professionnels ; 7. Travaillez en collaboration ; 8. Gérez les ressources humaines ; 9. Traitez des litiges ; 10. Participez à des projets, 11. Informez/ Informez-vous ; 12 Rendez compte.

La méthode intègre à la fin de chaque unité des « Repères interculturels » qui permettent, selon les auteurs, un développement d'une prise de conscience interculturelle selon les propositions du CECRL (Avant-propos).

3. Thématiques interculturelles dans les méthodes de français professionnel

3.1. Niveau utilisateur élémentaire (A1/A2)

Dans cette section, nous analyserons les thématiques interculturelles pour le niveau A1/A2 (CECRL), conformément à la démarche énoncée par les auteurs de ce manuel. Ils s'adressent à des débutants qui souhaitent acquérir les connaissances linguistiques et culturelles nécessaires pour agir en autonomie dans un contexte de travail francophone.

La dimension interculturelle est abordée dans la section *Repères culturels* ensemble avec les activités socioculturelles, le but étant « l'acquisition de savoirs socioculturels et le développement d'une prise de conscience interculturelle » (Avant-propos).

L'analyse de contenu de cette méthode nous a permis de dégager les thèmes visant l'acquisition d'une compétence interculturelle. Suite à cette analyse, nous avons constaté que les thèmes interculturels sont en lien direct avec ceux des unités. Nous avons repéré les thèmes suivants:

Thème de l'unité	Thèmes interculturels
1. Entrez en contact !	- Les salutations
2. Faites connaissance !	- Faire connaissance
3. Communiquez en ligne !	- Téléphoner en France
4. Partez en déplacement	- Les transports en commun - Les types d'hébergement
5. Organisez votre journée !	- Les repas et les habitudes alimentaires des Français - Une invitation chez des Français
6. Faites le bon choix !	- Les Français à table
7. Présentez une entreprise !	- L'entreprise en France
8. Trouvez un emploi !	- Les salaires en France
9. Faites des projets !	- Le bien-être au travail
10. Réglez les problèmes !	- Les Français et les moyens de paiement

Les thématiques interculturelles de la méthode Objectif express 1 (A1/A2)

À ce niveau, les apprenants sont familiarisés avec l'environnement professionnel français et à quelques coutumes liées à l'interaction avec les collègues et la hiérarchie dans une entreprise française. Par exemple, les débutants en français professionnel apprennent comment on peut interpeler les personnes, quelles sont les questions qu'on peut poser ou non à un collègue français, quelles sont les bonnes pratiques d'un appel téléphonique en France, quels sont les types d'hébergement pour lesquels on peut opter en cas d'un déplacement d'affaires en France, etc. Nous avons organisé les éléments interculturels dans le tableau suivant:

Thèmes interculturels	Sujets interculturels
Les salutations	- Comment saluer et interpeler les personnes en France
Faire connaissance	- Les questions qu'on peut adresser à un Français
Téléphoner en France	- Les bonnes pratiques d'un appel téléphonique en France
Les transports en commun	- Les types d'hébergement d'affaires

Les types d'hébergement	en France
Les repas et les habitudes alimentaires des Français Une invitation chez des Français	- Les repas et les habitudes alimentaires des Français
Les Français à table	- Les types de restauration en France
L'entreprise en France	- Les types d'entreprises en France et les appellations de celles-ci
Les salaires en France	- Les types de salaires en France (le SMIC, les cotisations sociales, le salaire brut et le salaire net)
Le bien-être au travail	- Être heureux au lieu de travail en France
Les Français et les moyens de paiement	- Les moyens de paiement des Français

Les thèmes et les sujets interculturels de la méthode Objectif express 1 (A1/A2)

Le recensement des sujets concernant la dimension interculturelle en classe de français professionnelle nous amène à la conclusion que pour le niveau A1/A2 (CECRL), les auteurs de cette méthode accommodent les apprenants avec l'environnement de travail français. On met surtout en évidence les « savoir être » des Français dans un contexte professionnel. Les apprenants sont en situation de d'apprendre / « savoir apprendre » l'organisation générale d'une entreprise française sous tous ses aspects (les types d'entreprise, la hiérarchie et les collègues, les salaires, les habitudes alimentaires des employés, les repas, les voyages d'affaires et les types d'hébergement).

En ce qui concerne « le savoir-agir », les auteurs d'*Objectif express 1* ont choisi trois types d'exercices : l'exercice déclencheur et la mise en situation. À partir d'un texte (écrit ou audio) ou d'une enquête les apprenants sont invités à donner leur opinion sur un sujet interculturel. Tous les exercices comprennent une partie de mise en situation invitant les apprenants à discuter non seulement les ressemblances et les différences entre la culture professionnelle de la langue cible et celle d'origine, mais de mettre en miroir les deux cultures. À partir de l'environnement professionnel d'origine, les apprenants sont amenés à discuter sur l'altérité à partir des expériences professionnelles personnelles dans les entreprises de leur pays. Dans ce cas, on peut affirmer que les auteurs privilégient la *compétence interprétative* de l'interculturel qui est élaborée à partir

« des capacités à interpréter du sociétal et à régir dans son propre espace social, culturel et sociolinguistique pour aller vers l'analyse d'expériences d'une altérité plus extérieure/plus « étrangère », ceci n'est pas en tant que facteur de motivation (le dépaysement, l'exotisme et le folklore) mais aussi bien comme stratégie de décentration. » (Beacco, 2013 : 8).

L'analyse des exercices proposés par les méthodes, nous amène à la conclusion que ceux-ci suivent un schéma bien déterminé : les auteurs préparent un premier contact avec l'altérité à partir d'un document (écrit ou audio) et ensuite ils invitent les apprenants à une réflexion dans l'action sur l'altérité (émettre des hypothèses et confronter les points de vue des apprenants). Ces exercices déterminent également des attitudes, la construction des points de vue sur l'autre à partir d'une caractérisation de son propre contexte de travail.

3.1. Niveau utilisateur intermédiaire (B1/B2)

Le public d'*Objectif express 2* est constitué des apprenants qui ont acquis le niveau A2 (CECRL) dont le but est d'atteindre le niveau B2 (Avant-propos). Celui-ci est constitué principalement par des professionnels intégrés sur le marché de travail ayant comme objectif un emploi dans une entreprise francophone ou des jeunes qui se préparent à la vie active désirant trouver rapidement un poste de travail.

Les thèmes interculturels sont groupés dans la rubrique *Repères interculturels* en lien avec le thème général de l'unité, la structure suivant le même schéma de la méthode pour les débutants

(Objectif express 1). Le rôle des activités interculturelles (réflexives) est le « développement la prise de conscience interculturelle » (Avant-propos).

Nous avons organisé tous les éléments interculturels dans le tableau ci-dessous:

Thème de l'unité	Thèmes interculturels
1. Rencontrez de nouveaux collaborateurs	- Manières d'être
2. Faites connaître vos produits et services	- Messagerie électronique et vous - De la culture de votre destinataire
3. Organisez votre travail	- Les réunions
4. Vendez vos produits et services	- Les comportements d'achat
5. Partez à l'international	- Réussir ses contacts à l'international
6. Participer à des événements professionnels	- L'art de trinquer
7. Travailler en collaboration	- Avez-vous l'esprit d'équipe ?
8. Gérez les ressources humaines	- L'entretien d'évaluation
9. Traitez des litiges	- Joindre le geste à la parole
10. Participez à des projets	- Le management à la française
11. Informez/Informez-vous	- La consommation collaborative
12. Rendez compte	- La formation en France

Les thématiques interculturelles de la méthode Objectif express 2 (B1/B2)

Pour le niveau utilisateur intermédiaire, les auteurs ont choisi des éléments interculturels plus réfléchis par rapport au niveau élémentaire. On considère que les apprenants sont déjà familiarisés avec le l'environnement de travail français, avec son organisation et sa hiérarchie. Les thèmes sont plus élaborés et concernent plusieurs aspects culturels du contexte professionnel français : les manières de saluer et présenter les collègues et les chefs, la messagerie électronique et la correspondance professionnelle, les pratiques en matière de réunions, etc. Nous avons organisé les sujets interculturels dans le tableau suivant :

Thèmes interculturels	Sujets interculturels
- Manières d'être	Les salutations en France
- Messagerie électronique et vous - De la culture de votre destinataire	Les règles de la messagerie électronique professionnelle
- Les réunions	La manière d'organiser les réunions professionnelles en France
- Les comportements d'achat	Les habitudes d'achat des Français
- Réussir ses contacts à l'international	Les habitudes culturelles d'un pays avec lequel on traite
- L'art de trinquer	Savoir porter un toast
- Avez-vous l'esprit d'équipe ?	Le travail en équipe
- L'entretien d'évaluation	Passer un entretien dans une entreprise francophone, de bonnes pratiques
- Joindre le geste à la parole	Les gestes qui accompagnent les expressions familières et argotiques
- Le management à la française	Les caractéristiques du management des entreprises françaises
- La consommation collaborative	La consommation responsable et

	durable
- La formation en France	Les types de formations professionnelles en France

Les thèmes et les sujets interculturels de la méthode Objectif express 2 (A1/A2)

Au niveau intermédiaire, on envisage tous les aspects culturels du travail dans une entreprise française à partir de la messagerie écrite et les réunions jusqu'au comportement et les gestes qui accompagnent l'accomplissement des tâches professionnelles. Les apprenants ont acquis dans une première étape les connaissances culturelles concernant l'environnement professionnel pour arriver à ce que le CECRL (2001, 11) appelle une « prise de conscience interculturelle ».

Le « savoir-agir » dans un contexte de travail interculturel se construit à travers les activités proposées dans la méthode *Objectif express 2*. Comme dans le cas de l'*Objectif express 1* les types d'exercices sont : le texte déclencheur et la mise en situation. Le texte déclencheur est généralement écrit et se présente sous la forme d'un article de journal, un sondage ou un test de type QCM qui vérifie généralement les connaissances des apprenants sur l'environnement de travail français. À partir de ce texte, les apprenants sont invités à répondre aux questions concernant les différents aspects culturels du contexte de travail en France. Ensuite, les apprenants sont mis en situation de travail dans le pays d'origine pour être amenés à réfléchir sur le contexte français.

Les auteurs utilisent également la composante interprétative et réfléchie de la compréhension de l'altérité, de l'autre, dans ce cas, l'environnement des compagnies françaises. Dans cette démarche pédagogique, le but est d'éviter les stéréotypes ou les images construites sur l'autre.

Suite à cette analyse on peut conclure que l'objectif de ces *Repères interculturels* est l'acquisition d'une *compétence interculturelle* considérée comme un *savoir* qui pourrait se retrouver dans les attitudes et les points de vue des apprenants (Byram, 2002 : 12).

L'acquisition de cette compétence interculturelle permet aux apprenants de se transformer en véritables *médiateurs interculturels* capables d'interagir avec des personnes appartenant à d'autres cultures et de formuler des points de vue réfléchis par rapport à l'altérité et d'éviter les stéréotypes et les images construites, tout en se rendant compte de l'enrichissement personnel et professionnel de ce type d'interaction.

Conclusion

Dans la méthode *Objectif express 1* (A1/A2), la dimension interculturelle est traitée d'une manière introductive et plus réfléchie et actionnelle dans le manuel *Objectif express 2* (B1/B2). Les apprenants de niveau élémentaire (A1/A2) en français professionnel sont initiés aux aspects (inter)culturels des entreprises françaises et ceux de niveau intermédiaire (B1/B2) sont amenés à réfléchir sur l'altérité.

Dans le souci de l'acquisition d'une compétence interculturelle à partir d'une interprétation comparative entre la propre culture et la culture de la langue cible, les auteurs des manuels proposent des activités pratiques visant la mise en situation des apprenants. Ces exercices sont construits à partir des textes déclencheurs (écrits et oraux) visant le contexte professionnel français pour les amener ensuite à parler de leur propre environnement de travail. L'objectif de ces exercices est de permettre aux apprenants de parler de la culture professionnelle de la langue cible par rapport à celle du pays d'origine. Cette comparaison se réalise à partir d'une interprétation réfléchie, tout en évitant les stéréotypes et les images construites.

Par l'acquisition d'une compétence interculturelle, les apprenants deviennent des *locuteurs / médiateurs interculturels* capables d'interagir dans un contexte de travail français et comprendre la culture professionnelle différente de celle de son pays d'origine, d'une manière réfléchie et équilibrée.

BIBLIOGRAPHY

Bardin, L. (2013), *L'analyse de contenu*, Paris : Presses Universitaires de France.

- Beacco, J-L. (2013), *Spécifier la contribution des langues à l'éducation interculturelle. Les enseignements de CECR*, Unité des Politiques linguistiques, Service éducation, Conseil de l'Europe.
- Byram, M. et alii (2002), *Développer la dimension interculturelle de l'enseignement des langues. Une introduction pratique à l'usage des enseignants*, Direction des politiques linguistiques. Conseil de l'Europe.
- Dubois, A.-L., Tauzin, B. (2013), *Objectif express 1. Le monde professionnel en français (Nouvelle Edition)*, Paris : Hachette.
- Dubois, A.-L., Tauzin B. (2013), *Objectif express 2. Le monde professionnel en français (Nouvelle Edition)*, Paris : Hachette.
- Grinschpoun, M-F. (2017), *Abrégé d'analyse du contenu. Une procédure objectivable*, Paris : Enrick B. Édition.
- Holle, A. (2018), « La formation en français à visée professionnelle aujourd'hui : enjeux, état de lieux, évolutions », *Les Cahiers de l'ASDIFLE*, no 29, pp. 15-22.
- Cadre européen commun de référence pour les langues (2010), Strasbourg : Unité de Politiques linguistiques.
- Mangiante, J-M., Parpette, Ch. (2004), *Le Français sur objectif(s) spécifique(s) : de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours*, Paris Hachette.
- Mourhlon-Dallies, F. (2008), *Enseigner le français à des fins professionnelles*, Paris : Les Éditions Didier.
- Robert, A. D., Bouillaguet, A. (2017), *L'analyse de contenu*, Paris : Presses Universitaires de France.

THE PLACE OF ROMANIAN LANGUAGE AMONG THE ROMANCE LANGUAGES. DIACHRONIC ASPECTS

Gabriela Szabo (Voşloban)
PhD Student, UMFST Târgu Mureş

Abstract: The reflection on the myth of the mixing of languages has turned over time into a scientific orientation. The fertile land of the Romanian language continues to arouse the interest of linguists and Romanian researchers alike. We thus witness various approaches that draw attention to the linguistic individuality of Romanian, but also to the place (privileged in some aspects) that the Romanian language occupies among the Romance languages.

Showing creativity and flexibility, even though the differences between the Romance languages are minimal, Romanian has the strength to accept and make its own the borrowings from the Romance languages. Through its dynamics, through its accessibility and familiarity, Romanian contributes to the enrichment of linguistic theories, contributes to the refinement of new principles and the discovery of new parameters regarding the structure of the Romance languages.

Keywords: general linguistics, Romance linguistics, Romanian language, diachrony, linguistic theories.

Aflat într-o permanentă căutare a sinelui, dincolo de teorii, ipoteze și diverse orientări, omul urmărește în permanență deslușirea *sensului*. Considerat drept centralitate a existenței sale, însuși înțelesul cuvântului *sens* are multiple fețe. Noțiunea de *sens* poate fi înțeleasă astfel ca *scop al vieții*, la fel cum putem vorbi despre *sensul* propriei noastre existențe în mijlocul poporului de care aparținem.

În aceeași măsură, căutăm să deslușim *sensul* faptelor și a vorbelor noastre, fie ele citite ori rostite, toate materializându-se mai întâi în limbaj. Deoarece prin limba pe care o vorbește, acest „mijloc unic și admirabil al omului de a se împărtăși altora”¹, omul dă *sens* ideilor sale creative. Observăm astfel, cum „gândul sau sentimentul nostru se preface în cuvinte rostite”², cuvântul ne conturează personalitatea și devenirea ca ființe sociale aflate într-o permanentă relație de comunicare.

Ca rezultat al multor ani de evoluție prin cuvânt se creează legătura dintre limbă și vorbire deși, traversând secolele, cuvintele se pot devaloriza, își pot pierde *sensul*. Schimbările de *sens* se petrec gradual și regulat, cuvintele devenind simple instrumente gramaticale ori „cuvinte goale”³. Este cazul cuvintelor cu *sens* colectiv precum *nisip*, *mazăre*, *păr*. Singularizarea acestor cuvinte se explică prin folosirea unui alt cuvânt care arată părțile din care este compusă materia respectivă: un *fir de păr/de nisip*, un *bob de mazăre* etc.

Referindu-se la bogatele valențe semantice ale unor cuvinte precum: *dor*, *făptură*, *lucrare*, *ispitire*, *rostire*, *desăvârșire*, lingviștii au descoperit de fapt „acel intraductibil tulburător”⁴ specific de altfel fiecărei limbi, pentru că prin limba vorbită omul se exprimă pe sine, exprimă esențialul simțirii și gândirii sale care devin propria sa realitate.

Prin caracteristicile sale, limbajul are funcții importante în comunicare, drept pentru care limba transpusă în cuvânt devine o categorie specială pe care trebuie să o considerăm ca valoare.

Reprezentanții epocii romantice, Ion Heliade Rădulescu și Bogdan Petriceicu Hasdeu, vorbeau despre o organizare a idiomului național, o caracteristică a limbii care structurează limbajul și îi conferă valoarea regăsită în sintagma *geniul limbilor* sau *firea limbii* după cum apare în textele

¹ S. Pușcariu, *Limba română, vol.I, Privire generală*, București, 1940, p. 8.

² *Ibidem*, p. 8.

³ *Ibidem*, p. 39.

⁴ M. Dumitru, *Lingvistică și cultură*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p. 11.

lui Petru Maior. În *Istoria pentru începutul românilor în Dacia, Dialog pentru începutul limbii române*, autorul face referire la distincția dintre latina clasică și cea populară ca suport al individualizării idiomului național.

Există cercetători care, referindu-se la originea limbilor, au emis ipoteza conform căreia muzica și limbajul își au originile comune în Antichitate⁵. Examinând îndeaproape fenomenele lingvistice romanice, îndeosebi cele de natură fonetică, putem constata că primele mari transformări lingvistice care au făcut trecerea de la o limbă la alta reprezentau tendințe ale indivizilor vorbitori care până la decăderea civilizației romane au fost împiedicate a se manifesta și care s-au produs imediat după perioada latinei populare.

O viziune mai amplă, promovată de numeroși romaniști, califică latina vulgară drept limbă a întregului popor. Un argument în favoarea acestei teorii ar fi fenomenele panromanice, atestate atât în română cât și în limbile romanice occidentale. Româna, asemenea limbii italiene, de care o apropie multiple similitudini, dar o diferențiază și unele particularități, „prin elementele sale panromanice, ca toate limbile romanice, dar în special ea însăși și italiana, s-au format în același mod din latină”⁶.

În mod cert, amestecarea limbilor sau mitul Turnului Babel a reprezentat preocuparea multor învățați. Asta poate și pentru că în desfășurarea ei concretă, limba are „atâtea fețe câte faze istorice, straturi sociale și îndeletniciri, tot astfel, sub raportul estetic, există tot atâtea fețe câți mari creatori s-au afirmat”⁷. Pornind de la teologii medievali care legau monogeneza limbilor noastre de Providență, „de armonie a minților și de pace a sufletelor”⁸, reflectând la părerea marilor umaniști precum Dante (în opera căruia cuvântul era parte integrantă din ființă) și ajungând în zilele noastre, considerațiile asupra acestui mit s-au transformat într-o orientare de natură științifică.

Nu putem analiza structura limbii vorbită de un popor, nu-i putem defini locul și rolul între celelalte limbi fără a reliefa rolul lingvisticii ca punct de sprijin în științele limbajului. Alături de istorie, lingvistica ne oferă o perspectivă mai clară privind transformările principiilor lingvistice suferite din vechime și până în prezent. În egală măsură, cu referire la locul pe care limba română îl ocupă între limbile romanice, nu putem vorbi despre viziunea romanică a conceptului de limbă, la fel cum nu putem analiza fenomenul limbajului în ansamblul său, fără a menționa, fie și în treacăt, faptul că limbajul are anumite caracteristici descrise în decursul secolelor de către cercetătorii lingviști ceea ce presupune o varietate mare de teme, concepții și ipoteze.

Indirect socială, lingvistica își relevă în mod direct caracterul de știință socială odată cu momentul afirmării școlii sociologice care și-l revendică pe Ferdinand de Saussure drept părintele lingvisticii moderne. Conceptele lingvistice sunt prezente atât în geneza limbajului, cât și în evoluția și în folosirea actuală a limbilor.

Saussure este primul lingvist care definește concepte lingvistice fundamentale, făcând distincția dintre limbaj, limbă și vorbire. Face distincția între sincronie și diacronie, iar ca o urmare firească, între lingvistica sincronică (ce studiază o limbă în stadiul în care se află ea într-un anumit moment dat) și lingvistica diacronică (cea care compară diferitele stadii ale unei limbi). Studiile și cercetările saussuriene din domeniul lingvisticii vor inspira ulterior nu numai știința lingvistică ci și alte variate sectoare ale științelor umaniste.

Așadar, lingvistica modernă, prin seria de discipline tot mai specializate și prin diversele curente care s-au afirmat la începutul secolului al XX-lea, este marcată de o diversitate care deconectează și astăzi nu doar profanii ci și pe cercetătorii acestui vast domeniu. Se afirmă adesea că lingvistica tradițională (denumită *istorică*) era mai *concretă* și mai *unitară*, în interiorul ei existând un acord substanțial, cel puțin cu privire la temele de cercetare. În privința lingvisticii moderne, aceasta „prezintă o varietate atât de mare de teme, concepții și ipoteze formulate adeseori

⁵ J.J. Rousseau, *Eseu despre originea limbilor*, Editura Polirom, 1999, p. 65.

⁶ C. Grandgent, *Introducere în latina vulgară*, Cluj, 1958, p. 66.

⁷ D. Caracostea, *Expresivitatea limbii române*, Editura Polirom, 2000, p. 10.

⁸ P. Zumthor, *Babel sau nedesăvârșirea*, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 87.

într-un limbaj pe care nu ezităm să-l numim „ezoteric”, încât începătorul poate să rămână adeseori impresionat dar și deconcertat”⁹.

Un alt aspect interesant și totodată important de menționat este caracterul umanist al lingvisticii. Cercetătorii menționează o „reumanizare a științei limbii, dorită și necesară”¹⁰, aspect deseori dezbătut de romaniști, din preocupările lor nelipsind analiza spațiului romanic cu toate provocările pe care le aducea cu sine cultura europeană.

Una dintre temele centrale ale romanisticii este romanitatea limbii române, locul pe care îl ocupă româna în cadrul României. Numeroși lingviști străini au făcut cunoscute peste hotare problemele limbii române.

Ne vom opri în cele ce urmează asupra precizărilor pe care le aduce asupra originii, structurii și evoluției limbii române Carlo Tagliavini, lingvist și romanist italian.

În vasta sa lucrare *Originile limbilor neolatine* cercetătorul a subliniat faptul că, spre deosebire de limbile romanice apusene, limba română are un pronunțat caracter conservativ. Acest fapt se datorează ocupației agricole și pastorale a românilor în Evul Mediu și absenței, vreme îndelungată, a influenței latine clasice asupra limbii române. Cu o vastă experiență ca romanist, lingvistul italian menționează poziția specifică a limbii române între limbile romanice, poziție determinată de izolarea ei îndelungată de România apuseană. De asemenea, lingvistul a vorbit despre dialectele limbii române și despre procesul de occidentalizare din secolele XVIII-XIX.

Școala românească de romanistică este una dintre cele mai bune și recunoscute în lume și datorită publicării unor volume colective precum *Enciclopedia limbilor romanice* sau *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*. Studiul limbilor romanice a reprezentat de-a lungul timpului un punct de referință pentru a explica anumite fenomene de interferență lingvistică și culturală, pentru aflarea unor soluții privitoare la problemele de lingvistică românească, chiar dacă unele dintre acestea au avut un caracter vremelnic.

Regăsim, așadar, interesul pentru limbile romanice în lucrări de romanistică generală sau în lucrări consacrate unei singure limbi romanice, precum și în publicarea unor studii contrastive și lexicografie bilingvă. Menționăm în acest sens preocupările romanistice ale lui Petru Maior, I. Budai-Deleanu, mai târziu pe cele ale lui Timotei Cipariu și alte nume cunoscute de cercetători români precum: Al. Niculescu, Al. Graur, L. Wald, S. Stati (Tratat de lingvistică generală), Iorgu Iordan, Marius Sala (*De la latină la română*, 1998-cunoaște mai multe traduceri, *Limbi în contact*, 1997 etc.) D. Copceag, C. Maneca, fiecare abordând în studii contrastive româno-romanice faptele romanice din perspectiva limbii române.

Pornind de la studiile și cercetările școlii românești de romanistică, nu doar cercetători români au fost preocupați de activitatea din domeniul lingvisticii romanice ci și cercetători străini care își propun noi abordări privind locul limbii române între limbile romanice și se descoperă teme interesante de cercetat.

De menționat în acest sens sunt lucrările recente ale lui Ledgeway Adam¹¹, profesor de lingvistică italiană și romanică la Universitatea din Cambridge. Cercetările sale se concentrează pe diferite domenii lingvistice și includ numeroase contribuții în studiul latinei, al istoriei comparative a morfosintaxei limbilor romanice, al dialectelor italienești, al sintaxei limbii române, precum și al morfosintaxei dialectelor grecești din Italia de sud.

Atras de studiul limbilor romanice datorită existenței nenumăratelor informații și de atestări textuale (epigrafice și literare) bogate pentru latină¹², începând cu secolul al VI-lea î.Hr, profesorul Ledgeway evidențiază faptul că există o mare varietate lingvistică privind limba română și că „variația lingvistică manifestată de limba română oferă o multitudine de date, mărturii ale unei naturi tipologic exotice”¹³, fapt de mare interes atât pentru romaniști cât și pentru lingviști.

⁹ E. Coșeriu, *Lecții de lingvistică generală*, Editura ARC- Editura Chișinău, 2000, p. 2.

¹⁰ I. Oancea, *Lingvistică romanică și lingvistică generală. Interferențe*, Editura Amarcord, Timișoara, 1999, p. 9.

¹¹ A. Ledgeway *Limitele teoriei și variației lingvistice: cazul limbii române*, p. 33

¹² <https://www.observatorcultural.ro/articol/am-decis-sa-predau-un-curs-de-limba-romana-la-cambridge/>

¹³ A. Ledgeway *Limitele teoriei și variației lingvistice: cazul limbii române*, p. 34.

Rezultatele cercetărilor adunate în lucrarea menționată în nota de subsol converg spre concluzia că, fiind un amestec de opțiuni romanice și neromanice, limba română este o limbă-cheie privind analiza parametrilor constituenților interogativi, că variațiile lingvistice pot fi mai mari decât se crede în mod tradițional și că există anumite situații când „româna arată un comportament atipic în context romanic”¹⁴.

După cum observa și profesorul Ledgeway, româna este o limbă încă puțin studiată, eclipsată fiind de celelalte limbi romanice. Cu toate acestea, ea deschide uși spre înțelegerea și extinderea limitelor teoriei lingvistice. Extrapolând, cercetările privind limba română pot contribui la a înțelege „limitele variației tipologice în domeniul romanic și în afara acestuia”¹⁵.

Concluzii

Lingvistica modernă este marcată de o mare diversitate și, conform teoriei saussuriene, limbile reprezintă un sistem de semne care fac referire la lumea exterioară unde pe lângă diferite semne iconice (simbolice, precum semnele de circulație) se întâlnesc și semne lingvistice. Punând vorbitorul în centrul tuturor lucrurilor, admitem părerea lingvistului Eugen Coșeriu că „vorbitorul este în centrul tuturor lucrurilor în lingvistică, fiindcă limbajul e făcut de către și pentru vorbitori, nu de către și pentru lingviști”¹⁶, dar considerăm că pentru o corectă funcționare a limbii norma joacă totuși un rol foarte important în dinamica oricărei limbi.

Este de nețăgăduit rolul lui Saussure ca precursor al lingvisticii contemporane, primul lingvist care a inclus lingvistica în domeniul mai larg al semiologiei (știința care studiază semnul lingvistic). Este un deschizător de drumuri care vorbește și despre dihotomia semnului lingvistic, ca asociere prin gândire a unui *semnificant* (imaginea mintală, vizuală sau auditivă a unui cuvânt) și a unui *semnificat* (conceptul ca reprezentare mentală a unui lucru). Din lucrările lingvistului elvețian, reiese că limbajul are o *dimensiune sincronică* (ca raporturi între semne la un moment dat) și o *dimensiune diacronică* (ca evoluție a semnelor în decursul timpului). Prin urmare, orice semn este definit în raport cu alte semne prin simpla diferență și nu prin caracteristicile sale proprii. Este justificat a opera delimitarea între lingvistica sincronică și cea diacronică, însă nu și între planul sincron și cel diacronic al limbii, întrucât acestea se presupun reciproc și nu pot fi disociate în procesul funcționării și dezvoltării limbii.

Prin lucrarea de față ne-am propus să evidențiem rolul lingvisticii generale și al lingvisticii romanice și să aducem în prim-plan unele dintre temele de cercetare și contribuțiile fundamentale din acest domeniu. De asemenea, am dorit să evidențiem teoriile care au stat la baza noilor abordări privind rolul și locul limbii române între limbile romanice.

În studiul evoluției limbilor în general și a românei în special, fructificarea colaborărilor dintre lingviștii români prin publicarea unor volume colective precum *Enciclopedia limbilor romanice* sau *Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice*, a adus cu sine recunoașterea școlii românești de lingvistică peste hotare. Și cu toate că încă este insuficient cercetată, limba română oferă în continuare repere pentru a explica anumite fenomene de interferență culturală și lingvistică cu celelalte limbi romanice.

Referindu-ne la sintagma *geniul limbii române* aceasta trebuie înțeleasă azi nu doar ca structură fundamentală definită prin caracterul aplicabilității la realitățile lingvistice ci și ca flexibilitate a limbii române de a împrumuta și de a îmbrăca împrumutul în haine proprii.

Prin cele trei funcții esențiale, socială, cognitivă și creativă, putem afirma că limba română se caracterizează prin dinamism, flexibilitate și creativitate lexicală observând diversele modalități prin care iau naștere formele lingvistice noi.

În ciuda faptului că diferențele dintre limbile romanice sunt minime, pământul fertil al limbii române continuă să trezească interesul lingviștilor și al cercetătorilor români și străini deopotrivă. Acest fapt ne determină să privim cu deschidere și interes diversele abordări care atrag atenția asupra individualității lingvistice a limbii române dar și asupra locului (privilegiat în unele aspecte) pe care limba română îl ocupă printre limbile romanice.

¹⁴ *Ibidem*, p. 40.

¹⁵ *Ibidem*, p. 43.

¹⁶ E. Coșeriu, *Deontologia și etica limbajului*, consultat pe: <https://www.limbaromana.md> la data de 06.12.22.

BIBLIOGRAPHY

- Caracostea D., *Expresivitatea limbii române*, Editura Polirom, București, 2000
- Coșeriu Eugen, *Deontologia și etica limbajului*, consultat pe: <https://www.limbaromana.md> la data de 06.12.2022.
- Coșeriu Eugen, *Lecții de lingvistică generală*, Editura ARC- Editura Chișinău, 2000
- Grandgent C., *Introducere în latina vulgară*, Cluj, 1958
- Istoria lingvisticii românești*, coordonator: acad. Iorgu Iordan, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978
- Ledgeway Adam, *Limitele teoriei și variației lingvistice: cazul limbii române*, consultat pe academia.edu la data de 06.12.2022
- Ledgeway Adam, *De la latină la limbile romanice*, Editura Univers Enciclopedic, 2017
- Ledgeway Adam, *Limitele teoriei și variației lingvistice: cazul limbii române*, în publicația: *Analele Universității București*, 2016
- Macrea Dumitru, *Lingvistică și cultură*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
- Oancea Ileana, *Lingvistică romanică și lingvistică generală. Interferențe*, Editura Amarcord, Timișoara, 1999
- Paul Zumthor Paul, *Babel sau nedesăvârșirea*, Editura Polirom, Iași, 1998
- Rousseau Jean-Jaques, *Eseu despre originea limbilor*, Editura Polirom, 1999
- Sextil Pușcariu, *Limba română, vol.I. Privire generală*, București, 1940
- <https://www.observatorcultural.ro/articol/am-decis-sa-predau-un-curs-de-limba-romana-la-cambridge/>

SOCIOLINGUISTICS – CURRENT ASPECTS IN THE IDIOM OF BARGAU VALLEY, BISTRITA-NASAUD COUNTY

Maria Cornelia Rus

PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza” University of Iași

Abstract: The article evaluates the sociolinguistic perspective on the speech of Valea Bârgăului, Bistrita-Năsăud county, mentioning the similarities and differences between the dialectal survey and the sociolinguistic survey. From a sociolinguistic point of view, we noted the outline of two distinct innovative centers around the localities of Prundu Bârgăului and Livezile, which represent the point of interest of the informants and which influence both the speech and the local objections. Combining the dialectal survey with the sociolinguistic one and using a method that includes both an extensive questionnaire and a large and varied number of speaking subjects distributed according to sociolinguistic variables, provides a clearer perspective on language changes and the social, economic and cultural factors involved, but it is a vast undertaking that consumes time and resources.

Keywords: dialectal survey, sociolinguistic survey, speaking subject, idiom, sociolinguistic variables.

Aspecte metodologice privind ancheta dialectală și ancheta sociolingvistică în zona Bârgăului, județul Bistrița-Năsăud

Reședința județului Bistrița-Năsăud, se întinde de-a lungul râului Bistrița ardeleană, valea care este cunoscută cu numele de Valea Bârgăului, pe drumul european DN 17/E58. De-a lungul văii și a șoselei fiind așezate satele, legate între ele pe o distanță mai mare de 20 km.

Valea Bârgăului este compusă din 5 comune și 12 sate. Dinspre orașul Bistrița spre Bucovina prima comună este Livezile, care este compusă din satele Dorolea și Cușma; comuna Josenii Bârgăului, care este compusă din satele Mijlocenii Bârgăului, Strâmba, Rusu Bârgăului; comuna Prundu Bârgăului cu satul Susenii Bârgăului; comuna Bistrița-Bârgăului cu satul Colibița și comuna Tiha Bârgăului, care este compusă din satele Tureac, Mureșenii Bârgăului, Piatra Fântânele, Ciosa și Iliuța.

În zona Văii Bârgăului am ales ca rețeaua de puncte să fie mai deasă și anchetele să se desfășoare în linie dreaptă datorită varietății dialectale. Pentru studierea arhaismelor graiului din zona Bârgăului au fost preferate satele izolate Ciosa și Iliuța Bozghii. Nu doar variațiile lingvistice care conturează tiparul unei zone de tranziție au reprezentat argumente pentru alegerea tuturor localităților ca și puncte de anchetă, ci și anumite diferențe majore socio-economice și culturale care reprezintă caracteristici definitorii pentru fiecare localitate în parte.

Modificările lingvistice pot fi mai pregnante în comuna Mureșenii Bârgăului, deoarece este o zonă mai izolată, cu case răsfirate și mai puțin afectată de modificările socio-economice în comparație cu celelalte localități de pe Valea Bârgăului, care sunt influențate de o dezvoltare intensă economică, culturală și socială fie prin apropierea de orașul Bistrița și așezarea majorității locuitorilor de-a lungul drumului european (Livezile și Rusu Bârgăului), fie prin emanciparea cauzată de industrializarea intensă care conferă comunei Prundu Bârgăului imaginea unui mic orașel. Astfel, am stabilit ca rețea de puncte 17 localități: Livezile, Dorolea, Cușma, Josenii Bârgăului, Mijlocenii Bârgăului, Strâmba, Rusu Bârgăului, Prundu Bârgăului, Susenii Bârgăului, Bistrița-Bârgăului, Colibița, Tiha Bârgăului, Tureac, Mureșenii Bârgăului, Piatra Fântânele, Ciosa și Iliuța.

În toate aceste localități am desfășurat o anchetă dialectală directă, pe teren și am intervievat cel puțin 10 subiecți vorbitori din fiecare localitate. În acțiunea de culegere a materialului lingvistic dialectal, ca anchetator, mi-am propus crearea unui lot echilibrat de subiecți vorbitori format din 5 persoane de sex feminin și 5 persoane de sex masculin, pentru a compara diferite variabile

sociolingvistice, însă acest obiectiv s-a concretizat parțial, predominând în câteva localități persoanele de sex feminin, deoarece disponibilitatea și bunăvoința a existat mai mult din partea subiecților vorbitori adulți și vârstnici de sex feminin, totalul însumând 190 de anchete efectuate.

Studiul prezintă o arie amplă, zona Văii Bârgăului, în care realitatea de pe teren este subliniată de către subiecții vorbitori intervievați, care prezintă grade diferite de cultură și de educație. Materialul lingvistic cules este reprezentativ deoarece numărul de idiolecte înregistrate sunt suficiente pentru a urmări atât ceea ce este constatat în grai, cât și ceea ce este variabil. Toți subiecții vorbitori care au oferit informații în cadrul textelor dialectale, au furnizat răspunsuri și la chestionar, deoarece un subiect vorbitor este posesorul unor registre variate de exprimare. Înregistrarea pe un dispozitiv digital de înaltă calitate a anchetelor asigură atât acuratețea transcrierii materialului dialectal, cât și reconstituirea expresiei fonice a subiectului vorbitor, fără interpretări sau modificări din partea anchetatorului.

Ancheta dialectală s-a desfășurat simultan cu cea sociolingvistică, deoarece nu se poate stabili o graniță exactă între cele două. Astfel, acestea au avut ca scop surprinderea diferențelor dintre generații, dar și influența statutului informatorilor asupra particularităților graiului. Conform L. Ionescu Ruxăndoiu, în *Probleme de dialectologie română* remarcăm faptul că între cercetările dialectologice și cele sociolingvistice se evidențiază o serie de aspecte comune precum: ambele vizează comunitatea lingvistică, diferențele lingvistice în cadrul aceleiași comunități, reacția subiectului vorbitor la faptul lingvistic¹. De asemenea, se disting și o serie de aspecte care le oferă individualitate acestor perspective ale cercetării. Ancheta dialectală surprinde variabilele locale ale limbii prin înregistrarea particularităților lingvistice, dialectale, schimbările fonetice, care se remarcă în comunicarea individuală sau în comunicarea dintre indivizi.

Conform lui Al Gafton zonele lingvistice nu pot evita efectele evoluției lingvistice survenite în acele teritorii învecinate care folosesc aceeași limbă, datorita unui contact inevitabil cu vecinii. Efectul va fi o încercare de protejare a caracteristicilor lingvistice pe care le-a dezvoltat și cultivat prin evoluție, grupul poate reacționa la efectul influențelor din exterior în așa fel încât să se conserve caracteristicile limbii, reacția grupului fiind proporțională cu forța, mijloacele și eficiența acestora dar și cu miza pe care o reprezintă pentru grup caracteristicile de individualizare. Nefiind o entitate indivizibilă, acțiunea unui individ ca membru al grupului poate avea un efect catalizator și coagulant.²

Conform lui Sorin Guia în efectuarea unei anchete sociolingvistice trebuie menționată zona geografică și administrativă de origine, dar și de rezidență a subiecților vorbitori, naveta dintr-o zonă în alta fiind un factor care își va pune amprenta asupra pronunțării subiectului vorbitor. Chiar dacă tradițional specialiștii consideră că ar trebui să existe diferențe între pronunțarea femeilor și cea a bărbaților fiind anticipată o pronunțare mai conservatoare în cazul femeilor, societatea modernă în care se promovează egalitatea între sexe are ca efect estomparea acestei diferențe.³

Ancheta sociolingvistică vizează subiectul vorbitor din perspectiva unor variabile sociale precum: vîrsta, statut social, nivelul de școlarizare, analizînd influența acestora asupra limbii. Prin criteriile de selecție ale lotului, incluzînd un număr foarte mare de subiecți vorbitori, avînd vîrste, nivele de pregătire profesională, statut socio-economic diferite, dar fiind selectați din diferite puncte de rețea, studiul are ca obiectiv identificarea variabilelor lingvistice și din perspectiva socială.

Conform Luminiței Botoșineanu care analizează variația internă a unui grai din trei perspective (diagenerațională, distractică și diafazică) se definesc trei subcoduri: un subcod „înalț” identificat cu standardul cu coloratură regională, limba populară reprezentînd subcodul „mediu” și un subcod „jos”. Potrivit autoarei nu se poate stabili o corespondență între vîrstă, nivel de pregătire

¹Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, ed. Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973, p. 21.

² Gafton, Alexandru, *Social dynamics and the linguistic norm*, în *Diversité et identité culturelle en Europe*, XI (2), p. 7, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2014, p. 10.

³ Guia, Sorin, Sociolinguistic aspects in the study of spoken dialectal language, în *The Proceedings of the International Conference Literature, Discourse and Multicultural Dialogue. Section: Language and Discourse*, 6, p. 347-358, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureș, 2018, p. 349.

pe de-o parte și cele trei subcoduri pe de altă parte, existînd un acces diferențiat al locuitorilor la fiecare dintre aceste varietăți. Ca exemplu este menționat cazul vorbitorilor instruiți care aparțin generației tinere și au acces la toate cele trei nivele menționate. Un alt exemplu este acela al subiecților care au rămas după finalizarea studiilor în mediul rural, aceștia au acces doar parțial la subcodul „înalt”, iar subiecții din clasa inferioară au, în general, competențe lingvistice caracteristice subcodului „jos”.⁴

În demersul științific privind conservarea și caracteristicile graiului minorității poloneze din Sudul Bucovinei, pentru a respecta principiile geolingvisticii pluridimensionale, cercetătorul Florin Olariu a intervievat în fiecare localitate câte patru persoane, pentru a evidenția două tipuri de variații sociolingvistice : variația diagenetională (doi tineri vs. două persoane în vârstă) și variația diasexuală (două femei vs. doi bărbați).⁵

În cazul cercetării personale aplicarea unui chestionar complex unui lot substanțial de 190 de subiecți vorbitori a condus la îmbinarea anchetei dialectale cu cea sociolingvistică. Atît în cazul aplicării chestionarului, cît și în cazul întrebărilor indirecte se remarcă o unitate în folosirea graiului local. Din acest fapt reiese o bună relație de comunicare construită de anchetator cu subiectul vorbitor și o înțelegere clară de către vorbitor a scopului anchetei.

Au existat și cazuri în care în cadrul întrebărilor indirecte informatorii au folosit graiul zonei, iar în cadrul chestionarului a existat un grad de inhibiție generat de o suspiciune sau neîncredere în relația subiect-anchetator. Momentele au fost depășite prin intervenția anchetatorului, atrăgîndu-le atenția acestora să vorbească „ca pe aici”, iar ei confirmînd prin zîmbet, își corectau modul de exprimare, folosind graiul local. Din această perspectivă putem identifica cîteva posibile cauze ale acestor momente și încercări ale subiecților vorbitori de a folosi limba literară. O posibilă dificultate în stabilirea relației anchetator-subiect este teama de a nu fi înregistrat și popularizat în mijloacele mass-media. De asemenea, se remarcă și percepția greșită de a asocia graiul local cu o dovadă de lipsă de educație și cultură, dar și faptul că informatorii nu conștientizează importanța și mîndria de a conserva tradițiile și graiul local.

În cadrul selecției de subiecți vorbitori pentru categoria de vîrstă adolescenți, care s-a desfășurat în cadrul unității de învățămînt, în care îmi desfășor activitatea de secretar, discutînd cu un colectiv de elevi despre conservarea obiceiurilor și tradițiilor locale, am primit recomandare pentru un elev, pe care ei îl considerau cel mai potrivit, deoarece era foarte implicat în munca cîmpului și cunoștea tradițiile și obiceiurile locale, pe care confirmă chiar elevul că acesta este modul lui și a familiei sale de a trăii, iar plăcerea de a conserva anumite tradiții i-a fost transmisă de către bunicii săi.

Relația anchetator-subiect vorbitor arată că informatorii au reușit să poarte discuțiile cu mai multă ușurință, fiind utilizate în conversație atît narațiunea, cît și dialogul, pe diferite teme care surprind aspectele vieții de zi cu zi: muncile cîmpului, lucrul la pădure, oieritul etc., fapt ce prezintă o spontaneitate aparte oferită de libertatea de exprimare.

În majoritatea cazurilor conversațiilor tematice, atunci cînd li se cere subiecților vorbitori să vorbească despre întîmplările din viața de zi cu zi, despre obiceiurile locului la nuntă, la sărbătorile de Crăciun sau de Paști sau chiar despre rețetele culinare tradiționale, acestora li se declașează memoria afectivă involuntară, fapt deosebit de important, întrucît informatorii povestesc despre ceva din propria inițiativă, prezentînd caracterul descriptiv și liber al conversației printr-un deosebit fir narativ. Se poate afirma faptul că și în cazul aplicării chestionarului la majoritatea subiecților vorbitori s-au înregistrat aceleași caracteristici, în pofida faptului că reprezentau întrebări directe, informatorii nu se simțeau constrînși de contextul de comunicare, au considerat că este un proces ludic, întrebările li s-au părut ușoare și antrenante. În majoritatea cazurilor am rostit în ritm alert întrebările chestionarului, iar subiecții vorbitori ofereau impresia că anticipă întrebările și ofereau

⁴ Botoșineanu, Luminița, *Graiul de pe Valea superioară a Someșului Mare*, Editura Alfa, Iași, 2007, p. 275-285.

⁵ Olariu, Florin, Teodor, Olariu, Veronica, *Graiurile poloneze din Poiana Micului și Bulai (Bucovina de Sud) – o perspectivă sociolingvistică de tip comparativ pe baza ALAB*, în *Studia Romanica Posnaniensia* 47/3 (2020): 55-78, Adam Mickiewicz University Press, p. 60.

imediat răspunsurile. Interesant este că au existat și unii subiecți care au considerat că este important să se păstreze tradițiile și pronunțarea regională, considerînd binevenită această inițiativă.

Sociolingvistica – aspecte teoretice

Sociolingvistica își propune cercetarea relațiilor dintre limbă și societate, însă noutatea constă în modul de abordare a sociolingvisticii asupra acestei probleme: limba și societatea sunt considerate două structuri cu organizare proprie, a căror variație este corelativă și sistematică, raporturile dintre acestea fiind modelabile.

Sociolingvistica s-a dezvoltat pentru prima dată în SUA în anii 50 și s-a evidențiat prin legătura strînsă dintre studiile de lingvistică și cele de antropologie culturală, legătură consacrată prin tradiția creată de către Franz Boas și Edward Sapir. Acest aspect prezenta interesul specialiștilor pentru cunoașterea complexă a populațiilor indigene din America: studiul limbii acestora alături de studierea vieții și a culturii lor materiale și spirituale.⁶ În Europa lingvistica a urmat căi proprii de dezvoltare, iar lingvistica istorică a oferit un cadru favorabil discutării problemelor relației limbă-societate. Încă de la această primă perspectivă a primelor studii de dialectologie apare ideea distingerii limbii unui informator în funcție de generație, sex, cultură, profesie etc. Preocupările cercetării care studiază raporturile limbii cu societatea au apărut în Europa cu cîteva secole în urmă, dar sunt prezente și în lingvistica românească, unele caracteristici ale limbii vorbite fiind identificate în scrierile de la sfîrșitul secolului al XIX-lea la B. P. Hasdeu, I.A. Candrea, Sextil Pușcariu, Ovid Densusianu, Theodor Capidan și Iorgu Iordan, aceștia fiind autorii menționați de către Liliana Ionescu Ruxăndoiu și Dumitru Chițoran, la care se regăsesc aceste idei⁷.

Ancheta dialectală și ancheta sociolingvistică – diferențe și asemănări

Se poate considera că sociolingvistica abordează probleme pe două nivele: cel al microanalizei și cel al macroanalizei. Între aceste două aspecte există o complementaritate atît din punct de vedere a metodologiei, cît și a rezultatelor furnizate. Microsociolingvistica are ca obiectiv analiza interacțiunii verbale dintr-o comunitate descriind rețeaua de comunicare între membrii aceleiași comunități în funcție de reperele spațio-temporale la care se raportează, iar macrosociolingvistica abordează diglosia și bilingvismul, fenomene ample cu rezonanță amplă națională sau chiar internațională⁸.

Din punctul de vedere al metodelor de lucru atît ancheta dialectală, cît și cea sociolingvistică se aseamănă prin aplicarea unui chestionar stabilit în prealabil, folosind metoda anchetei directe, iar răspunsurile culese fiind înregistrare pe suport digital și ulterior transcrise selectiv. Diferențele între ancheta dialectală și cea sociolingvistică sunt identificate în lucrarea lui Einar Haugen. Ancheta sociolingvistică se caracterizează prin utilizarea unui număr foarte mare de informatori cu vîrste și profesii diferite, originari sau de curînd stabiliți în localitatea studiată, fiind „un studiu intensiv al unei populații”⁹. Dialectologia oferă o imagine pe orizontală, pe un teritoriu cuprinzător a „invariantelor locale”, pe cînd sociolingvistica este preocupată de „invariantele sociale”, urmărind o diferențiere pe verticală a limbii, care are ca rezultat o imagine mozaicată a structurii limbii¹⁰.

În ceea ce privește chestionarul, cel sociolingvistic este conceput extrem de scurt pentru a putea fi aplicat unui număr foarte mare de subiecți vorbitori, în cazul cercetării pe Valea Bîrgăului, ca anchetator, pentru a putea obține ambele obiective, atît dialectologice, cît și sociolingvistice, am utilizat chestionarul de dialectologie, un chestionar amplu compus din 186 de întrebări, unui număr de 190 de subiecți vorbitori, dar acest demers are ca și consecință un efort considerabil repetat de deplasare în punctele de anchetă și un consum mare de timp. Timpul mediu de efectuare a unei anchete dialectale pe chestionarul propus a fost de 45 minute dintre care minim de 20 minute au fost

⁶Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Chiroșan, Dumitru, *Sociolingvistică. Orientări actuale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 7.

⁷*Ibidem*, p. 8.

⁸*Ibidem*, p. 21-22.

⁹Cf. Haugen, Einar, apud Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Chiroșan, Dumitru, *Sociolingvistică. Orientări actuale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 25.

¹⁰Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Chiroșan, Dumitru, *Sociolingvistică*, 1975, p. 25.

alocate chestionarului, iar restul conversațiilor tematice, iar timpul maxim alocat unei anchete dialectale, cu informații de interes pentru cercetare a fost de 2 ore, deoarece oferind informatorului o temă de discuție, cuprins de amintirile declanșate de memoria afectivă, acesta povestea toate întâmplările detaliat.

Concluzii

Din punct de vedere sociolingvistic, am remarcat conturarea a două centre inovatoare distincte în jurul localităților Prundu Bârgăului și Livezile, care reprezintă punctul de interes al informatorilor și care influențează atât graiul, cât și obiceiurile locale. Îmbinarea anchetei dialectale cu cea sociolingvistică și utilizarea unei metode care să includă atât un chestionar amplu, cât și un număr mare și variat de subiecți vorbitori distribuiți conform variabilelor sociolingvistice, oferă o perspectivă mai clară asupra modificărilor lingvistice și factorilor sociali, economici și culturali implicați, însă este un demers vast cosumator de timp și resurse.

BIBLIOGRAPHY

- Botoșineanu, Luminița, *Graiul de pe Valea superioară a Someșului Mare*, Editura Alfa, Iași, 2007.
- Caragiu-Marioțeanu, Matilda, *Compendiu de dialectologie română (nord- și sud-dunăreană)*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975.
- Caragiu-Marioțeanu, Matilda, Giosu, Ștefan, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Todoran, Romulus, *Dialectologie română*, Editura didactică și pedagogică, București, 1977.
- Cazacu, Boris, *Un aspect al cercetării interdisciplinare: Sociolingvistica*, în FD, vol. VIII, 1973.
- Ciolac, Marina, *Sociolingvistică școlară*, Editura All, București, 1997.
- Coteanu, Ion, *Elemente de dialectologie a limbii române*, Editura Științifică, București, 1961.
- Gafton, Alexandru, *Social dynamics and the linguistic norm*, în *Diversité et identité culturelle en Europe*, XI (2), p. 7, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2014
- Guia, Sorin, Sociolinguistic aspects in the study of spoken dialectal language, în *The Proceedings of the International Conference Literature, Discourse and Multicultural Dialogue. Section: Language and Discourse*, 6, p. 347-358, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureș, 2018.
- Guia, Sorin, *Dialectologie română. Studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.
- Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014.
- Ionescu, Ruxăndoiu, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, ed. Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973.
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Chiroșan, Dumitru, *Sociolingvistică. Orientări actuale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.
- Olariu, Florin, Teodor, Olariu, Veronica, *Graiurile poloneze din Poiana Micului și Bulai (Bucovina de Sud) – o perspectivă sociolingvistică de tip comparativ pe baza ALAB*, în *Studia Romanica Posnaniensia* 47/3 (2020): 55-78, Adam Mickiewicz University Press.
- Olariu, Florin-Teodor, *Variație și varietăți în limba română: studii de dialectologie și sociolingvistică*, Editura Institutului European, Iași, 2017.
- Turculeț, Adrian, *Dialectologie română*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2002.

THE VOCABULARY. CONCEPTUALIZATION AND TRAINING PROCEDURES

Octavia Șinteregan (Moisil)
PhD Student, UMFST Târgu Mureș

Abstract. This study involves a conceptualization of vocabulary. The main objective of this study is to briefly address the formation of the Romanian lexicon, which is based on internal and external vocabulary enrichment procedures. The descriptive-linguistic method allowed us some conclusions, among which the need for a theoretical approach to the term lexicon, being the first condition for achieving a conceptualization of this term. The vocabulary of a language is in full expansion, in a continuous evolution, thus there are various changes that are related to the progress of a society, but also to the possibilities of transformations that take place within the material and spiritual life of a linguistic community.

Keywords: vocabulary, procedure, linguistic, internal, external, evolution

Vocabularul, lexicul, este în continuă evoluție, într-o continuă mișcare, iar modificările ce au loc în cadrul acestuia sunt adesea direct sau indirect legate de progresul societății umane în ansamblul ei și în mod special sunt legate de transformările ce se petrec în viața materială și spirituală a unei colectivități lingvistice. Constant apar noi elemente corespunzătoare necesităților lexicale ale vorbitorilor, în timp ce alte cuvinte, elemente, sunt împinse spre periferia lexicului. Dintre cauzele ce explică evoluția vocabularului, amintim: dezvoltarea neîntreruptă a științei și a tehnicii, diversificarea vieții culturale, schimbările de ordin politic, social și economic, modificarea mentalității și a concepției despre viață a oamenilor, contactele dintre popoare, globalizarea etc. Aceste modificări îmbracă aspecte variate începând de la arhaizarea treptată a unor cuvinte, simpla schimbare a unor sensuri sau apariția de noi lexeme ce denumesc obiecte, fenomene procese etc. necunoscute sau inexistente anterior.

Atunci când vorbim despre vocabularul limbii române este impetuos necesar să vorbim și de dinamica acestuia și de evoluția semantică a cuvintelor. Se știe că vocabularul unei limbi are o anumită dinamică în funcție de necesitățile lexicale ale vorbitorilor, astfel, odată cu evoluția și dezvoltarea unei societăți și vocabularul se va îmbogăți. Pentru a pune în evidență acest fenomen este suficient să comparăm sensurile actuale ale unităților lexicale cu sensurile din fraze mai vechi ale limbii române. Prin această comparație putem observa:

- extensia semantică a cuvântului sau lărgirea sensului cuvântului (cuvântul *pasăre*, în limba română a dobândit un sens mai larg față de cel din latină care îi stă la bază lat. *passer* = *vrabie*);
- restrângerea sensului cuvântului, adică lexemul s-a specializat doar pe o anumită ramură (ex: lat. *nutricium* însemna *hrană în general*, dar, continuatorul său din română *nutreț*=*hrană pentru animale domestice erbivore constituită de obicei din plante care sunt recoltate și folosite ca furaj*);
- combinarea celor două tipuri prin succesiunea lor în timp sau prin alăturarea lor simultană;
- înnobilarea sensului unui cuvânt; ex: *războinic*, de origine slavă, a însemnat la început *ucigaș, tâlhar* deoarece cuvântul *război* avea sens de *hoție, măcel*, dar astăzi cuvântul înseamnă *viteaz*, ceea ce face ca sensul original al cuvântului să fie înnobilit;
- degradarea sensului cuvântului; ex: cuvântul *mitocan* a însemnat initial *locuitor al unui mitoc*, astăzi este folosit cu sens peiorativ, fiind influențat și de cuvinte cu final asemănător precum *bădăran, golan, mârlan* etc. utilizate tot cu sens peiorativ.

Cauzele care provoacă aceste modificări de sens sunt diverse și numeroase atât din realitatea înconjurătoare, cât și în cea extralingvistică (cauze pur lingvistice sau de ordin psihologic), dar, cele

mai importante cauze, după cum consideră Theodor Hristea,¹ sunt cele de natură socială. O altă cauză care provoacă evoluția semantică a cuvintelor este cea a exprimării concise sau economie în limbă, astfel, prin elipsă, am ajuns ca *teniși* să înlocuiască *pantofi de tenis* sau *bascheți – ghetete de baschet*. Schimbările semantice nu se produc regulat și nu afectează toate cuvintele, este vorba de un proces de selecție și de răspândire a sensurilor nou create ce ajung, în timp, să fie adoptate de uzul general al limbii și de normele literare.

Etimologia joacă un rol important în evoluția semantică a cuvintelor, doar cunoscând etimologia unui lexem putem identifica transformările suferite de acesta de-a lungul timpului. Etimologia este o ramură a lexicologiei care studiază originea și evoluția cuvintelor sub aspectul formei și al sensului.

Chiar dacă vocabularul limbii române este destul de bogat, cauzele amintite mai sus fac necesară introducerea unor cuvinte nou create în interiorul limbii sau cuvinte ce aparțin altor limbi. Din această perspectivă, se pot deosebi mai multe mijloace, procedee de îmbogățire a vocabularului:

- mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul cuvintelor deja existente în lexic): *derivarea, compunerea și schimbarea valorii gramaticale*;

- mijloace externe de îmbogățire a vocabularului (prin care se împrumută cuvinte din afara lexicului limbii, din alte limbi, în special din limba engleză): *împrumuturile lexicale vechi și împrumuturile lexicale neologice*;

În cele ce urmează, voi prezenta succint mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului.

Derivarea este un procedeu prin care se formează cuvinte noi de la cuvinte deja existente în lexic (cuvânt de bază), cu ajutorul sufixelor și prefixelor.

Sufixe reprezintă sunete sau îmbinări de sunete care se atașează la sfârșitul unui cuvânt de bază pentru a forma un cuvânt nou. După înțelesul cuvântului nou format, cuvântului derivat, acestea pot fi sufixe augmentative, diminutivale, sufixe pentru denumirea agentului, sufixe pentru denumirea însușirii unor obiecte, sufixe pentru denumiri abstracte. Dacă luăm în calcul rezultatul morfologic al atașării sufixului la temă, sufixele pot fi substantivele, adjectivele, verbale sau adverbiale.

La fel ca sufixele, și *prefixele* sunt sunete sau îmbinări de sunete care se plasează în fața cuvântului de bază pentru a forma cuvinte noi. Acestea se împart în trei categorii: foarte vechi, vechi și noi. Prefixele foarte vechi sunt moștenite din limba latină, cele vechi sunt luate din slavă, iar cele noi aparțin limbilor moderne fiind utilizate mai ales în limbajul tehnico-științific (*ante-, contra-, extra-, inter-, ultra-*).

Compunerea este un procedeu lexical prin care se unesc două sau mai multe cuvinte pentru a forma un cuvânt nou. Cuvintele noi se pot obține din cuvinte întregi sau abrevieri. Compunerea poate fi: prin alăturare, prin subordonare sau prin abreviere.

După părțile de vorbire cărora le aparțin elementele alcătuitoare ale unui compus și rezultatul îmbinării acestora, cuvintele compuse se pot clasifica în:

- substantive compuse: *untdelemn, bunăvoință, câine-lup*;
- adjective compuse: *atotștiutor, social-politic, binecunoscut*;
- pronume compuse: *dumneata, celălalt, oricare*;
- numerale compuse: *unsprezece, o sută patruzeci, de trei ori*;
- verbe compuse: *a binevoi, a binecuvânta, a binemerita*;
- adverbe compuse: *astfel, după-amiază, niciodată*;
- prepoziții compuse: *de la, de lângă, despre*;
- conjuncții compuse: *casă, fiindcă* ;
- interjecții compuse: *tic-tac, hodoronc-tronc*.

Fenomenul compunerii de tip tematic evidențiază creativitatea și capacitatea limbii actuale de a asimila atât formanți de tip erudit, cât și afixoide de succes pe plan internațional. Se poate

¹Theodor Hristea (coord), op.cit, p. 20.

observa productivitatea obținerii de noi elemente lexicale prin alipirea la un morfem-bază a afixoidelor, mai cu seamă a prefixoidelor (*eurofob, eurofobie, eurosceptic, teleanie*), însă mai rar creațiile interne rezultate din două afixoide (*supermega- performantului* antrenor). Se remarcă, în limbajul actual, tendința de redare a superlativului absolut cu ajutorul prefixelor *ultra-, super-*, care, în acest sens, concurează cu *arhi-*. Schimbarea categoriei gramaticale conduce la substantivizarea unor adjective rezultate din prefixoide.

Afixoidarea, procedeu eminent livresc, este astăzi o modalitate de formare a noi elemente lexicale care, grație presei românești, au pătruns în limba standard. Numărul semnificativ de compuse tematice din mass-media actuală nu ne-au surprins dacă avem în vedere că ne aflăm în plină expansiune a procesului de culturalizare de tip globalizat. Ușurința de a obține compuse tematice este uimitoare, elementele constituente nu mai sunt simțite ca având, în genere, caracter artificial. O dovadă în acest sens o reprezintă creațiile lexicale cu funcție stilistică. Unele dobândesc cu repeziciune statut de efemeride, reprezentând creații de moment. Predilecția pentru astfel de formații interne nu constituie o caracteristică generală a scrisului publicistic din această perioadă, dar se poate observa în special în secțiunile adresate publicului tânăr, erudit, deschis spre noutate și cucerit de combinații lexicale inedite.

Schimbarea valorii gramaticale sau **conversiunea** este un procedeu exclusiv gramatical prin care se face trecerea de la o parte de vorbire la alta, adică, cuvântul își schimbă categoria gramaticală. Astfel, se obțin substantive din adjective (*bunul, răul*), din verbe la participiu sau gerunziu, adverbe, pronume sau interjecții (*un of*); adjective din verbe la participiu (*desenul pictat*), gerunziu (vocea *tremurândă*) sau chiar adverbe (atunci când determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia); prepoziții din adverbe, substantive sau verbe la participiu (*împrejurul, grație, mulțumită*) etc. Trebuie precizat faptul că diferența de valoare morfologică va fi dată de contextul în care apar aceste cuvinte.

Calculul lingvistic constă în „copierea, imitarea sau împrumutarea așa-zisei structuri sau forme interne a unui cuvânt străin (derivat sau compus). Mai clar spus, elementele alcătuitoare ale cuvântului străin sunt traduse, în românește, în întregime sau parțial.”² Altfel spus, elementele care alcătuiesc un cuvânt străin sunt traduse, în românește, parțial sau în întregime. De exemplu, fr. *entrevoir* a fost redat în românește prin verbul *întrevedea*; pot fi calchiate și unități frazeologice, nu doar cuvinte: *a lua cuvântul* (după fr. *prendre la parole*), *vorbitor nativ* (după en. *native speaker*) etc.

O importanță majoră în formarea lexicului românesc o au împrumuturile lexicale vechi, dar și cele neologice, astfel, împrumuturile lexicale sunt mult mai numeroase în limba română decât cele semantice. Ca mijloc extern de îmbogățire a vocabularului, împrumutul este un factor extern, o consecință de ordin lingvistic a unor factori de ordin extralingvistic. Acestea sunt favorizate de câțiva factori dintre care enumerăm: vecinătatea geografică, amestecul de populație (sau conviețuirea), relațiile de ordin politic, economic și cultural dintre popoare. Cuvintele împrumutate, luate din alte limbi sunt în mod normal adaptate la sistemul fonetic și morfologic al limbii receptoare. Unele cuvinte au pătruns în limba română pe cale directă (prin contactul nemijlocit dintre popoare cu limbi diferite; pe cale orală) sau pe cale indirectă (prin cărți sau în scris în general, având un caracter cult sau livresc).

O componentă esențială a vocabularului românesc este reprezentată de lexemele de influență slavă, fiind cea mai puternică influență veche, iar împrumuturile sunt numeroase, manifestându-se pe o perioadă îndelungată de timp (secolele VI-VII și până în a doua jumătate a secolului al XX-lea). La cuvintele vechi împrumutate din slavonă, se adaugă împrumuturile mai noi ce provin direct din limbi slave vecine precum bulgara, sârbo-croata, ucraineană, rusă sau poloneză. Împrumuturile din limbile slave s-au făcut atât pe cale orală și populară, cât și pe cale scrisă, cultă sau cărturărească. Amintind anterior de procesul derivării, tot de la slavi au fost împrumutate afixe

² Theodor Hristea (coord.), *Sinteze de limba română* (ediția a doua revăzută și mult îmbogățită), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p. 32.

lexicale, care, cu timpul, au devenit foarte productive: prefixe (*ne-*, *pre-*, *răs-*) și sufixe (*-aci*, *-alnic*, *-an*, *-anie*, *-că*, *-eală*, *-et*, *-ice*, *-iș*, *-iște*, *-iță*, *-iv*, *-nic*).

Influența maghiară a fost posibilă prin conviețuirea românilor cu maghiarii și contactele directe dintre cele două popoare duc la influența reciprocă manifestată în lexic și foarte puțin în domeniul formării cuvintelor. Influența maghiară se manifestă cu aproximație din secolul al XI-lea sau chiar mai devreme în secolul al X-lea, dacă admitem opinia lui Ovid Densusianu, odată cu constituirea statului feudal maghiar. Aceasta s-a extins și asupra unor formațiuni statale din Transilvania, iar populația a fost adusă în stare de dependență față de cuceritori pentru a-și consolida stăpânirea, fapt ce a făcut ca influența maghiară să se accentueze.

Cuvintele de origine maghiară sunt împărțite în elemente ce se întâlnesc exclusiv în graiurile din Transilvania și elemente lexicale ce le întâlnim pe întreg teritoriu lingvistic dacoromân. Cum era de așteptat, mai întâi cuvintele de origine maghiară au fost întâlnite regional în Transilvania, dar ajung pe întreg teritoriul dacoromân ca urmare a legăturilor dintre locuitorii Transilvaniei cu cei din Moldova și Țara Românească (legături de ordin economic, social, politic, cultural, mișcări de transumanță, schimbări de populație, colonizări), astfel, elementele de origine maghiară se răspândesc devenind parte integrantă a lexicului românesc.

Un rol aparte în ceea ce privește vocabularul românesc îl are existența împrumuturilor neologice. Fondul lexical neologic al limbii române este foarte bogat și variat ca proveniență, origine. Neologismul, este un cuvânt nou apărut într-o limbă indiferent că este împrumutat sau este o creație internă (format prin derivare sau compunere). Lexicul limbii române conține numeroase neologisme împrumutate din limbile apusene sau direct din latina savantă. Orice cuvânt *internațional* este considerat neologism indiferent de vechimea lui în limbă (ex: *filozof*, *filozofie* – sunt neologisme chiar dacă sunt atestate în limba română în secolul al XVII-lea) după cum precizează Th. Hristea.³

Neologismele apar când există necesități denominative, arătând caracterul dinamic al unei limbi, dar și disponibilitățile acesteia de înnoire. Procesul de modernizare și îmbogățire masivă a lexicului limbii române a început în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și primele decenii ale secolului al XIX-lea. Acest proces urmează să se intensifice la mijlocul secolului al XIX-lea după Unirea din 1859.

În această perioadă, dispar unele turcisme, grecisme și elemente lexicale de alte origini cărora le-au luat locul neologismele ce provin din latino-romanică în general, și franceză în special.

Tot în această perioadă (secolul al XIX-lea), se poartă numeroase discuții privind utilitatea neologismelor, dar și principalele surse de îmbogățire a vocabularului. Sunt acceptate limbile romanice sau limba latină ca surse de împrumut, deși au existat voci care au refuzat orice fel de împrumuturi venind cu soluții nu tocmai practice, dar aceste prejudecăți au fost respinse.

În concluzie, **împrumutul** este uneori soluția viabilă, de cele mai multe ori însă nu. Pentru că, în mod evident, forma de împrumut nu este întotdeauna ușor de adaptat particularităților fonetice, morfologice și sintactice ale limbii țintă. Dar în momentul creației neologice, specialiștii nu văd decât impedimentul lipsei unui termen de care au nevoie, nu pot anticipa repercusiunile unui act denominativ ratat.

BIBLIOGRAPHY

Academia Română / Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române*, vol. I, *Cuvântul*, EAR, București, 2005

Dicționar general de științe. Științe ale limbii, EȘ, București, 19971, [Angela Bidu-Vrânceanu, -Aspecte ale dinamicii limbii române actuale, Actele Colocviului Catedrei de Limba română, Editura Universității din București, [București], 2003, p. 107-115 IORDAN, Iorgu, *Limba română contemporană*, Editura Ministerului Învățământului, București, 1956

³Theodor Hristea, op.cit, p. 51.

Hristea Theodor (coord.), *Sinteze de limba română* (ediția a doua revăzută și mult îmbogățită), București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981

Sextil Pușcariu, *Limba română, I: Privire generală*, București, FRLA, 1940 Valeria Guțu – Romalo, *Aspecte ale evoluției limbii române*, Humanitas, București, 2005, p. 256-267; 275-286 („Preferințe lexicale”)

Stoichițoiu-Ichim 2006b: Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București

LINGVISTIC CALQUE IN THE PHARMACEUTICAL VOCABULARY

Floriana-Diana Pirlogea (Naghibaur)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Linguistic calque is a complex phenomenon, as it falls under the category of both external and internal vocabulary enrichment procedures. The pharmaceutical lexicon is composed, for the most part, of borrowings. Although reduced in number, pharmaceutical lexical units contribute to the enrichment of this field, by imitating foreign models and by capitalizing on the internal resources of the Romanian language.

Keyword: lexical calque, semantic calque, phraseological calque, morphematic structure, terminological phrase

Calcul lingvistic este considerat, de către cercetători, un fenomen complex, deoarece, aflându-se la granița dintre împrumut și creație internă, acesta contribuie la îmbogățirea vocabularului limbii române prin crearea unor cuvinte noi sau prin lărgirea ariei semantice a unor cuvinte deja existente¹. Din acest punct de vedere este justificată încadrarea, concomitent, a calcului lingvistic în categoria procedeele externe și a celor interne de îmbogățire a vocabularului și a frazeologiei: pornind de la un model străin, ia naștere un cuvânt nou sau o unitate frazeologică nouă prin valorificarea materialului lingvistic deja existent în limbă².

În funcție de rolul pe care îl are la nivel lingvistic, literatura de specialitate aduce în atenția celor interesați mai multe tipuri de calculi: calcul lexical de structură morfematică prin care se creează lexeme noi a căror structură poate fi analizată, calcul semantic ce presupune adăugarea unei semnificații noi unui cuvânt deja existent în limbă, după modelul corespondentului său străin, caracterizat (cel puțin) prin bisemantism³, calcul frazeologic care constă în traducerea unei unități frazeologice, mai mult sau mai puțin complexă, calcul lexico-frazeologic realizat atât prin traducerea literală a unei unități frazeologice, cât și prin împrumutarea structurii unuia dintre elementele constitutive⁴, calcul gramatical prin care este imitat comportamentul morfologic, sintactic sau morfosintactic al unui cuvânt, calcul lexico-gramatical ce presupune copierea structurii modelului străin și a particularităților gramaticale și calcul frazeologico-gramatical prin care ia naștere o unitate frazeologică necunoscută anterior, în structura căreia lexemele au un comportament gramatical nou⁵.

În lexicul farmaceutic întâlnim, în general, calc lexical de structură morfematică, modelul extern fiind fie un cuvânt derivat, fie un cuvânt compus. În cazul cuvintelor calchiate după cuvinte derivate, observăm prezența prefixului *anti-*: **anticancerigen** – după fr. *anticancereux* (DCR, 48); **anticarie** – după engl. *anticarious* (DAN, 72) și a prefixului *supra-*: **supraalimentație** – după fr. *supraalimentation* (MDA, 1063); **supradozaj** – după fr. *surdosaj* (DCR, 510); **supradoză** – după engl. *overdose*, fr. *surdose* (DCR, 510); **suprainfecție** – după fr. *surinfection* (MDA, 1065); **suprarenal** – după fr. *surrénal* (MDA, 1067). În cazul cuvintelor calchiate după cuvinte compune, observăm prezența unor prefixoide: **lipoabsorbție** – după engl., fr. *liposuction*, fr. *liposuccion* (DCR, 322); **lipoaspirație** – după fr. *lipoaspiration* (DCR, 322); **radiochirurgie** – după engl. *radiosurgery* (DCR, 443); **seronegativ** – după fr. *séronegatif* (DCR, 476); **seropozitiv** – după fr. *séropositif* (DCR, 476); **gemoterapie** – după engl. *gemmotherapy*, fr. *gemmotérapie* (DCR, 262).

¹ Liliana Agache, *Vocabularul limbii române în diacronie*, București, Editura Pro Universitaria, 2017, p. 189.

² Theodor Hristea, (coordonator), *Sinteze de limba română*, ediția a treia, revăzută și din nou îmbogățită, București, Editura Albatros, 1984, p. 106.

³ *Ibidem*, p. 107 și p. 111.

⁴ Theodor Hristea, *Probleme de etimologie*, București, Editura Științifică, 1968, p. 177 și p. 185.

⁵ Liliana Agache, *op. cit.*, pp. 202 – 203.

Exemplele identificate evidențiază faptul că, în cazul unor cuvinte, nu se poate stabili cu precizie prima limbă ce a oferit modelul de imitat. Dicționarele oferă, astfel, două surse pentru calcul lexical de structură morfematică, orientând lexeme precum *supradoză*, *lipoabsorbție* și *gemoterapie* spre noțiunea de calc internațional, ce presupune capacitatea unor unități lexicale de a circula în mai multe limbi internaționale, neînrudite între ele⁶.

Calcul semantic este slab reprezentat la nivelul lexicului farmaceutic, pentru că, majoritatea lexemelor sunt împrumuturi, prin urmare semnificantul este preluat întocmai, dovadă a caracterului internațional al acestui vocabular. Cu toate acestea, Florica Dimitrescu consemnează termenul farmaceutic **generic** ca fiind calc după engl. *generic*, dar al cărui sens specializat „produs (medicament, produs cosmetic etc.) vândut fără a fi asociat cu un brand” (DCR, 263), nu este consemnat (încă) în dicționarele de uz general. Tocmai de aceea, este necesar să comparăm sensurile acestui cuvânt consemnate de lucrările lingvistice cu cele consemnate de lucrările de specialitate: *generic*, -ă / pl.: ~ici, ~ice / E: fr. *générique* - 1. *a* care aparține unei categorii întregi. 2. *a* privitor la o categorie întreagă (de ființe, obiecte, fenomene). 3. *a* care cuprinde toate cazurile de același fel. 4. *sn* parte de la începutul sau de la sfârșitul unui film, în care sunt indicate numele principalelor realizatori ai filmului respectiv (MDA, 983) – *generic*: „medicament industrial, reprodus (copiat) după formula unui medicament original, brevetat, existent deja în comerț; el revendică aceeași activitate, pentru aceleași indicații terapeutice; este comercializat de altă firmă decât cea producătoare a medicamentului original, sub un nume propriu, care îl protejează (engl. *trademark*) și are un preț de vânzare mai mic, deoarece nu a fost supus tuturor testelor toxicologice, clinice (ca medicamentul original)” (DF, 382). Cu siguranță, frecvența uzului va impune introducerea sensului specializat al acestui lexem, alături de sensul obișnuit, în dicționarele de uz general.

Calcul frazeologic, raportat la limbajul specializat, este reprezentat de anumite *îmbinări uzuale*, adică acele sintagme stabile, de tipul determinant + determinant⁷. Pentru a analiza modul și gradul în care acest tip de calc lingvistic contribuie la îmbogățirea lexicului farmaceutic avem în vedere formele farmaceutice care însoțesc denumirile comerciale ale medicamentelor. Pentru acest demers am consultat prospecte ale unor medicamente, accesând *Nomenclatorul medicamentelor* de pe site-ul Agenției Naționale a Medicamentului.

Deosebindu-se de unitățile frazeologice propriu-zise printr-un anumit grad de abstractizare și, mai ales, prin monoreferențialitate, formele farmaceutice pot fi considerate sintagme terminologice⁸. Din punct de vedere gramatical, sintagmele terminologice din lexicul farmaceutic pot constitui grupuri nominale, centrul fiind un substantiv, însoțit de „elemente direct dependente sintactic de acesta”⁹. În plus, în funcție de numărul de elemente ce alcătuiesc grupurile nominale și de relația dintre substantivul-centru și adjunct / adjuncți, sintagmele terminologice farmaceutice pot fi simple și complexe.

În primul rând, sintagmele terminologice farmaceutice simple reprezintă grupuri nominale alcătuite dintr-un substantiv-centru și un adjunct cu următoarele valori morfologice¹⁰:

- adjectiv propriu-zis: **gel gingival** (TMF, 111), cf. fr. *gel gingivale*, engl. *gingival gel*: „Dentinox – Gel 10 g *gel gingival*” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_12309_29.08.19.pdf); **gel oftalmic** (TMF, 108), cf. fr. *gel ophtalmique*, engl. *ophthalmic gel*: „Betabioptol 1,3 mg / g + 2,5 mg / g *gel oftalmic*” (https://www.anm.ro/PRO/pro_12728_25.11.19.pdf); **granule gastrorezistente** (TMF, 103), cf. fr. *granulés gastro-résistants*, engl. *gastro-resistant granules*: „Budenofalk Uno 9 mg *granule gastrorezistente*” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_11054_26.10.18.pdf); **pulbere orală** (TMF, 103), cf. fr. *poudre*

⁶ Theodor Hristea, *Calc internațional*, în SCL, XXVI (1975), nr. 5, p. 500.

⁷ Liliana Agache, *op. cit.*, p. 199.

⁸ Doina Butiurcă, *Sintagma terminologică extinsă*, Studia Universitatis Petru Maior. Philologia, 24, Secțiunea *Studii și articole*, 24, pp. 82 – 88 *passim*: <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A28192/pdf>.

⁹ ***, *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei Române, 2005; volumul al II-lea *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2005. p. 73.

¹⁰ *Ibidem*, pp. 73 – 74.

orale, engl. oral powder: „Hidrasec 10 mg pulbere orală” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 10432 13.12.17.pdf>); **comprimat efervescent** (TMF, 104), cf. fr. *comprimé effervescent*, engl. *effervescent tablet*: „ACC 100 mg comprimate efervescente” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 11451 27.02.19.pdf>); **creion cutanat** (TMF, 117), cf. fr. *crayon en cuir*, engl. *cutaneous stick*: „Viranti 50 mg / g creion cutanat” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 11255 18.12.18.pdf>); **emulsie perfuzabilă** (TMF, 107), cf. fr. *solution de perfusion*, engl. *solution for infusion*: „Kabiven emulsie perfuzabilă” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 418 31.12.07.pdf>); **soluție bucofaringiană** (TMF, 111), cf. fr. *solution oropharyngée*, engl. *oropharyngeal solution*: „Midazolam Desitin 2,5 mg soluție bucofaringiană” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 13651 25.01.21.pdf>); **spray sublingual** (TMF, 111), cf. fr. *pulvérisation sublinguale*, engl. *sublingual spray*: „STALORAL 10 IR / ml spray sublingual” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 10664 15.03.18.pdf>); **unguent rectal** (TMF, 114), cf. fr. *pommade rectale*, engl. *rectal ointment*: „Ultraproct unguent rectal” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 1411 19.02.09.pdf>);

- grupare prepozițională la care participă un substantiv: **apă de gură** (TMF, 111), cf. fr. *bain de bouche*, engl. *mouthwash*: „CITROLIN 0,25 mg / 0,03 mg / ml apă de gură” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 12248 13.08.19.pdf>); **soluție pentru hemofiltrare** (TMF, 108), cf. fr. *solution pour hémofiltration*, engl. *solution for hemofiltration*: „Nefrosol fără potasiu soluție pentru hemofiltrare” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 10465 20.12.17.pdf>) sau un verb la participiu: **pulbere de inhalat** (TMF, 113), fr. *poudre à inhaler*, engl. *inhalation powder*: „Frenolyn 200 µg pulbere de inhalat” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 5990 27.11.13.pdf>); **comprimat de supt** (TMF, 112), cf. fr. *losange compressée*, engl. *compressed lozenge*: „Faringosept Lămâie 10 mg comprimate de supt” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 5904 24.10.13.pdf>); **soluție de inhalat** (TMF, 113), cf. fr. *solution pour inhalation*, engl. *inhalation solution*: „Yanimo Respimat 2,5 micrograme / 2,5 micrograme soluție de inhalat” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 13398 13.08.20.pdf>).

Tot sintagme terminologice simple pot fi considerate și grupurile nominale alcătuite dintr-un substantiv-centru și doi adjuncți care, din punct de vedere morfologic, pot fi:

- adjective propriu-zise: **capsulă moale masticabilă** (TMF, 103), cf. fr. *capsule molle à croquer*, engl. *soft chewable capsule*: „Nurofen Junior 7 ani+ cu aromă de portocale 100 mg capsule moi masticabile” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 14118 30.09.21.pdf>); **gumă medicamentoasă masticabilă** (TMF, 104), cf. fr. *chewing-gum médicamenteux*, engl. *medicated chewing gum*: „Nicorette Freshfruit 2 mg gumă medicamentoasă masticabilă” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 12834 13.12.19.pdf>); **capsulă moale vaginală** (TMF, 115), cf. fr. *capsule molle vaginale*, engl. *vaginal soft capsule*: „Canesten GYN Uno 500 mg capsulă moale vaginală” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 14266 27.01.22.pdf>); **capsulă moale gastrorezistentă** (TMF, 103), cf. fr. *capsule molle gastro-résistante*, engl. *gastro-resistant soft capsule*: „BILICHOL Capsule moi gastrorezistente” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 6274 17.03.06.pdf>); **gaz medicinal criogenic** (TMF, 118), cf. fr. *gaz médicinal cryogénique*, engl. *cryogenic medicinal gas*: „Oxigen Linde 100 % gaz medicinal criogenic” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 10333 09.11.17.pdf>);

- adjectiv propriu-zis și adjectiv participial: **gaz medicinal lichefiat** (TMF, 118), cf. fr. *gaz médical liquéfié*, engl. *liquefied medical gas*: „Dioxid de carbon Linde 100 % gaz medicinal lichefiat” (<https://www.anm.ro/ / PRO/PRO 10521 29.01.18.pdf>); **gaz medicinal comprimat** (TMF, 118), cf. fr. *gaz médical comprimé*, engl. *compressed medical gas*: „Entonox 50% / 50% gaz medicinal comprimat” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 5707 22.07.13.pdf>);

- adjectiv propriu-zis și substantiv comun: **soluție injectabilă multidoză**, cf. fr. *solution injectable multidose*, engl. *multidose injectable solution*: „Dotarem 0,5 mmol/ml, soluție injectabilă multidoză” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 1990 30.09.09.pdf>); **soluție injectabilă unidoză**, cf. fr. *solution injectable monodose*, engl. *single-dose injectable solution*: „Dotarem 0,5 mmol/ml, soluție injectabilă unidoză” (<https://www.anm.ro/ / PRO/pro 1989 30.09.09.pdf>); **suspensie orală în plic**, cf. fr. *suspension buvable en sachet*, engl. *oral suspension in sachet*:

Ibuprofen Nutra Essential „OTC 400 mg suspensie orală în plic” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_10395_29.11.17.pdf); **lac de unghii medicamentos**, cf. fr. vernis à ongles médicamenteux, engl. medicated nail polish: „Exoderil Set 50 mg/ml lac de unghii medicamentos” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_12081_21.06.19.pdf);

- verb la supin și substantiv comun / adjectiv: **pulbere de inhalat unidoză**, cf. fr. poudre à dose unique pour inhalation, engl. single-dose inhalation powder: „Airbufo Forspiro 160 micrograme/4,5 micrograme pulbere de inhalat unidoză” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_10917_13.08.18.pdf); **suspensie de inhalat presurizată**, cf. fr. suspension pour inhalation sous pression, engl. pressurized inhalation suspension: „Everio 25 micrograme/50 micrograme/doză suspensie de inhalat presurizată” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_12150_28.06.19.pdf).

În al doilea rând, sintagmele terminologice dezvoltate constituite ca grupuri nominale complexe sunt alcătuite dintr-un substantiv-centru și adjuncți care, la rândul lor, sunt centre pentru alți adjuncți¹¹. Astfel, grupul nominal este „o structură semantică supraordonată, care integrează un grup sintactic adjunct”¹² și poate avea:

a. un centru principal și un centru secundar: **capsulă cu eliberare prelungită** (TMF, 103), cf. fr. capsule à libération prolongée, engl. prolonged release capsule: „Alventa 37,5 mg capsule cu eliberare prelungită” (https://www.anm.ro/PRO/pro_4316_15.02.12.pdf); **capsulă cu pulbere de inhalat** (TMF, 113), cf. fr. gélule avec poudre pour inhalation, engl. capsule with inhalation powder: „Dilochob 18 micrograme capsule cu pulbere de inhalat” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_13788_15.03.21.pdf); **comprimat cu eliberare prelungită** (TMF, 104), cf. fr. comprimé à libération prolongée, engl. prolonged-release tablet: „ALFURAN MR 10 mg comprimate cu eliberare prelungită” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_6310_31.03.14.pdf); **concentrat pentru soluție injectabilă / perfuzabilă**, cf. fr. solution à diluer pour injection / perfusion, engl. concentrate for injection / infusion solution: „5-Fluorouracil Ebewe 50 mg/ml concentrat pentru soluție injectabilă / perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_7321_22.01.15.pdf); **soluție de inhalat prin nebulizator** (TMF, 113), cf. fr. solution à inhaler à travers un nébuliseur, engl. solution to be inhaled through a nebulizer: „VENTOLIN 5 mg/ml soluție de inhalat prin nebulizator” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_10302_31.10.17.pdf); **granule pentru soluție orală** (TMF, 102), cf. fr. granulés pour solution buvable, engl. granules for oral solution: „Daleron C 500 mg/20 mg granule pentru soluție orală” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_9822_27.03.17.pdf); **pulbere pentru soluție orală** (TMF, 102), cf. fr. poudre pour solution buvable, engl. powder for oral solution: „Acetilcisteină Arena 100 mg pulbere pentru soluție orală” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_1001_12.09.08.pdf); **pulbere pentru soluție perfuzabilă** (TMF, 107), cf. fr. poudre pour solution pour perfusion, engl. powder for solution for infusion: „Alprostabil Rompharm 20 micrograme pulbere pentru soluție perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_12890_27.01.20.pdf); **soluție pentru dializă peritoneală** (TMF, 108), cf. fr. solution pour dialyse péritonéale, engl. solution for peritoneal dialysis: „DIANEAL PD4 GLUCOSE 13,6 mg/ml soluție pentru dializă peritoneală” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_11769_10.05.19.pdf); **soluție pentru instilație endotraheobronșică** (TMF, 114), cf. fr. solution pour instillation endotrachéobronchique, engl. solution for endotracheobronchial instillation: „Fluimucil 300 mg/3 ml soluție pentru instilație endotraheobronșică” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_7716_28.05.15.pdf);

b. un centru principal și mai multe centre secundare: **pulbere pentru concentrat pentru soluție perfuzabilă**, cf. fr. poudre pour solution à diluer pour perfusion, engl. powder for concentrate for solution for infusion: „Bendamustină Accord 2,5 mg / ml pulbere pentru concentrat pentru soluție perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_14332_14.03.22.pdf); **pulbere pentru concentrat pentru soluție injectabilă / perfuzabilă**, cf. fr. poudre pour solution à diluer

¹¹ Ibidem, p. 91.

¹² Ibidem.

pour solution injectable, enfl. *powder for concentrate for solution for injection*: „Remifentanil Kabi 1 mg pulbere pentru concentrat pentru soluție injectabilă / perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_6935_30.09.14.pdf);

c. un centru principal format din două substantive și unul sau mai multe centre secundare: **pulbere și solvent pentru soluție cutanată**, cf. fr. *poudre et solvant pour solution cutanée*, enfl. *powder and solvent for skin solution*: „ZINERYT 40 mg / 12 mg / ml pulbere și solvent pentru soluție cutanată” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_7452_27.02.15.pdf); **pulbere și solvent pentru soluție injectabilă / perfuzabilă**, cf. fr. *poudre et solvant pour solution injectable / pour perfusion*, enfl. *powder and solvent for solution for injection / infusion*: „Actilyse 50 mg pulbere și solvent pentru soluție injectabilă / perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/pro_2022_07.10.09.pdf); **pulbere și solvent pentru suspensie intravezicală**, cf. fr. *poudre et solvant pour suspension intravésicale*, enfl. *powder and solvent for intravesical suspension*: „BCG-medac pulbere și solvent pentru suspensie intravezicală” (https://www.anm.ro/PRO/pro_3457_31.05.11.pdf); **concentrat și solvent pentru soluție perfuzabilă**, cf. fr. *solution à diluer et solvant pour solution pour perfusion*, enfl. *concentrate and solvent for solution for infusion*: „Docetaxel Teva 20 mg / 0,5 ml concentrat și solvent pentru soluție perfuzabilă” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_10766_31.05.18.pdf); **pulbere și solvent pentru suspensie injectabilă cu eliberare prelungită**, cf. fr. *poudre et solvant pour suspension injectable à libération prolongée*, enfl. *powder and solvent for prolonged-release suspension for injection*: „Octreotidă Teva 10 mg pulbere și solvent pentru suspensie injectabilă cu eliberare prelungită” (https://www.anm.ro/PRO/PRO_12184_28.06.19.pdf); **pulbere și solvent pentru suspensie injectabilă în seringă preumplută**, cf. fr. *poudre et solvant pour suspension injectable en seringue préremplie*, enfl. *powder and solvent for suspension for injection in pre-filled syringe*: „STAMARIL pulbere și solvent pentru suspensie injectabilă în seringă preumplută” (https://www.anm.ro/PRO/pro_278_15.10.07.pdf).

Pe de o parte, analizând exemplele selectate, observăm că sintagmele terminologice farmaceutice, indiferent de structura gramaticală, sunt construite în jurul unor cuvinte specifice, precum: *capsulă*, *comprimat*, *granule*, *pulbere*, *soluție*, *suspensie*, termeni ce accentuează caracterul de lexic specializat.

Pe de alt parte, calcul frazeologic identificat în lexicul farmaceutic presupune, de fapt, traducerea unor sintagme terminologice cu circulație internațională. Astfel, este facilitată comunicarea specializată, fapt pentru care putem avea în vedere încadrarea calcului frazeologic farmaceutic în categoria calcului internațional, alături de calcul lexical de structură morfematică. Având la bază limbile franceză și engleză, sintagmele terminologice analizate sunt exemple de calcul frazeologic internațional, prin intermediul cărora lexicul farmaceutic este îmbogățit considerabil.

Prin urmare, „reprezentând rezultatul întrepătrunderii a două sisteme lingvistice”¹³, calcul lexical de structură morfematică, calcul semantic și calcul frazeologic generează material lingvistic nou prin imitarea modelelor străine și prin valorificarea resurselor interne ale limbii române.

BIBLIOGRAPHY

Agache, Liliana, *Vocabularul limbii române în diacronie*, București, Editura Pro Universitaria, 2017.

Bidu-Vrănceanu, Angela, Călărășu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaș, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.

Butiurcă, Doina, *Sintagma terminologică extinsă*, în „Studia Universitatis Petru Maior. Philologia”, 24, Secțiunea Studii și articole, 24. <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A28192/pdf>.

¹³ Maria Stanciu-Istrate, *Calcuri populare și calcuri savante în limba română*, în LR, XLIX (2000), nr. 1, București, p. 139.

Hristea, Theodor, *Calc internațional*, în SCL, XXVI (1975), nr. 5, pp. 499 – 505.

Hristea, Theodor, *Probleme de etimologie*, București, Editura Științifică, 1968.

Hristea, Theodor (coordonator), *Sinteze de limba română*, ediția a treia, revăzută și din nou îmbogățită, București, Editura Albatros, 1984.

***, *Gramatica limbii române*, volumul I *Cuvântul*, București, Editura Academiei Române, 2005; volumul al II-lea *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2005.

Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Saeculum I.O, 2019.

***, *Mic dicționar academic*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

Ochiuz, Lăcrămioara, Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, *Terminologie medicală și farmaceutică*, Iași, Editura Polirom, 2011.

Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, Ochiuz, Lăcrămioara, *Dicționar farmaceutic*, ediția a III-a, Iași, Editura Polirom, 2014.

Stanciu-Istrate, Maria, *Calcuri populare și calcuri savante în limba română*, în LR, XLIX (2000), nr. 1, pp. 139 – 145.

Surse

<https://nomenclator.anm.ro/medicamente>, accesat în iulie 2022.

Sigle

DAN – Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Saeculum I.O, 2019.

DCR – Dimitrescu, Florica (coordonator), *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a, București, Editura Logos, 2013.

DF – Ochiuz, Lăcrămioara, Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, *Terminologie medicală și farmaceutică*, Iași, Editura Polirom, 2011.

MDA – *** , *Mic dicționar academic*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

TMF – Ochiuz, Lăcrămioara, Popovici, Iuliana, Lupuleasa, Dumitru, *Terminologie medicală și farmaceutică*, Iași, Editura Polirom, 2011.

FIRST NAMES IN DOBROGEA, A REFLECTION OF MULTICULTURALISM

Imran Ali (Abduraim)

PhD Student, „Ovidius” University of Constanța

Abstract: The anthroponymic ensemble from a certain geographical area is a reflection of the human-environment relationship and the evolution of this relationship, the result of the interaction of three essential factors: the linguistic factor, the geographical factor and the social-historical factor.

The specific objective of this work is to establish the relations of the Romanian repertoire with the anthroponymy of the different nationalities on the Dobrogean territory, to identify the elements of multiculturalism in this area. Through the comparison method, we will identify the common and differentiating elements between the Romanian anthroponymic system and the Dobrogean one.

Romanian onomasticon, but there are also particular, specific, Dobrogenic anthroponymic forms, having their origin in foreign first names: Emir, Ayan, Elif, Melisa. The presence of oriental surnames among those with a high frequency can be explained by the demographic structure of Dobrogea, in which the Muslim or Turkish-Tatar community occupies an important place. The delimitation of the male-female series is achieved with difficulty, because there are frequent epicene first names, and specific endings do not exist.

Keywords: first names, Dobrogea, anthroponymic, current period.

Recensământul populației și locuinței din 2011 oferă o imagine a structurii etnice a Dobrogei, zonă istorică și geografică a cărei populație este de 897165 de locuitori, având următoarea structură: 751250 de români, 22500 de turci, 19720 de tătari, 13910 de ruși/ lipoveni, 26 de polonezi, 321 de armeni, 58 de bulgari, 43 de evrei, 166 de germani, 1447 de greci, 11977 de rromi, 25 de sârbi/ croați/ sloveni, 9 slovaci, 1177 de ucraineni, 520 de maghiari și restul alte etnii sau informație nedisponibilă. (<https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>)

Obiectivul specific al acestei lucrări este stabilirea relațiilor repertoriului românesc cu antroponomia diferitelor naționalități de pe teritoriul dobrogean, identificarea elementelor de multiculturalitate din această zonă. Prin metoda comparației vom identifica elementele comune și diferențiatore între sistenu antroponimic românesc și cel dobrogean.

Ansamblul antroponimic dintr-o anumită zonă geografică este, ca reflectare sui-generis a relației om-mediul înconjurător și a evoluției acestui raport, rezultatul interacțiunii celor trei factori esențiali: factorul lingvistic, factorul geografic și cel istorico-social.

Antroponomia dobrogeană ocupă un loc important în cadrul studiilor generale de antroponomie românești și în dicționarele antroponimice cunoscute și este influențată în mare măsură de anumiți factori: tradiția unor anumite nume calendaristice, ocupații specifice zonelor din care au venit coloniștii, apartenența locală și tendința de diferențiere a celor veniți din alte zone geografice și, de asemenea, tendința permanentă de inovație onomastică.

Prenumele se referă la orice nume de individualizare a persoanei care alături de numele de familie unicizează referențialul. „Prin *numele de familie* se înțelege numele de persoană care indică apartenența la o familie prin înrudire direct sau indirectă; al doilea sens este cel de nume colectiv al unor persoane între care există relații de înrudire.” (Tomescu 2013:10). Numele de persoană *motivată* este cel care are o semnificație cum este *Lupu* sau *Floarea*, iar numele nemotivat nu are o semnificație. Prin semnificația socio-culturală, numele poate fi *creștin/ religios* sau *profan/ laic/ nereligios*. *Numele delexical* provine dintr-un cuvânt comun al vocabularului. (Tomescu 2001: 10)

În studiul publicat de Gh. Bolocan (Bolocan 1999: 369- 389), sunt identificate în Dobrogea 119 prenume masculine și 150 de prenume feminine care au frecvență crescută. Analizând materialul pus la dispoziție de Serviciul de Evidență Informatizată a Populației din județele Constanța și Tulcea, Marin (Marin 2007:43) identifică la începutul anului 2004 în Dobrogea

aproximativ 91000 de prenume, dintre care peste 50 % sunt duble, fiind cu 10% mai numeroase decât în perioada 1995- 1999, iar aproximativ 5% sunt triple.

Corpusul de surse documentare pentru lucrarea de față este reprezentat de sursele directe, listele de prenume puse la dispoziție de Direcția Generală de Evidență a Persoanelor din județele Constanța și Tulcea, cuprinzând prenumele atribuite în anul 2017 nou-născuților din Dobrogea. Din totalul de 10 111 prenume, 2554 sunt simple (25,25%), 7348 sunt duble (72,67%), iar 209 sunt triple (2,06%). În județul Constanța au fost înregistrate 7978 de prenume, repartizate astfel: 2093 nume simple (26,23%), 5700 nume duble (71,44%) și 185 de nume triple (2,31%). În județul Tulcea din cele 2133 de prenume, 461 sunt simple (21,61%), 1648 sunt duble (77,26%), iar 24 sunt triple (1,12%).

Pentru a identifica elementele care conferă specificul sistemului denominativ dobrogean al nou- născuților din anul calendaristic 2017, am extras prenumele simple cu o frecvență egală sau mai mare de 10 purtători și le-am comparat cu cifra de frecvență din 1999, conform tabelului 1 și tabelului 2.

Tabelul 1

r. crt.	Prenume masculine	Frecvență în Dobrogea 2017	Frecvența pe țară 1999	Frecvență în Dobrogea în 1999
.	Andrei	86	94 373 (24)	3 994
.	Matei	52	8 842	-
.	David	46	8 016	-
.	Alexandru	35	236 429 (8)	10 445
.	Ștefan	34	136 546 (13)	7 731
.	Luca	24	3111	-
.	Tudor	23	33 230 (64)	2 929
.	Nicolas	21	-	-
.	Gabriel	18	66 961 (30)	4 355
0.	Emir	17	-	-
1.	Ayan	16	-	-
2.	Sebastian	16	16 606 (96)	436
3.	George	15	67 120 (29)	6 825
4.	Cristian	14	103 873 (22)	7 136
5.	Vladimir	14	4 685	-
6.	Vlad	13	15 586 (102)	685

7.	Albert	12	7 041	-
8.	Mihai	12	234 758 (9)	11 070
9.	Robert	12	31 645 (66)	1 103
0.	Denis	10	2855* trecut la prenume feminine	-
1.	Filip	10	4 239	-
2.	Rareș	10	4 066	-
3.	Victor	10	62 886 (33)	3 362

Tabelul 2

r. crt.	Prenume feminine	Frecvența în Dobrogea 2017	Frecvența pe țară 1999	Frecvența în Dobrogea în 1999
.	Maria	67	1 143 282 (1)	41 045
.	a Anastasi	33	5 947	-
.	Teodora	33	25 386 (88)	1 274
.	Elif	19	-	-
.	Andreea	16	74 980 (22)	3 856
.	Ilinca	15	14 538 (127)	675
.	Sofia	15	26 117 (86)	1 185
.	Natalia	13	22 405 (94)	1 104
.	Ștefania	12	18 765 (109)	992
0.	Antonia	11	-	-
1.	Eva	10	35 396 (66)	119
2.	Melisa	10	-	-

În studiul lingvistic Marin (Marin 2007:56-58, 90, 159) identifică următoarele cifre de frecvență: *Mihai*- 14 658, *Alexandru*- 3 465, *Andrei*- 9 246, *Cristian*- 9 564, *Ștefan*- 8 256, *Tudor*- 3 459, *Emir*- 15, *Maria*- 45 632, *Natalia*- 1 564.

Prenumele le putem clasifica după opoziția religioasă- laic, conform Tomescu (2017). Numele primare religioase cuprind numele biblice reprezentând: nume biblice necalendaristice; nume ale

primilor oameni creați de Dumnezeu: *Eva* < ebr. *Chavva* „viață”; nume biblice calendaristice: nume ale profeților biblici, sărbătoriți de biserică (răsăriteană sau apuseană): *Naum* < ebr. *Naum* „cel mângâiat”. Numele creștine hagiografice calendaristice reprezintă nume ebraice din Noul Testament, traduse în limbile greacă și latină: numele apostolilor lui Iisus Hristos, sărbătoriți ca mari sfinți ai bisericii: *Matei* < grec. *Mathaios*, lat. *Mattheus* < ebr. *Matithyaâh* „darul lui Iehova”; numele arhanghelilor: *Mihai(l)* < lat. *Michael* < ebr. *Mikha'el* „cine-i ca Dumnezeu?”; numele sfințelor rude ale lui Iisus: *Maria* < grec, lat. *Maria* < ebr. *Miryam, Maryam* „amărăciune” sau „cea dorită”. Numele grecești din Noul Testament au fost adaptate și în variantă latină, denumind: nume ale apostolilor lui Iisus: *Filip* < grec. *Philippos* „iubitor de cai”, lat. *Philippus*; nume grecești de proveniență laică, consacrate de mari personalități ale bisericii, înscrise în rândul celor mai însemnați sfinți ai creștinătății, mai ales, ai tradiției ortodoxe: *Ștefan* < grec. *Stefanos* „cunună, coroană”; nume latinești de proveniență laică: *Sebastian* < lat. *Sebastianus* „venerate, stimat”; nume de sărbători religioase, nume latinești: *Natalia, Natalie* < lat. *natalis (dies)*.

Nume primare laice din seria numelor primare laice masculine sunt: împrumuturi slave: *Vlad, Vladimir*; creații românești: *Rareș* și nume primare laice feminine.

Conform lui Vincler și Antonescu (1997) prenumele pot fi grupate în:

1. nume de botez tradiționale în onomastica românească: *Andrei, Maria, Ștefan, Ștefania, Tudor, Vlad*;
2. nume de botez specifice onomasticii românești: *Rareș*;
3. nume de botez cu origine latină: *Antonia, Cristian, Luca, Sebastian, Victor*;
4. nume de botez de origine greacă: *Alexandru, Anastasia, Andreea, Filip, George, Luca, Sofia, Teodora*;
5. nume de botez de origine germanică: *Albert*;
6. nume de botez de origine ebraică: *David, Eva, Gabriel, Matei, Mihai*;
7. nume de botez de origine slavă: *Vlad, Vladimir*;
8. nume moderne, din onomastica occidentală: *Denis, Nicolas, Robert*.

Sistemul antroponimic dobrogean se înscrie în cel românesc, dar are particularitățile sale datorate condițiilor sociale, istorice și culturale proprii. Prenumele identificate în această zonă se regăsesc în onomasticonul românesc, însă există și forme antroponimice particulare, specifice, dobrogene, avându-și originea în prenumele străine: *Emir, Ayan, Elif, Melisa*.

Nicolas este un prenume care apare cu această formă mai rar, dar în sistemul denominativ dobrogean actual are o frecvență crescută. Forma modernă grecească își are originea în *Nikolaos*, alcătuit din *nike* cu sensul de victorie și *laos* care înseamnă *popor*, așadar *victoria poporului*. În cultura europeană Sfântul Nicolae este cunoscut și sub numele de *Santa Claus* (din lat. *Sanctus Nicolaus*), cel care aduce daruri de Crăciun. (Cosniceanu, 2010)

Emir provine din limba arabă și înseamnă *lord, prinț, șef al unui emirat, persoană cu o trăsură nobilă*. În limba arabă forma *amir* are sensul de *prinț*, în ebraică, *proclamat*, iar în limba turcă, *comandant, prinț, guvernator*, cel care avea sub comanda sa o trupă de soldați și care după cucerirea unui teritoriu devenea guvernatorul locului. Titlul de *emir* este de origine curdo-persană, mir însemnând *conducător de trib sau de grup*. (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Emir>). *Emir* este un prenume cu o frecvență crescută (351) în spațiul turcesc (<https://www.nisanyanadlar.com>).

O frecvență crescută cunoaște prenumele *Ayan*, provenit din sanscrită cu sensul de drum, cale, cale solară sau precesiune (<https://www.behindthename.com/name/ayan>, 6 iulie 2022). Este prezent în onomastica din urdu și tamilă în care *Ayan* înseamnă numele lui Brahma, Creatorul, iar în sanscrită, viteză. *Ayan* în turcă își are originea în limba arabă *ayân* cu semnificația clar, om de seamă sau ca variantă a numelui *Ayhan* (Ay + Han). Se spune că 12 din cele 24 de triburi oгуze sunt descendenți ai lui Ay Han (<https://www.nisanyanadlar.com>).

Antonia, femininul de la *Antonius* este un prenume de origine etruscă, cel mai cunoscut fiind generalul roman Marcus Antonius care a condus Imperiul Roman în sec. I î. Hr. Alături de *Antonida*, *Antonia* este atestat încă din sec. XV- XVI. (Bălan Mihailovici, 2003)

Elif provine din arabă *alef* cu sensul de *cunoaștere* și reprezintă prima literă din alfabetul fenician și aramaic. În ebraică înseamnă *cea care este perfectă*. Prenumele *Elif* cunoaște o frecvență

crescută în onomastica din Turcia aflându-se în topul celor mai frecvente 10 prenume încă din 1980, pe primul loc în 2006 și pe locul 2 în perioada 2007- 2021. (<https://surnames.behindthename.com/>) *Elif* își poate avea originea în ebraicul *aleph*. Se spune că este litera preferată, deoarece este inițiala numelui *Allah*. Totuși, această ipoteză nu explică de ce nu este folosit ca prenume masculin (<https://www.nisanyanadlar.com>).

Melisa își are originea în grecescul *melissa* care înseamnă albină, o plantă care atrage albinele, mentă de lămâie. Numele este preluat din limbile occidentale și cunoaște o frecvență crescută în zona Dobrogei, poate deoarece este prezent și în spațiul turcesc, zona Istanbul, Izmir (<https://www.nisanyanadlar.com>).

Prezența prenumelor orientale printre cele cu frecvență mare se poate explica prin structura demografică a Dobrogei, în care comunitatea musulmană sau turco-tătară ocupă un loc important. Delimitarea seriei masculin – feminin se realizează cu dificultate, deoarece există frecvente prenume epicene, iar terminații specifice nu există.

Sistemul antroponimic dobrogean, ca de altfel cel românesc, în general, are surse religioase și laice. Sursele religioase sunt reprezentate de calendarul religios ortodox, catolic, protestant, musulman, în funcție de confesiune. Numele laice au ca sursă de inspirație elementele din natură, animale, flori, păsări, personaje din literatură, personaje din filme/ personalități mondene sau împrumuturi din alte culturi.

BIBLIOGRAPHY

Bălan-Mihailovici 2002 = Bălan-Mihailovici, Aurelia, 2002, „Dicționar onomastic creștin”, Editura Minerva, București.

Bolocan 1999 = Bolocan, Gheorghe, 1999, „Prenume actuale- inventar și repartitie teritorială”, în *Studii și cercetări de onomastică*, Craiova, Editura Universitaria, nr. 4, 369 - 389.

Constantinescu 1963 = Constantinescu N. A., 1963, Dicționar onomastic românesc, București, Editura Academiei Republicii Populare Române.

Cosniceanu 2010 = Cosniceanu, Maria, 2010, „Dicționar de prenume”, Chișinău, Întreprinderea Editorial- Poligrafică Știința.

Marin 2007 = Marin, Ana Maria, 2007, „Considerații privind prenumele românești din Dobrogea, studiu lingvistic”, București, Editura Cartea Universitară.

Petrache 1998 = Petrache, Tatiana, 1998, „Dicționar Enciclopedic al numelor de botez”, București, Editura Anastasia.

Tomescu 1998 = Tomescu, Domnița, 1998, „Gramatica numelor proprii în limba română”, București, Editura All Educational.

Tomescu 2001 = Tomescu, Domnița, 2001, „Numele de persoane la români, perspectivă istorică”, București, Editura Univers Enciclopedic.

Tomescu 2013 = Tomescu, Domnița, 2013 „Terminologia onomastică”, în Rodica Zafiu, Ariadna Ștefănescu, Carmen Mirzea Vasile, Raluca Brăescu (coord.), *Limba română: variație sincronică, variație dicronică*, vol 1, „Gramatica. Fonetica și fonologie. Lexic, semantica, terminologii”, București, EUB, p. 263- 270.

Tomescu 2017 = Tomescu, Domnița, 2017, „Dinamica denominației personale primare în antroponimia actuală”, în Topală, Dragoș-Vlad (ed.), *Cercetări lingvistice*, Craiova, SITECH, p.292-309.

Surse online:

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Dobrogea>

<https://www.nisanyanadlar.com>

<https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>

<https://surnames.behindthename.com/>

EUPHEMISMS AS LINGUISTIC TOOLS FOR CAMOUFLAGING VIOLENCE AND NEGATIVE ICONS OF REALITY IN ANIMATION MOVIES FOR CHILDREN

Adina-Mirela Feșteu

PhD Student, „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia

Abstract. Animation movies provide a representation of society through which viewers - children - gain knowledge, form cultural and ideological beliefs about the world they live in. A tendency to manipulate viewers' perceptions has been identified in the use of euphemisms, with a positive purpose of protecting the young viewer from shocking images, but also with a negative side effect of ideological and social legitimization of (direct, structural) violence. Direct violence manifests itself visibly, through physical harm, while structural violence, the most difficult to perceive, refers to the ways in which fundamental human rights are flouted through race, gender, ethnic or class discrimination. Euphemism is a linguistic tool, but it can be reinforced by visual images. Euphemisms convey the semantic content of certain words or phrases which do not actually appear in the linguistic or visual context, which is why this tool requires special study in terms of the manipulative role of film discourse. The aim of the present study is to demonstrate that behind the cinematic aesthetics of children's animations there may be a misleading propagation of moral values, altering the perception of reality, which may lead to the acculturation of children, the reinforcement of stereotypes and behaviours such as anxiety, passivity or aggressiveness.

Keywords: euphemism, animation movies, violence, discourse, „The Penguins of Madagascar” (2014).

Cuvântul „animație” derivă din verbul în limba latină *animare*, care înseamnă „a însufleți”. Dacă atribuim acest termen contextului producțiilor cinematografice, semnificația este aceea de creare a iluziei de mișcare a formelor, a obiectelor neînsuflețite. Filmele de animație sunt o formă de artă care înglobează multiple elemente, cum ar fi cele narative, imagini puse în mișcare, sunet, accepțiunea acestora fiind conturată de caracteristica lor multimodală. Paul Wells definește animația astfel: „animation is a medium which makes available a multiplicity of styles and approaches in the telling of a story or the expression of particular thoughts and emotions.”¹

Natura manipulatorie a filmelor de animație este evidențiată de Klein (1993) prin faptul că animațiile nu au invadat doar cinematografele, ci de când au ajuns în casele oamenilor prin intermediul dispozitivelor media, le-au acaparat atât viața cât și gândirea: „More specifically, animation as a form of historical memory has entered real space. After all, any space or film that uses manipulated, interactive imagery must be called, by definition, a form of animation; and we are increasingly being submerged in life as a video game, even while our political crises deepen, and our class difference widens. I remember in 1978 following a teenager who had just seen *Star Wars* nineteen times, and frankly looked like it. He was inside the embrace of these images. He was part of an imaginary family. He kept talking about how intimate *Star Wars* made him feel.”² Însă pe o altă direcție de gândire se găsește Pikkov (2010), care își intitulează lucrarea – *Animasophy. Theoretical Writings on the Animated Films*, prin termenul *animasophy* (*anima* (lat.) – „a însufleți”

¹ („animația este un mediu care pune la dispoziție o multitudine de stiluri și abordări pentru a spune o poveste sau pentru a exprima anumite gânduri și emoții.”), (Paul Wells, *Understanding Animation*, New York, Routledge, 2013, p. 68.), (În absența unei alte specificări, traducerea din această lucrare ne aparține).

² („Mai precis, animația ca formă de memorie istorică a intrat în spațiul real. Până la urmă, orice spațiu sau film care folosește imagini manipulate și interactive trebuie să fie numit, prin definiție, o formă de animație; iar noi suntem din ce în ce mai mult scufundați în viață ca într-un joc video, chiar și în timp ce crizele noastre politice se adâncesc, iar diferențele de clasă se măresc. Îmi amintesc că, în 1978, urmăream un adolescent care tocmai văzuse *Războiul Stelelor* de nouăsprezece ori și, sincer, așa arăta. El se afla în îmbrățișarea acestor imagini. Făcea parte dintr-o familie imaginară. Tot vorbea despre cât de intim îl făcea să se simtă *Războiul Stelelor*.”), (Norman M. Klein, *Seven minutes: The life and death of the American animated cartoon*, London/New York, Verso, 1993, p. 251).

și *sophia* (gr.) – „înțelepciune”) referindu-se, după cum mărturisește, la iubirea pentru animație: „love of the soul or yearning for the breath of life or, in other words, as love of animation.”³

Studiul de față își propune să analizeze maniera în care discursul cinematografic al animațiilor pentru copii exploatează eufemismele atât în cadrul lingvistic, cât și vizual, utilizându-le cu scopul de a mușamaliza practici precum violența directă și cea structurală. Corpusul cercetării este format dintr-un film de animație pentru copii realizat după anii 2000, recunoscut la nivel mondial, extrem de apreciat în rândul copiilor și al căror profit obținut se estimează la câteva sute de milioane de dolari: *Pinguinii din Madagascar* (2014).

Principala caracteristică a animațiilor pentru copii este însușirea codurilor culturale prin antropomorfism, text multimodal și metafore vizuale. Prin construcția lor și prin mesajele transmise, filmele de animație oferă adevărate lecții sociale multimodale. Pentru îndeplinirea obiectivului propus în cadrul acestui studiu, vom aplica un cadru metodologic care să cuprindă atât o analiză calitativă, cât și elemente cantitative ale frecvenței utilizării eufemismelor în structura unor ideologii emergente: violența, limbajul ofensator, sexualitatea și discriminarea de orice natură. În consecință, metoda la care vom apela este Analiza Multimodală și Critică a Discursului. Ramura lingvistică nu poate fi izolată de construcția imaginilor, a spațiului, tocmai de aceea se va aborda concomitent și ramura semioticii sociale. Aspectele interconectate ale acestui studiu sunt violența directă și structurală, eufemismele, discursul cinematografic și multimodalitatea. Toate acestea necesită o clarificare pentru a se stabili rolul și gradul utilizării eufemismului pe post de instrument discursiv de către producătorii de animații pentru copii.

Cele două tipuri de violență – directă și structurală⁴ – mai mult sau mai puțin vizibile, reprezintă o problemă de mare însemnătate pentru zilele noastre, cu atât mai mult, cu cât le sunt induse copiilor prin toate mijloacele media posibile. Violența structurală are repercusiuni la fel de grave precum violența directă prin prisma faptului că aceasta conduce la discriminare, la fenomenul de stratificare socială, care îngreunează satisfacerea nevoilor de bază ale unei persoane sau a unui grup.

Eufemismele sunt asemenea unei monede cu două fețe: pe de-o parte utilizarea acestora reprezintă aplicarea unui scut împotriva limbajului obscen, jenant, jignitor, iar pe de altă parte ele îndeplinesc rolul unei arme, de acțiune distructivă. Conform *Dicționarului de Termeni Lingvistici* (1998), cuvântul „eufemism” are la bază formele grecești *eu* – „bine” și *phemi* – „vorbesc”, astfel înțelegându-se înlocuirea expresiilor negative cu o vorbire bună, acoperirea tabuurilor unei limbi, a unei culturi și/sau a unei societăți. Lakoff (*The Logic of Politeness: or, Minding Your P's and Q's*, 1973) și Leech (*Principles of Pragmatics*, 1983) pledează înspre o tactică indirectă în evitarea conflictelor, astfel conferindu-i eufemismului caracteristica de politețe lingvistică.

Natura abordărilor termenului de „eufemism” s-a dovedit a fi variată, acesta fiind asociat unor (1) contexte lexicale, (2) contexte cognitive sau (3) discursive.

(1) Concepția generală a cercetătorilor s-a clasat în jurul definirii eufemismului drept un proces de substituție lexicală (unu la unu) a unor structuri verbale interzise în vederea redării unei forme acceptabile. Hugh Rawson, autorul lucrării *A Dictionary of Euphemism and Other Doubletalk* (1981) definește eufemismele astfel: „euphemisms are society's basic *lingua non franca*. As such, they are outward and visible signs of our inward anxieties, conflicts, fears, and shames. They are like radioactive isotopes. By tracing them, it is possible to see what has been (and is) going on in our language, our minds, and our culture.”⁵

³(„iubirea sufletului sau dorința de suflare a vieții sau, cu alte cuvinte, ca iubire de animație.”), (Ülo Pikkov, *Animasophy: Theoretical Writings on the Animated Film*, Translated by Eva Närepea, Tallinn, Estonian Academy of Arts, 2010, p. 10).

⁴ Johan Galtung, *Violence, Peace, and Peace Research* în „Journal of Peace Research”, 6(3),1969, pp.167–191, <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>, (accesat la 15 noiembrie 2022).

⁵ („eufemismele sunt *lingua non franca* de bază a societății. Ca atare, ele sunt semne exterioare și vizibile ale anxietăților, conflictelor, temerilor și rușinii noastre interioare. Ele sunt ca niște izotopi radioactivi. Urmărindu-le, este posibil să vedem ce s-a întâmplat (și ce se întâmplă) în limba noastră, în mințile noastre și în cultura noastră.”), (Hugh Rawson, *A Dictionary of Euphemism and Other Doubletalk. Being a Compilation of Linguistic Fig Leaves and Verbal Flourishes for Artful Users of the English Language*, New York, Crown Publishers, 1981, p.1).

(2) Abordarea cognitivă a eufemismului este susținută de limbajul figurat, metaforic, prin intermediul căruia oferim protecție lingvistică în prezentarea unui text interzis într-un mediu public. Gómez clarifică acest aspect afirmând următoarele: „the cognitive process of conceptualization of a forbidden reality, which, manifested in discourse through the use of linguistic mechanisms including lexical substitution, phonetic alteration, morphological modification, composition or inversion, syntagmatic grouping or combination, verbal or paralinguistic modulation or textual description, enables the speaker, in a certain «context» or in a specific pragmatic situation, to attenuate, or, on the contrary, to reinforce a certain forbidden concept or reality.”⁶

(3) În abordarea discursivă⁷, eufemismul este considerat un instrument lingvistic sau o strategie verbală utilizată în discursul social, în consecință, atribuindu-i-se caracteristici manipulative.

Semnificația unui eufemism este determinată de două aspecte esențiale: (a) contextul, despre care se cunoaște că e un sistem lingvistic ascuns în spatele textului și (b) subiectivitatea, maniera personală de a înțelege semnificația unui eufemism.

Cei mai influenți cercetători care au contribuit la modelarea ariei discursului media și care și-au dedicat studii întregi domeniului comunicării, lingvisticii și semioticii sunt Roland Barthes, Gunther Kress, Theo van Leeuwen, Norman Fairclough, Charles Forceville, M.A.K. Halliday, George Lakoff, Van Dijk ș.a.. Fairclough este unul dintre cei care au adus cea mai mare contribuție cercetărilor în domeniul limbajului media, printr-o aplicație a Analizei Critice a Discursului. Analiza Critică a Discursului presupune o descoperire în cascadă, pornind de la Lingvistica Funcțională Sistemică a lui Halliday (1978) și continuând cu Critica Lingvistică. Această școală de critică e diferită de cea lingvistică deoarece vizualizează discursul ca pe o acțiune socială, care necesită o analiză intertextuală, incluzând rolul audienței în interpretarea lui. Semiotica Socială Funcțională are rădăcina în Gramatica Funcțională a lui Halliday.

Multimodalitatea este rezultatul colaborării mai multor factori care implică înțelegerea limbajului scris și vorbit, a imaginilor în mișcare sau statice, a graficii, coloristicii, a sunetelor etc., și care la un loc dau sens compoziției. Kress și Van Leeuwen oferă următoarea definiție *multimodalității*: „(...) the use of several semiotic modes in the design of a semiotic product or event, together with the particular way in which these modes are combined - they may for instance reinforce each other («say the same thing in different ways»), fulfil complementary roles, (...), or be hierarchically ordered, as in action films, where action is dominant, with music adding a touch of emotive colour and sync sound a touch of realistic «presence».”⁸

În continuare, se vor extrage eufemismele din filmul de animație pentru ca mai apoi să se treacă la analiza discursului cinematografic.

⁶ („procesul cognitiv de conceptualizare a unei realități interzise, care, manifestat în discurs prin utilizarea unor mecanisme lingvistice, printre care se numără substituția lexicală, alterarea fonetică, modificarea morfologică, compunerea sau inversiunea, gruparea sau combinarea sintagmatică, modularea verbală sau paralingvistică sau descrierea textuală, permite vorbitorului, într-un anumit «context» sau într-o anumită situație pragmatică, să atenueze sau, dimpotrivă, să întărească un anumit concept sau realitate interzisă.”), (Miguel Casas Gómez, *Towards a new approach to the linguistic definition of euphemism* în „Language Sciences” - LANG SCI. 31. 725-739.10.1016/j.langsci.2009.05.001, 2009, https://www.researchgate.net/publication/248547700_Towards_a_new_approach_to_the_linguistic_definition_of_euphemism/citation/download), (accesat la 15 noiembrie 2022).

⁷ Crespo Fernández, & Eliecer Crespo-Fernández, *Euphemistic Strategies In Politeness And Face Concerns* în „Pragmalinguistica”, 10.25267/Pragmalinguistica.2005.i13.05, 2005, pp. 77-86, https://www.researchgate.net/publication/267969847_Euphemistic_strategies_in_politeness_and_face_concerns/citation/download, (accesat la 15 noiembrie 2022).

⁸ („(...) utilizarea mai multor moduri semiotice în proiectarea unui produs sau eveniment semiotic, împreună cu felul particular în care aceste moduri sunt combinate - ele se pot întări, de exemplu, reciproc («spuneți același lucru în moduri diferite»), să îndeplinească roluri complementare, (...) sau să fie ordonate ierarhic, ca în filmele de acțiune, unde acțiunea este dominantă, muzica adaugă o notă de culoare emoțională, iar sincronizarea sonoră conferă o notă de «prezență» realistă.”), (Gunther Kress, & Theo van Leeuwen, *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*, London/New York, Oxford University Press/Arnold, 2001, p. 20.

Pinguinii din Madagascar⁹

Filmul de aventură și comedie pentru familie și copii, *Pinguinii din Madagascar*, a fost lansat în 2014, dublat și subtitrat în limba română, putând fi urmărit pe platforma Netflix, care îl recomandă minorilor cu vârsta minimă de 7 ani. Pe site-ul www.childrenandmedia.org.au¹⁰, la secțiunea „Movie reviews”, filmul primește aceeași recomandare, dar, cu supravegherea părinților, poate fi văzut și de copiii cu vârsta cuprinsă între 5 și 7 ani.

Un rezumat al poveștii: Pinguinii Kowalski, Skipper, Rico și Soldat sunt răpiți de caracatița Dave, deghizată în Doctorul Brine, care vrea să se răzbune pe toți pinguinii, deoarece fiind la grădina Zoologică din Central Park, New York, după sosirea celor 4 pinguini, el este izolat și abandonat și pierde toată faima și atenția publicului. Dave a construit o mașinărie cu care a transformat toți pinguinii în monștruozi. Cei 4 protagoniști reușesc să evadeze la Veneția, unde sunt salvați de organizația secretă – The North Wind, formată din patru animale. Aceștia vor coopera pentru a salva toți pinguinii răpiți de Dave și pentru a le reda înfățișarea lor drăguță.

in.	Eufemism	Ideea/expresia care trebuie înlocuită	Arie investigată	Descriere
:24	„Noi suntem doar niște pinguini.”	Specia pinguinilor nu reprezintă importanță în univers.	Specism	Se descriu pinguinii drept „drăguți și scumpici”, dar nimic mai mult.
:35	„Pierdem câteva ouă în fiecare an. Așa e natura”.	Moartea este inevitabilă.	Moarte	Pinguinii refuză să recupereze un ou pierdut pe premisa că așa este viața.
:51	„Eu sfidez natura!”	<i>Eu nu mă conformez regulilor vieții și ale morții!</i>	Moarte	Afirmație fermă, în timp ce toți ceilalți rămân șocați. Apoi pinguinul aleargă să salveze oul pierdut.
:10	„95% sigur vom pieri.”	<i>Cu siguranță vom muri.</i>	Moarte	Pinguinii analizează șansele de supraviețuire.
:24	„Îți vom sărbători ziua infiltrându-ne în trezoreria de aur a Statelor Unite (...)”	<i>Îți vom sărbători ziua jefuind.</i>	Infracțiune	Pinguinii plănuiesc un furt.
:35	„obiectul dorinței noastre mișelești”	<i>Clădirea trezoreriei pe care o vom jefui.</i>	Infracțiune	Pinguinii privesc spre clădire.
1:13	„Din trupele de elită noi suntem elita elitelor. Fruntașii	<i>Noi suntem cei mai buni hoți.</i>	Infracțiune	Pinguinii afirmă cu mândrie, ținându-și bărbia sus și mâinile la spate, după ce au reușit să spargă trezoreria.

⁹*Pinguinii din Madagascar*, dublat în română, 2014, <https://desenefaine.net/watch.php?vid=cf30a7000>, (accesat la 16 noiembrie 2022).

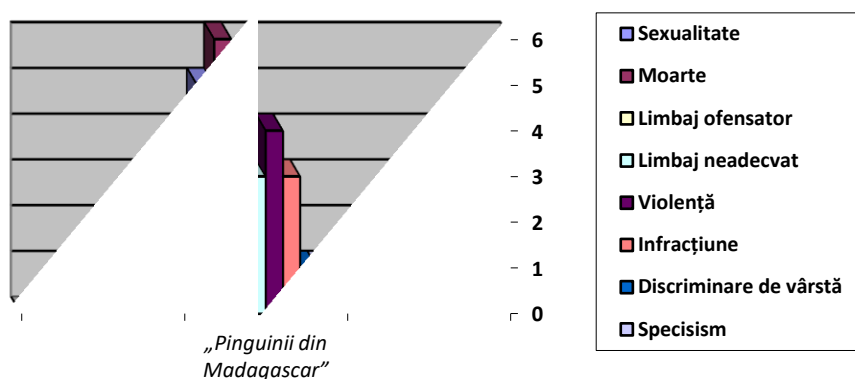
¹⁰ *Penguins of Madagascar. Short takes*, <https://childrenandmedia.org.au/movie-reviews/movies/penguins-of-madagascar>, (accesat la 17 noiembrie 2022).

	din clasă.”			
4:08	„Păsările drăguțe stau în colivii.”	Pinguinii trebuie închiși/ pedepsiți	Viole nță	Dr. Brine vorbește amenințător pinguinilor care i-au invadat laboratorul; sunetul indică suspans, ca și când urmează să le facă ceva rău pinguinilor.
8:20	„Ce e în capul tău?”	<i>Ești prost?</i>	Limba j ofensator	Dave se supără pe un penguin fiindcă i-a mâncat colecția de globuri cu zăpadă.
0:11	„Gelatinoși lor, vreți să dansați mambo în gondolă? Hai la dans!”	<i>Vreți să ne batem?</i>	Viole nță	Caracatițele urmăresc pinguinii pentru a-i captura, iar în gondola lor se află o persoană care cântă la chitară.
0:15	„Mama penelor!”	<i>La naiba!</i>	Limba j neadecvat	Un penguin este lovit pe neașteptate, exclamând „mama penelor!”
0:32	Sunt neutralizați, domnule!	<i>Sunt morți!</i>	Moarte	După un atac violent, pinguinii scapă de caracatițele care îi urmăreau.
0:43	„Tunete și fulgere!”	<i>La naiba!</i>	Limba j neadecvat	O exclamație a unui penguin când observă că sunt din nou urmăriți.
4:44	Skipper: El e creierul organizației! Zii ceva inteligent, Kowalski! Kowalski: Ahhh!”	<i>El este prostul grupului! Demonstrează, Kowalski!</i>	Limba j ofensator	Skipper îi spune șefului grupului North Wind că cel care este creierul operațiunii lor e Kowalski. Când îl îndeamnă să spună ceva pentru a-și demonstra inteligența, Kowalski rămâne blocat.
7:53	„Parcă aș vorbi cu părinții mei.”	Părinții sunt incuți/proști pentru că nu știu să utilizeze tehnologia.	Discriminare de vârstă	Dr Brine (Dave) nu știe să deschidă microfonul și camera pentru a vorbi online cu pinguinii și grupul North Wind. Când pornește microfonul, închide camera.
8:05	Dave: „Văd că mi-ați cunoscut perechea de la Zoo. Skipper: Nu am fost pereche. N-a existat împerechere.”	<i>Nu s-a împerecheat o femelă penguin cu un mascul penguin.</i>	Sexualitate	Dave i-a cunoscut pe pinguini la Grădina Zoologică în care erau închiși. Când Skipper aude cuvântul pereche, se duce cu gândul la împerechere.
0:24	„Vreau ca găluștele astea să dispară din calea mea.”	<i>Vreau ca grașii aceștia să dispară din calea mea.</i>	Limba j ofensator	Pinguinii din film au o formă rotunjoară și mai plinuță.
5:22	„Dar unde... colții mei	<i>Unde naiba sunt?</i>	Limba j neadecvat	Agentul secret de la North Wind nu știe unde au

	sunt?”			dispărut pinguinii.
8:56	„Atenție! Misiunea fleoșc, fleoșc și zbam e pe rol.”	<i>Atenție! Urmează să ne batem!</i>	nță	Violență Skipper atenționează grupul de pinguini să fie pregătiți.
6:06	„Găgăuță!”	<i>Prostăna cule!</i>	Limba j ofensator	Skipper e jignit pentru că nu realizează ce face grupul North Wind.
9:00	„O să trecem cu buldozerul peste operațiunea ta.”	Te vom distruge!	nță	Violență Pinguinii îl amenință pe Dave.
9:31	„Aia doi stau foarte apropiați, împreună. Adică, știi tu...Încrucișați. Fiziologic, dar, dar nu într-un...știi tu!”	Indică în mod indirect un act sexual.	Sexualitate	Kowalski îi explică bufniței Eva, privind prin binoclu și lipindu-se de ea, că nu sunt 30 de caracatițe, ci 31, pentru că două dintre ele stau apropiate de parcă ar fi una singură. Exprimarea este una sacadată, lăsând loc de interpretare. Pare a spune ceva care este rușinos.
9:48	„Ne-am mai confruntat cu șanse scăzute, dar....,”	<i>Ne-am mai confruntat cu moartea, dar...</i>	e	Moarte Kowalski e deznădăjduit văzând numărul mare al inamicilor.
5:22	„E timpul să-l doborâm pe Dave!”	<i>E timpul să-l ucidem pe Dave!</i>	e	Moarte Agentul secret își cheamă coechipierii pentru a-l captura și elimina pe Dave.
6:17	„Pantalonii ăștia mă strâng la Bundesliga.”	<i>Pantalonii ăștia mă strâng între picioare. Trimitere indirectă la părți intime ale corpului.</i>	Sexualitate	Îmbrăcați în costume tradiționale nemțești pentru a crea o diversiune, Skipper trage de pantaloni deoarece îi sunt mici și îl jenează.
6:22	„Bine, băieți! Luați-vă nucile de cocos și țineți-le bine!”	Trimitere indirectă la părți intime ale corpului masculin.	Sexualitate	Pinguinii stau cu aripile în fața corpului, îndreptate înspre anumite părți intime; partea de la brâu în jos nefiind vizibilă, deoarece sunt așezați după o piatră. Abia din imaginile următoare reiese că într-adevăr pinguinii aveau nuci de cocos.
0:57	„Ți-a crescut o mână într-un loc ciudat.”	Trimitere indirectă la părți intime ale corpului – posterior.	Sexualitate	Corpul lui Soldat s-a deformat în urma efectului mașinăriei inventate de Dave. O mână i-a crescut în zona posterioară.

Tabelul 1. Eufemisme în filmul de animație „Pinguinii din Madagascar”.

Moartea este un subiect de dezbatere pentru scenariștii și criticii de film. În timp ce unii consideră trecerea în neființă un subiect prea delicat pentru un public alcătuit din copii, alții consideră vârsta copilăriei drept vârsta imaturității intelectuale, incapacității de a înțelege și în consecință de a fi marcați de acest tropar al morții. De cele mai multe ori, abordarea ideii de moarte se face prin intermediul eufemismelor. Conform *Tabelului 1*, s-au identificat 6 exemple de eufemisme care sunt folosite pentru a atenua ideea de moarte, clasându-se pe locul întâi, urmate de cele care fac trimitere la sexualitate, în număr de 5. Cu același număr de 4 exemple identificate regăsim eufemisme care conțin un limbaj ofensator și care camuflează acte de violență fizică. Tot la egalitate găsim eufemisme care ascund un limbaj neadecvat și posibile infracțiuni (3 exemple). Iar pe ultimul loc, cu câte un exemplu identificat, avem specismul și discriminarea de vârstă.

Graficul 1. Frecvența eufemismelor în filmul de animație „Pinguinii din Madagascar”, raportate la tematici specifice.

Concluzii

Din **Graficul 1** se poate constata că scenariștii au luat în calcul utilizarea acestei strategii (eufemismul) în procesarea discursului lor cinematografic, utilizând-o pentru trimiteri în cea mai mare parte la sexualitate, moarte, violență și limbaj care ofensează.

Prezentul studiu a presupus o analiză calitativă și cantitativă a eufemismelor dintr-un film de animație pentru copii, abordând o perspectivă interdisciplinară: lingvistică, multimodală și discursivă. Cercetarea integrativă (Analiza Critică a Discursului și Analiza Multimodală a Discursului) a favorizat identificarea și interpretarea tiparului de discurs cinematografic potrivit copiilor de peste 5 ani. Analiza cantitativă nu a reprezentat obiectivul principal al acestui studiu, ci mai degrabă identificarea practicilor care construiesc falsă pozitivitate pentru mințile și vârstele fragede ale copiilor și a tematicilor cărora eufemismele le sunt atribuite. S-a demonstrat că eufemismul este folosit deopotrivă ca un instrument lingvistic și ca o strategie discursivă de mascare a unor subiecte care ar trebui considerate tabu pentru vârsta copilăriei mici.

Cercetările în domeniul Analizei Critice a Discursului au început să se îndrepte din ce în ce mai mult și înspre contextul educațional, fie el formal sau informal, cum este în cazul de față. Acest lucru se datorează considerațiilor reflexive asupra conceperii manualelor, scrierilor pedagogice, academice sau a consecințelor aspectului hegemonic al mass-media în formarea și dezvoltarea personalității copiilor. Studiul de față s-a concentrat doar pe analiza critică și multimodală a discursului și pe identificarea eufemismelor cu subînțeles ideologic, însă de mare importanță ar putea fi, ca pas următor, cercetarea efectelor acestora asupra cogniției și comportamentului copiilor expuși la reprezentări mediatice distorsionate.

BIBLIOGRAPHY

CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gheorghe, *Dicționar de termeni lingvistici*, București, Editura Teora, 1998.

FAIRCLOUGH, Norman, *Media Discourse*, London, Arnold, 1995.

HALLIDAY, M.A.K., *Language as Social Semiotic. The Social Interpretation of Language and Meaning*, London, Edward Arnold, 1978.

KLEIN, Norman M., *Seven minutes: The life and death of the American animated cartoon*, London/New York, Verso, 1993.

KRESS, Gunther, & VAN LEEUWEN, Theo, *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*, London/New York, Oxford University Press/Arnold Publishers, 2001.

PIKKOV, Ülo, *Animasophy: Theoretical Writings on the Animated Film*, Translated by Eva Näripea, Tallinn, Estonian Academy of Arts, 2010.

RAWSON, Hugh, *A Dictionary of Euphemism and Other Doubletalk. Being a Compilation of Linguistic Fig Leaves and Verbal Flourishes for Artful Users of the English Language*, New York, Crown Publishers, 1981.

SOLIS, S., *Snow White and Seven 'Dwarfs' - Queercrippled* în „Hypatia. Writing Against Heterosexism”, 22(1), 2007, pp. 114-131.

WELLS, Paul, *Understanding Animation*, New York, Routledge, 2013.

Webografie:

Fernández, Crespo & Crespo-Fernández, Eliecer, *Euphemistic Strategies In Politeness And Face Concerns* în „Pragmalinguistica”, 10.25267/Pragmalinguistica.2005.i13.05, 2005, pp. 77-86, file:///C:/Users/Admin/Downloads/Euphemistic_strategies_in_politeness_and_face_conc.pdf.

GALTUNG, Johan, *Violence, Peace, and Peace Research* în „Journal of Peace Research”, 6(3), pp.167–191, 1969, <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>.

GÓMEZ, Miguel Casas, *Towards a new approach to the linguistic definition of euphemism* în „Language Sciences” - LANG SCI. 31. 725-739.10.1016/j.langsci.2009.05.001, 2009, [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Towardsanewapproachtothelinguisticdefinitionofeuphemism1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Towardsanewapproachtothelinguisticdefinitionofeuphemism1%20(1).pdf).

Penguins of Madagascar. Short takes, <https://childrenandmedia.org.au/movie-reviews/movies/penguins-of-madagascar>.

Pinguinii din Madagascar, dublat în română, 2014, <https://desenefaine.net/watch.php?vid=cf30a7000>.
www.childrenandmedia.org.au.

DUILIU ZAMFIRESCU: THE ROMANIAN LITERARY LANGUAGE AND THE LANGUAGE OF LITERATURE

Roxana Florina Căprescu (Nicuț)
PhD Student, University of Pitești

Abstract: Duiliu Zamfirescu's literary work has recently been appreciated especially for its linguistic qualities. This research registers the main ideas of the author regarding the literary language, especially his critical comments on the language and style of contemporary writers.

Keywords: style, literary language, spoken language, regionalism, lyricism.

1. În receptarea operei literare a lui Duiliu Zamfirescu, legea mutației valorilor estetice a operat în timp două concesii importante, deși poezia lui era, în epocă, notabilă, iar romanele fuseseră multă vreme capete de afiș ale prozei românești. Fenomenul nu este singular: Duiliu Zamfirescu se născuse în același an (1858) cu Alexandru Vlahuță și cu Barbu Ștefănescu Delavrancea. Al. Vlahuță, ridicat, după Eminescu, de contemporani (până la etichetarea lui ca epigon de către George Călinescu), la rang de poet național, a rămas până astăzi în dimensiunile unui poet minor; la fel s-a întâmplat, după o perioadă de aprecieri majore, și cu prozatorul și dramaturgul Barbu Ștefănescu Delavrancea.

Imediat după publicarea între 1935 - 1936, în *Revista Fundațiilor Regale* a corespondenței dintre Duiliu Zamfirescu și Titu Maiorescu, înainte de publicarea lor în volum (Emanoil Bucuța: *Duiliu Zamfirescu și Titu Maiorescu în scrisori (1884 – 1913)*, Fundația pentru Literatură și Artă, București, 1937), criticul literar Șerban Cioculescu a publicat în aceeași revistă studiul intitulat *O față nouă a lui Duiliu Zamfirescu*, în care demonstrează că textele epistolare, prin autenticitatea trăirii lor („fără a fi însă prelucrate meșteșugit, spre a vă da o impresie de artificiu și de inautenticitate” – Cioculescu, 1976: 270) sunt considerate ca reprezentând plener personalitatea artistică a scriitorului și opera lui cea mai valoroasă.

Trebuie consemnat că criticul literar Șerban Cioculescu fusese preocupat de reconsiderarea poeziei sale și, cu doi ani mai înainte, scrisese studiul *Un poet neoclasic: Duiliu Zamfirescu*. În acesta, îl interpretează pe poet în programul estetic al neoclasicismului (cum se va întâmpla și cu Ion Pillat, ambii având experiențe similare, în spațiul încărcat de tradiții artistice din spațiul mediteranean. În plus, nici prin talentul său aristocratic, nici prin universul lor poetic și narativ, precizează criticul, romanele sale cele mai importante n-au reușit să rămână în memoria criticii decât ca precursori de bază ale romanului românesc modern.

Așadar, prima concesie impune, pe treapta cea mai înaltă, valoarea artistică a textelor epistolare, impunând totodată și statutul de specie literară al acestora.

Aceste considerații referitoare la valoare sunt reluate mai târziu de criticul Eugen Simion în *Studiul introductiv la Opere, II (Integrala corespondenței)* prin punerea față în față a concepției entuziaste a lui Șerban Cioculescu referitoare la textele epistolare, și pe cea destul de rezervată a lui George Călinescu. La întrebarea „cine are dreptate?”, dincolo de relativismul calificărilor literare, academicianul Eugen Simion consemnează despre romanul epistolar al lui Duiliu Zamfirescu: „corespondența sa este o revelație postumă” (Simion, 2021: LXVI).

A doua concesie, ce presupune un alt nivel restrictiv, este efectuată de criticul literar Mihai Zamfir, în studiul din *România literară*, intitulat *Scriitorul politic: Duiliu Zamfirescu*.

În urma parcurgerii integrale a operelor scriitorului, criticul consemnează efectul legii mutației valorilor estetice, considerând că „Unica sa reușită culturală este de natură lingvistică: a scris o limbă clară, nuanțată, a dozat atent neologismele indispensabile, arhaismele, regionalismele și termenii populari” (Zamfir, 2010: 41).

Din demonstrația propusă de Mihai Zamfir se vede că discipolul lui Titu Maiorescu se conformase întocmai programului lingvistic propus de magistrul în zona de creativitate a scriitorilor de la Junimea ai *Convorbirilor literare*. Așa încât, precizează Mihai Zamfir, „Înainte de a afla ce vrea Zamfirescu să spună rămâi plăcut impresionat de modul în care o spune; limba română literară, în varianta ei medie, a ajuns, odată cu el, la echilibru” (Ibidem).

Anumite rezerve pot fi formulate și aici, referitor la primatul zamfirescian, dacă (un posibil argument) se compară felul în care au funcționat normele limbii literare în operele din primul volum de poezii și nuvele (*Fără titlu*, 1883), cu limba literară din volumul de *Poezii* al lui Mihai Eminescu, apărut, sub îngrijirea lui Titu Maiorescu, în anul 1884.

2. Când a început să scrie Duiliu Zamfirescu, unele dintre problemele decisive din evoluția limbii române literare se întâmplaseră. Astfel, în anul 1860, printr-un ordin al ministrului Ion Ghica, se trecuse oficial la scrierea cu alfabet latin. Fenomenul începuse din perioada Școlii Ardelene, iar mai târziu (1844, 1845), unele reviste precum *Curierul românesc IV*, *Magazin istoric pentru Dacia*, trecuseră deja, în mare parte, la folosirea caracterelor latine.

Pentru scrierea cu litere latine, se împlinște mesajul lui Ion Heliade Rădulescu, din 1836, când recomandă contemporanilor „literile moșilor lor, a-i face a se deprinde cu dânsule, a le iubi, a le cinsti și într-însele a-și vedea limba” (*Curierul de ambe sexe*, I, 1836-1838).

Mai înainte însă, tot Ion Heliade Rădulescu scrisese în *Gramatica românească* un îndemn la fel de puternic pentru ortografia fonetică: „Așa dară, pentru ce să nu scriim după cum pronunțăm când scriim pentru cei cari trăesc, iar nu pentru cei morți!” (Heliade-Rădulescu, 1980: 37).

Când în anul 1883 Duiliu Zamfirescu vine la Junimea, cunoștea cu siguranță, primul proiect ortografic propus de Titu Maiorescu celor de la *Convorbiri literare* în studiul *Despre scrierea limbei române*, din 1866, ca și studiile mai importante publicate de acesta ulterior: *Limba română în jurnalele din Austria* (1868), *Beția de cuvinte* (1873) și *Neologismele* (1881). Mai târziu, discipolul își exprimă, într-una dintre scrisori, interesul dintotdeauna față de scrierile magistrului: „cu aceeași emoțiune estetică cu care cetesc tot ce scriți” (Zamfirescu, 2021, 560).

În anul 1880, mentorul Junimii, citise raportul comisiei instituite pentru prima reformă ortografică a Academiei Române, care fusese adoptat prin vot. Așa încât se poate spune că nu numai Duiliu Zamfirescu, ci și majoritatea scriitorilor vremii învățaseră și se conformau în cea mai mare parte reformelor inițiate de Academia română, coordonate de către Titu Maiorescu.

3. Nivelul lingvistic al textelor publicate de Duiliu Zamfirescu se datorează în mare parte echipei, „școlii”, lui Titu Maiorescu (din care au făcut parte și la idealurile căreia au contribuit în această fază mult mai multe personalități: Vasile Alecsandri, Alexandru Odobescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu etc.). Aceasta este una dintre componentele importante ale parteneriatului de câteva decenii dintre mentorul Junimii și tânărul discipol, în devenirea scriitoricească, „a unui romantic, care se va disciplina și maturiza mai târziu, sub influența lui Titu Maiorescu” (Adam, 2001: LXIX).

Dar nu este mai puțin adevărat că, atunci când disensiunea a intrat în acest cuplu celebru, argumentele lingvistice administrate de scriitorul-diplomat în polemicile literare cu marii scriitori ai vremii au contribuit la polarizarea disputelor. Pentru a observa acest lucru trebuie analizate ideile despre limba literară afirmate de scriitor.

Se pare că poziția lui Duiliu Zamfirescu față de scriitorii transilvăneni coincide cu venirea sa la *Convorbiri literare*. Astfel, în 1883, consemna cu o scrisoare către Iacob Negruzzi, cu privire la Ioan Popovici-Bănățeanul și Ioan Slavici unele aspecte care se pare că-l deranjau din limbajul scriitorilor transilvăneni.

Totuși, în anul 1888 publică volumul *Novele*, în care, cum se poate deduce, voia să intre în rândul acestora (Ioan Slavici publicase în anul 1881 volumul *Nuvele din popor*, iar în anul următor, fusese primit ca membru corespondent al Academiei Române). În *Cuvânt înainte* apare teoria stratului de deasupra, suprapus stratului cel mare al țăranului și stratului mahalalelor și al orașelor de provincie (cf. Zamfirescu, 1988: 61). Apar, de asemenea, formulate, două din cele trei cerințe ale unei limbi artistice bine scrise: limba trebuie să fie elegantă și curată.

Al treilea criteriu (*limba să fie vie*), nu este teoretizat ca atare acum, dar este exemplificat prin limba țăranilor: „Țăranul, când își exprimă impresiile, are la îndemână limba lui bogată și viguroasă, pe care nici moda, nici împrejurările trecătoare nu au schimbat-o” (Ibidem). Chiar și limba mahalalei, care „scâlcie neologismele și le amestecă cu provincialisme și barbarisme supărătoare” nu pare să-l deranjeze. O astfel de limbă trădează caracterul mahalagiului care „este ființa cea mai ibridă și mai falsă”, dar, „un om cu talent, cu cât l-a lăsa mai în elementul lui, cu atâta are să-l izbutască mai bine” (Ibidem).

Aceste referiri indirecte la Slavici și la Caragiale sunt juste și ele reflectă caracterul „vii” (realist) al limbii, ceea ce le-ar conferi, din partea „criticului” Duiliu Zamfirescu niște calificative pozitive.

O astfel de concepție se mai găsea încă în anul 1889 în sistemul de gândire al poetului-prozator, întrucât în studiul *Romanul și limba română*, elaborat atunci, dar rămas în manuscrisul 10579, de la Academia Română, timp de trei ani, se întâlnește o recomandare adresată prozatorilor, în vederea asigurării caracterului viu al limbii: „Așadar cronicari și letopisește, nu! A pleca urechea cât mai des la graiul poporului și-n colo a lăsa limba să curgă cum curge ea – asta este socoteala dreaptă” (cf. Constantin, 2018: 17).

În textul publicat în anul 1901 în *Noua revistă română*, condusă de H. Sanielevici (fusesse anunțat ca prefață la romanul *În război*, care apare abia anul următor) și la publicarea studiului în *Convorbiri literare*, pasajul citat nu mai apare. (Întârzierea publicării romanului, care este inexplicabilă oricum, se pare că ține de preocuparea autorului de a-l publica mai întâi în limbile franceză și italiană. Și aceasta pentru că-l considera, fără temeii, marea sa creație, comparabilă cu romanul-capodoperă al lui Tolstoi).

Omisiunea este motivată prin faptul că, în prezența pasajului, nu se mai putea reproșa nici lui Ion Slavici, nici lui I.L. Caragiale că nu reușesc individualizarea personajelor prin realismul limbajului.

Caracterizarea prin aspectele elevate ale limbii a stratului de personaje de deasupra este bine explicată de autor: „O mână de familii, care cetind literatură românească și având o cultură generală cu mult mai întinsă, au ajuns să formeze o limbă uzuală curată, ba chiar elegantă” (Zamfirescu, 1988: 62).

Și totuși, când scrie replicile mai vulgare ale lui Tănase Scatiu, la observațiile lui Maiorescu din scrisori, referitor la limbajul dur folosit, romancierul arată că nu este vina lui, ci a lui Tănase Scatiu, căruia a trebuit să-i respecte felul de a vorbi. Se observă că personajul respectiv, deși face parte din stratul de deasupra, nu folosește o limbă nici curată și nici elegantă, dar aceasta nu-l scoate, din punctul de vedere al autorului, din sfera artisticului.

Studiul *Romanul și limba română* pleacă de la un demers comparativ între limba romanului propriu, *Viața la țară* și limba și ortografia altor lucrări similare, „de imaginațiune” apărute în epocă.

Nu este foarte clar dacă autorul cade în greșeala multor critici de a considera limba literară ca atare sau de a o confunda cu limba literaturii, ceea ce ar însemna o limitare a acesteia la stilul beletristic.

Acest examen survine, așa cum afirmă, după o perioadă de un deceniu de reflecție, care îi permite să intuiască principiile de valorizare, sub acest aspect, a creațiilor în proză. Acestea sunt, reia autorul enumerarea incompletă din volumul *Novele*, trei. Limba trebuie să fie: a) vie; b) mlădioasă și elegantă; c) curată. Se înțelege că acestea sunt caracteristici ale limbii în care sunt scrise operele stratului de deasupra.

Ca exemple de limbă vie Duiliu Zamfirescu enumeră: limba politicianilor, a studenților și a profesorilor din facultăți, a compartimentelor juridic, militar, jurnalistic, dar și a cluburilor și modistelor. Este o abordare destul de aproximativă a stilurilor funcționale ale limbii române, despre care se spune: „toate acestea alcătuiesc o limbă vie, care însă nu e nici mlădioasă, nici elegantă și, mai ales, nici curată” (Zamfirescu, 1982: 396).

Intuiția asupra stilurilor profesionale nu funcționează însă, atunci când este vorba de limba literară, chiar dacă definiția ei fusesse propusă, cu aproape un secol mai înainte, de Ion Budai-

Deleanu, în lucrarea sa cu o structură dialogică, *Dascălul românesc pentru temeiurile gramaticii românești*.

Pentru reprezentantul Școlii Ardelene, limba literară nu este cea a literaturii, ci „limba întru care se învață științele (...), să află la toate neamurile politice la care înfloresc învățăturile și este în sine tot aceeași limbă a norodului de obște, numai cât este mai curată și curățită de toate smintelile ce să află în limba de obște (...) este limba lămurită și adusă la regulile gramaticești” (Budai-Deleanu, 1970: 132; cf. și Gheție, 1982: 18).

Trebuie amintită știința și arta ardelenilor, cu atât mai mult cu cât, în studiul amintit, Duiliu Zamfirescu pare înclinat spre o anume discriminare: „Dar pentru noi românii din România liberă, acei ce alcătuim tulpina puternică în care crește un popor de sine-stătător (...) vrem să lăsăm urmașilor un grai în care să se poată gândi în libertate” (Zamfirescu, 1982: 399-400).

Se poate considera că disensiunea față de Titu Maiorescu acum începe, în acest studiu, scris și ținut la sertar aproape un deceniu și jumătate, pentru a nu strica „prietenia” cu magistrul. Pentru că Titu Maiorescu, considerat de autor „un iubit și mare maestru” scrisese despre Ioan Popovici-Bănățeanul un studiu critic la superlativ, evidențiind „acea limbă adevărat românească” (Ibidem: 398; cf. și Maiorescu, 1984, a: 125).

Duiliu Zamfirescu, citind și interpretând tendențios anumite cuvinte și expresii din textele acestuia (*țărzure, mâinile încrucișându-și, bun lucru...*) concluzionează ferm: „a admira și mai ales a primi un asemenea grai ca adevărată limbă românească – nu!” (Zamfirescu, 1982: 400). În plus, îl întreabă retoric și cu ironie pe magistrul, „cu tot respectul pe care i-l port, de ce nu face nicio încercare a-și însuși o asemenea limbă” (Ibidem).

Despre limba scrierilor lui Slavici (de asemenea elogiat de Maiorescu), care, pe lângă capodoperele *Moara cu noroc* sau *Mara*, avea și alte scrieri inegale ca valoare, scrie, generalizând, că „este în parte limbă dialectală și în parte limbă moartă” (Ibidem: 401).

Cu folosirea provincialismelor (despre provincialisme Coșbuc însuși a scris un studiu important) Duiliu Zamfirescu nu era de acord, întrucât nu le încadra în realismul limbii personajelor, ci în tendința autorilor de a-și asigura, prin ele, originalitatea: „nu ne-ar supăra dacă pe ascunsele nu ar năzui spre originalitate (...) căutarea originalității cuvintelor (...) e semnul cel mai caracteristic al decadenței și decadența la noi e un nonsens, deoarece, ca să cază, trebuie să fii sus” (Ibidem).

Limba „în proză” a lui George Coșbuc, din prefața volumului *Fire de tort*, în care răspundea acuzațiilor de plagiat ale lui Grigori Lazu, „este atât de trivială...” (Ibidem: 402).

Deși nu este în proză, este comentat și ultimul volum de poezii al lui George Coșbuc, *Cântece de vitejie*. În acesta se găsesc niște poezii memorabile, ca *Pașa Hassan, O scrisoare de la Muselim-Selo*, dar criticul afirmă: „niciodată nu s-a scris ceva mai fals în țara noastră, fals prin fondul sufletesc al limbei, fals prin imaginile triviale ale gândirii” (Ibidem).

Poate că ar trebui remarcat că, până la anul 1901, când apărea acest articol, criticii se exprimaseră referitor la poezia lui Duiliu Zamfirescu însuși, plasând-o într-un registru minor, prin eclectismul stilistic și artificialitatea trăirilor. Ignorând specificul limbajului poetic, acesta afirmă: „trebuie să spun limpede că în limba românească a lui Coșbuc, absolut nu s-ar putea scrie un roman” (Ibidem: 401).

Generalizările merg în același ton, în continuare: „Nimeni, dar hotărâtor nimeni, nu scrie cum vorbește poporul. Nici chiar Ispirescu și Creangă” (Ibidem: 403). Pentru că, încercând să identifice limba vie, strămoșească, scriitorii nu trebuie să caute în cronici și-n psaltiri: „N-o găsim în cronica vie a vieții poporului?” (Ibidem: 403).

Pornirile polemice nu-l ajută pe Duiliu Zamfirescu să distingă între limba vie și limba vorbită, iar dacă aceasta se caracterizează prin oralitate, considerațiile despre autorii incriminați, mai ales despre aceștia din urmă, rămân fără obiect. Când afirmă totuși despre ei că „s-au apropiat mai mult decât toți de graiul poporan” (Ibidem), se înțelege în ce constă eroarea „pesimistului de la Stoleni”: oscilația între realismul verosimil al limbii (ce-i caracterizează și propria operă, evaluată ca atare) și o anumită înțelegere naturalistă a ei. Dar, pentru stilul beletristic, printre alte obțiuni de creativitate prin limbaj, varianta realismului lingvistic este una corectă.

Atacul asupra lui Slavici (concurase în pierdere cu acesta la câștigarea premiului Academiei) continuă în anul 1903, cu studiul *Literatura română și scriitorii transilvăneni*, dar se începe tot cu o „revoltă” împotriva magistrului, arătând că nu mai poate îngădui nedreptățile din viața literară. Nu este de acord cu statutul scriitorilor decis de critica de autoritate a magistrului: „Cine se scoală de dimineață are dreptul în țara lui Vodă să hotărască despre soarta și meritul scriitorilor” (Ibidem: 417).

Comentariile despre Slavici sunt categorice: „Slavici scrie o limbă pocită” (Ibidem). Lui Ilarie Chendi, care lua apărarea lui Slavici, îi răspunde cu tupeu: „Cine îmi stă în cale, în scrierea romanelor?” (Ibidem).

Obiecțiile morfosintactice și lexicale sunt de conjunctură și în limitele punctului de vedere, facultative. De exemplu: *năvalnic* n-ar putea fi adjectiv, ci numai substantiv; uneori se cere întrebuintarea perfectului simplu în locul perfectului compus („fluiditatea sintactică a perfectului simplu” – Ibidem: 435); *a se aduna* trebuie înlocuit cu *a se întruni*; *ei au urcat în poiene* ar trebui înlocuit cu un context în care verbul să fie tranzitiv etc. (Ibidem: 436).

Fiind foarte sigur pe programul său artistic și pe pregătirea sa lingvistică, autorul *Vieții la țară* continuă cruciada contra scriitorilor consacrați în celebrul studiu *Poporanismul în literatură*, din anul 1909, citit ca discurs de recepție la Academia Română. Noua grilă de lectură nu era însă îndreptată numai împotriva autorilor vizați, ci, așa cum Maiorescu însuși l-a avertizat, submina întreaga activitate de critic și istoric literar sau de lingvist a magistrului.

Astfel, în anul 1906, în raportul scris de mentorul Junimii asupra poeziilor lui Octavian Goga, pentru acordarea Premiului Năsturel-Herescu al Academiei Române, prezentarea textelor este făcută în registrul superlativ, cu multe citate, pentru a revela, în toată splendoarea ei, frumusețea poeziilor bardului de la Rășinari. Valoarea limbajului poetic este sintetizată într-o singură propoziție: „suntem mișcați de puterea unui limbaj poetic...” (Maiorescu, 1984, b: 215).

În discursul de recepție, Duiliu Zamfirescu, în partea a II-a, în care trece la literatură, începe cu Coșbuc și Goga, care, în viziunea candidatului, au două mari defecte, fiind lipsiți de lirism și de miraj (Zamfirescu, 1980: 50). Octavian Goga este vizat în mod special: „Mai vinovat decât d-l Coșbuc este d-l Goga (...) o îngrămădire și un abuz de cuvinte, unele evocative, altele brutale și neestetice, altele dezgropate de prin cronici, ascund o adevărată lipsă de inspirație” (Ibidem: 51).

În studiul din anul 1901, implicându-i și pe Ispirescu și Creangă, arătase că absolut nimeni nu scrie precum vorbește poporul. Pentru a crea excepția de credibilitate, de data aceasta, se referă la Creangă. Limbajul lui nu mai este ceremonial, de sărbătoare sau șugubăț și nici mort: „Admirabila limbă a lui Creangă este tocmai datorită puterii lui de a crea oameni vii (...) autorul nu și-a ales un fel al său de a vorbi, ci felul de a vorbi al personajului” (Ibidem: 52-53).

4. Considerații despre limba și stilul scriitorilor contemporani sunt elaborate de Duiliu Zamfirescu în confruntarea directă cu Titu Maiorescu, în multe din scrisorile schimbate între ei, de regulă, într-o disensiune politicoasă, în speranța de a păstra, până aproape de final, relația magistru-discipol.

Este cunoscut faptul că cele mai multe dintre textele lui Duiliu Zamfirescu (poezii, nuvele, teatru, mai puțin cele de publicistică) erau trimise mentorului, care, oricât de ocupat ar fi fost, își găsea timp pentru a le citi și „corecta”, cu sugestiile sale, conservate în câteva dintre scrisorile dintre ei. Pentru că multe dintre scrisorile dinspre Titu Maiorescu nu s-au păstrat, aceste aspecte apar în textele epistolare ale scriitorului.

În cea mai mare parte a periplului epistolar, acesta are o atitudine tipică de discipol, fiind dispus să facă multe concesii la propunerile magistrului („Vă scriu D-Vstre și vă fac concesii, atât fiindcă vă iubesc...”, dând dovadă de „un act de cumințenie personală... și de o dovadă de disciplină de spirit” - Zamfirescu, 2021, 471).

Astfel de manifestări nu sunt uneori decât faze pregătitoare pentru lansarea unor poziții diferite ferme, ca o formă de manifestare a personalității.

Față de scriitorii transilvăneni, disputa cu Titu Maiorescu a fost dusă până la capăt, adică până la discursul de recepție de la Academia Română (*Poporanismul în literatură*, 1909) și la raportul-răspuns dat de magistru (*În chestia poeziei populare. Răspuns la discursul de recepțiune al*

d-lui Duiliu Zamfirescu), disputa dintre ei alimentând mult timp paginile revistelor literare din perioada respectivă.

Receptarea negativă părtinitoare a scriitorilor transilvăneni, „față cu noi, cei din România liberă” (Ibidem, 480) începuse însă cu mult mai înainte, fără să se cunoască motivele reale de la începuturile ei.

Că o astfel de receptare este părtinitoare nu este nicio îndoială. Astfel despre un militar-poet mai în vârstă, (Carol Scrob: „Poezii”) scrie în anul 1882 o cronică literară extinsă (pe 13 pagini), căutând să-l scoată din rândul creatorilor minori. Calificativele pentru poeziile de dragoste ale acestui locotenent de infanterie sunt excelente: „ne face onoare sub toate raporturile... un volum care, dacă e mic prin materie, e imens prin conținut” (Zamfirescu, 1982, 31).

Carol Scrob a scris, măcar cu ce l-a citat interpretul, niște poezioare oneste, la nivelul receptării de atunci, și ele puteau fi considerate cu o anumită înțelegere, mai ales dacă era comparat cu alți creatori din „minoritatea” poezilor. Ele însă erau cu mult sub nivelul creațiilor lui Ioan Popovici-Bănățeanul (proză și versuri), așa cum l-a citat Maiorescu (începuse față de tânărul poet un mentorat la fel de puternic ca acela față de autorul *Vieții la țară*).

Dar a afirma de la înălțimea forului academic că „Miorița lui Alecsandri, ca născocire poetică este o imposibilitate” (Zamfirescu, 1980, 46) sau că George Coșbuc și Octavian Goga sunt poeți lipsiți de lirism și că nu au miraj (cf. Ibidem, 50) arată că sistemul de valori al candidatului la titlul de academician se opunea nu numai activității de-o viață a mentorului său, ci și unor criterii dezinteresate de valorizare.

O astfel de atitudine începuse însă cu mai bine de un deceniu în urmă, pe teren lingvistic. Astfel, în scrisoarea datată în iunie 1898 își propunea să analizeze originalitatea creațiilor transilvănene din perspectiva misiunii superioare a a românismului din Regat: „noi trebuie să lăsăm urmașilor o limbă în care să se miște liberi, limba vie a poporului nostru” (Zamfirescu, 2021, 481). Acest lucru nu se putea realiza prin integrarea scriitorilor bănățeni și transilvăneni, deoarece „scriitorii de dincolo sunt toți dialectali” (Ibidem). Pentru a se face mai bine înțeles de mentor, mimează o anumită empatie: „Eu înțeleg foarte bine farmecul sentimental al limbei lor, mlădierea artistică a unui grai aproape nou și totuși românesc...” (Ibidem). Era numai o aparență, fiindcă în realitate, opoziția este totală: „dar, serios, domnule Maiorescu, credeți D-Voastră că se poate turna o acțiune întinsă în tiparul acestei limbi?” (Ibidem, 480-481).

În studiul *Romanul și limba română*, scris cu un an mai înainte (1897), dar publicat, cum s-a văzut, mult mai târziu, îl ironiza pe Titu Maiorescu, care lăudase „acea limbă adevărat românească” (cf. și Maiorescu, 1984, 125), și-l îndeamnă pe maestru să-și însușească și să folosească aceea limbă („de ce nu face nicio încercare de a-și însuși o asemenea limbă” – Zamfirescu, 1982, 400) spre a-și rescrie *Discursurile*, care i se par discipolului modelul perfect de comunicare. Contestarea lui Ioan Popovici-Bănățeanul l-a deranjat cu siguranță pe Maiorescu, care scrisese cu multă căldură despre viața tragică, curmată prematur, și opera minunată a tânărului scriitor.

Duiliu Zamfirescu miza, probabil, pe faptul că între stilul beletristic și cel din retorica discursurilor parlamentare diferențele (firești) sunt insurmontabile.

În scrisoarea directă din 1898, el atenuează ironia, incluzând du-se și pe sine în ecuație, arătând că nici introducerea discursurilor și nici romanul său *În război* nu se puteau scrie într-o astfel de limbă dialectală. Utilizarea regionalismelor era procedeul prin care Zamfirescu îi bănuia că vor să devină originali. Ele nu se găsesc în opera citată de Maiorescu din scriitorul bănățean. În schimb, Duiliu Zamfirescu n-a încercat niciodată să probeze că în limba scriitorilor transilvăneni nu se pot scrie opere întinse, de presupus valoroase. Această constatare este în contradicție cu istoria literaturii române de atunci și din anii care au urmat.

Și totuși, cu mult mai înainte de acest an, apăruseră nuvelele admirabile ale lui Slavici, printre care *Moara cu noroc* și chiar romanul *Mara*, ambele considerate de criticii ulteriori ca fiind adevărate capodopere. În orice caz, romanul „subțire” *În război* nu rezistă, ca valoare, unei comparații cu cele două texte în proză ale lui Slavici, după cum nici poeziile lui Duiliu Zamfirescu n-au fost considerate de nimeni peste creațiile lui Coșbuc sau Goga.

Când disputa cu Maiorescu începuse (1903), disponibilitatea scriitorului revoltat față de scriitorii transilvăneni dispăruse cu totul: „Gașca transilvăneană trebuie spartă cu orice preț” (Zamfirescu, 2021, 565).

Când Zamfirescu, într-un registru critic foarte tranșant, îi face lui Slavici observații pe text (înlocuirea unor cuvinte și expresii, refacerea concordanței timpurilor...), se pare că învățase aceasta din sugestiile făcute de Titu Maiorescu pe propriile sale texte. Numai că Maiorescu prevăzuse gradul de relativizare a stilului și adnotase pe colțul scrisorii, cu multă atenție, caracterul lor opțional: „Firește, numai cât admite autorul” (Ibidem, 1017).

Autorul însuși invocă și el, când este vorba de receptarea propriilor texte (nu ale altora) „diversitatea judecății omenești” (Ibidem, 598). În virtutea acestora, apar multe refuzuri de a se conforma sugestiilor dezinteresate ale mentorului: „Nu pot scoate pe trivialul *Hai sictir...*; nu admit, de asemenea, ștergerea...; nu pot admite...” (Ibidem, p 584, 585).

Observațiile însă, referitoare la limba unor pasaje din Slavici, în maniera în care au fost făcute de discipol, păreau defăimătoare și trebuiau rezolvate.

5. Crescut la școala profesorului său Titu Maiorescu, discipolul a învățat nu numai din activitatea acestuia în domeniul limbii, în cadrul Academiei Române, ci și din cercetările celorlalți scriitori din această perioadă de pionierat, așa încât se familiarizase cu problemele limbii literare.

Activitatea intensă de publicist (poate unul dintre cei mai prolifici ai epocii) contribuise și ea la exersarea și cizelarea comunicării, în avantajul acurateței textelor literare, destul de diversificate. Ideologia lui estetică nu s-a folosit însă în mod adecvat de argumentul limbii, în polemicile decisive pe care autorul le-a angajat, se pare în detrimentul receptării propriei opere.

BIBLIOGRAPHY

Adam, I., *Oglinda și modelele. Ideologia literară a lui Duiliu Zamfirescu*, București, Editura, Grammar, 2001

Budai-Deleanu, I., *Scrieri lingvistice*, (ediție Teodorescu, M.), București, Editura Științifică, 1970

Cioculescu, Ș., *O față nouă a lui Duiliu Zamfirescu*, în *Duiliu Zamfirescu interpretat de...*, București, Editura Eminescu, 1976

Constantin, L., *Duiliu Zamfirescu și limba română*, București, Revista Bibliotecii Naționale, august, 2018

Gheție, I., *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982

Heliade Rădulescu, I., *Gramatica românească*, (ediție Guțu Romalo, V.), București, Editura Eminescu, 1980

Maiorescu, T., *Ioan Popovici-Bănățeanul*, în *Opere, II*, (ediție Rădulescu-Dulgheru, G., Filimon, D), București, Editura Minerva, 1984, a

Maiorescu, T., *Poeziile d-lui Octavian Goga*, în *Opere, II*, (ediție Rădulescu-Dulgheru, G., Filimon, D), București, Editura Minerva, 1984, b

Simion, E., *Studiu introductiv*, în *Opere, II, Integrala corespondenței*, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2021

Zamfir, M., *Scriitorul politicos: Duiliu Zamfirescu*, în *România literară*, nr. 41, 2010

Zamfirescu, D., *Nuvele* (ediție Săndulescu, Al.), București, Editura Minerva, 1988

Zamfirescu, D., *Romanul și limba română*, în *Opere, V*, (ediție Gafița, M.; Adam, I.), București, Editura Minerva, 1982

Zamfirescu, D., *Opere II (Integrala corespondenței)*; București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2021

THE FEMININE TYPE OF DISCOURSE AS A SOLUTION FOR INTERRELIGIOUS HARMONY: A CASE STUDY OF NARUTO

Valentina-Andrada Minea
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Interreligious communication is a widely discussed topic. However, determining the topics to be addressed in order to achieve interreligious harmony remains difficult. Based on the analysis of gender-specific discourse types, this paper aims to discuss a future topic to be considered for interreligious dialogue research. To determine if this concept can be implemented, it is tested (analysed) in a fictional universe that is influencing the consciousness of global fandom for over 20 years, namely the Narutian universe. Why should we investigate the phenomenon of anime, and what relationship can it have with interreligious dialogue and different types of discourse? How does anime, as a modern world heritage, teach us to communicate interreligiously?

Keywords: Naruto, anime, feminine type of discourse, bond, interreligious dialogue

Introduction

This study starts from the premise that in the universal search for truth, we should take into account various natural truths unconsciously expressed by people. People express themselves through different types of language. Although different aspects of language have been studied in the context of interreligious dialogue, from what I know, gender-specific discourse has never been addressed before. One of these truths that all people express unconsciously is the desire for reconciliation, love and being together with the others, naturally expressed in feminine speech. The other element could be the ability to work individually or the funny content present in typical male speech. Bringing these concepts together could be a point of connection between the world's religions. Such examples are also presented by some forms of popular culture such as Japanese anime, especially by *shōnens* (animes for young boys), where male characters place great emphasis on doing things together, even suffering and enjoying everything together.

The connections between interreligious dialogue, language sciences and Japanese anime.

Since the establishment of the Parliament of World Religions in 1893, interreligious dialogue has become a global concern. Diverse meetings of religious experts were held, and between 1962 and 1965, at the Second Vatican Council, it was decided that interreligious harmony is necessary and that we must maintain a dialogue with those of other faiths. Thus, the dialogic function of religion began to emerge once more, as it did prior to the institutionalisation of modern religions.

There are many methods of interreligious dialogue proposed by theologians, among which I will mention the one proposed by a specialist who participated at the Second Council of Vatican, namely, Leonard Swidler. Swidler develops a method of interreligious dialogue that focuses on the search for truth, goodness, beauty, spirituality, and unity. Swidler's method of interfaith dialogue consists of “deep dialogue / critical thinking / emotional intelligence / competitive cooperation”. This is the most authentic way to be human, in his opinion, so since dialogue starts from the search for truth, we should first be true as people, then interact with others to learn about them and their perspective them on the truth. Not to teach them, but to learn from them. He presents several perspectives on the concept of truth (Swidler 2014, 153–56): historical, intentional, interpretive, perspectival view of truth, the dialogical understanding of truth and language-limited view of truth (words are not enough to express everything and, as Wittgenstein said, the limits of the language are the limits of the world). In this study we will only focus on the last one and will try to particularize some elements that should be considered here.

Many scientists approached the topic regarding language as a matter to be interreligiously discussed in different ways.

For example, in a review based on Shamanism, Buddhism, Judaism and few other elements from other religions, Michael Lempert supports the idea of analysing sounds of the language and their anthropological meaning alongside with stylistic registers and the idea of natural language and writing systems, as they are rather influenced by religion than by other cultural elements (Lempert 2015). In a review that quotes George Lindbeck, Mark Heim and Jeannine Hill-Fletcher, Craig Phillips says that what should be discussed between religions is the meaning of important words for each religion, as they mean something else in each religion (Phillips 2016). As a mention, both Craig Phillips and Richard Penaskovic, alongside with many other scientists in this field criticize Lindbeck's particular theory for approaching the language in interreligious dialogue, because they say it is either not fully worked out (Phillips 2016, 17), or too exclusivist (Penaskovic 2016, 32).

In Romanian scientific environment, father Tarcziu Șerban presents in his PhD Thesis a unique way of approaching metaphorical language in Bible, a sacred book that has authority for both Christians and Jews (Șerban 2011). With a very interesting view, Ion Vezeanu approaches the idea that magic is a basis for science, so, sacred language and concepts have influenced world progress, which makes it very important, therefore it should be discussed by religion specialists. He also talks about the therapy through language, saying that speaking the truth, heals (Vezeanu 2014).

A theme less addressed as a subject of analysis within interreligious dialogue aiming at reaching the truth is gender-specific type of discourse. Of course, various studies approach the topic of gender in religion by referring to patriarchalism or the gender of God (Jule 2005), and sometimes, the way men and women practice religion (Woodhead 2007). There is also a feminist approach to interreligiosity, where the author said that there should be a global voice of women from all religions, and that women should no longer be ignored in religion (O'Neill 1993), but I could not find any study that approaches the gender-specific type of discourse in interreligious dialogue matters.

In a very interesting study, Daniela Frumușani shows the fact that postmodernism has contributed to changing the conception of women on several levels and that now she is no longer perceived as the emblem of emotionality, insecurity, etc., but is seen as strong, professionally relevant. This is also true regarding the culture that has undergone various transformations in postmodernism: "The decanonization of classical culture (the delegitimization of elitist European culture) meant, on the one hand, the denaturalization of the traditional Western European model, and, on the other hand, the imposition of certain new values belonging to other races, religions, areas and obviously to the other sex" (Roventă-Frumușani 2002, 27). Thus, we assume that it is worth addressing the way women are presented in anime, and also the way feminine type of discourse is used in anime, in this form of postmodern global (trans)culture.

To analyse the feminine in anime and how it contributes to the interreligious dialogue, I take as examples some situations from Masashi Kishimoto's *Naruto* anime.

Notably, *Naruto* is an older anime that presents a view on genders that is typical of that period and of *shōnens* in general. Recently, the discourse of female anime characters has begun to change and become more infantile. They became more egocentric and immature, while males, as in *Naruto*, are increasingly promoted for pleading for peace and deep bonds. They adopt a feminine type of discourse, combining it with the masculine one, as we will see in the analysis below.

Why *Naruto*?

Naruto is one of the most well-known anime series in the world. The fact that it is still produced in the form of *Boruto* is the best proof. Although it began as a manga in the last millennium, it is still relevant today. And will always be. Because genuine values are eternal. Another example is the numerous references to *Naruto* found in other anime (SimplyGrouch, 2022). Moreover, it was even declared the anime of the decade in Japan (Dsilva 2022).

It is also the most popular anime in most of the world's countries. "In fact, *Naruto*'s 'World Domination' score came in at 43.3%, topping the list in 81 of the 187 countries we could obtain data for. *Pokemon*, in comparison, was way back at 18.2%" (Petrov 2022).

Naruto is an anime full of interreligious and universal moral content, all presented within a contemporary combination of narrative genres, making this anime as universal as possible. Also, the relativization that anime promotes, in the way it is exposed and considering the effect it has, namely that of making you see things from multiple perspectives, is an important factor that we could consider in interreligious dialogue. "In Naruto there is no saving the world in total terms, it seeks to restore the balance of forces, to recognize individuality in freedom (in the liberal sense) in a determined territory. Therefore, the forces of good and evil blend, they are not total" (Zúñiga-Reyes 2020, 186).

These series tell the story of Naruto, a child who suffers because he has no parents and is regarded as a monster by his peers. Despite this, he grows into a young man who never gives up, gaining a lot of power... especially the power to love, as well as the power to gather and motivate others. Towards the end of the second series, his dreams come true, he is now Hokage (the leader of the village), has two children, a wife who has loved him since they were children, and protects his village with all his heart. The thrilling adventures are now left to his son, Boruto, about whom we will not go into detail in this paper.

The moral content of Naruto covers a wide range of planes such as personal development, family, society, friends, and relationships, which are intertwined.

Love, Bounds and Friendship in Naruto: a feminine type of discourse

Love and friendship have been considered topics for interfaith dialogue by many religious scholars (Carmichael 2017), and in Naruto they are presented as necessary to feeling fulfilled. In terms of self-fulfilment, the Naruto series try to instil us the importance of certain values to acquire in life, such as love and friendship, to fill our souls:

Yashamaru explains to Gaara, when he, as a child, asks him age-specific questions, that "love is the desire to protect and serve people important to you, to take care of them". (Yashamaru, ep. 297, Naruto Shippuden). This sacrificial love was attributed to women until recently. Now we see this discussion between two boys.

Of course, they don't just stay at the idealistic stage of love, but also act concretely for the good of everyone because "Children need a future they can believe in" (Naruto, Inheritors of the will of fire), the child being considered "the king" (from Go) that must be protected, i.e. the future. Interestingly, the people who say this quote are always men, not women, not mothers. The quote was originally whispered by Asuma to Shikamaru's ear as a last plea before he died, when he also revealed to him that if he had lived, he would have become a father soon. The same quote is also said by Naruto. Shikamaru and Naruto are not parents at the time in the series when they advocate protecting children. We see, then, how the men in the series support something that once would have been supported mostly by mothers.

Sakura explains to Naruto that Hinata had another reason for leaving with Toneri telling him that "When a girl falls in love and it's true love, her feelings don't change that easily... honestly they can't change" (Sakura, The Last), practically supporting the Pauline words "Love never fails" (I Cor, 13,8). This motivates Naruto to rescue Hinata, who had allowed herself to be captured by the Toneri willingly to save her sister and the Earth. At the end of the film, the two kiss for the first time.

Sakura, being one of the few female characters who talks about love, is outlined as a very strong character, both physically and psycho-emotionally, but only towards the end of the series, as the character is presented in development, from a little girl, madly in love with Sasuke, slightly unstable and weak, until she becomes one of the strongest characters in the series, emotionally stable, a kind of minister of health and with a happy, although not ideal, family life (since Sasuke is always away). However, she remains true to her love for him, becomes his wife and have a child. This does not prevent her from having a successful career and carrying on the "will of fire" (Naruto and Sakura are from the Land of Fire) as the best doctor in the series and kunoichi (female ninja). The development of the character in this direction makes me think about how the concept of women has changed over time, from the stereotype of the weak, good-for-nothing woman to the strong woman, today present everywhere (Rovența-Frumușani 2002, 27).

The Sage of the Six Paths teaches that a bond is created only when you share your burdens with someone. “A bond overflows with love and compassion. As long as there are ties, the Ninshu (Ninja Creed) will not be used for evil purposes. But power without ties will lead to calamities in the world. It is not power that controls Ninshu, but love” (Hagoromo, ep. 468, Naruto Shippuden). These words are most likely inspired by Gandhi's thought, “Power is of two kinds. One is obtained by the fear of punishment, and the other by the art of love. Power based on love is a thousand times more effective and lasting than that derived from fear of punishment” (Gandhi 1967, 430), “The power of love is the same as the power of the soul or truth. The universe would disappear without the existence of that force” (Gandhi 1967, 516). Here, the Sage of the Six Paths (a character relevant to the mythology of the series, inspired by Taoism) expounds a loving and conciliatory conception of Ninshu, very similar to Gandhi's philosophy. Although both are male, the speech clearly has elements considered typical of female speech in Deborah Tannen's books (Tannen 1996) like emphasizing bonds and love.

Naruto, being a person who creates many such bonds, speaks very deeply about what friendship means. He tells Sasuke, “I won't let you kill me because I'm your ‘first and only friend!’” (Naruto, ep. 477, Naruto Shippuden), citing the way he called him, minutes before. He didn't want to leave him alone, more than, he was willing to die with him, often telling him things like, “I swear I'll get you out of the chaos of revenge” (Naruto, ep. 215, Naruto Shippuden), “Pour your hate on me, the only one who bears with all this hatred is me [...] If we fight, we will die. I am willing to die with you, taking all your hatred of the village upon me [...] I will bear the burden of your hatred and die with you” (Naruto, ep. 216, Naruto Shippuden).

Naruto thus fulfils the law of Christ, about which Saint Paul tells us to “Carry each other's burdens” (Gal, 6,2) and not only that, but he is also even willing to give his life for his friend, proving that he is a true friend to Sasuke, because “Greater love has no one than this: to lay down one's life for one's friends.” (John 15:13). This capacity for sacrifice, even though appreciated by many religions, has long been considered typically maternal by language specialists. We infer that feminine type of discourse is supported in the Bible (and other sacred books) although it has not been highlighted until now in these terms.

After they fought at The Final Valley, and came close to death, in some kind of transit to the afterworld (*isekaied* to the afterlife?), Sasuke, seeing Naruto fretting about the war his friends were in, asks him: “You are dead and do you care what will happen to the world?” Naruto replied to him: “Of course! We can't leave it like this!” and both got resurrected. Naruto wouldn't give up on what he had to do out of compassion for his friends who were still alive.

In the continuation of the discussions, he also tells Sasuke: “Don't think that dying will solve anything. If you are willing to die, then live and help me! What I want to do is help the shinobi cooperate with each other and that includes you” (Naruto, ep. 478, Naruto Shippuden). We see his obsession with reconciliation and Sasuke's reintegration into Konoha's group of friends.

When Sasuke asks what friendship means to him, specifically, Naruto replies, “I can't put into words what you want me to explain to you...the point is that when I see you face hardships and come out hit it hurts me too me. It hurts so much inside me, I can't let it go, you know?” (Naruto, ep. 478, Naruto Shippuden). Sasuke's completion in that episode is: “Every time I saw you suffer, that's right, I felt the pain too, When I understood your pain, I finally saw you as a friend”.

Related to this “you know?” that Naruto uses in the quote above I must mention that it is a defining verbal tic for him. The use of these tag questions is something quite common in the Japanese language (,,ne? / ね” ,,yo? / よ”). Lakoff analyse the phenomenon (not for Japanese language) and his theory (Lakoff 1991) will be later developed by Holmes (Holmes 1986) showing that men use these tag questions less than women and mostly in cases of real uncertainty. Women use it with a facilitating role - to show affection, or to create relationships. So did Naruto. Although he also has a kind of verbal tic that seems almost inherited from his mother who died at birth, or, rather, which is caused by an orphan's need to be validated and belong to a community.

At other characters we can also see their love towards fellow humans, for example, in the case of Konohamaru (ep. 281, Naruto Shippuden), who, while confronting a colleague says to him:

“If I had been snatched by your kunai, you would have been the one injured; you should have carried that burden, and that's why I'm trying so desperately not to lose now”.

Jiraiya (ep. 347, *Naruto Shippuden*) he tells to Kakashi that “People should talk to each other every day, even if it's just small talk, otherwise their hearts become dark and sober. Talking to others creates bonds and friendships and makes you appreciate being alive. That's the kind of creatures we, humans, are”.

One of the core quotes for Naruto's philosophy, and one that has been repeated many times throughout both series, is what Obito (ep. 119-120, *Naruto Shippuden*) said to Kakashi when he wanted to delay rescuing Rin: “Those who don't follow the rules are considered scums but those who abandon even one of their friends are worse than scums”.

Naruto (ep. 80, *Naruto*) explains to Gaara, who was suffering, being alone and viewed as a monster, just like Naruto was, why he cares so much about protecting his friends: “I care more about my friends than for myself, because they saved me from myself”, because when “trusted comrades gather around you, hope can take physical form and become visible [...] The emptiness in your heart can only be filled by those around you” (Kakashi, ep. 387, *Naruto Shippuden*).

For those of Konoha “a friend is something that matters” (Naruto, *Legend of the Stone of Gelel*), insisting: “We will never sell a comrade!” (Konohamaru and many other citizens of Konoha, ep. 161, *Naruto Shippuden*) and teaching their children that “Friends are an important treasure in life!” (Mebuki Haruno, ep. 481, *Naruto Shippuden*).

“People's hearts want to connect and accept each other, even with beasts” (Bunpuku, ep. 392, *Naruto Shippuden*). This is also proved by Naruto, who can say with Gandhi “My goal is friendship with the world and I can combine the greatest love with the greatest opposition to wrong.” (Gandhi 1967, 525). For him (them), „Love is the basis of our friendship as it is of religion” (Gandhi 1967, 495). “Love never claims, it ever gives. Love ever suffers, never resents, never revenges itself.” (Gandhi 1967, 519) (I Cor 13).

We see that religions tend to converge on the need for love and friendship, harmonious bonds, and other such aspects that are considered more feminine desires. Deborah Tannen shows that women seek through their speech to create bonds, friendships (Tannen 2007) same as Naruto. Men are more likely to look for clear, independent speech, etc., while women are looking for conciliation (Holmes 2006). In *Naruto*, as in many other *shōnen*, the competition aims to help everyone become as good as they can be, and it's also a way to connect with each other (as for adults when they play board games - they give time and attention to the friend they are with in a way that brings joy to both and helps them improve their qualities like perspicacity and attention).

Of course, there are many other situations where characters in *Naruto*, mostly inspired by the eponymous protagonist, seek friendship, world harmony, and so on.

One of these cases is when Pain attacks Leaf Village (Konoha, Naruto's village). In order to save the village, Naruto tries to reach the one who controlled the operation and talk to him. He wants to talk and tries to avoid fighting as much as possible, even though many of those close to him got killed. When talking to Nagato, whom he now knows face to face, Naruto uses Nagato's exact quotes to convince him to end the war and succeeds. Nagato hears his own quote from their sensei's book and remembers what he really wanted, so he gives his life to resurrect everyone he killed in Konoha.

Lakof (1991) argues that women generally use direct quotations more than men. In the same vein, two researchers from Ewha Woman's University, analysing women's diaries, conclude that they have an open narrative type, which exposes the voice of alterity (Han and Kim 2018), so, we infer, he recognizes it as such and takes it into account. This can be very useful in interfaith dialogue. It's also worth mentioning that *Naruto* is known for his speeches that often succeed in bringing peace, so much so that fans have coined the name “talk-no-jutsu” to define Naruto's most imposing ninja technique (Dsilva 2022). Naruto's speeches are serious, deep and have the ability to make you think, but Nagato's philosophy is much more full of suffering, being inspired even from Nietzsche and St. Augustine (Guzman 2022, 177). These serious themes in storytelling are more specific to women (Kiliánová 1999).

Another case is where Naruto manages to unite shinobi from all countries with different religious backgrounds to protect the world and the tailed beasts. This was possible due to Naruto's obsession with friendship and the fact that they all believed in the Tree of Life. Thus, by taking on a real universal mythological aspect that was related to a worldwide threat, Naruto manages to unite shinobi of different religions and cultures, from all over the world, world that they save together. This is also possible in real life.

Conclusion

What is the truth that this kind of gender-specific type of discourse leads to? We can conclude that what is considered here to be an ultimate truth is the power of love and communion, acting together with the others to bring peace to the world, to protect it. This seems to be a feminine perspective on things because, as Deborah Tannen describes in her book (Tannen 2007), men are more competitive and focus on acting alone, preferring clear demands, while women prefer to do things together with others, focusing on the importance of communion and feelings. Also, women prefer more serious topics, while men prefer funny content in their storytelling (Kiliánová 1999). Japanese anime, especially *shōnens* (for boys) like Naruto, try to combine these perspectives, making competition an environment where everyone thrives, becoming the best they can be while also caring for their rival. This mentality brought intercultural and interreligious peace in the Narutian Universe. Also, we can identify in this feminine type of discourse from Naruto, Swidler's method of interreligious dialogue based on "deep dialogue/critical thinking/emotional intelligence/competitive cooperation" discussed above. Consequently, such a linguistic approach is welcome in the research of interfaith communication.

BIBLIOGRAPHY

- Carmichael, Liz. 2017. 'Friendship and Dialogue'. *Journal of World Christianity* 7 (1): 28–46. doi:10.5325/jworlchri.7.1.0028.
- Costa, Daniel Lula, and Rodolpho Alexandre Bastos. 2020. 'Usos do passado nos animes japoneses: a presença de imagens míticas das deusas da destruição e do mito dos irmãos, em Naruto Shippuden'. *Tempos Históricos* 24 (2): 487–510. doi:10.36449/rth.v24i2.23938.
- Costa, Daniel Lula, and Rodolpho Alexandre Santos Melo Bastos. 2022. 'Os Entrelaçamentos Temporais e Mitológicos Das Presenças Das Deusas Antigas Na Personagem Kaguya No Anime Naruto Shippuden'. *Palíndromo* 14 (32): 328–48. doi:10.5965/2175234614322022328.
- Dsilva, Christie. 2022. 'Naruto Has Been Named "The Anime Of The Decade" By Japan'. *Otakukart*. January 5. <https://otakukart.com/naruto-anime-of-the-decade-according-to-japan/>.
- Gandhi, Mahatma. 1967. *The Mind of Mahatma Gandhi*. Edited by R K Prabhu and U R Rao. Ahmedabad: Navajivan Publishing House.
- Guzman, Eugene V De. 2022. 'Uzumaki Nagato's Existential Ideology on Suffering: A Phenomenological Commentary'. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*, May, 172–77. doi:10.54660/anfo.2022.3.3.12.
- Han, Hye-Won, and So-Yeon Kim. 2018. 'Feminine Storytelling in Transmedia Content: A Focus on Woman's Diary'. *International Journal of Advanced Science and Technology* 114 (May): 23–34. doi:10.14257/ijast.2018.114.03.
- Holmes, Janet. 1986. 'Functions of You Know in Women's and Men's Speech'. *Language in Society* 15 (1): 1–21. <http://www.jstor.org/stable/4167711>.
- . 2006. *Gendered Talk at Work: Constructing Gender Identity through Workplace Discourse*. *Language and Social Change* 2. Malden, MA ; Oxford: Blackwell.
- Istiqomah, Himatul, and Muhammad Ihsan Sholeh. 2019. 'Projection of Islamic Doctrinal Values in Anime Naruto 1-3 as Character Formation'. *AJIS: Academic Journal of Islamic Studies* 4 (2): 117. doi:10.29240/ajis.v4i2.959.
- Jule, Allyson, ed. 2005. *Gender and the Language of Religion*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire ; New York: Palgrave Macmillan.

- Kiliánová, Gabriela. 1999. 'Women's And Men's Storytelling: What Is The Difference? Some Observations In Contemporary Slovak Storytelling Communities'. *ELO*, no. 5: 99–108.
- Lakoff, Robin Tolmach. 1991. *Language and Woman's Place*. 17. [Druck]. Harper Torchbooks 2093. New York: Harper & Row.
- Lempert, Michael. 2015. 'Discourse and Religion'. In *The Handbook of Discourse Analysis*, edited by Deborah Tannen, Heidi Hamilton, and Deborah Schiffrin, 2nd ed., 902–14. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc.
- O'Neill, Maura. 1993. 'A Model of the Relationship between Religions Based on Feminist Theory'. In *Inter-Religious Models and Criteria*, edited by J. Kellenberger, 37–57. London: Palgrave Macmillan UK. doi:10.1007/978-1-349-23017-4_3.
- Penaskovic, Richard. 2016. 'Interreligious Dialogue in a Polarized World'. In *Pathways for Interreligious Dialogue in the Twenty-First Century*, edited by Vladimir Latinovic, Peter Phan, and Gerard Mannion, 29–40. New York: Palgrave Macmillan US.
- Petrov, Petar. 2022. 'What's the Most Popular Anime Around the World?' *Diamond Lobby*. July 6. <https://diamondlobby.com/geeky-stuff/most-popular-anime/>.
- Phillips, Craig. 2016. 'Cultural- Linguistic Resources for Interreligious and Ecumenical Dialogue'. In *Pathways for Interreligious Dialogue in the Twenty-First Century*, edited by Vladimir Latinovic, Gerard Mannion, and Peter Phan, 15–28. New York: Palgrave Macmillan US.
- Roventă-Frumușani, Daniela. 2002. 'Identitatea Feminină Și Discursul Mediatic În România Postcomunistă'. In *Femei, Cuvinte Și Imagini: Perspective Feministe*, by Adina Brădeanu, Otilia Dragomir, Daniela Roventă-Frumușani, and Romina Surugiu, 17–67. Studii de Gen. Iași: Polirom.
- Șerban, Tarciziu-Hristofor. 2011. *Metafora Militară Din Biblie. Aspecte Lingvistice, Teologice Și Etice*. Iași: Editura Universității Alexandru Ioan Cuza.
- SimplyGrouch,. 2022. '10 References To Naruto & Naruto Shippuden Hidden In Other Works!' YouTube. Accessed August 3. <https://www.youtube.com/watch?v=iBdBUJYP3hs>.
- Swidler, Leonard. 2014. *Dialogue for Interreligious Understanding*. New York: Palgrave Macmillan US. doi:10.1057/9781137470690.
- Tannen, Deborah. 1996. *Gender and Discourse*. [New ed.], Paperback. Gender Studies. New York: Oxford University Press.
- . 2007. *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. New York: Morrow.
- Vezeanu, Ion. 2014. 'Terapia Prin Limbaj: Aspecte Religioase, Morale Și Științifice Ale Dialogului'. In *Etica În Știință, Religie Și Societate*, edited by Marin Bălan and Valentin Mureșan, 365–84. București: Editura Universității din București.
- Woodhead, Linda. 2007. 'Gender Differences in Religious Practice and Significance'. In *The SAGE Handbook of the Sociology of Religion*, by James Beckford and N. Demerath, 566–86. 1 Oliver's Yard, 55 City Road, London EC1Y 1SP United Kingdom: SAGE Publications Ltd. doi:10.4135/9781848607965.n28.
- Zúñiga-Reyes, Danghelly Giovanna. 2020. 'Conjunción de géneros narrativos en Naruto'. *Neuróptica*, no. 1 (March): 173–88. doi:10.26754/ojs_neuroptica/neuroptica.201914326.

GENERAL ASPECTS OF THE JOURNALISTIC LANGUAGE. SUFFIX DERIVATION

Emilia-Mihaela Costescu (Crînguș)

PhD Student, University of Craiova

Abstract: In the last years, the journalistic language has caught the attention of many researchers in the linguistics field, being the subject of many specialized studies, scientific papers and analysis that follow the evolution of the media act.

Our paper presents some general aspects of journalistic language and, also, analyzes the formation of some words from the current Romanian press with the help of derivation. We have also presented examples collected from the most important newspapers in Romania, which highlight the role that derivation with suffixes has in the formation of new terms.

Keywords: lexis, journalistic language, suffix derivation, stylistic registers

1. Importanța jurnalismului

Mass-media ocupă un loc important în funcționarea unui stat. Jurnalismul și jurnaliștii nu ne lasă indiferenți: ne surprind, ne bucură, ne sesizează, ne instigă, ne atacă, etc. În acest sens Caragiale scria: “Și pentru ca să se păstreze cu scumpătate bunul obicei străbun, deși nu mai au boierii noștri pe vechii și incuții măscărici, cari să polemizeze din poarta curții, avem, slavă Domnului, o presă a elitei sociale destul de spirituală și de convenabilă: Combateți-i, băieți! combateți-i sarcastic de tot!”¹

Scopul liberal al tuturor formelor de guvernare rămâne păstrarea, cultivarea și menținerea libertății, iar mass-media trebuie să devină un instrument al libertății sociale. Presa liberă se transformă într-un inamic al secretelor guvernanților, al abuzurilor economice ale puternicilor zilei și al dominației elitelor ideologice.² Lumea este în continuă schimbare, prin urmare, vremurile noi necesită un mod nou de gândire.

2. Derivarea cu sufixe în limbajul jurnalistic recent

Limba română suferă importante și rapide schimbări, iar lingvistica românească din ultimul deceniu se caracterizează printr-o intensă activitate creatoare. Limbajul utilizat în presa scrisă recentă se adaptează timpurilor actuale, fiind formate noi cuvinte cu ajutorul mijloacelor de îmbogățire a vocabularului. Cel mai productiv mijloc prin care se formează cuvinte noi în limbajul jurnalistic este derivarea cu sufixe.

În continuare, sunt prezentate câteva exemple culese din cele mai importante ziare cotidiene din România, în perioada 2018-2022. Din aceste exemple se poate observa cum derivarea cu sufixe formează noi termeni care aparțin domeniului politic, cultural, economic, cultural, etc.

- *Cea între soiosul „șoșocism” și arogantul „cîțism”, amândouă perspectivele la fel de groțesti, la fel de perdante!* (Ziarul de Iași, 24 septembrie 2021, <https://www.ziaruldeiasi.ro/>, Între șoșocism și cîțism)
- *Adevăr simplu: pe terenul prielnic al imposturii lui Cîțu et comp, da, în corelație cu așa ceva înflorește, bine mersi, șoșocismul up to day, se șoșocizează media și mulțimi în derută, în disperare* (Ziarul de Iași, 24 septembrie 2021, <https://www.ziaruldeiasi.ro/>, Între șoșocism și cîțism)
- *Nu stiu de ce, dar am impresia ca în curând vom lansa o noua rubrica, șoșocisme – adică o rubrica unde să luăm la bani mărunți tot felul de acțiuni și declarații “a la madam Șoșoacă.* (La bani mărunți, 1 martie 2021, <https://banimarunti.ro/>, Șoșocisme)

¹ I.L.Caragiale, *Publicistică și corespondență*, ediție îngrijită de Marcel Duță, Editura Grai și suflet – Cultura Națională, București, 1999, p.81

² Doru Pop, *Mass media și democrația*, Editura Polirom, 2001, Iași, p.13

- *In schimb **șoșocismele** au devenit ceva real, palpabil.* (La bani mărunți, 1 martie 2021, <https://banimarunti.ro/>, Șoșocisme).
- *Un popor de cretini, care stau cu telefoanele în mână, pun botul la vrăjeală, se uită la **șoșoisme**, **simionisme** și **putinisme*** (Bugetul.ro, 10 martie 2022, <https://www.bugetul.ro/>, Jurnalistul Silviu Mănăstire, ieșire dură)
- *Am citit recent considerațiile unei **oengiste ecologiste** românce care spune, din sufrageria minții ei, că pur și simplu nu există atâta gaz cât cer acum consumatorii.* (Cotidianul, 25 octombrie 2021, <https://www.cotidianul.ro/>, Științificul politizat)
- *Prin urmare, e foarte probabil ca, în capul ușor înfierbântat al Kremlinului **genocidar**, această parte a Europei să fie a unicului său urmaș vrednic, Putin, singurul moștenitor "demn" de care a avut parte tatuca.* (Ziare.com., 11 martie 2022, <https://ziare.com/>, Între Mariupol și Versailles: genocidul cu mai mult fețe decât Ianus)
- *Așa cum s-a întâmplat în Ungaria lui Viktor Orban, care a aplicat cu rigurozitate principiile **putiniste** de guvernare în inima Europei.* (Bursa.ro, 6 iunie 2022, <https://www.bursa.ro/>, Tentația putinizării României)
- *Acest tip de "**putinizare**" a puterii va fi un exemplu negativ în alte țări.* (Dilema Veche, 12 martie 2018, <https://dilemaveche.ro/> "Putinizarea" președintelui chinez și regresul democrației pe planetă)
- *În China, președintele Xi Jinping, "**se putinizează**".* (Dilema Veche, 12 martie 2018, <https://dilemaveche.ro/> "Putinizarea" președintelui chinez și regresul democrației pe planetă)
- ***Sofismul** e simplu.* (Ziare.com., 11 martie 2022, <https://ziare.com/>, Între Mariupol și Versailles: genocidul cu mai mult fețe decât Ianus)
- *"Și pentru **islamiști**, orice teritoriu, de pildă Spania, trece drept ținut **musulman**, dacă a fost vreodată cucerit de credincioși islamici."* (Ziare.com., 11 martie 2022, <https://ziare.com/>, Între Mariupol și Versailles: genocidul cu mai mult fețe decât Ianus)
- *Cum să transmită asta mesaje clare jucătorilor, câtă vreme el vorbește „**dancileza**”, limba analfabeților, cu tupeu?* (ProSport, 17 octombrie 2019, <https://www.prosport.ro/>, Contra, făcut praf: „Vorbește dancileza și înjură ca un derbedeu!” Atac dur la selecționar)
- *Lică e holtei, expansiv, plin de **colocvialisme** și **cocoșisme** – opiniile lui despre femei ar strânge inima oricărui **progresist**.* (Observator cultural, 24 mai 2019, <https://www.observatorcultural.ro> Taximetriști versus uberști)
- *Ucrainenii lovesc serios infrastructura militară rusă din Crimeea, replica rușilor fiind una de* (Republica, 28 august 2022, <https://republica.ro/>, Ucrainenii au preluat inițiativa. Timpul începe să curgă împotriva lui Putin)
- *... iar "magia" puterii de la Kremlin să fie știrbită către un stabiliment banal, **potemkinian**, unde deodată vezi, în spatele agresorului, decorul de carton".* (Știri de Cluj, 26 februarie, 2022, <https://www.stiridecluj.ro/>, Ucraina a câștigat războiul cu Rusia, pe plan informațional)
- *Ea conținea opium, varietatea **persană**, la care **oxfordistul** i-a mai adăugat cuișoare, scorțișoară, safran (șofran) și vin de Malaga, ca substanțe corective.* (Cuvântul Liber, 23 august 2018, <https://www.cuvantul-liber.ro/>, De la alinarea durerii la spiritual pierzaniei)
- *Și Europa **răsăriteană** cândva **comunizată** (cum a fost **islamizată** Spania, în Evul Mediu) a fost cucerită cândva de Stalin.* (Ziare.com., 11 martie 2022, <https://ziare.com/>, Între Mariupol și Versailles: genocidul cu mai mult fețe decât Ianus)
- *... se întreba deunăzi, îngrijorat, un preopinent, om bun, chiar **sufletist**, gata să cheme salvarea.* (Ziare.com., 11 martie 2022, <https://ziare.com/>, Între Mariupol și Versailles: genocidul cu mai mult fețe decât Ianus)

- *Dar e destul de clar că Germania are o vină în afacerea **Kovesismului** abuz și n-are chef să o recunoască.* (Cotidianul, 10 martie 2019, <https://www.cotidianul.ro/>, Cine conduce demantelarea statului paralel?)
- ***Yesmanismul** și **servilismul** șefilor impostori, al sinecuriștilor cărora le-a **țâțâit** fundul că le pleacă scaunul de sub ei, au erodat, precum apa și vântul muntele, credibilitatea instituțională, consistența produsului editorial și demnitatea oamenilor care lucrează în Radio.* (Libertatea, 5 noiembrie 2021, <https://www.libertatea.ro/>, Un mesaj furios despre situația de la Radio România: Servilismul șefilor impostori ne-a adus aici)
- *Punctez doar câteva lucruri despre programul PSD de **voucherizare**, acceptat de PNL în genunchi.* (Evenimentul Zilei, 15 aprilie 2022, <https://evz.ro/>, Fostul Ministru al Muncii a răbufnit! Adevărul despre voucherele românilor)
- *Polițiștii de investigații criminale din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean (IPJ) Călărași au efectuat, duminică, patru percheziții domiciliare, la persoane bănuite de **cămătărie** și șantaj* (Agerpres, 30 ianuarie 2022, <https://www.agerpres.ro>, Percheziții într-un dosar de cămătărie și șantaj; 14 persoane conduse la audieri)
- *De la fake news, teoria conspiratiei, vaccinul anti-Covid al rusilor denumit ironic și aluziv la Razboiul Rece - Sputnik, avem **hakerism**, un adevărat război psihologic cu consecințe politice, economice, miliare, strategice.* (Ziare, 22 august 2020, <https://ziare.com/>, Armand Gosu: Lukasenکو cumpra timp în speranța că poate sparge frontul unit împotriva lui)
- *...susține că e inginer de profesie și se autocaracterizează comentator feisbucian, instagramist, postaci, **pamfletar**, posibil amuzant", iar Shakira este artista sa preferată.* (Digi Sport, 12 iunie 2018, <https://www.digisport.ro/>, El este autorul cererii în căsătorie primite de Simona: "M-am culcat țăran coclit și acu's vedetă")
- *Mă interesează râsul transparent, organic, terapeutic, și nu hlizeala de show **televizionist**.* (Cotidianul, 26 iunie 2020, <https://www.cotidianul.ro/>, Naționalul ieșean joacă prima premieră în aer liber)

Concluzii

Din studiul nostru se poate observa că derivarea cu sufixe este cel mai productiv mijloc de îmbogățire a vocabularului. Exemplele au fost culese din cele mai importante ziare din România și vizează diferite domenii: politic, economic, social, financiar, etc. Termeni precum: *șoșocism, cîțism, yesmanism, servilism, potemkiniadă, dăncileză, oengiste, putiniste, putinizare* sunt doar câteva exemple care arată puterea creatoare și inventivitatea jurnaliștilor atunci când redactează un articol.

Limbajul jurnalistic este într-o continuă schimbare și suferă modificări semnificative. Jurnaliștii caută soluții pentru a atrage atenția publicului, chiar dacă acest lucru implică utilizarea unui limbaj agresiv, provocator.

BIBLIOGRAPHY

- Caragiale, I.L., *Publicistică și corespondență*, ediție îngrijită de Marcel Duță, Editura Grai și suflet – Cultura Națională, București, 1999
- Codău, Alexandra, *Limbajul presei scrise din România în contextul crizei mediatice*, Editura Universitară, București, 2018;
- Croitor, Blanca, *Sufixe în limba română actual. Formații recente*, Editura Universității din București, 2021;
- Iordan, Iorgu, *Sufixe românești de origine recentă (neologisme)*, Buletinul Institutului de Filologie Română Alexandru Philippide, VI, 1939;
- Pop, Doru, *Mass media și democrația*, Editura Polirom, 2001, Iași
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2007, *Anglicisme „la modă” în limbajul modei*, în *Limba română – stadiul actual al cercetării* (coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității București, București, 2007;

Trifan, Elena, *Formarea cuvintelor în publicistica actuală – Derivarea – perioada 1990-2001*, Editura Digital Data, Cluj-Napoca, 2010;

Vârlan, Mariana, *Derivarea sufixală nominală în româna actuală*, Editura Universitaria Craiova, 2012;

Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Limba presei românești de azi – o limbă de lemn?*, în Ilie Rad, *Limba de lemn în presă*, București, Editura Tritonic, 2009;

Zafiu, Rodica, *Interpretarea limbajului jurnalistic*, în *Limba română. Revistă de știință și cultură*, nr. 7-9, Chișinău, 2007

Dicționare

DSL, Dicționar de științe ale limbii, Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, Editura Nemira, 2001;

MDA = *Micul dicționar academic*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” 2001-2003, vol. I-IV, Editura „Univers Enciclopedic”, București;

Popescu, Cristian, Florin, *Dicționarul explicativ de jurnalism, relații publice și publicitate*, Editura Tritonic, București, 2002.

Surse electronice

<https://www.adevarul.ro/>

<https://www.agerpres.ro/>

<https://as.ro/>

<https://www.cancan.ro/>

<https://www.cotidianul.ro/>

<https://www.digisport.ro/>

<https://dilemaveche.ro/>

<https://evz.ro/>

<https://gorjeanul.ro/>

<https://www.historia.ro/>

<https://www.informatia-zilei.ro/>

<https://www.mediafax.ro/>

<https://www.national.ro/>

<https://rasunetul.ro/>

<https://ziare.com/>

<https://ziarullumina.ro/>

<https://www.ziaruldeiasi.ro/>

INTERFERENCES II

Violeta Bercaru Oneata

PhD, „I.L. Caragiale” National College, Ploiești

Abstract: This study is based upon the idea of influences emerging throughout the modern poetry and focusing on the impulse the sign evolving brings about on the poetical function formation. The first study deals with the well-known autotelism of the poetical language entailing its utmost brightness as a literary myth and opposite to the cliché as ideological myth of different origins, the former an icon of the liberty and embodiment of la légende de l'imaginaire the latter an icon of the consciousness constraint. The second study uncovers a piece of evidence of the mechanisms of the function formation through the stylistic sign influence. In fact, another building-block of the main thread of our research that of certain sub-functions of the poetical function in a stream of flexibility having a result of a so-called semiotic neighborhood area – entailing subsequently the so-called topological connectivity.

Keywords: sub –functions nucleus of signs

A. Albert Béguin wrote in 1939 in his famous essay *L'âme romantique et le rêve, essai sur le romantisme allemand et la poésie française* about the influences and their capability to favor the hatching of new seeds, those in their turn, capable to yield new forms. A starting point for both a diachronic and a synchronic analysis of poetry evolving through an inductive and a deductive approach method. This is the story of a voice that speaks in present from the history of the poetry having as point of reference to call into question the poetic language. At first hand it is about a phenomenon of the present without breaking with the past namely the poetical function as a voice that speaks through other sub-voices, a generative root with some sub-divisions in a distribution. It is the story of the significance acquired from the sign as an unit that reverberates through a multitude of stylistic codes in a flexibility. And also at first hand this unit appears like the transfer of a symbol entailing a multiple choice, namely a distribution of several stylistic structures. It is the construction of an area of several structures into an universal one, the story of some sub-functions into a matrix. In literary terms the first corollary is about the short history of the metaphor in the modernity from its utmost brilliant transparency degree, the zero degree as an upper layer of transparency under which appears a middle layer, followed by a lower one embodied in the anti-symbol - the realistic poetry. This is the linguistic/stylistic area of the sign enshrining a neighborhood. And the idea of the high zero degree of the metaphor in a transparency is in connection with R.Barthes *Le degré zéro de l'écriture* (1953). For Barthes the classic period writings have a class character the interior of which one can distinguish the specific of an epoch, the dogma and the clearness developed by the idea of rule, in harmony and *bienseance*. The poetical discourse evolves into a balanced frame of the so-called classical prosody and focusing on an universal communication. It is about, however Victor Hugo's step forward later bringing the distortion of the alexandrine that opens the entrance of the modern poetry in the background, showing a flexibility charge of the poetical language in its becoming, as there is an annihilation of the traditional relations between words in favor of an explosion of words. The word begins to be endowed by itself with a shining liberty and becomes an autotelic form, a generative form. In opposition with the classical poetry, modern poetry operates a deconstruction of the functional nature, the so-called language veracity instead bringing the harmony of the musical sound. The classic poetry is perceived as sensible thinking expressed and translated through a chain of *techniques* after the rule of the *belles lettres*. These rules of the *bienseances* building themselves in the balance as well in the perfection of the alexandrine, bear the quality of conventions tightly bound to the elegant pressure of the erudition and to the shining conversations taking place in the

Salons. On the contrary, modern writings are, in Barthes vision, a verbal chance, that way of thinking and coming out of the words hazard. The fabrication is annihilated instead making room for a possible adventure, that of “an encountering between the sign and the intention” *la rencontre d'un signe et d'une intention* (Barthes, 1953:34-35). This verbal chance that generates the beautiful ripe fruit fall of a complex sometimes hidden signification, the language autotelism, is the word conducive up to the encyclopedic universe, the free word noun without article “brought to a sort of zero status, simultaneously bearing the thickness of all the specifications of past time and future time.” *Amené à une sorte d'état zero, gros à la fois de toutes les spécifications passées et futures.* (*idem* : 64) It is about that word described by the author as generative, as category even, as unexpected object, or projectile word, Pandora's box like word, delivered and consumed with a specific curiosity, a kind of noble even sacred greed capable to initiate a discourse full of holes and of lights equally, or the journey of a light through a tempest.

Another side of this paradigm in terms of R.Barthes liberation discourse of *l'écriture*, (*La leçon*,1977) – without any universal feature - is the existence of the opposite, the power of a discourse not necessary political but that discourse marked by the cliché. Both, on one hand ideological stereotype of different origins, and on the other opposite side *l'écriture* of a relative universal signification make use of the language as raw material, the former in order to manipulate, to colonize the consciousness even, the latter in order to offer a choice that of an universal opening throughout the modern world, marked however by the well-known relativity. At this turning point, Barthes configures *l'écriture* as the resistance against dehumanisation and the so-called immaculate mind generative of the stereotypes, specific of the general morality. One can notice not only the ideological devil of any kind evoked by Barthes but also the power of the rigid constraint of some literary criticism even. Unlike this phenomenon, the literature goes together with the semiotics and the free semiology as science of the signification. Through the transfer of the symbols, in order to annihilate the devil of the imposed myth, the free miracle could be built. That of configuring *la légende de l'imaginaire* that crystallizing in what he designates as the semiotic myth. (*La Leçon*, 1977)

A connection of *la légende de l'imaginaire* is also to be found in B. Croce's interpenetration between intuition and taking shape of an expression. The realization of a form imbued with beauty is to be accomplished through the force of the intuitive energy in an simultaneous impulse. (both theorists B. Croce and the Romanian Edgar Papu's visions, the latter having an essay on the form evolution throughout millennia in connection with one of the central idea of the book *Interferences* are to be found in a next study).

B.Coming back to A.Béguin's piece of evidence in his above mentioned essay, that of the long lasting influences belonging to the past capable to entail new forms of expression, in the light of this vision one can notice a junction of a diachronic dimension with a synchronic ones - a target of the following analysis and focusing this time on a deductive approach. The frame of one and the same stylistic sign – the modern metaphor above mentioned in paragraph **A** develops the capability to form an appliance of signs - we consider for instance the hermetic metaphor an **analogical root and the nucleus of a sign** for the vivid revelatory metaphor as well as for the implicit trope while, on the other hand there is an anti-symbol as an **analogical root and the nucleus of a sign** for the semantic chock, both linguistic-stylistic landmarks functioning sometimes independently, sometimes through a probability of *occurrence*. The first type nucleus sign generates the paradoxical information bearing a charge from both diachronic and synchronic point of view, that of an *open metaphorical field* whereas the second type nucleus sign generates a non-paradoxical information bearing a charge of a synchronic point of view only, that of a *closed metaphorical field*, replaced by the anti-symbol. The first type nucleus generative sign is based upon both the *homogeneity* and the *heterogeneity* linguistic principles while the second type nucleus generative sign is based only on the *homogeneity* linguistic principle. This kind of analysis entailing the first type nucleus generative sign belongs to the Poetical Function while the second type nucleus generative sign belongs to the Referential Function. And we consider also the Poetical Function and

the Referential Function of the language as stated by R. Jakobson (1963) an **analogical root** for certain stylistic codes in a multiple choice, thus being re-defined as it follows :

- (i) the Intransitivity
- (ii) the Reflexivity
- (iii) the Transitivity
- (iv) the Indirect Transitivity
- (iiv) the Direct Transitivity

Having also in mind the double intention of the poetical language – the reflexivity and the transitivity – as defined by the Romanian theorist T. Vianu (1941)

The idea of the metaphor as a stylistic sign with a different intensity degree in the modernity appears to a great extent in the book *La flexibilisation des fonctions du langage poétique* (2021) and is based upon the crossing point between implicit and explicit from linguistic/stylistic as well as the semantic/philosophical points of view. This appliance will be treated to a much more greater extent in a study, through the Louis Hébert's grid of some outstanding semiotic principles being discovered, namely *the tensive model*, *the actantial model*, *actantial synchretism*, *the relations between figures*, *symbolic semi-symbolic and semiotic relations* or *relational dynamics* (2011) to see our principle through new lens.

*

We consider the metaphor of different intensity degree in the modernity a diachronic stylistic support that in its turn brings about a focus on the idea of transience paradoxically fixed into the frame of the space –time limits, therefore into a relative synchronic support. In the book (2021) there is a presentation with scheme of a **topological connectivity**, the appliance above mentioned that reflects the idea of flexibility of the poetical language being seen like a stream where different classes (i) / (ii) / (iv) are part of one another building the same multitude. They work in an *occurrence* due to the different intensity degree of the metaphor – they are replaceable and *distributed* therefore from the paradigmatic point of view belonging to the structural linguistics, revealing a system that checks itself. Whereas (iiv) remains as an independent multitude having a link with the previous one at the formal frame only and functioning in a *probability of occurrence*. Therefore the (i) / (ii) / (iv) multitude could establish neighborhood relationships while (iiv) multitude configures itself independently, a diachronic break into a synchrony. Mention should be made in the book the appliance is based upon a formal grammar frame as support for a stylistic frame the two building a core, a deep structure, a tree, the interior of which transformations through different types of the modern metaphor take place, yielding in a surface structure, in generative terms. A probabilistic GGT as formal frame for a cognitive system. While this study uncovers a piece of evidence of the above mentioned **topological connectivity**, in structural terms.

This appliance reflects a flexibility of the Poetical Function of the language viewed as an analogical root, generative stream, a deductive structure with certain sub-functions – three of them establishing an interconnectivity whereas one of these three – the IT – is sometimes capable to take over in a probabilistic occurrence the one remaining and belonging to the Referential Function – the DT. This is the *external* link that proves, as a matter of fact, the *internal* connectivity by the diachronic status of the metaphor in the modernity. Both, *external link* and *internal* connectivity prove a dynamic phenomenon, the so- called **topological connectivity** that appears to great extent in *La Poétique Générative et la GGT Probabiliste* of the book. On the other hand other more outstanding researches display deductive semiotic structures and appliances in respect of the flexibility of frontiers of the functions Klinkenberg (1996), simple or complex hierarchies specifying the degree of presence of some functions or all of the functions of the language in literary texts, changes in the *functional balance* through emphasizing, desamplifying or even *neutralizing* one or more functions in lengthy units, texts etc. (Louis Hébert, 2011: 185-188). The theorist highlights the hyper- realism in painting is an exaggeration of the referential function, the pictorial abstraction, in literature the destruction of the Balzacian universe by Robbe-Grillet and Kafka *are attempts to neutralize the referential function*. (*idem*, 2011). One can notice the dynamics correspondence of Louis Hébert's vision covers the complete system of the functions as a

whole, a formal frame bearing the charge of an external dynamic phenomenon in the sense it embraces all the functions of the language, whereas our appliance narrows a piece of evidence – that of the Poetical Function thus bearing a charge of an internal dynamic phenomenon only.

BIBLIOGRAPHY

Barthes, Roland, *Gradul zero al scriiturii*, antologie, selecție de texte și traducere de Adriana Babeti și Delia Sepetean Vasiliu. Prefața Adriana Babeti, postfața Delia Sepetean Vasiliu, 1987, Editura Univers, *Le degree zero de l'écriture*, 1953, 1972, Éditions du Seuil, Paris, *La Leçon*, 1977, inaugural speech at Collège de France

Béguin, Albert, *L'âme romantique et le rêve Essai sur le romantisme allemand et la poésie française*, 1939, Université de Genève

Chomsky, Noam, Emonds J, et alli, *Langue Théorie Générative Étendue*, avec une préface de Jean-Pierre Faye, *Le transformationnisme et la critique* mise en oeuvre par Mitsou Ronat, Collection Savoir, 1977, Hermann, Paris

Croce, Benedetto, *Estetica*, 1971, Editura Univers, traducere de Dumitru Tranca

Hébert, Louis, *Les fonctions du langage* dans Louis Hébert, 2011, Signo [en ligne] Rimousky (Québec) Signo- Site Internet de theories sémiotiques/ 30 nov 2022

Hébert, Louis, *Tools for Text and Image Analysis An Introduction to Applied Semiotics*, 2011, with the collaboration of Nicole Everaert- Desmedt translated from French by Julie Tabler tools-for Texts-and Images (1) pdf-Adobe Acrobat Reader (32-bit) /30 nov 2022

Jakobson, Roman, *Essais de linguistique générale*, 1963, Éditions Minuit, Paris

Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, 1977, Editura Albatros, București, 1941, Editura Contemporana

THEORIES REGARDING LOANWORDS

Alexandra Burghilea-Arabu

PhD, Politehnica University of Bucharest

Abstract: Currently, the definitions of the concept of borrowings or loanwords differ, as each linguist who has investigated the problem proposes a distinct definition compared to the theories mentioned by other researcher. Louis Deroy (1956) considers that borrowing is an innovation in speech that affects phonetics, morphology, syntax and vocabulary. On the other hand, Christiane Loubier (2011) believes that borrowings do not result from passive interference between language systems.

In this article, we have tried to provide a brief overview of the different theories and ways of classifying loans, taking into account a series of investigations that important linguists have related to this concept. It must be emphasized that in this research we took as a point of reference theories written by romanian, french, italian, spanish etc. linguists.

Keywords: neologism, loanwords, language systems, clasification of loanwords, romance languages

În cadrul acestei cercetări, oferim o scurtă prezentare generală în legătură cu diferitele teorii și modalități de clasificare a împrumuturilor, luând în considerare studiile de specialitate aferente acestui concept. Trebuie subliniat faptul că, în redactarea prezentei cercetări am luat ca punct de referință teorii scrise de lingviști români, francezi, italieni, spanioli etc.

În primul rând, vom începe acest studiu prin a spune că, după modul în care se realizează, împrumutul lingvistic poate fi direct sau popular și indirect sau intrat pe cale livrescă. Împrumutul popular este asimilat într-un idiom în condiții de bilingvism, de contact direct între două comunități lingvistice distincte. În această categorie se încadrează, de exemplu, schimburile dintre catalană și spaniolă, dintre occitană și franceză sau împrumuturile intrate în română din maghiară.

1. Noțiuni terminologice

Dacă vom face referire la cuvintele împrumutate vom constata că avem a face cu denumiri diferite. Când vine vorba de influențe lexicale se folosește în general termenul „împrumuturi”. Cuvântul a intrat în terminologia lingvistică internațională (fr. *emprunts*, *mot d'emprunt*, germ. *Lehnwörter*, engl. *loanwords*, sp. *préstamos*). Lingviștii germani fac o deosebire clară între „*Lehnwörter*” și „*Fremdwörter*”. Împrumuturile din prima categorie sunt în totalitate asimilate de sistemul lingvistic al limbii care le adoptă, celelalte își mențin aspectul formal al limbii din care provin și de aceea, fiind folosite în mod obișnuit de majoritatea vorbitorilor culti, sunt percepute ca un corp străin.

În mod general, se înțelege prin „împrumut” un termen ce provine dintr-o altă limbă, diferită de cea care formează idiomul, sau care provine din aceeași limbă de bază, dar nu prin moștenire directă, continuă și populară, ci în urmă unui contact ulterior.¹

Dar, din punct de vedere semantico-pragmatic, împrumutul apare ca un marker sociocultural care reflectă schimbările sociale, politice și culturale care există în viața unei comunități la un moment dat și, totodată, este un indicator al unui univers mental sau al unui element distinctiv la nivel axiologic între două sau mai multe limbi.

2. Definiția împrumutului lexical în limbile romanice

Corominas în DCECH² (1985) atestă cuvântul termenul împrumut în anul 1030 și în ediția BDELC (1987), același termen este atestat în anul 1430. Cu toate acestea, lingvistul nu lămurește în

¹ Este cazul cuvintelor savante și semiculte pe care limbile romanice occidentale (de la sfârșitul sex. XVIII și româna) le-au preluat mereu din latină.

² *Diccionario Crítico Etimológico Castellano e Hispánico*, vol. I-VI, Madrid, Gredos.

niciuna dintre edițiile menționate anterior care este folosit cuvântului *împrumut* sau dacă acesta are vreo legătură cu lingvistica.

În ediția din 1992 a DRAE, accepția șapte definește *împrumutul* ca:

„ling. Element, în general lexical, pe care o limbă îl ia dintr-o altă limbă, și care nu a aparținut sferei patrimoniale”.

DRAE (2001) definește, oferă pentru *împrumutul lingvistic* următoarea definiție:

„Element pe care o limbă îl ia dintr-o altă limbă”. Această definiție implică adaptarea cu ușurința a elementelor împrumutate la sistemelor fonolo-morfologice, în așa fel încât vorbitorii ajung să le folosească în procesele de interacțiune”.

DRAE (2014) definește termenul de *împrumut* ca:

„Acțiunea și efectul de a împrumuta (a livra ceva pentru ca cineva să-l returneze)”, și din punct de vedere lingvistic ca: „element, în general lexical, pe care o limbă îl ia de la altă limbă”.

Deroy (1956) consideră că noțiunea de împrumut este, în fapt, o inovație în domeniul vorbirii care afectează diferite părți ale limbii precum: fonetică, morfologie, sintaxă și vocabular. Odată asimilat, împrumutul nu mai este perceptibil. Trebuie să ne amintim, de fapt, că istoria limbii în cursul unei perioade date se caracterizează printr-o serie de modificări fonetice, transformări morfologice, modificări ale evoluției sintactice și semantice. Autorul pornește de la conștientizarea importanței *împrumutului*, făcând o diferențiere între elementele de *împrumut*, categoriile gramaticale cărora le pot aparține și forma limbii din care pot proveni. Deroy examinează fenomenul lingvistic în curs de derulare și consecințele provocate de acesta: reacțiile împotriva aportului străin, avantajul studierii împrumutului pentru lingvist, problema limbilor mixte și problematica limbilor internaționale.

Carlo Tagliavini consideră că, fără îndoială, împrumuturile servesc la reconstituirea istoriei culturale a unei națiuni, dar și la conectarea acestor națiuni cu restul popoarelor. Cu referire la seria de *împrumuturi* din latină în limbile romanice, Tagliavini consideră oportun să le clasifice sub sintagma „*il superstrato culturale latino*”.

Lingvistul Uriel Weinreich (1974) nu oferă nicio definiție a *împrumutului*, dar folosește termenul pentru a se referi la interferența lexicală și indică faptul că:

„Vocabularul unei limbi, deoarece este mai puțin puternic structurat decât fonologia sau gramatica, reprezintă, fără îndoială, modul de intrare al *împrumutului* într-o anumită limbă.” ap. Gloria Guerrero-Ramos³

Conform lui Corbella (1997) orice tip de împrumut este o inovație individuală care, atunci când este adoptată de un anumit grup de vorbitori, afectează limba și provoacă, de asemenea, o anumită schimbare lingvistică în sistem.

„Este clar că împrumutul poate afecta elemente ale unui singur nivel al sistemului (expresie sau conținut), dar în majoritatea cazurilor împrumutul lingvist, odată asimilat, va afecta unități complete”.

Christiane Loubier (2011)⁴ este de părere că *împrumutul* nu rezultă din interferența pasivă între sistemele lingvistice. Prin intermediul utilizatorilor unei limbi se poate face schimbul lingvistic. Termenul de *împrumut* desemnează atât procesul, adică actul de a împrumuta, cât și elementul împrumutat. Propunem următoarele două definiții pentru împrumuturile lingvistice, în opinia lui Loubier:

a) un proces prin care utilizatorii unei limbi adoptă, integral sau parțial, o unitate sau o caracteristică lingvistică (lexică, semantică, fonologică, sintactică) a unei alte limbi.

b) unitate de limbă sau caracteristică a unei limbi împrumutate integral sau parțial dintr-o altă limbă.

³ Gloria Guerrero Ramos, *Neologismos en el español actual*, Arco-Libros, Madrid, 1997

⁴ *De l'usage de l'emprunt linguistique*, Montreal, editorial office Québécois de la langue française, 2011.
<http://numerique.banq.qc.ca/patrimoine/details/52327/2036401>

Francois Gaudin (2011)⁵ definește împrumutul ca o sursă de îmbogățire, care se află la intersecția conceptelor *dialectice saussureene*, mai precis între *semnificant* și *semnificat*, între limbă și vorbire, diacronie și sincronie, paradigmă și sintagma. Autorul face și unele distincții între **neologia externă**, cauzată de contactele dintre codurile lingvistice, și **neologia internă**, cauzată de procesele interne de formare lexicală.

Clavería Nadal (2016) în cartea sa *De vacunar a dictaminar: la lexicografía académica decimonónica y el neologismo* încadrează împrumutul lingvistic sub denumirea de *neologism*, iar dacă ne referim la traiectoria cuvântului *neologism*, avem de-a face cu un cuvânt care a luat naștere de aproximativ două secole. În limba spaniolă, termenul pare a fi o inovație de origine franceză și este documentat începând cu a doua jumătate a secolului XVIII. Potrivit autoarei, prima lucrare în care regăsim această concept este *Diccionario con las voces de ciencias y artes* de Esteban de Terreros y Pando și *El Pensador* de J. Clavijo și Fajardo.

Lingvista Mihaela Popescu (2008) afirmă că, din punct de vedere lingvistic, împrumutul lexical este cea mai rapidă, dar cea mai convenabilă formă adoptată în mod obișnuit în orice sistem lingvistic pentru a numi, exprima și comunica realitatea extralingvistică, a cărei funcție principală este aceea de a contribui la reînnoirea vocabularului unei limbi. Lingvista continuă prin a defini *împrumutul lingvistic* drept un proces complex, bazat pe relația univocă a două sau mai multe sisteme lingvistice, pe interferența multor culturi și identități spirituale, *împrumutul lexical* își depășește statutul de *neologism*, întrucât fiecare cuvânt are propria sa istorie. Fiecare cuvânt vorbește despre ceea ce suntem și, mai ales, despre trecut.

Alexandra Cuniță (2015) este de părere că toate *cuvintele recente* sunt considerate *neologisme* până la momentul consemnării în dicționare. Neologismul este însă definit ca o nouă formațiune și este privit ca un concept operațional, doar din punct de vedere sincron, fiind necesară diferențierea dintre *calcuri lingvistice* și *împrumuturi lexicale*, între *neologisme gramaticale* și *semantice*.

3. Clasificarea împrumuturilor lingvistice

I. În funcție de modul în care se realizează împrumutul lingvistic, se disting două tipuri de împrumuturi: împrumuturi directe sau populare - realizate în condiții de bilingvism și împrumuturi indirecte.

Clasificarea împrumuturilor propusă de Bloomfield (1933)⁶ cuprinde trei două tipuri de împrumuturi, ținând cont de gradul sociolingvistic stabilit între sistemele lingvistice care vin în contact, și totodată între distincția limbă/dialect și mediu de contact, realizând astfel o paralelă între împrumutul lingvistic *cultural* și cel *intim*, cunoscute în engleză sub denumirea de *cultural borrowing* și *intimate borrowing*.

În viziunea lui Bloomfield, *împrumutul cultural* este cel mai important tip de împrumut și este în opoziție cu celelalte tipuri. Lingvistul caracterizează împrumutul cultural din punct de vedere etnologic și onomasiologic. Pe de altă parte, *împrumuturile intime* au loc între două limbi vorbite din cadrul aceleiași comunități, fiind un împrumut unic. Bloomfield consideră că acest tip de împrumut apare în discursul imigranților străini din Statele Unite.

Juan Gómez Capuz (2004) în *Préstamos del español: lengua y sociedad*, consideră că *împrumuturile culturale* ne arată ce a oferit o națiune, *împrumutul cultural* este reciproc, are loc între limbi de cultură cu un statut relativ similar și se limitează la termeni tehnici și culturali.

II. După criteriul cronologic, împrumuturile se grupează în:

a) Substrat – conform lui Tagliavini (1977) substratul desemnează limba populației autohtone pe care este așezată limba unei populații cuceritoare. După o perioadă de bilingvism (coexistența a două sisteme lingvistice diferite), limba populației locale dispare, lăsând urme în vocabular (inclusiv toponimie și formarea cuvintelor), uneori în fonetică, și vag în structura gramaticală.

⁵ *La neologie n'est ce quelle était*, en "Neologie, neologism, concepte, analize", Editura Universității din București, București, 2015, pp. 37-43

⁶ ap. Gómez Capuz (2004: 17)

b) Superstrat - prin superstrat înțelegem limbile popoarelor care au trăit - adesea ca cuceritori și mai târziu ca dominatori - în teritorii romanizate lingvistic, fiind asimilate în timp de popoarele romanice în formare. De fapt, superstratul este alcătuit din primele împrumuturi care au intrat în limbile romanice, în perioada lor de cristalizare.

c) Adstrat – prin adstrat ne referim la limbile vecine, de exemplu, în cazul latinei, limbile pe care nu s-a suprapus.

4. Alte opinii cu privire la tipologia împrumuturilor- împrumuturi grafice, morfologice, sintactice, semantice, semiologice

Christiane Loubier (2011) în *De l'usage de l'emprunt linguistique*, explică existența mai multor categorii de împrumuturi: împrumut lexical, împrumut sintactic și împrumut fonetic. Împrumutul lexical este împărțit în trei tipuri:

i. *împrumut integral* - este un împrumut de forma și sens, fără adaptare sau cu o adaptare minimă grafică sau fonologică.

ii. *împrumut hibrid* - este un împrumut cu sens, dar a cărui formă este împrumutată parțial.

iii. *împrumut fals* - are aspectul unui împrumut integral și este format din elemente formale împrumutate, dar fără nicio unitate lexicală (formă și sens).

Clasificarea propusă de Valeriu Ostafii (2014) cuprinde:

i. *Împrumut semantic* - străin în vorbire, asumându-și sensul semantic, dar nu neapărat și morfemele: *mouse* ca înlocuitor al cuvântului român *șoarece*;

ii. *Împrumut integral (xenism)* - care rezidă în introducerea în vorbire a cuvintelor fără a le supune unor modificări morfice sau semantice: eng. FOLKLORE > ro. *folclor*

iii. *Împrumut adaptat* –constă în adaptarea cuvintelor străine la regulile fonetice sau gramaticale ale limbii țintă: fr. BASKET > ro. *baschet*;

iv. *Împrumut respins (barbarism)* - cuvinte respinse, neacceptate din punct de vedere lingvistic.

5. Împrumuturi necesare și împrumuturile „de modă”

Mihaela Popescu (2010) distinge între *împrumuturile necesare*, acel tip de împrumuturi asimilate de sistemul limbii primitoare și, pe de altă parte, *xenisme* impuse de o anumită „modă lingvistică”.

Ioana Jieanu (2012) împarte împrumuturile în mai multe categorii:

i) împrumuturi necesare - acele cuvinte care au un anumit prestigiu în raport cu termenul autohton. Autoarea ia ca punct de plecare relația dintre spaniolă și română, considerând că împrumuturile necesare din spaniolă nu au o corespondență în limba română.

ii) împrumuturi de lux - cuvinte folosite cu sens peiorativ caracterizate, în opinia sa, drept un *snobism* lingvistic.

6. Contexte sociale și culturale. Cauzele împrumuturilor lingvistice

Fără îndoială, se pot distinge cauze **externe** și **interne** care contribuie direct sau indirect la apariția unor cuvinte noi.

Prezentăm mai jos cauzele care contribuie la apariția împrumuturilor, pe baza teoriilor lui Stepanyan Elina⁷ dezbătute în articolul său:

a) Cauze externe

Când ne referim la cauze externe, trebuie să menționăm că motivele non-lingvistice pentru împrumutarea cuvintelor dintr-o limbă în alta includ prezența unor factori politici, sociali, economici, culturali, diferențele dintre diferite grupuri de vorbitori nativi din diferite țări.

Vocabularul este oglinda care reflectă viața socială, economică, culturală și politică a țării, deoarece absoarbe rapid toate conceptele noi și sprijină circulația lor chiar dacă cuvintele și conceptele noi sunt încă străine și nu au echivalente în limba primitoare.

Prin urmare, intensificarea sau, dimpotrivă, slăbirea legăturilor dintre țări poate afecta în mod firesc procesul de împrumut lexical într-un anumit fel.

⁷ A Survey on Loanwords and Borrowings and Their Role in the Reflection of Cultural Values and Democracy Development: the Armenian Paradigm” in *European Journal of Marketing and Economics*, vol. I, Universidad de Padova. http://journals.euser.org/files/articles/ejme_v1_i2_18/Elina.pdf

Pe de altă parte, generarea intensivă de împrumuturi este posibilă în condiții economice, sociale, politice și culturale relativ mai slabe, dar cu influența activă a următorilor factori: rolul politic al țării și prestigiul cultural al limbii, reînnoirea constantă a mass-media, prin formarea de cuvinte care denotă idei, dispozitive sau fenomene noi, relevante sau populare. De exemplu, se poate observa o răspândire a „americanismelor”, care au devenit o parte activă a vocabularului, fiind astfel folosite în multe limbi. (*iPhone, bestseller, comics, smartphone, smartwatch, etc.*) .

b). Cauze interne - Cauzele interne sunt cele legate de structura și de echilibrul limbajului. Dacă termenii împrumutați pot fi combinați în anumite serii lexicale, pe baza sensului lor comun, folosirea unui nou cuvânt străin, similar cuvintelor din această serie, este mult facilitată și mai bine asimilată.

De asemenea, printre cauzele formării *împrumuturilor lingvistice*, putem menționa:

i. nevoile sociale, cum ar fi nevoile educaționale sau statutul social al unei limbi decât al celeilalte;

ii. satisfacerea nevoilor de comunicare;

iii. progresul științei și tehnologiei;

iv. este mai probabil ca împrumuturile să fie obținute din dialecte apropiate;

v. extinderea limbilor de circulație internațională (de exemplu, engleza).

7. Adaptarea lingvistică a cuvintelor împrumutate

Putem fi de acord cu faptul că *împrumuturile*, în special împrumuturile lexicale, pot fi sau nu adaptate la sistemul ortografic, fonetic sau morfologic al limbajului receptor. Adaptarea împrumuturilor se întâmplă înconștient din partea vorbitorilor, mai ales privitor la trăsăturile fonologice și fonetice.

8. Concluzii

Există mai multe cauze pentru a împrumuta un termen dintr-o altă limbă și a-l absorbi în limba primitoare. Un factor comun este nevoia, deoarece adesea - în limbajul receptor - lipsește un cuvânt pentru a exprima o anumită idee sau pentru a descrie elemente sau obiecte, astfel acest aspect face necesară adoptarea unui cuvânt nou.

O alta cauză poate fi dominația unei culturi asupra alteia. Contactul dintre vorbitori de diferite limbi poate duce, de asemenea, la introducerea de cuvinte noi.

Jieanu (2012), pe baza teoriilor propuse de Weinreich, consideră că factorii care determină apariția unor termeni noi într-o anumită limbă trebuie grupați în două categorii. Prin urmare, putem vorbi despre *factori structurali* și *factori non-structurali*.

Dintre factorii structurali putem aminti:

i. *Economia lingvistică*. Primul care a identificat economia lingvistică, ca factor structural, este Weinreich (1968). Conform teoriilor sale, un vorbitor bilingv alege anumii termeni, idei și teorii în una dintre limbile aflate în contact, pentru a-și expune ideile și gândurile, dar involuntar vorbitorul va alege întotdeauna cel mai simplu mod de a se exprima.

ii. *Frecvența unui element în vorbire*. Potrivit lui Weinreich (1968), cu cât utilizarea unui anumit morfem sau a unei construcții este mai mare, crește posibilitatea de a-l transfera într-o altă limbă.

În viziunea lui Weinreich (1968), factorii nonstructurali sunt:

i. *Factori determinați de relațiile persoanelor bilingve cu limbile în contact*. Ținând cont de acest aspect, de mare importanță este capacitatea vorbitorului de a se exprima și capacitatea de a folosi individual cele două limbi.

BIBLIOGRAPHY

CLAVERÍA NADAL, Gloria (2016): *De vacunar a dictaminar: la lexicografía académica decimonónica y el neologismo*, Iberoamericana-Vervuert, Madrid, Lingüística Iberoamericana

COROMINAS, Juan, PASCUAL, José (1992): *Diccionario Crítico Etimológico Castellano E Hispánico*, vol. I-VI, Madrid, Gredos

- CUNIȚĂ, Alexandra (2015): “Neologisme? Cuvinte recente?” în AL. CUNIȚĂ, C. LUPU, *Neologie, neologism, concepte, analize*, București, Editura Universității din București
- DEROY, Louis (1956): *L'emprunt linguistique*, Paris, Editorial Les Belles Artes
- GAUDIN, Francois (2015): *La neologie n'est ce quelle etait*, în “Neologie, neologism, concepte, analize”, Editura Universității din București, București
- GÓMEZ CAPUZ, Juan (2004): *Préstamos del español: lengua y sociedad*, Madrid, Arco Libros
- GUERRERO RAMOS, Gloria (1997): *Neologismos en el español actual*, Madrid, Arco Libros
- JIEANU, Ioana (2012): *Interferențe lingvistice româno-spaniole*, Iași, Editura Lumen
- LOUBIER, Christiane (2011) *De l'usage de l'emprunt linguistique*, Montreal, editorial office Québécois de la langue française
- <http://numerique.banq.qc.ca/patrimoine/details/52327/2036401> - [15 septembrie 2022]
- LEWANDOWSKI, Theodor (1992): *Diccionario de Lingüística*, Cátedra, Madrid.
- OSTAFII, Valeriu (2014): *Elemente formative și de neologizare a lexicului spaniol*, Intertext, 3-4,
- https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Elemente%20formative%20si%20de%20neologizare%20a%20lexicului%20spaniol.pdf. [13 mai 2022].
- PENNY, Ralph (1993): *Gramática Histórica del Español*, Barcelona, Ariel
- POPESCU, Mihaela (2010) *Câteva observații cu privire la semantismul unor împrumuturi lexicale de origine franceză din limba română*, http://cis01.central.ucv.ro/litere/activ_st/articole_anale_lingvistica_2010_bis/popescu_mihaela.pdf. [14 aprilie 2022]
- Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, Vigésima tercera edición, Madrid, Espasa Calpe, 2014
- Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, Vigésima segunda edición, Madrid, Espasa Calpe, 2001
- Real Academia Española, *Diccionario esencial* (2006), www.rae.es
- Real Academia Española, *Diccionario general ilustrado de la lengua española*, Madrid, Espasa Calpe, 1987
- TAGLIAVINI, Carlo (1977): *Originile limbilor neolatine. Introducere in filología romanică*. Versiune românească îngrijită și coordonată de Alexandru Niculescu. Traducere: Anca Giurescu, Mihaela Cârstea-Romașcanu, București, Editura Științifică și Enciclopedică

THE INFLUENCE OF LATIN LOANWORDS IN THE WORK OF JUAN DE MENA: LABERINTO DE FORTUNA

Alexandra Burghilea-Arabu
PhD, Politehnica University of Bucharest

*Abstract: In the first part of this research we offer a short presentation, from a diachronic perspective, of the articles and studies that have been written and published in relation to the life and work of the Spanish writer Juan de Mena. In the second part of this paper, we briefly present a selective semantic analysis of the borrowings from Latin attested for the first time in *Laberinto de Fortuna* and confirmed as such in *Diccionario Crítico Etimológico Castellano E Hispánico* written by Juan Corominas and José Pascual.*

Keywords: latin influence, diachronically analysis, spanish lexic, latinism, Juan de Mena

Propunem, în prima parte a acestei cercetări, o prezentare sumară selectivă, a articolelor și studiilor care au fost scrise și publicate în legătură cu viața și opera scriitorului spaniol Juan de Mena.

În a doua parte a prezentei lucrări ne vom ocupa de analiza semantică selectivă a cultismelor atestate pentru prima oară în *Laberinto de Fortuna* și confirmate ca atare în *Diccionario Crítico Etimológico Castellano E Hispánico*. Pentru elaborarea acestei secțiuni am consultat un instrument de pe site-ul Academiei Regale Spaniole, intitulat *Mapa de los diccionarios*. În acest fel, putem consulta simultan șase ediții, cele mai reprezentative, ale dicționarului academic din anii 1780, 1817, 1884, 1925, 1992 și 2001. Scopul nostru este să aflăm dacă în timp sensul acestor cultisme se schimbă sau nu, ori dacă acestea se îmbogățesc din punct de vedere semantic.

1. Viața și opera poetului Juan de Mena

Juan de Mena a fost un poet spaniol născut în 1411 la Córdoba, decedând în 1456 în Torrelaguna (Madrid). Versurile sale, încărcate de erudiții clasice, de natură metafizică și cu o dimensiune umanistă extraordinară, reprezintă unul dintre cele mai înalte culmi ale poeziei medievale spaniole.

Juan de Mena, așa cum a considerat pe bună dreptate María Rosa Lida de Malkiel, a fost prototipul unui umanist spaniol al Renașterii, care a crescut în jurul curții regelui Castiliei, Juan al II-lea, poate monarhul castilian cu cele mai de seamă gusturi literare.

În ciuda faptului că este unul dintre cei mai mari autori literari hispanici ai tuturor timpurilor, rareori întâlnim referințe despre biografia sa. De fapt, principalele informații despre viața lui provin din prologul primului redactor al operei sale, *Laberinto de Fortuna*, Hernán Núñez, prolog publicat în 1499. În prologul menționat, găsim informații despre nașterea și moartea poetului Juan de Mena, precum și despre activitate la curtea lui Juan al II-lea. La aceste informații se adaugă detalii despre prestigiul dobândit la acea vreme și despre prietenia sa cu protagoniști marcanți ai mediului literar castilian al secolului al XV-lea, printre care îi putem menționa pe: Álvaro de Luna sau Marchizul de Santillana. Primul dintre ei a fost întotdeauna cea mai bună oglindă politică a lui Juan de Mena și, ca atare, apare portretizat în *Laberinto de Fortuna*.

Studiile lui María Rosa Lida de Malkiel și Vicente Beltrán relevă mai multe detalii asupra vieții autorului. Juan de Mena a studiat în Córdoba natală și în jurul anului 1434 s-a mutat la Universitatea din Salamanca. Șederea lui în Italia a fost datată între 1441 și 1443, iar după această perioadă, s-a întors în Castilia și a fost numit secretar de litere latine al lui Juan al II-lea.

Juan Luiz Carriazo Rubio¹, în *La muy casta dueña de manos cueles: Juan de Mena y los Guzmanes andaluces*, detaliază apartenența ideologică a poetului, având ca punct de plecare versul 79 din *Laberinto de Fortuna*. Autorul îl plasează pe Juan de Mena printre apărătorii poziției concesiioniste și de descendență.

Un alt scriitor care a analizat opera lui Juan de Mena este Julian Jimenez Heffernan². Acesta consideră că *Laberinto de Fortuna* dă naștere la neclarități și controverse, scriitorul comparând opera lui Mena cu *Eneida* sau *Farsaliei*.

Studiul *Publishing Juan de Mena: An Overview of the Editorial Traditions* elaborat de Linde M. Brocato, oferă o analiză asupra operei lui Juan de Mena, autoarea accentuând importanța scrierilor lui Mena pentru cultura și literatura din secolele XV și XVI. În viziunea lui Linde M. Brocato, Mena este un poet naționalist și de o „importanță ideologică și doctrinară dincolo de influența și semnificațiile sale în rândul elitelor”.

În cartea *Tratado sobre el título de duque de Juan de Mena*, Louise Vasvari Fainberg analizează stilistic lucrările scriitorului, apreciind că mulți cercetători l-au condamnat pe Juan de Mena pentru folosirea excesivă a latinismelor sau a cultismelor, fără a lua în considerare cadrul istoric al formării sale intelectuale. Autoarea consideră că limba folosită de Juan de Mena este situată între Evul Mediu și Renaștere.

O altă lucrare dedicată scriitorului Juan de Mena este a cercetătoarei Nilda Guglielmi, autoarea îl descrie pe Mena ca pe un intelectual aparținând domeniului literar al lui Juan al II-lea. Totul se explică, deoarece, după părerea autoarei, cele mai remarcabile lucruri ale adolescenței lui Mena au fost studiile în orașele Salamanca, Córdoba și Roma. În acest context academic, Mena a reușit să-și îmbunătățească cunoștințele de latină.

Pentru a încheia această secțiune, putem fi de acord că Juan de Mena oglindește în lucrările sale inclinația pentru latină și, implicit pentru folosirea unui număr mare de *cultisme* sau *latinisme* în toate operele sale, ceea ce i-a permis să primească titlul de secretar de litere latine.

2. Analiza semantică selectivă a cultimelor atestate în *Laberinto de Fortuna* (1444) și confirmate de DCECH

Ilustăm, în cele ce urmează, cuvintele identificate în *Laberinto de Fortuna*, atestate pentru prima oară în 1444 și confirmate ca atare în DCECH. Cosiderăm necesar să indicăm, între paranteze, numărul paginii unde poate fi identificat respectivul termen în *Laberinto de Fortuna*.

Numărul total de cultisme extrase din *Laberinto de Fortuna* este de 159 cuvinte, printre acestea menționăm:

- 1) EXCELLENTIA > *excelencia*, 1444 (eçelencia 14, 148, 149)
- 2) EXSECRABILIS > *execrable*, 1444 (esecrables 134)
- 3) FABRICA > *fábrica*, 1444 (fábrica 5)
- 4) FAVORABİLIS > *favorable*, 1444 (favorable 4, 124, 136)
- 5) FLUCTUOSUS > *fluctuoso*, 1444 (flutuosos 9)
- 6) GENERŌSUS > *generoso*, 1444 (generosa 27)
- 7) HIERARCHIA > *jerarquía*, 1444 (gerarchías 14)
- 8) HYPERBOREUS > *hiperbóreo*, 1444 (iperbóreo 24)
- 9) IGNEUS > *ígneo*, 1444 (ígneo 91)
- 10) INOPIA > *inopia*, 1444 (inopia 31)
- 11) INQUISĪTOR > *inquisidor*, 1444 (inquisidor 56)
- 12) LABYRINTHUS > *laberinto*, 1444 (laberinto, 38)
- 13) LAMENTARI > *lamentar*, 1444 (lamentava 108)
- 14) MAGNANIMUS > *magnánimo*, 1444 (magnánimo 97)
- 15) RECTOR > *rector*, 1444 (retor 65)

¹ *Nota sobre la influencia de Lucano en Juan de Mena*, en Cristina Moya Garcia, “Juan de Mena: de letrado a poeta”, Reino Unido ed. Tamesis Books, 2015.

² *Nota sobre la influencia de Lucano en Juan de Mena*, en Cristina Moya Garcia, “Juan de Mena: de letrado a poeta”, Reino Unido ed. Tamesis Books, 2015.

- 16) TRIDENS, -ENTIS > *tridente*, 1444 (tridente 9)
- 17) TRIPUS, -ODIS > *trípode*, 1444 (tripodas 30)
- 18) TRIUMPHALIS > *triumfal*, 1444 (triumfales 112)
- 19) TURBIDUS > *túrbido*, 1444 (túrbido 35, 123)
- 20) VELOX, -OCIS > *veloz*, 1444 (veloçe 31)
- 21) VITIARE > *viciar*, 1442-1444 (viçien 48)

Prezentăm, în continuare, câteva dintre cultismele a caror semnificație s-a modificat pe parcursul timpului în limba castiliană.

În cazul substantivului **excelencia** atestat pentru prima dată în 1444 cu sensul de „perfecțiune, măreție” (³“*perfección, grandeza y calidad que constituye y hace digna de singular aprecio y estimación alguna cosa*”). Acest sens s-a conservat și în zilele noastre. Totuși, în anul 1780 s-a adăugat un alt sens care se păstrează și astăzi, „formă de respect și curtoazie care se acordă unei persoane pentru demnitatea ei” (“*tratamiento de respeto y cortesía que se da a algunas personas por su dignidad o empleo*”). În 1817 cuvântul a început să fie folosit și în expresia: „prin excelență” („*por exelencia*”).

Substantivul **fábrica** avea mai multe înțelesuri în 1444, fiind folosit pentru a denumi „acțiunea de a fabrica”. În 1444 sunt înregistrate și semnificațiile de „atelier, forj, meseriaș, arhitectură, acțiune de cioplire” (“*taller, fragua, oficio de artesano, arquitectura, acción de labrar o componer*”).

Începând cu anul 1780 sunt consemnate alte trei expresii, dar acestea au ieșit din uz în 1817. Prima este *omul de fabrică* - „cel care este chibzuit, ce nu dorește să facă rău sau să producă neînțelegeri,” (“*el que es caviloso, para salir con sus intentos o introducir discordias*”). A doua expresie este *dreptul de fabrică* – expresia se folosește în biserici pentru a desemna „acel venit care se încasează pentru propriile cheltuieli ale Bisericii” (“*llaman en las Iglesias catedrales aquella renta que se cobra para los gastos propios de la Iglesia*”). Începând cu 1884 termenul ajunge să aibă ca prim sens „clădire”. În 1992 până astăzi este folosit ca sinonim pentru *construcție*, „în biserici, chirie sau drept care se percepea pentru a repara și plăti cheltuielile cultului divin” (“*en las iglesias, renta o derecho que se cobraba para repararlas y costear los gastos del culto divino*”). Se folosește în expresii de tip: marcă de fabrică, majordom de fabrică, muncă de fabrică, punct de fabrică (*marca de fábrica, mayordomo de fábrica, obra de fábrica, punto de fábrica*).

Dacă analizăm evoluția semantică a termenului **generoso** în limba spaniolă, vedem că în opera lui Juan de Mena cuvântul a fost folosit cu valoare adjectivală respectiv cu sensul de „nobil și de neam ilustru”.

În anul 1780 găsim următoarea definiție ca un al doilea sens al termenului: „lucru excelent,” (“*excelente, y que excede a lo común de la especie; como: generoso caballo, vino generoso*”). Cel de-al treilea sens al termenului este: „harnic, generos, bizar și care prețuiește ceea ce este cinstit și decent mai mult decât ceea ce este util”. Tot în 1780 al patrulea sens face ca termenul să fie sinonim cu liberal, generos și sincer. Începând cu anul 1917 până în 1992 nu mai sunt înregistrate noi accepțiuni. Din 2001, până în prezent, conform hărții dicționarului, se înregistrează următoarele definiții:

- i. „Liberal”.
- ii. „Cel ce lucrează cu mărinimitate și noblețe de spirit” („*Que obra con magnanimidad y nobleza de ánimo*”).
- iii. „Abundent, lat” în expresii de tip *farfurie generosă, decolteu generos;*” („*Abundante, amplio*” en expresiones de tipo *Plato generoso, escote generoso*”).

Cuvântul **laberinto** a fost atestat în anul 1444 cu sensul de „construcție plină de ocolișuri și răscruce de drumuri,” („*construcción llena de rodeos y encrucijadas, donde era muy difícil orientarse*”). În 1780 cuvântul a căpătat noi înțelesuri: „loc alcătuit din mai multe străzi sau

³ În paranteză este redată definiția din limba spaniolă a cultismului, așa cum apare termenul definit în *Mapa de los diccionarios*

răscruce de drumuri din care nu se putea ieși fără ajutorul unor indicatoare ” („*lugar compuesto de varias calles, o encrucijadas de difícil salida, sin socorrerse de algunas señales puestas a trechos, con que se distinga el camino por donde se entró*”). În sens metaforic: „figură greu de înțeles fără o anumită explicație” („*figura, difícil de entenderse sin particular explicación, o con unos principios, que sirvan como el hilo para desembarazarse*”). Al treilea sens „un anumit gen de versuri, sau dicții care pot fi citite în multe feluri” („*cierto género de versos, o dicciones, ordenadas y regladas con tal disposición, que se puedan leer de muchos modos, y por cualquiera parte que se eche, se halla paso para la copla, siempre con consonancia, sentencia y sentido perfecto*”). Începând cu anul 1817 până în 2001, cuvântul este definit sub următoarele forme:

i) „Loc format artificial cu străzi, răscruce și piețe care sunt foarte asemănătoare între ele, astfel încât persoana din interior, dacă se încurcă, să nu găsească ieșirea” („*Lugar artificiosamente formado de calles, encrucijadas y plazuelas muy semejantes unas a otras, para que confundiendo el que está dentro, no pueda acertar con la salida*”).

ii) „Lucru confuz și încâlcit” („*Cosa confusa y enredada*”).

iii) Din punct de vedere poetic: „compunere realizată în așa fel încât versurile să poată fi citite înainte și înapoi și în alte moduri fără a înceta să formeze sens” („*composición poética hecha de manera que los versos puedan leerse al derecho y al revés y de otras maneras sin que dejen de formar cadencia y sentido*”).

iv) Din punct de vedere anatomic „partea urechii interne” („*parte del oído interno*”).

În anul 1444 adjectivul **túrbido** /tulbure se folosea cu sens metaforic desemnând întunericul, noțiunea de confuz și tulburat. În timp, cuvântul a căpătat noi sensuri. În 1780 primul sens al cuvântului definea „ceea ce era amestecat sau fără claritate naturală sau lipsă de transparență”.

În afară de semnificațiile menționate anterior începând cu anul 1814 se înregistrează expresia „*a turbio correr o cuando todo turbio corra*” al cărei sens este „oricât de rău merg lucrurile, din păcate, se întâmplă”.

Începând cu 1880 se folosește și cu sensul de „explicație lipsit de claritate”, și, de asemenea, este folosit și la definirea „unui lichid, în principiu de ulei sau vin”.

Pe de altă parte, există și cultisme al căror sens nu a fost afectat de-a lungul vremii. Pentru a exemplifica această afirmație oferim drept exemplu adjectivul spaniol **fluctuoso** /fluctuant. În acest caz, nu putem vorbi de o evoluție semantică. Cuvântul a fost înregistrat pentru a descrie ceva „care fluctuează” și a păstrat acest sens până astăzi.

3. Concluzii

În concluzie, putem afirma că *Laberinto de Fortuna* este o operă a maturității creatoare a lui Juan de Mena și o bijuterie artistică a pre-renașterii spaniole. Opera supusă analizei noastre atrage atenția, în primul rând, prin abundența de împrumuturi culte din latină, o parte dintre acestea sunt atestate în secolele anterioare, altele sunt atestate pentru prima oară în scrierile sale.

Un alt aspect important este evoluția semantică a acestor cultisme, după cum am ilustrat, foarte pe scurt, există cuvinte a căror semnificație se schimbă în decursul timpului, dar există și cultisme care nu evoluează din punct de vedere semantic. Totul este justificabil întrucât istoria cultismului este în mare parte istoria culturii. Fiecare etapă a istoriei unei limbi se află în strânsă legătură cu civilizația și cultură a respectivei epoci, ceea ce implică o strânsă relația între lexic și straturile culturale.

BIBLIOGRAPHY

BROCATO, Linde M. (2012): “Publishing Juan de Mena: An Overview of the Editorial Traditions” en *Revista de Cancioneros Impresos y Manuscritos*, 1, <http://www.cancioneros.org/adjuntos/rcim/1/RCIM%201%20-%20Linde%20M.%20Brocato.pdf>. [23 septembrie 2021]

COROMINAS, Joan (2008): *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, Madrid, Gredos

- COROMINAS, Juan, PASCUAL, José (1992): *Diccionario Crítico Etimológico Castellano E Hispánico*, vol. I-VI, Madrid, Gredos
- FAINBERG, Louise Vasvari (1976): *Tratado sobre el título de duque*, Tamesis
- GARCÍA, Cristina Moya (2015): *Juan de Mena: de letrado a poeta*, Reino Unido, Woodbridge, Tamesis Books
- GUGLIELMI, Nilda (1989): *Marginalidad en la Edad Media*, Buenos Aires, editorial Biblos, <https://www.scribd.com/document/343912426/Marginalidad-en-La-Edad-Media-Copia>. [20 iulie 2022]
- HEREDIA, DE Vicente Beltran (1956): *Nuevos documentos inéditos sobre el poeta Juan de Mena*, Salamanca, Salmanticensis III
- INSTITUTO DE INVESTIGACIÓN RAFAEL LAPESA DE LA REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2013): *Mapa de diccionarios* [en línea]. < <http://web.frl.es/ntllet> > [20 martie 2021]
- LAPESA, Rafael (1981): *Historia de la lengua española*, Editorial Gredos, Madrid, 1981
- MALKIEL, DEL María Rosa Linda (1984): *Juan de Mena, el poeta del prerrenacimiento español*, Centro de Estudios Lingüísticos y Literarios, El colegio de México
- MAURIZI, Françoise (2015): “Las múltiples facetas de la escritura de Juan de Mena” **în** *Juan de Mena: de letrado a poeta*, Reino Unido, Woodbridge, Tamesis Books
- MENA, DE JUAN (1973): *Laberinto de Fortuna o Las Trescientas*, Edición, prólogo y notas de José Manuel Blecua, Madrid, Espasa
- MENA, DE JUAN (1994): *Obra completa* edición y prólogo de Ángel Gómez Moreno y Teresa Jiménez CALVENTE, Madrid, Colección Biblioteca Castro
- Real Academia Española, *Diccionario de autoridades* (1726-1739), **în** Banco de datos (CORDE) [en línea]. Corpus diacrónico del español. <http://www.rae.es>
- Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, Vigésima tercera edición, Madrid, Espasa Calpe, 2014
- Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*, Vigésima segunda edición, Madrid, Espasa Calpe, 2001
- Real Academia Española, *Diccionario esencial* (2006), www.rae.es
- Real Academia Española, *Diccionario general ilustrado de la lengua española*, Madrid, Espasa Calpe, 1987
- Real Academia Española, *Nuevo tesoro lexicográfico*, **en** Banco de datos (CORDE) [en línea]. Corpus diacrónico del español. <http://www.rae.es>
- Real Academia Española: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <http://www.rae.es>.

FASHION LANGUAGE- AN INTERNATIONAL LANGUAGE

Violeta Marinela Dumitru (Preduț)
PhD Student, University of Pitești

Abstract: Fashion and language are two elements of social life that unite people, but also differentiate them.

The mechanisms of fashion and the complexity of communication in fashion are subjects of great importance both for those involved in the system and for consumers.

The press in the field makes use of anglicisms more and more often to attract the public's attention, but also because of the need to adapt to the hasty steps of the globalization phenomenon.

The fashion of using anglicisms is seen by some as a form of "alteration" of the Romanian language, however, borrowings from the English language must be seen as a way of renewing, of semantic and stylistic nuance of the Romanian lexicon.

Sociocultural changes, the desire to eliminate all borders and barriers in communication and the easiest possible public access are the main factors that direct the language of fashion towards an international formula.

Keywords: language, fashion, globalization, anglicism, current language, international

Când se pune problema comunicării de orice tip, unealta vorbitorului cea mai la îndemână este cuvântul. El este cel care ne ajută să gândim, să înțelegem, să convingem, să manipulăm, să transmitem. Cuvântul trebuie să dețină anumite trăsături, trebuie să fie adecvat pentru a fi selectat și utilizat în comunicare. De cele mai multe ori, cuvintele ne vin în mod natural în cazul limbajului comun, însă, în limbajul mass-media, ele sunt atent alese, în deplină concordanță cu specificul publicației.

Lingvistul Ioan Oprea¹ opinează că rolul cuvintelor este acela de a reflecta stadiul de dezvoltare socială și culturală a poporului care vorbește limba ce le vehiculează.

Relația dintre limbă/ limbaj și societate a fost constatată demult și de asemenea a fost intens investigată, concluzionându-se că limbajul prezintă realitatea socială, în timp ce societatea se poate modela prin limbaj.

De o bună perioadă de timp, mapamondul ia parte la un fenomen interesant și din punct de vedere lingvistic, fiind numit cel mai des *globalizare*. Această tendință a globalizării vizează mai multe domenii, însă voi face referire la noile dimensiuni pe care le capătă comunicarea grație dezvoltării mediului on-line, evidențiind relația dintre uz (limbajul comun) și limbajul mass-media din domeniul modei, fie el tipărit sau publicat în mediul virtual.

Ideea globalizării se regăsește și în modă pentru că aici se potrivește cel mai bine termenul SCHIMBARE; moda se poartă, moda (se/te) schimbă, moda comunică, moda este un indicator al statutului social, al stării de spirit, al gustului, al rafinamentului, al creativității, al valorilor, al unei perioadei, iar șirul poate continua. De fapt, moda este un sistem complex care comunică, la timpul prezent, ideile și valorile creatorilor, idei aflate în strânsă legătură cu dorința

¹ Ioan Oprea, *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european*, Institutul European, Iași, 2008, p.28

evidentă a consumatorului de a se face remarcat sau de a ascunde anumite părți pe care nu le place.

Toate aceste aspecte ale modei/epocii actuale trebuie asortate cu un limbaj la fel de nou, care are rolul de a stârni curiozitatea și interesul cititorilor pentru subiectul tratat în presă.

Pentru limba română, influența engleză nu este o noutate ci are o vechime de peste un secol și jumătate. La început s-a manifestat mai puțin direct, aproape exclusiv prin intermediul limbii franceze, pentru ca, mai târziu, să fie introduși unii termeni de origine engleză pe filieră germană (boiler, cocs) sau chiar pe filieră rusă (buldozer).

Limba română, asemenea celorlalte limbi, se află într-o continuă evoluție, încercând să se adapteze tuturor condițiilor sociale, politice, economice și culturale. Bogăția sa este dată de suplețea și varietatea vocabularului, compartimentul cel mai deschis influențelor atât interne, cât și externe.

Anglicizarea se prezintă ca o tendință a limbilor actuale de a lăsa să pătrundă, mai ales, în domeniul vocabularului, influența engleză, aceasta manifestându-se, deci, ca element de superstrat.

Fenomenul este cu atât mai interesant, cu cât are loc între limbi neînrudite genealogic; prin faptul că acesta cuprinde astăzi un număr tot mai mare de limbi, el are tendința de internaționalizare, relevând o nouă dimensiune a contactului între limbi.

Limba engleză (limbă germanică - cu un important fond lexical latino-roman) aparține familiei limbilor indoeuropene, alături de limbile daneză, suedeză, neerlandeză, norvegiană și germană în timp ce, limba română este de origine latină și aparține familiei limbilor romanice la fel ca franceza, spaniola, italiana și portugheza.

La fel ca și alte limbi romanice, româna este determinată de factori lingvistici și extralingvistici să împrumute cuvinte care provin dintr-o limbă neînrudită din punct de vedere structural și genealogic, și anume engleza. Factorii de natură lingvistică menționați de specialiști sunt: precizia și monosemantismul anglicismelor, economia lingvistică, circulația lor internațională etc.; unele împrumuturi au intrat într-un proces de adaptare și de asimilare în cadrul limbii, altele, cum sunt anglicismele, și-au păstrat forma din engleză atât în grafie, cât și în pronunție. Dintre factorii de natură extralingvistică, în *Dicționarul de Științe ale Limbii*, au fost discutați cei istorico-politici, socio-culturali, economici, contextul globalizării etc. În literatură se discută și despre alți factori extralingvistici și anume: nevoia de expresivitate, prestigiul limbii engleze, progresele din viața socială, snobismul vorbitorilor etc.

Influența engleză este componentă importantă a lexicului limbii române actuale, fiind vizibilă atât în limba comună, cât și în limbajele specializate. Realitățile culturale, sociale, economice și politice impun împrumutul de cuvinte din engleză, în special prin mass-media. Astfel, limba română s-a arătat ospitalieră și creativă, fiind mult mai receptivă față de multitudinea de termeni și de expresii englezești și americane care au pătruns în toate domeniile de activitate. Ușurința cu care limba română a împrumutat și a asimilat anglicismele a determinat opoziții în rândul lingviștilor, pe de o parte, și a oamenilor de presă și de cultură, pe de alta. Indulgență asupra fenomenului au exprimat lingviștii: Mioara Avram, Florica Dimitrescu, Valeria Guțu Romalo, Rodica Zafiu, Adriana Stoichițoiu Ichim, Theodor Hristea etc, care sunt preocupați de semnalarea împrumuturilor recente și de normarea uzului; aceasta vine în contradicție cu revolta oamenilor de cultură față de influența masivă a limbii engleze asimilate. Aici trebuie amintită opinia lingvistului George Pruteanu care afirmă că „Ceea ce pretend e ca noile cuvinte – repet: binevenite! – să fie scrise *românește*. Nu putem scrie nici franțuzește, nici ungurește, nici englezește limba română. Atâta timp cât va exista, limba română trebuie scrisă

românește. În toate cazurile în care e posibil fără pierderi semnificative, orice cuvânt nou-preluat trebuie integrat sistemului, asimilat, autohtonizat, conform regulilor de scriere și de pronunție ale limbii române. Tot el reproșa ediției anterioare a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic* – „că legitimează oficial *romgleza*, că recomandă scrierea englezească a unor cuvinte simțite ca românești, astfel, consideră el, fără frâna lucrărilor normative și a cunoscătorilor limbii engleze, anglicismele recente s-ar adapta la limba română ușor...”².

În urma multiplelor analize făcute limbajului fashion, literatura de specialitate³ subliniază faptul că limbajul publicațiilor din sfera modei este un amestec de terminologia tehnică și stil colocvial, de cuvinte și expresii străine, diminutive glumețe și exclamații afective.

Terminologia industriei frumuseții a fost supusă mai multor analize complexe, sub toate aspectele sale lingvistice, putându-se constata că este un caz aparte între terminologiile tehnice, întrucât prezintă următoarele caracteristici: eterogenitate, versatilitate, termeni polisemantici sau resemantizați, lexeme din limba comună sau împrumuturi neadaptate din alte limbi. Se pare că modul în care a fost creată această terminologie nu a fost un proces controlat, centralizat, realizat numai de specialiști, ci un rol important l-a jucat presa de specialitate care a avut ca principal scop stârnirea curiozității cititorilor prin diverse modalități, iar publicul, pentru a demonstra ținerea pasului cu moda, a preluat în limbajul comun o parte din xenismele sau termenii tehnici utilizați în articolele de modă.

Noutățile pe care moda le aduce vin asortate cu noi elemente de limbaj, de obicei împrumuturi neadaptate din limba engleză (împrumuturi necesare ori de lux)⁴, o limbă de circulație internațională, care se bucură de supremație la momentul actual, facilitând fenomenul de globalizare.

Spre deosebire de Italia și de Franța, unde lingviștii au criticat invazia de anglicisme, în România, lingviștii au manifestat permisivitate, deși ponderea influenței engleze în româna actuală este comparabilă cu cea din franceză. Atenția cercetătorilor români s-a concentrat de obicei asupra aspectelor strict lingvistice: etimologia, căile de pătrundere în română, adaptarea grafică, fonetică și morfologică și modul de înregistrare în dicționare. De aceea Mioara Avram sublinia următoarele: „Necesare și chiar urgente sunt acțiunile de înregistrare și de descriere a anglicismelor din punctul de vedere al limbii române, de normare și de explicare pentru a se asigura utilizarea lor corectă și unitară [...]”⁵.

Potrivit motivației și funcției împrumutului în raport cu specificul unui anumit stil sau registru al limbii, Adriana Stoichițoiu clasifică anglicismele care apar în presa actuală în una dintre cele două categorii de împrumuturi: *necesare* sau *de lux*⁶.

Împrumuturile „*necesare*” sunt cuvintele care nu au corespondent românesc sau care prezintă anumite avantaje în raport cu termenul autohton, pe când împrumuturile *de lux* reprezintă împrumuturi inutile; potrivit opiniei lui Stoichițoiu-Ichim, acestea sunt nemotivate și alese din cauza insuficienței cunoașterii a resurselor limbii materne, din comoditate sau din grabă

²www.pruteanu.ro

(<http://www.pruteanu.ro/4doarovorba/emis-s-038-angl.htm>;
<http://www.pruteanu.ro/6atitudini/2007.09.27-limba.htm>)

³ Rodica Zafiu *Diversitate stilistică în româna actuală*, Stelian Dumistrăcel *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Ilie Rad *Stil și limbaj în mass-media din România*

⁴ Sextil Pușcariu, *Despre neologisme*. Extras din Închinare lui N. Iorga cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, Cluj, Editura Cartea Românească, 1931

⁵ Mioara Avram, *Anglicismele în limba română actuală*, EAR, București, 1997, p.28.

⁶ Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Împrumuturi „necesare” și împrumuturi „de lux” în limbajul publicistic actual*, pp.169-176.

- în cazul ziariștilor, din imitație sau snobism - cazul tinerilor. În categoria împrumuturilor „*de lux*” este încadrat și termenul *fashion*, care se păstrează neadaptat, deoarece sonoritatea cuvântului englezesc constituie unicul atu al prezenței lui în limbă.

Datorită faptului că moda este într-o continuă schimbare, noutățile aduse în acest domeniu atrag și utilizarea unor termeni noi ce conferă limbajului fashion caracter dinamic și chiar instabilitate, întrucât sunt termeni noi sau resemantizați care intră și rămân în glosarul sectorului fashion cât timp elementul reprezentat este în tendință.

Se remarcă tot mai frecvent engleza ca limbă de împrumut dominantă, însă, limba franceză și-a păstrat un anume prestigiu, prin cuvintele și expresiile selectate pentru conotațiile lor de stil și eleganță. Cel mai des întâlniți termeni fashion de origine franceză sunt: *șic*,

Așadar, folosirea multor neologisme din limba engleză conferă limbajului din domeniul modei o valoare internațională, venind totodată în contracararea tuturor criticilor la adresa instabilității din sector, fiind și un mijloc de îmbogățire al lexicului limbii, al limbajului jurnalistic, limbajului publicitar și al jargonului tinerilor.

De reținut este faptul că limbajul fashion face parte din categoria celor specializate, tinzând să se integreze în limbajul comun grație sau datorită audienței de care se bucură revistele de modă în rândul doamnelor, mai nou și în rândul domnilor.

Accesibilitatea pe care o prezintă mediul virtual este motivul principal al numărului ascendent de adepți, însă sunt multe persoane care asociază răsfoirea revistelor doar cu varianta tipărită.

Pe lângă acest motiv mai există și altele care trimit la acceptarea ideii că limbajul fashion tinde să devină unul internațional via anglicismelor folosite tot mai des în presa de profil, în comerțul/ industria frumuseții ori regăsite uzul colocvial; acestea ar putea fi:

- dorința publicațiilor de a-și selecta publicul, care să fie câtmai deschis la nou, cât mai cosmopolit, adept al globalizării inclusiv lingvistice;
- faptul că multe articole sunt traduceri sau prelucrări ale unor articole redactate inițial în limba engleză;
- nevoia de expresivitate a limbajului;
- susținerea dinamicii vocabularului românesc prin împrumutul unor elemente noi de jargon.

Această tendință actuală de globalizare a limbajului din sectorul modei este percepută de unii ca fenomen de alterare a limbii, opinie ce se află în opoziție cu părerea celor care văd acest fenomen ca modalitate de înnoire și nuanțare a lexicului.

De-a lungul timpului, limba română s-a dovedit a fi destul de ospitalieră cu neologismele, provenite prin împrumut ori prin calc lingvistic, un bun exemplu fiind moda franțuzismelor din secolele trecute, iar dacă moda lingvistică actuală preferă ca sursă limba engleză, este evident că își va păstra această permisivitate. Făcând referire la domeniul modei, aceasta este percepută și ca un mijloc de comunicare, ce se adresează publicului larg într-un mod cât mai accesibil, fapt ce-o determină să utilizeze un limbaj cu valențe internaționale pentru a-și îndeplini menirea/țelul.

Așadar, anglicismele sunt considerate amenințări la adresa puritatea limbii, însă în limbajul modei, cuvinte englezești sunt considerate „utile/la modă” întrucât conferă limbajului noutate, expresivitate, putere de persuadare și accesibilitate internațională.

Concluzii

Domeniul modei este și el surprins de fenomenul globalizării, extins de la liberalizarea comerțului către diverse alte domenii.

Mecanismele modei și complexitatea limbajului de comunicare în modă sunt subiecte de mare importanță atât pentru cei implicați în sistem, cât și pentru consumatori.

Atât moda, cât și limbajul îi unește pe oameni, dar îi și diferențiază. Apelul pe care îl face limbajul fashion la termenii englezești este un indicator al tendinței de internaționalizare a acestui tip de limbaj. Preferarea utilizării unor termeni cunoscuți la nivel mondial, indiferent de originea pe care o au -limba engleză/ franceză, facilitează accesul publicului amator de fashion.

Tendința aceasta de utilizare în domeniul modei a unui limbaj internațional, bazat pe cuvinte englezești, se constată atât în articolele de specialitate apărute în presă, cât și în comerțul cu produse ce țin de sfera fashion. Acest fapt se regăsește automat și în limbajul comun al românilor dornici sau nevoiți să-l adopte.

Moda utilizării anglicismelor nu trebuie privită a o formă de o „alterare“ a limbii române, ci, dimpotrivă, trebuie văzută ca o modalitate de înnoire, de nuanțare semantică și stilistică, ce vizează modernizarea lexicului românesc.

Miniglosar de termeni fashion utilizați la scară internațională:

body	peep-toe
business/office	peplum
cardigan	piercing
catwalk	pop-up shop
charme	print
chic	promoter
clutch	raglan
cool	ready to wear
design	prêt-à-porter
designer	roll-on
dirndl skirt	silhouette
fashion	statement
fashion	tattoo
haute couture	top
heritage:	trendsetter
hero/ must-have	trendy
high-life	trompe l'oeil
little black dress	trousers
lookbook	t-shirt
make up	zipper
mocassins	jersey
uni	pantalon
nude	vintage
velours côtelé	leggings
réversible	décolleté en cœur
pantalon taille basse	yvoire
pantalon cigarette	cachemire
modeling	combinaiso
ombre/degradé	
outlet	
oxford	
party	

BIBLIOGRAPHY

- Barthes, Roland, *Système de la Mode*, Paris, Seuil, 1967, traducere de Lidia Lonzi
- Ciobanu, Georgeta, *Anglicisme în limba română*, Editura Amphora, Timișoara, 1996
- Dumitrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2006
- Guțu Romalo, Valeria, *Corectitudine și greșală*, Editura Științifică, București, 1972
- Guțu-Romalo, Valeria, *Aspecte ale evoluției limbii române*, Humanitas Educațional, București, 2005
- Oprea, Ioan, *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul European*, Institutul European, Iași, 2008
- Rad, Ilie, *Stil și limbaj în mass-media din România*, Editura Polirom, Iași, 2007
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Anglicisme „la modă” în limbajul modei*, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Limba română. Stadiul actual al cercetării. Actele celui de-al șaselea colocviu al Catedrei de Limba Română (29-30 nov. 2006)*, EUB, București, 2007, pp. 581- 598
- Zafiu, Rodica, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, 2001
- Zafiu, Rodica, *Interpretarea limbajului jurnalistic în „Limba română”*, XVII, nr.7-9, 2007
- Zafiu, Rodica, *Păcatele limbii: Limbajul chic*, în revista „România literară”, 2009, nr.18

THE EXPRESSIVITY OF NEOLOGIC PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE CURRENT ROMANIAN LANGUAGE

Iuliana Nedelcu (Neacșu)
„Ovidius” University of Constanța

Abstract: Phraseology must be separated from both syntax and lexicology, although it comes closer to the latter through the object of research and by the used methods of investigation. Phraseological units are somewhat similar to lexical units because their meaning is determined by the welding of the whole group which is characterized by stability. However, many linguists believe that it has an autonomous status, different from syntax and vocabulary, but having a border on them. As in other languages, Romanian phraseology is a source of expressive means, which gives the language suggestivity, giving the authors the possibility to describe the surrounding reality more vividly. Expressiveness and figurativeness are specific for most phraseological units.

Neological phraseology is present in the language of each speaker having different purposes. Most of the time, locutions and expressions are introduced to fill the absence created by the lack of terms to name new things and are a consequence of direct contact with other languages, also showing the adaptability of man to everything new. This need to borrow terms to cover existing gaps leads to the enrichment of the vocabulary of the Romanian language which is felt in the language of all domains.

Keywords: language, phraseology, influence, etymology, dynamism

Bogăția expresivă a fondului frazeologic românesc este relativ puțin studiată. La noi, putem vorbi despre frazeologie ca disciplină autonomă abia începând cu anii '80, când S. Dumistrăcel afirma că frazeologia tinde să fie considerată chiar o disciplină autonomă (Dumistrăcel, *Lexic*, p. 132), iar Th. Hristea o vedea ca pe o disciplină în curs de constituire (Hristea, *Sinteze*, 1984).

După aproape două decenii, pe la sfârșitul anilor '70, pe terenul fertil al frazeologiei, apare profesorul bucureștean Th. Hristea, care încearcă să adune câteva cercetări teoretice referitoare la frazeologie. Fiind etimologist, profesorul Th. Hristea subliniază de mai multe ori importanța studiilor etimologice ale frazeologiei românești tradiționale și moderne.

Cercetarea frazeologiei, după părerea lui Th. Hristea, e mai vitregită chiar decât a vocabularului. Având o istorie atât de îndelungată și un tezaur atât de vast, frazeologia constituie o ramură independentă a lingvisticii cu un obiect concret.

Una dintre sarcinile de bază ale lingviștilor care se ocupă cu studiul frazeologiei este de a clarifica obiectul de studiu. Această problemă este destul de complicată pentru că cercetătorii nu pot stabili cu exactitate locul pe care îl ocupă frazeologia între celelalte ramuri ale lingvisticii.

Frazeologia este subordonată fie sintaxei, fie lexicologiei pentru că studiază combinațiile stabile de cuvinte, sau este considerată o *disciplină lingvistică autonomă* (Hristea, 1977).

Deși nu are o structură stabilă, frazeologismul, asemenea fondului lexical al limbii, este supus unor schimbări de-a lungul timpului: își poate modifica numărul elementelor componente, apartenența la fondul activ sau pasiv al limbii, poate trece de la un registru stilistic la altul. Acest lucru duce la dificultăți de notare în dicționare a stilului cărui îi aparține un frazeologism sau altul, sau a expresivității lui. Sensul particular al elementelor componente este cheia pentru înțelegerea constituirii frazeologismelor. *“Legătura cu faptul concret poate fi uitată și expresia e folosită numai cu sens figurat. În acest caz nu se mai vorbește de o îmbinare sintactică, ci numai de o idiomă. Pentru a stabili faptul concret aflat la baza idiomei, trebuie să recurgem la o analiză istorico-etimologică.”* (Corlățeanu, 1992).

Mulți lingviști consideră că sensul frazeologismelor nu rezultă din suma sensurilor elementelor componente. În acest caz survine întrebarea: dacă sensurile frazeologismelor nu reies din suma elementelor, atunci cum s-a construit sau cum se constituie sensul lor?

Frazeologia sincronică nu poate da răspuns la această întrebare. Numai cercetările istorico-etimologice ne pot arăta că sensurile frazeologismelor nu apar întâmplător, limba folosind de regulă și resursele sale interne pentru crearea noilor sensuri.

Așadar, criteriul adus în discuție nu poate fi aplicat la delimitarea frazeologismelor deoarece s-a constatat că sensul acestora reiese din sensul întregii îmbinări de cuvinte. Aceste îmbinări de cuvinte, utilizate frecvent cu valori semantice noi, devin cu timpul purtătoare permanente ale noțiunilor noi.

Ca și în alte limbi, frazeologismele românești constituie un izvor de mijloace expresive, ceea ce conferă expresivitate limbii, dând posibilitatea autorilor să descrie mai viu realitatea înconjurătoare. Expresivitatea și caracterul figurat sunt specifice pentru majoritatea frazeologismelor.

Unitățile frazeologice ale unei limbi pot fi clasificate și analizate sub aspect lexical, gramatical, stilistic, etimologic, din punctual de vedere al originii.

De regulă, orice cuvânt poate figura, atât în combinații libere, cât și în combinații fixe, constante. În cadrul combinațiilor constante, sensul fiecărui element în parte se pierde, sensul întregului fiind altul decât cel derivat din suma elementelor componente (Dimitrescu, *Locuțiunile*).

În cadrul combinațiilor stabile, un loc bine determinat îl au locuțiunile și expresiile cu care adesea sunt confundate.

Fl. Dimitrescu (*Locuțiunile*, p.62) înțelege prin expresii, acele îmbinări de cuvinte încărcate cu conținut afectiv, proprii unei anumite limbi, subliniind în același timp faptul că, în mod excepțional, expresiile pot fi alcătuite și dintr-un singur cuvânt. Atât expresiile, cât și locuțiunile au în comun faptul că au un sens general independent de înțelesul individual al elementelor componente și sunt intraductibile. Însă, spre deosebire de locuțiuni, expresiile nu au posibilitatea de a da naștere la derivate. Expresiile sunt toate marcate stilistic, în timp ce locuțiunile nu au obligatoriu acest atribut.

O altă caracteristică a acestor locuțiuni este imposibilitatea intercalării unui alt element în construcția deja existentă. Acestui criteriu i se supun locuțiunile adjectivale, adverbiale, prepoziționale, conjuncționale, dar nu și locuțiunile verbale și substantive, care suportă acest procedeu fără ca unitatea lexicală și gramaticală să fie afectată. În locuțiunile substantive se pot întâlni intercalate atribute: *băgarea mea de seamă a slăbit; un punct nou de vedere* etc.

O altă caracteristică a locuțiunilor din prima categorie este dispariția treptată a sensului elementelor componente. Luate izolat, în locuțiunile de tipul: *bătaie de cap; a-și lua inima în dinți; a-și arunca ochii (pe); a-și ține gura* se pare că sensul individual al fiecărui element vine în contradicție cu celelalte.

Unii lingviști recunosc că factorii externi au rol secundar la determinarea frazeologismelor, rolul de bază avându-l, totuși, factorii interni, care sunt:

- echivalența întregului frazeologism cu un singur cuvânt;
- pierderea sensurilor de bază, propriu-zise ale elementelor componente.

Nici factorii interni nu ne permit să delimităm frazeologismele de alte unități ale limbii, pentru că doar un număr mic din ele pot avea echivalențe printre cuvinte (ex.: *a da bir cu fugiții – a fugi*). E prea categorică și afirmația că elementele componente ale frazeologismelor își pierd sensurile de bază. Lucrul acesta are loc numai în structura expresiilor idiomatice (ex.: *a tăia frunze la câini*).

Interpretările diferite au fost generate de multitudinea termenilor propuși de către cercetători. Elementul component al unității frazeologice nu este un cuvânt în totalitate desemnatizat, ci este un cuvânt ce capătă o nouă dimensiune în noua unitate lingvistică.

Frazeologia se distinge prin dinamism, contribuind la îmbogățirea lingvistică și culturală a poporului nostru. Cele mai multe împrumuturi în limba română actuală sunt din limbile engleză, franceză și italiană. Unele împrumuturi sunt necesare pentru că desemnează acele cuvinte, sintagme sau unități frazeologice care nu au un corespondent în limba română sau care prezintă unele avantaje în raport cu termenul deja existent.

În româna modernă, cele mai multe unități frazeologice sunt de proveniență franceză, unele sunt împrumuturi directe: *artist liric, bal mascat, cordon ombilical, cordon sanitar, critic literar, dans macabru, director general, decret guvernamental, forță motrice, jurnal de bord, monolog interior, pareză intestinală, placă turnantă, petrol lampant, tonus muscular*, etc..

Alte frazeologisme românești moderne constituie calcuri: *apă de toaletă* – fr. *eau de toilette*, *castel de apă* – fr. *château d'eau*, *câmp de bătaie* – fr. *champ de bataille*, *diabet zaharat* – fr. *diabète sucré*, *duș scoțian* – fr. *douche écossaise*, *focar de infecție* – fr. *foyer d'infection*, *ipoteză de lucru* – fr. *hypothèse de travail*, *materie cenușie* – fr. *matière grise*, *piatră unghiulară* – fr. *Pierre angulaire*, *rădăcină pătrată* – fr. *racine carrée*, *turn de fildeș* - fr. *tour d'ivoire*, *a pierde din vedere* – fr. *perdre de vue*, *a se da în spectacol* – fr. *se donner en spectacle*, *a face act de prezență* – fr. *faire acte de présence*.

Legat de domeniul gastronomiei, remarcăm tot mai frecvent preferința pentru folosirea termenilor din limba italiană în defavoarea echivalentelor din limba română: *antipasta* “*aperitiv care se consumă cu aproximativ o oră înainte de masa propriu-zisă*”, *lasagna alla bolognese* “*lasagna cu carne tocată, amestecată cu diverse mirodenii și sos de roșii*”, *tagliatelle alla carbonara* “*tăiței cu carbonara*”, *al dente* “*orez fiert foarte puțin pentru a simți boabele*”, *caffè macchiato* “*cafea espresso la care se adaugă lapte*”, *caffelatte* “*cafea cu lapte*”, *pizza quattro formaggi* “*un fel de pizza cu patru feluri de brânză*”.

Observăm preferința tinerilor pentru folosirea anglicismelor în defavoarea echivalentelor din limba română: *after-shave* “*loțiune folosită după ras*”, *all inclusive* “*totul inclus*”, *anti-aging* “*împotriva îmbătrânirii*”, *baby-sitter* “*persoană care se ocupă cu îngrijirea copilului*”, *beauty center* “*centru de înfrumusețare*”, *checkpoint* “*punct de control*”, *playstation* “*stație de joc*”, *pole-position* “*poziție avantajoasă*”, *pop-art* “*arta pop*”, *pop-corn* “*floricele de porumb*”, *real-time* “*timp real*”, *reality-show* “*spectacol real*”, *science-fiction* “*științifico-fantastic*”, *rating agency* “*agenție de rating*”, *data bank* “*bancă de date*”, *electronic book* “*carte electronică*”, *card reader* “*cititor de carduri*”, *black box* “*cutie neagră*”, *contact lenses* “*lentile de contact*”, *facial reconstruction* “*reconstrucție facială*”, *money-laundering* “*spălare de bani*”, *juice maker* “*storcător de fructe*”.

Frazeologismele neologice nu alterează limba română, ci contribuie la înnoirea ei permanentă, la modernizarea lexicului, limba fiind o ființă vie ce evoluează. Putem spune că împrumuturile recente vor ocupa în limba română locul potrivit și vor contribui la înnoirea și la modernizarea lexicului.

BIBLIOGRAPHY

Avram, Mioara, 1981, *Cultivarea limbii și frazeologia*, în *Limba Română*, an.XXX, nr. 5, p. 561- 564, București.

Boroianu, Ioana, 1974, *Conceptul de unitate frazeologică: tipuri de unități frazeologice* (I) în *Limba și literatură*, nr. 1, p. 25 – 34.

Colțun, Gheorghe, 2000, *Frazeologia limbii române*, Editura Arc, Chișinău.

Corlățeanu, Nicolae, Melniciuc, Ion, 1992, *Lexicologia*, Editura Lumina, Chișinău

Dimitrescu, Florica, 1958, *Locuțiunile verbale în limba română*, Editura Academiei, București.

Dumistrăcel, Stelian, 1997, *Expresii românești. Biografii-motivații*, Editura Institutului European, Iași.

Groza, Liviu, 2021, *Influența franceză asupra frazeologiei românești, studiu și dicționar*, Editura Universității din București, București.

Hristea, Theodor, 1984, *Introducere în studiul frazeologiei în Sinteze de limbă română*, Editura Albatros, București.

Hristea, Theodor, 1968, *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note*, p. 176 – 188, București.

Iordan, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, p. 265-304, Editura Științifică, București.

Tomici, Mile, 2009, *Dicționar frazeologic al limbii române*, Editura Saeculum Vizual, București.
*** *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, 1998, Editura Academiei Române, București.

INTERPRETATIVE REPERTOIRES OF COVID-19 VACCINE HESITANCY AND REFUSAL IN ROMANIA

Ecaterina Iliş

PhD Student, „Lucian Blaga” University of Sibiu

Abstract: Repertoires are theoretical and analytical concepts, defined as units speakers use for building versions of actions, cognitive processes and other phenomena. The aim of this article is to analyze interpretative repertoires that Romanians could use as discursive resources to justify their position in relation to getting vaccinated. This analysis identifies a series of repertoires: the side effects are more dangerous than the disease, people should be able to enjoy their freedom of choice and be allowed to refuse vaccination, the Covid-19 vaccines are experimental and distrust that makes people reject the reliability of official or expert information, challenging the legitimization of the medical system and medical research. The recognition of these repertoires available for the Romanian public leads to the fulfillment of a discursive function, i.e. the replacement of the current beliefs about the world with new epistemic views.

Keywords: vaccination refusal, vaccination hesitancy, repertoires, discourse analysis.

1. Introduction

Vaccination against SARS-CoV-2 has been demonstrated to reduce both the transmission of the virus and the severity of the disease (Thompson et al. 2021). Even though studies show there are some differences in the efficacy between the viral vector and mRNA vaccines, the vaccines available on a large scale have high efficacy against symptomatic disease, including moderate to severe illness (Moline et al. 2021). However, despite multiple studies that show the vaccination efficacy, many remain skeptical about the merits of vaccination and two irreconcilable forces seem to remain in opposition. Data from The National Coordination Committee on Vaccination Activities against COVID-19 show that as of March 2022, 16.7 million vaccine doses have been administered since the vaccination program started in Romania. Overall, about 8 million people have been fully vaccinated, which means 41.4% of the total population.

The hesitancy or the refusal of vaccination vary from one individual to another and are underpinned by different reasons, ranging from political, social reasons to scientific and ethical dilemmas. In the patient-doctor relationship, patients may exercise their right of autonomy and accept or refuse treatment (Beauchamp and Childress 1979), and refusal to get vaccinated may be an expression of such autonomy. However, given the highly contagious nature of SARS-CoV-2, this autonomy influences not only the individual, but also the others. To increase vaccination rates, two methods prove to be efficient: coercion, through legal measures and persuasion, or the dissemination of favorable messages in the media. (Zivot and Jabaley 2021).

Studies on vaccination have shown that among the most common reasons for vaccination refusal are fears about side effects (Bish et al. 2011) and distrust of government authorities (Dubé et al. 2016). The same holds true for refusal to get vaccinated against SARS-CoV-2, a study conducted by IPSOS, covering 28 countries, among which Romania, showing that the most frequent reasons mentioned by people being the fear about side effects (66% of Romanians refusing vaccination), followed by lack of trust in vaccine efficiency (33%).

This vaccine hesitancy is widely fueled by the internet and social media, that increased the visibility of vaccination-reluctant messages (Toth 2020) and led to the emergence of a diverse information landscape people need to navigate, from testimonials talking about vaccination damage (Toth, 2019) to misinterpretation of scientific research, from beliefs in alternative medicine solutions (Reich, 2014) to pseudo-scientific theories.

The way in which and the extent to which information available online influences people relies on how this information is articulated in discourses that may become resources for decision making. This article focuses on discourses and repertoires, from a discourse analysis perspective, as language cannot be treated as something that exists in its own sense (Hallin et al. 2021). Interpretative repertoires may be defined as discourses focused on local contexts, on what happens in a conversation and the relationship between the conversation and its context (Wetherell, 1998). By analysing linguistic clusters, the way in which vocabulary, grammar, syntactic structures, figures of speech, rhetorical devices are used to convey meaning or negotiate what is considered true or false, right or wrong, interpretative repertoires can be mapped. (Wetherell and Potter 1988). The aim of this study is to offer a glimpse into the main interpretative repertoire of vaccination refusal discourse circulating in Romania during the Coronavirus pandemic.

2. Materials and method

The focus on social, cultural and political ideas makes the vaccination a topic suitable for a discursive mapping of the interpretative repertoires. The concept was first introduced by M. Wetherell and J. Potter, being defined as building blocks speakers use for constructing versions of actions, cognitive processes and other phenomena (Wetherell and Potter, 1988) and designed to seize “culturally familiar and habitual line of argument comprised of recognisable themes, common places and tropes” (Wetherell, 1998) and providing “a range of linguistic resources that can be drawn upon and utilized in the course of everyday social interactions” (Edley, 2001). This means that several repertoires can be used at the same time to describe and interpret a phenomenon, leading to the development of different perspectives, opinions, views, sometimes contradictory in nature (Seymour-Smith et al. 2002). Considering the possible consequences of repertoires being used on social media, analyzing them is an important factor in understanding the anti-vaccine discourse and the reasons adopted by people who decide to postpone or refuse getting vaccinated.

For this study, I selected 23 of the most viral articles that were spread on Facebook between December 2020 (the month the vaccination campaign started in Romania) until November 2021. The articles were chosen using the content platform Buzzsumo, the selection being made using the keywords “vaccin” “Coronavirus” and the inclusion criteria applied were: period December 2020-November 2021, articles published in Romania and written in Romanian, content written by everyone and by all publishers. The search generated 25,062 articles. I selected the top 50 articles, based on engagement. Out of these 50 articles, 23 supported vaccination refusal, which amounts to 46% of the total.

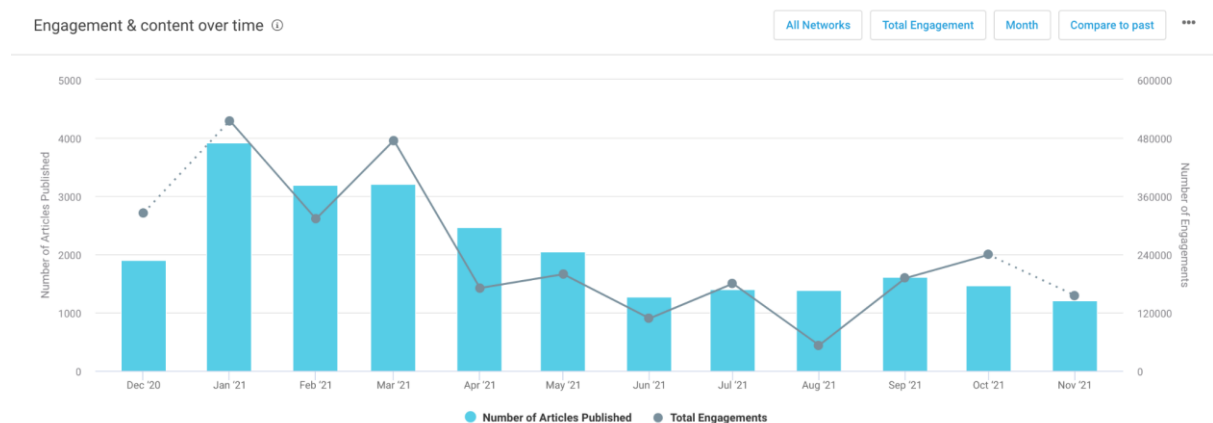

Fig. 1 Total number of articles published about vaccination between December 2020-November 2021
(Source: BuzzSumo.com)

To identify the repertoires, I analyzed the articles, searching for patterns, similar argumentations, figures of speech, rhetorical devices. I will further describe the repertoires identified after repeated reading of the articles.

3. Interpretative repertoires constructing vaccination refusal

Articles supporting vaccination refusal describe vaccination as being risky, due to the side effects that sometimes may be more dangerous than the disease itself. Some of these articles even claim that vaccination can lead to death. Another frequently invoked reason for vaccination refusal is that the vaccines are experimental, using mRNA technology that hasn't been tested enough. To support scientific claims, these articles often use names and professional titles. On the other hand, they accuse public authorities (health officials and government authorities) of misinformation, pursuing interests prejudicial to public interests.

To sum up, four interpretative repertoires were identified in the study:

- a. the side effects are more dangerous than the disease itself
- b. people should enjoy their freedom of choice and be allowed to decide for themselves
- c. distrust
- d. the vaccine is experimental

The side effects are more dangerous than the disease itself

This repertoire is the most prevalent, being identified in 14 out of the 23 articles and targets a strong emotional effect. The discursive construction is centered around the association between vaccines and serious illnesses or even death, 6 of these 14 articles speaking about people who died after being vaccinated. The tone is aggressive and accusatory:

“THE FIRST DEATH OF A MILITARY AFTER VACCINE, hidden by Gheorghiuță and the grave diggers from COVID TV.”, “Romania is hiding people who died from Covid”, “Her ordeal lasted three weeks after she was injected with anti-Covid serum on January 15. [...] She was hospitalized, the disease spreading rapidly. Her organs then failed one after the other.”

The powerful metaphor of the grave diggers, the vivid images of the ordeal and internal organs failing elicit a powerful emotional response. Studies show that personalized written and effective graphic information is considered trustworthy by vaccination skeptical people, replacing medical research and statistical public health reports (Ma and Stahl 2017).

What also stands out is the large scale of the side effects associated with vaccination: *“such a high frequency of,” “highly underreported number of,” “more cases of,” “great financial costs”*. Some of these articles support the claims with a multitude of statistics and data about the adverse reactions of vaccines and an abundance of references to different diseases or even death as side effects, trying to legitimize their position and delegitimize the stats, reports and information released by public authorities.

This repertoire is supported by calling upon the authority of foreign experts, seen as a more credible source:

“Professor Dr. Eric Caumes, director of the Department of Infectious Diseases at the Pitié-Salpêtrière Hospital in Paris, said he is concerned about the large number of side effects of the Pfizer vaccine, writes ‘Le Parisien’.”

Such a statement, coming from someone invested with authority due to his title, casts doubt on information released by officials, emphasizing the possible negative consequences of vaccines and in situations of ambiguity, people tend to stick to the status quo (Frisch and Baron 1988). So if the article reached hesitant people, they would probably choose to stay unvaccinated, due to the ambiguity of information about vaccine safety.

The following title plays with modality:

“Doctor Virgil Musta, about facial paralysis after the vaccine: It MAY pass in a maximum of 6 weeks.”

“MAY” shows a lower degree of likelihood of an event to happen, which raises the suspicion that the side effects may be indeed dangerous. However, as discourse-oriented modal, “may” shows the attitude of the writer as it relates to an inference by the speaker and is not simply concerned with “objective” verifiability in the light of knowledge. (Palmer, 1979)

People should enjoy their freedom of choice and be allowed to decide for themselves

This repertoire was identified in 3 of the 23 articles, among which the article with most engagement on social media, which is the transcription of a TV show where the guest, Diana Paul, a 19-year old student, states that the vaccine contains “*fear, generalized suspicion and omnipotent cunning*”, talking about the “*conflict risen by the restrictions, created by the vaccine and the people who support or are against the vaccine or the vaccinated and unvaccinated people*”. We can see here the war metaphor, which is a conventional one in discourses around disease, being “accessible and frequently used because it draws on common knowledge, on information that everyone has, even though for most people this is not information coming from first-hand experience” (Flusberg et al. 2018). What the TV show guest emphasizes is that just like in any war, there are two opposing parties, in this case the vaccinated and the unvaccinated.

This repertoire is also supported by drawing on the reputation and credibility of experts in the legal field. The article “*Professor of Constitutional Law on Vaccine Discrimination: About 3-4 Articles of the Constitution Are Violated*” invokes the expert authority, creating a strong discursive imagery, anchored in the speaker’s title - Professor of Constitutional Law and former People's Advocate:

“About 3-4 articles of the Constitution are violated. First of all, Article 1 of the Constitution, speaking of the fact that the rights and freedoms of citizens must be respected, is violated. Law 55 was used to help delay the violation of certain rights. (...) Article 16 of the Constitution speaks about equality of rights and says that all citizens are equal before the law and public authorities, without privileges and without discrimination.”

In discourse, values such as “freedom”, “equality”, “respect” invoked by the speaker are a powerful tool that can be used for persuasion, legitimisation. In this case, their universality is reinforced by the use of generalizations: “*all citizens are equal*” and modality (“must” suggesting obligation, necessity, a sense of urgency), making the violation of these universal rights unacceptable.

Distrust

The vaccine manufacturers, the medical system, and the government are all targets of the accusatory discourse. They are blamed for hiding the side effects, for pressuring people into getting vaccinated, which leads to the construction of a discursive image of a flawed system that lacks transparency:

“But can Beatrice Mahler tell us how [...] she hid this suspicious death of her "colleague" for 9 days, since she, as a director, was first responsible for announcing publicly the sad event, at least for the sake of her colleague if not for protecting the health of others? [...] But Mahler was not the only one who knew about the suspicious death of "her colleague". The officials from the Ministry of Health and, most likely, even Minister Vlad Voiculescu, also knew. And they all remained silent.”

The doctors, experts, and government officials seem to be part of a conspiracy holding the truth from common people and beliefs in conspiracies about the virus are associated with a propensity to reject information from expert authorities. (Uscinski et al. 2020)

The distrust is emphasized by stylistic and rhetorical devices, such as rhetorical questions and repetitions:

Myocardial infarction is one of the most severe side effects of all Covid vaccines on the market. In addition, it would be good to know if the dead soldier was vaccinated with the AstraZeneca batch already banned in 10 countries. Did you hear this information somewhere, at the TV conferences of the star wearing a military coat who always knows that the vaccine did not cause any death in Romania? Did this information appear, at least as a signal, among the severe suspicious reactions that should be reported daily by the National Coordination Committee for Vaccination Activities against COVID-19 on the special page created by STS? Did you read this news somewhere in the "central press"?

Distrust of authorities may take the form of suggestions of alternative forms of treatment (Diaz Crescitelli et al. 2020):

“Stop the vaccination worth tens and soon hundreds of millions euros (by the way, how many hospitals or cathedrals could have been built with this money?), throw away the vaccines and approve the treatment with Ivermectin and Arbidol!”

The text suggests that alternative forms of treatment are hidden by authorities because of financial interests: the low costs of these treatments would ruin the businesses of the pharmaceutical companies that win millions of euros from the vaccination campaigns. Studies show that the use of alternative medicines correlates strongly with vaccine hesitancy. (Cassell et al. 2006, Zuzak et al. 2008).

The vaccine is experimental

Romania has a history in refusing vaccination because of lack of trust, the refusal of the free HPV vaccine, for instance, being driven by the fear of being part of an experimental drug testing program. (Craciun and Baban, 2012). Not only in Romania, but worldwide, the rapid development of the Pfizer and Moderna vaccines based on the new mRNA technology was perceived with skepticism, which affected public confidence in the vaccination programs. (Wood and Schulman 2021).

In some articles, the experimental vaccine repertoire supports other repertoires, such as the freedom of choice. The Professor of Constitutional Law and former People's Advocate ends his statement with: *“No one is above the law, so those who promoted the experimental vaccine were above the law.”* The discourse is oriented toward questioning not only the legitimacy of vaccination, but also challenging its scientific legitimacy. And although the professional background qualifies the speaker for evaluating legal matters, not medical facts, his entire discourse is invested with the same authority.

The next extract goes even further with speculations, the article drawing its authority from the speaker's position, i.e. Professor Christian Perronne, head of the Infectious and Tropical Diseases Department at Garches Hospital:

“[...]there is a real risk of constantly transforming our genes. There is also the possibility, by modifying the nucleic acids of our eggs or sperm, to transmit these genetic changes to our children. People who promote these genetic therapies, falsely called “vaccines,” take the world's citizens as guinea pigs. We do not want to become GMOs (genetically modified organisms) like tomatoes or corn.

We can notice here some ideological discourse structures described by van Dijk: polarization - ideological discourse includes opposing entities, people: ingroup and outgroup (Dijk 2004). The ingroup is described with empathy and positive references (the innocent people, scared of the Coronavirus pandemic) and the outgroup, described in a negative way (those who designed the vaccine and treat the innocent people as guinea pigs). This polarization is also reflected in the use of pronouns: we (as well as us, ours, etc.) vs. they (theirs, them), emphasizing the polarization mentioned above. In addition to the ingroup-outgroup polarization and the positive references in relation to “We” and negative other-description, Van Dijk says that ideological discourse also tends to ignore or mitigate Our negative properties and Their positive properties, a rhetorical combination that he calls The Ideological Square and we can also see it reflected in this discourse, that seems to ignore the benefits of vaccination, as proven by facts and figures.

Here is an extract from an article citing the opinion of Judge Madalina Afrasinie:

“I'm not getting vaccinated, I'm still waiting. They didn't convince me. I was not convinced by the haste with which they released this vaccine, the fact that they only stuck to the vaccine, without looking for other treatments. I do not feel the need to be part of this experiment, I am waiting for the end of the clinical trials.”

The position held by the speaker (i.e. judge) makes the text seem authoritative, the title being considered a higher standard of seriousness. The same polarization between “me” and “they” can be noticed here, constructing two opposing forces: “I”, the judge who analyzes all data clearly and impartially and “they”, who released the vaccine in a haste and did not search for more treatments. The repetitions express emphasis, serving as an efficient text-building mechanism and a

powerful persuasion tool. However, the discourse ends with a position of moderation, since it induces the idea that the end of the clinical trials may make the speaker change her mind.

4. Limitations of the research

First of all, the study is limited to 23 most viral articles, which might not be representative of all repertoires developed by online media during this timeframe. Including a higher number of articles would have offered a more comprehensive view. Secondly, the method used has its limitations, critical discourse analysis being a tool for studying discourse, text and context and not for making generalizations. An analysis of a large volume of texts would lead to the identification of more patterns showing how discourse is built and meaning is conveyed. However, this research offers a representative image of the main interpretative repertoires used in supporting vaccination hesitancy and refusal.

5. Conclusions

The goal of this article was to identify the interpretative repertoires that circulated in Romanian online media during the second year of the Coronavirus pandemic, (the year when the vaccine became available to a larger number of people), that might have served, due to their virality on social media, as answers to people that needed to make a decision about vaccination. Understanding these repertoires would help public authorities coordinating or involved in the vaccination campaign to develop strategies that would offer specific discursive contents to answer the concerns or challenges raised in the texts supporting vaccine hesitancy or refusal. Exploring these repertoires may also be useful for online media, raising awareness on the necessity to perform an accurate and extended fact-checking before publishing their materials, which would prevent journalists from releasing fake news or biased opinions. These two categories could also benefit from working together to consider ways to address complex social phenomena and search for simplistic solutions when developing and offering tailored consumer health information.

BIBLIOGRAPHY

Beauchamp, Tom L., and James F. Childress. *Principles of biomedical ethics*. New York, Oxford University Press, 1979.

Bish, A., et al. "Factors associated with uptake of vaccination against pandemic influenza: a systematic review." *Vaccine*, vol. 29, 2011, pp. 6472-6484.

Cassell, J. A., et al. "Is the cultural context of MMR rejection a key to an effective public health discourse?" *Public Health*, no. 120, 2006, pp. 783-794.

Craciun, C., and A. Baban. "'Who will take the blame?': Understanding the reasons why Romanian mothers decline HPV vaccination for their daughters." *Vaccine*, vol. 30, 2012, pp. 6789-6793.

Diaz Crescitelli, M. E., et al. "A meta-synthesis study of the key elements involved in childhood vaccine hesitancy." *Public Health*, no. 180, 2020, pp. 38-45.

Dijk, T. van. "Critical discourse analysis." *The handbook of discourse analysis*, 2004, pp. 352-371.

Dubé, E., et al. "'Nature Does Things Well, Why Should We Interfere?': Vaccine Hesitancy among Mothers." *Qualitative Health Research*, vol. 26, 2016, pp. 411-425.

Edley, N. "Analysing masculinity: Interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions." *Discourse as Data: A Guide for Analysis*, Wetherell, M., Taylor, S., Yates, S., 2001.

Flusberg, S. J., et al. "War metaphors in public discourse." *Metaphor and Symbol*, vol. 33, no. 1, 2018, pp. 1-18.

Frisch, D., and J. Baron. "Ambiguity and rationality." *Journal of Behavioral Decision Making*, vol. 1, no. 3, 1988, pp. 149-157.

Hallin, A., et al. "Digital transformation and power relations. Interpretative repertoires of digitalization in the Swedish steel industry." *Scandinavian Journal of Management*, vol. 38, no. 1, 2021, <https://doi.org/10.1016/j.scaman.2021.101183>. Accessed 15 October 2021.

Ma, J., and L. Stahl. "A multimodal critical discourse analysis of anti-vaccination information on Facebook." *Library & Information Science Research*, vol. 39, no. 4, 2017, pp. 303-310, <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2017.11.005>. Accessed 3 November 2021.

Moline, H. L., et al. "Effectiveness of COVID-19 Vaccines in Preventing Hospitalization Among Adults Aged ≥ 65 Years - COVID-NET, 13 States, February-April 2021." *The Morbidity and Mortality Weekly Report*, vol. 70, no. 32, 2021, pp. 1088-1093, 10.15585/mmwr.mm7032e3. Accessed 12 October 2021.

Reich, J. "Neoliberal mothering and vaccine refusal: Imagined gated communities and the privilege of choice." *Gender and Society*, vol. 28, no. 5, 2014, pp. 679-704.

"Românii, pe ultimele locuri în lume în ceea ce privește intenția de vaccinare anti-COVID-19, dacă vaccinul ar fi disponibil." 23 October 2020, <https://www.ipsos.com/ro-ro/romanii-pe-ultimele-locuri-lume-ceea-ce-priveste-intentia-de-vaccinare-anti-covid-19-daca-vaccinul>. Accessed 12 October 2021.

Seymour-Smith, S., et al. "'My wife ordered me to come!': A discursive analysis of doctors' and nurses' accounts of men's use of general practitioners." *Journal of Health Psychology*, vol. 7, no. 2, 2002, pp. 253-267.

Thompson, M. G., et al. "Prevention and attenuation of Covid-19 with the BNT162b2 and mRNA-1273 vaccines." *The New England Journal of Medicine*, vol. 385, no. 4, 2021, pp. 320-329, 10.1056/NEJMoa2107058. Accessed 10 October 2021.

Toth, C. "The rational, loving and responsible parent. A discursive construction of the identities of the parents that decided not to vaccinate their children." *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, vol. 10, no. 02, 2019, pp. 1-14.

Toth, C. "'To vaccinate or not to vaccinate my child?' What is at stake in vaccination repertoires?" *Educ. J. Res. Debate*, vol. 3, no. 8, 2020, pp. 1-6.

Uscinski, J., et al. "Why do people believe COVID-19 conspiracy theories?" *Harvard Kennedy School Review*, no. 1, 2020, pp. 1-12. <https://misinforeview.hks.harvard.edu>, doi:10.37016/mr-2020-015. Accessed 25 October 2021.

Wetherell, M. "Positioning and interpretative repertoires: Conversation analysis and post-structuralism in dialogue." *Discourse & Society*, vol. 9, no. 3, 1998, pp. 387-412.

Wetherell, M., and J. Potter. "Discourse analysis and the identification of interpretative repertoires." *Analysing Everyday Explanation: A Casebook of Methods*, Sage, 1988.

Wood, S., and K. Schulman. "Beyond politics—promoting Covid-19 vaccination in the United States." *New England Journal of Medicine*, vol. 384, no. e23, 2021, DOI: 10.1056/NEJMms2033790. Accessed 12 October 2021.

Zivot, Joel B., and Craig S. Jabaley. "American perspectives on COVID-19 vaccination hesitancy and refusal: Time for a new approach?" *Journal of Critical Care*, 2021, <https://doi.org/10.1016/j.jcrc.2021.09.016>. Accessed 12 October 2021.

Zuzak, T. J., et al. "Attitudes towards vaccination: users of complementary and alternative medicine versus non-users." *Swiss Medical Weekly*, no. 138, 2008, pp. 713-718.

MALE NAMES OF LATIN ORIGIN (C-L)

Iuliana-Adelina Iliescu,
Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: *In this article we continue to analyze Romanian male personal names of Latin origin from an etymological and semantic point of view. I found that their number is quite high. Many of them are also found in international onomastics. We will try to analyze from an etymological and semantic point of view masculine proper names that have a latin etymon in the form of a dictionary.*

Keywords: *onomastics, anthroponym, latin origin, first name, meaning.*

Onomastica, în sensul larg al termenului, reprezintă *știința numelui propriu*, fie că este vorba despre numele unui produs comercial, al unui magazin, al unei opere științifice sau de artă, fie că ne referim la numele unei localități, al unei persoane sau al unui animal. Antroponimele apar ca nume de familie, prenume, porecle, supranume, nume populare sau pseudonime. Explicarea diverselor forme care constă în stabilirea etimologiei, a sensului lor, reprezintă una dintre prioritățile cercetărilor de onomastică.

Epoca modernă a antroponimiei românești se deschide cu seria de nume luate din istoria romană, sub influența Școlii Ardelene. Apariția prenumelor latine de tip cult, livresc, marchează totodată începutul modernizării și occidentalizării unei părți din nomenclatura antroponimiei românești. Astfel, la începutul secolului al XIX-lea, au fost preluate mai multe prenume din istoria glorioasă a Romei antice: Brutus, Cezar, Corneliu, Iulius, Liviu, Sabin, Sempronius, Traian, Vicențiu și Victor. În aceeași perioadă apăreau și nume calendaristice ca: Antoniu, Augustin, Basiliu, Clement, Demetriu, cu variantele Demetru, Dionisiu, Emilian, Eugeniu, Gabriel, Ignățius, Ilarion, Marianus, Nestor, Nicolau, Patriciu, Paulina sau Sebastian care dublau vechile prenume hagiografice, de multe ori acestea fiind doar niște variante uzuale numai pe plan oficial. În al doilea sfert de veac (1826-1850) se înregistrează, în antroponimia românească, apariția istorismelor latinești de tipul: Adrian, Arcadiu, August, Aurel, Aurelia, Coriolan, Cornelia, Emil, Emilia, Enéa, Eniu, Iulia, Iulian, Iustin, Lucia, Lucian, Lucreția, Octavia,

Octaviu, Pompiliu, Remus, Romul, Sever, Silvia, Terentiu, Tit-Liviu, Valeria, Valeriu, Victoria, Virgilia etc. în același sfert de veac apar și variante latinizante ale altor nume calendaristice, mai mult sau mai puțin cunoscute ca: Ambrosius, Arcadiu, Artemiu, Basile, Celestina, Clara, Constanța, Eugenia, Eusebiu, Florentin, Grațian, Laurențius, Leon sau Leone, Mercurius, Rozalia, Serge, Silvan sau Simione.

Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, se constată o îmbogățire substanțială a numelor de botez latiniste prin istorisme, nume de scriitori sau personaje literare și unele nume mitologice romane, aici încadrându-se Anibal, Augusta, Aurelian, Camil, Cassia, Cassiu, Cicerone, Cincinat, Claudia, Duiliu, Fabiu, Flaviu, Hersilia sau Ersilia, Horațiu(s), Iustinian, Laura, Letiția, Livia, Marcel, Marin și Marius, Maximilian, Minerva, Nerva, Octav, Ovid, alături de Ovidiu, Pompei, Quintus, Remus sau Rem, Remulus, Sabina, Septimia, Septimiu, Tiberiu, Vespasian, Veturia, Virgil, Virginia etc.

În această lucrare vom încerca să analizăm din punct de vedere etimologic și semantic numele proprii masculine care au etimon latin. Pentru acest tip de analiză vom recurge la un dicționar care va cuprinde prenumele masculine de la C la L.

Ceciliu – *Cecilia* corespunde numelor preromane *Caecilius*, *Caecilia*, de origine etruscă, necunoscută. Numele este explicat prin adjectivul lat. *caecus* „orb” sau prin gr. *kilis* „acțiunea de a fermeca prin incantații” (DENB, 33).

Cezar este un nume cu adânci rezonanțe în istoria romană. Lămurirea originii și semnificației inițiale a numelui personal latinesc **Caesar** pune însă probleme deosebit de dificile. O primă încercare de a explica etimologic apropiere numele *Caesar* de un cuvânt dintr-o limbă a populațiilor nord-africane, *caesa* sau *caesai*, care ar însemna „elefant” (un ecou al faptelor militare ale celebrului general roman). Un secol după moartea lui Cezar, Pliniu cel Bătrân explica numele prin faptul că s-ar fi născut prin „tăierea pîntecelui mamei” (în latină *a caeso matris utero*), naștere cunoscută astăzi sub numele de cezariană. Deși explicația este interesantă și are urmări în terminologia medicală modernă, ea nu rezistă nici măcar din punct de vedere istoric; nu împăratul roman este primul purtător al acestui nume. În sfârșit, o altă explicație a fost propusă de gramaticul Sextus Pompeius Festus, care spune că dictatorul roman s-ar fi născut „cu plete, cu coamă” (în lat. *a caesarie*, cf. sanscr. *kesara*, „coamă”). Deși se știe că Cezar era chel, această explicație ar putea rezista din punct de vedere al semnificației, considerînd că porecla ar fi fost moștenită de la un strămoș. Deși această din urmă explicație a fost de multă lume acceptată și se

pare că are cea mai mare circulație, ea este probabil doar o frumoasă etimologie populară. *Caesar*, gen. *Caesaris* era un vechi cognomen al celebrei ginți Iulia. În ceea ce privește semnificația inițială a numelui s-au încercat apropieri de cuvântul etrusc *aisar*, care însemna „divinitate”; acest înțeles pare foarte potrivit cu vechea tradiție romană care considera că ginta Iulia are ca strămoși pe zeița Venus și eroul Enea. Cunoscând masiva influență a onomasticii etrusce asupra celei latine și luând în considerare vechimea și originile mitologice ale ginții Iulia, originea etruscă a numelui pare cea mai apropiată de adevăr. Cognomenul **Caesar** trece la fiul adoptiv al dictatorului Caius Octavius (viitorul împărat roman *Caius Iulius Caesar Octavius Augustus*), odată cu care se stinge linia directă a ginții Iulia. Numele este preluat prin adopțiune de descendenții casei Claudia (de la Tiberiu la Nero) ca un titlu distinctiv al familiei conducătoare. După împăratul Adrian, fostul cognomen devine titlu imperial ereditar și apoi nume comun, cu sensul „împărat”, valoare cu care este folosit de multe limbi vorbite în Europa. Din perioada când în latină era încă pronunțat *caesar*, trece în vechea germană sub forma *keisar*, modificat apoi în *kaiser* (denumire purtată pînă în 1806 de împărații Sfîntului imperiu roman de națiune germană și apoi de împărații Germaniei, pînă în anul 1918, când ultimul kaiser, *Wilhelm al II-lea* a fost răsturnat de Revoluția burghezo-democrată); după sec. 3, când consoana *c*- urmată de *-e*- provenit din (*ae*) se pronunța *-ț-*, cuvîntul a intrat în slavă (v. sl. *cesar*, pronunțat *țezar*, rus. *țar*, de unde rom. *țar* etc.). Popularitatea numelui în apusul Europei este legată, așa cum am arătat, de perioada Renașterii, când sînt readuse în uz o serie de nume celebre din istoria antică. Spre deosebire de Martirologiul catolic care nu cunoaște nici un *Cezar* (el apare totuși în izvoare hagiografice), calendarele ortodoxe inserează acest nume, fapt care explică apariția formelor *Chesar*, *Chisariu*, *Chisar* în documentele noastre încă din sec. 16 (venite din greacă prin filieră slavă) (MEO, 1975)

Constantin reproduce cognomenul lat. *Constantinus*. Este un derivat cu suf. *-inus* de la *Constantius*, cognomen roman frecvent, dar și nume gentilic. *Constantius* < cognomenul *Constans* < adj. lat. *constans*, *-tis* „constant, invariabil, ferm”, participiul verbal latinesc *consto*, *-are* „a fi ferm, puternic”. Dacă în apusul Europei sunt frecvente formele provenind din *Constantius*, în răsăritul Europei s-a răspândit forma *Constantin*, mai ales datorită faimei lui *Constantin cel Mare*, sprijinitor al creștinismului (MEO, 89).

Corneliu este la origine un nume vechi gentilic al căror purtători aparțineau cunoscutei ginte *Cornelia*, renumite prin rolul însemnat ce l-a jucat în viața socială, politică și culturală a

Romei timp de peste 700 de ani. Originea și semnificația lui *Cornelius* nu este încă pe deplin lămurită, majoritatea specialiștilor considerându-l un derivat din subst. *cornu* „corn” (de aici un alt cognomen roman *Cornútus* „cu coarne”). Pentru a explica transformarea cuvântului *cornu* în nume propriu trebuie să amintim că în antichitate, cornul de berbec sau de taur era simbolul abundenței și al forței și era folosit în diferite rituri magice de alungare a spiritelor rele. În secolul trecut, ca urmare a impulsului dat de mișcarea de emancipare a românilor din Transilvania, odată cu multe alte nume romane încep să circule formele culte *Cornéliu sau Cornél și Cornélia* care le înlocuiesc pe cele vechi, rămase nume de familie sau cu valoare toponimică (de. ex. derivatul Cornești). Formele noi se răspândesc pe întreg teritoriul românesc și devin în scurtă vreme prenume apreciate și frecvente (MEO, 1975).

Emil corespunde unui vechi nume gentilic roman. *Aemilia* era la Roma una dintre mai vechi și strălucite ginți patriciene. *Aemilius* era apropiat de *aemulus* „emul”, *aemulor*, *-ari* „a emula”. S-au încercat și alte explicații fie prin gr. *aimilyos* „duios, blând”, fie prin gr. *homos* „asemănător”. Deși *Emilian* pătrunde în onomasticul creștin, răspândirea și frecvența actuală a numelui nu este legată de influența bisericii (MEO, 124).

Florin < *Florian*, devenit și nume de familie, corespunde unei forme latine *Florianus*, dar este posibil ca apariția numelui românesc să se datoreze unei „latinizări” a lui *Florea*. Încadrat în bogata familie a prenumelor în *-in*, *Florin* corespunde unei forme latine târzii, *Florinus* < *Florus*. (MEO, 139-140). Numele *Florin*, foarte răspândit în Maramureș, dar și în Transilvania, unde era purtat îndeosebi de familiile nobile, acesta nu se datorează unei latinizări a lui *Florea*, ci este vorba despre un vechi nume de botez, devenit nume de familie, care corespunde unei forme latine, *Florianus*, din calendarul catolic. Șt. Pașca¹ înregistrează și în Țara Oltului numele de familie *Florian* despre care spune că este atribuit "după numele Sf. Florian, celebrat la catolici la 4 mai".

Moldovei îi sunt specifice numele de familie formate din matronimice, de obicei în cazul genitiv, care au în structura lor numele de botez Floarea sau Flore, în forma primară, derivată sau cu modificări de altă natură: Floari, Floaroaica, Floaroaică, Afloarei, Aflorea, Aflore, Afloarie, Aflorei, Aflorii, Alflorii, Afloroaiei, Afloroaei, Afloroaie, Afloroae. Unele nume de familie care au la bază tema Flor- provin de la un toponim: de pildă, numele Floreanu, când nu reprezintă o

¹ Șt. Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, 1936, p. 236.

variantă grafică a lui Florianu, s-a format de la un toponim Florea, cu sufixul -eanu, iar Florișteanu provine de la numele de sate Florești.

Menținându-se în uz până astăzi, este evident că numele de persoană Florea, femininul Floarea, ca și familia lor foarte bogată în derivate au o semnificație clară în conștiința vorbitorilor, ceea ce demonstrează că sărbătoarea după care s-au dat aceste nume are rădăcini adânci în trecutul poporului român.

Horațiu reproduce numele gentilic roman *Horatius*. Deși încercările etimologice nu lipsesc (de exemplu apropierea de un cuvânt grecesc care înseamnă „tânăr”, „înfloritor”), originea și semnificația lui *Horatius* rămân obscure. Prezența numelui în onomastica contemporană se datorează faimei poetului *Quintus Horatius Flaccus* (MEO, 162). *Quintus Horatius Flaccus*, în limba română *Horațiu* (65 a. Chr. – 8 p. Chr., Roma) a fost unul din cei mai importanți poeți romani din „perioada de aur” a literaturii romane (Secolul lui Augustus).

Iulian este un nume devoțional antic, reproduce vechiul gentilic roman *Iulius*, *Iulia*, format pe baza lat. *Juppiter*, *Iovis*, numele divinității supreme romane (DEBN, 62). Una dintre cele mai vechi și nobile ginți ale Romei antice, descendentă din zeița Venus, Iulia, și-ar trage numele de la *Iulus*, fiul lui Eneas. Numele este apropiat și de numele lunii iulie (MEO, 181).

Laurențiu – prenume masculin cu corespondentul feminin 30 Laurenția. Provine din limba latină, însemnând „din Laurentum”, vechi oraș din Peninsula Italică, care și-a luat numele de la planta laur, simbolul victoriei.

Lucian - din latină *Lucianus*, probabil din prenumele masculin *Lucius* (din *lux*, „lumină”), sau, din greacă antică *Λουκιανός*.

Liviu este un nume împrumutat în secolul trecut, împreună cu multe alte nume romane. Nume gentilic de îndelungată tradiție în istoria romană (*Livia* era una dintre vechile și celebrele ginți plebeie) atestate cu mare frecvență în izvoare (dar foarte rare la primii creștini), lat. *Livius*, *Livia* rămân obscure din punct de vedere etimologic. Cum diferitele soluții propuse sînt neconvingătoare (din lat. *lividus* „livid, albastrui”, din gr. *Libýe* „Libia” etc.), numele în discuție ar trebui probabil considerate de origine etruscă, încadrîndu-se astfel în puternica influență pe care onomastica vechilor etrusci a exercitat-o asupra întregului sistem de denotație personală al romanilor (MEO, 185)

În concluzie, putem remarca că prenumele masculine de origine latină dețin un rol important în onomastica românească. Sunt prenume luate din istoria romană, sub influența Școlii Ardelene sau prenume latine de tip cult, livresc care marchează totodată începutul modernizării

și occidentalizării unei părți din nomenclatura antroponimiei românești.

Bibliografie

- Andrei, Maria, *Antroponimia și conotația lingvistică*, Editura Mirton, Timișoara, 1998
- ****Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1996
- Bailly, Anatole, *Dictionnaire grec - français*, Paris, Edition Hachette, 1950
- Burci, Iustina, „Nicolae Iorga și considerațiile sale despre numele de botez la români”, în *Limba română*, Chișinău, nr. 1-2, anul XXI, p. 27-34
- Constantinescu, N.A., *Dicționar onomastic românesc (DOR)*, București, Editura Academiei, 1963
- Cosniceanu, Maria, *Nume de familie*, Editura Pontos, Chișinău, 2004.
- Dauzat, Albert, Rostaing, Charles, *Dictionnaire étymologique des noms de famille et des prénoms de France*, Paris, Edition Larousse, 1993
- Dicționar grec-român al Noului Testament*, traducere de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999 (DGRNT)
- Gaur Alexandru, *Nume de persoane*, Editura Științifică, București, 1965 (NP).
- Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Ed. Enciclopedică Română, 1975 (MEO).
- Iordan, Iorgu *Stilistica limbii române*, București, Ed. Științifică, 1975.
- Kernbach, Victor *Dicționar de mitologie generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989
- Pașca, Șt., *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, 1936.
- Petrache, Tatiana, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez*, București, Editura Anastasia, 1998
- Rachet, Guy *Dicționar de civilizație greacă*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998